

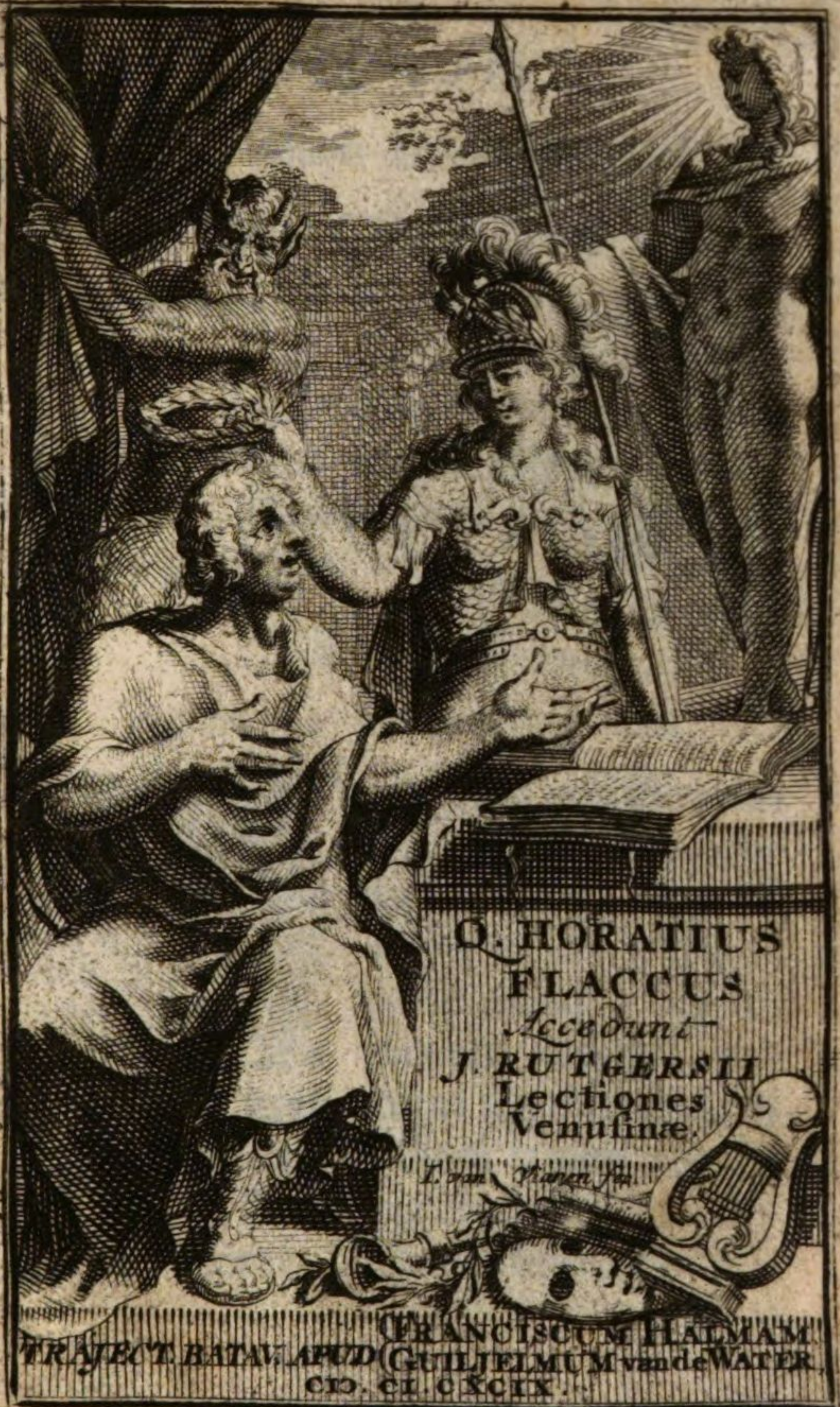
Horatius

320

Bibliotheca Palatina

Qc. 1306

Q. HORATIUS
FLACCUS

Accedunt

J. RUTGERSII
Lectiones
Venusinæ.

L. van Niergen fecit

FRANCISCUM FLAEMM
TRAJECT BATAV. APUD (GUILJELMUM vande WATER
CIO. CI. CXCIX.

V I R O

NOBILISSIMO ET AMPLISSIMO

CAROLO CRUCIO J.U.D.

SENATORI REIPUBLICAE LEIDEN-
SIS , ET AB EA AD COLLEGIUM ,
QUOD AMSTELODAMI RERUM MA-
RITIMARUM CURAM GERIT , LE-
GATO , FRATRI SUO *Ομομνῆς* Ex-
OPTATISSIMO.

S. P. D.

PETRUS BURMANNUS.

uamquam arctissimum
amicitiae & necessitu-
dinis vinculum , quo
uterque ab utroque
devincimur , super-
vacuam omnem vo-
luntatis & grati animi significationem
facere videatur , tanta tamen tua in
me merita & officia exstant , ut reli-
gioni ducerem , non aliquando pu-
blice

DEDICATIO.

blice profiteri, quantum tibi debeam : cum enim magno aetatis intervallo me praecederes, in prima mea pueritia, cum jam tum Parente destitutus essem, illius vices & munus sustinisti, & summa tua cura & studio effecisti, ut orbitatem leviolem experirer; sed non hic locus est depraecandae singularis tuae animi in me propensionis, neque tu illorum hominum numero censeris cupis, qui beneficia crebro commemorari gaudent. Saepissime privatis sermonibus, cum de mea causa agerem, Tibi memorem illum & gratum animum declaravi; nunc, quia publica literarum causa agitur, mearum partium esse credidi, efficere, ut respublica literaria nosceret, cui tot insignia ingenii & eruditionis monumenta debeat. Celebrandum est enim nobile illud consilium tuum, & omnibus laudibus efferendus animus ille, ab omni livore
&

DEDICATIO.

& invidia alienus, quo tot thesauros, qui morte Nobilissimi Viri Nicolai Heinfii, Uxoris quondam tuae Avunculi, ad te venerunt, omnibus, qui modo laborem in illis expolien- dis & in lucem protrahendis ponere volunt, aperis. Non tu, ut quidam solent, incubare & premere reconditas gazas, ad gloriam facere censes. Quod si omnes, in quorum manus Virorum doctorum adfecta, aut ad finem elaborata scripta pervenerunt, eodem fuissent, aut etiamnum essent animo, non tantam jacturam fecisset respublica literaria, neque toties Viris doctis expostulandum esset cum illis fucis, qui alveos alienos invadentes, pro suis orbi literato furta obtrudunt. Neque majoris adhuc perfidiae postulandi essent, qui ea lege mortuorum scripta acceperunt, ut cum publico communicarent, deinde ea, tanquam res Mancipi & jure Quiritium

DEDICATIO.

sibi cessas, insigni flagitio vindicant, & depositi fidem frangentes, publico reposcenti negant. Inertes animae! quibus aut inanis gloriola, ex suppellectile literaria, his *à vendōtois*, quasi gemmis quibusdam, splendente, petitur, aut aliquando, ubi per longum tempus jactata fuerit Thesauri alicujus possessio, lucrum ingens ex venditione speratur. Proscribenda sunt haec ex literaria republ. infelicia capita. Aliud tuum est, mi Frater, institutum. Tu, quoniam per majora reipb. nostrae negotia, quibus a primis juventutis annis es adhibitus, nihil nisi amorem studiis his praestare potes, cum omnibus, qui operam & laborem tibi addicere volunt, pretiosissima scrinia communicaturum te ostendisti. In his, quae tua est benevolentia, mihi primas detulisti, & quaecumque commodissime vulgari posse putarem, mihi

hi

DEDICATIO.

hi lubentissime concessisti. Prodeunt
ergo tuo munere hae, Elegantis Eru-
ditionis Viri, Jani Rutgerfii Venu-
sinae Lectiones, quae cum diutissime
in Heinsiorum scriniis latuerint, jure
praerogativam sibi deponunt; si Deus
porro otium mihi concesserit, efficiam,
ut & alia Nobilissimi Viri N. Heinsii
scripta ab interitu vindicentur, & sae-
pius agnoscere cogatur Eruditorum
chorus, quantis beneficiis tibi obstrin-
gatur. Vale. Trajecti Batavorum: ipsis
Kal. Januar. CIO. CI. C. XCIX.

LECTORI S.

um Typographos nostros nobi-
lis cepisset impetus , pluri-
mos veterum scriptorum , &
praesertim Poëtarum , ele-
gantioribus typis , quam
vulgo conspiciuntur , describendi , El-
zeviriorumque studium & nitorem ,
quem in tanto pretio hodie esse vident ,
aemulandi , & hi consilium suum me-
cum communicassent , valde laudavi ,
& auctor fui , ut gnaviter urgerent il-
lud institutum , operamque meam , si
quid conferre possem , lubens obtuli ; ut
autem praeter diligentiam , in erroribus
typothetarum tollendis , & elegantiam
characterum , ab alio quoque ornamen-
to Viris doctis commendarentur libri
ab ipsis excusi , quosdam scriptores , qui
olim a Viris doctis illustrati & nondum
publici juris facti fuerunt , & inter eos
primum omnium evulgandum Horatium
censui. Qui licet inter omnes veteres
Poë-

LECTORI.

Poëtas , praecipue operas ab omni tempore exercuerit , plurimum tamen desideratur. Gaudebam quoque , me hac occasione commode posse tam diu latentes , & per septuaginta jam annos publico promissas Venusinas fani Rutgersii Lectiones in lucem protrahere. Et quamvis probe scirem , tanta commentatorum mole hunc Poëtam obrutum fere esse , ut , si quis omnium , ab Horatii morte , scripta & observata legere & excutere vellet , maxima aevi pars soli Horatio esset addicenda , non repudiavi tamen consilium ; neque fastidium Lectorum reformidavi , cum inter omnes Horatianos Interpretes , palmam sine controversia tulisse mihi videatur Rutgersius. Non enim ille ad divinum Poëtam explicandum umbratili & scholastica eruditione tumidus accessit , sed , ut ipse Horatius olim fecerat , in luce hominum & principum virorum consuetudine elegantias illas Horatianas assequutus erat.

LECTORI.

Nam , si verum fateri volumus , inepti
& ridiculi illi censendi sunt ; qui cum
totum suae aetatis fere tempus in umbra
& pulvere ludi alicujus posuerunt , pu-
tant se Augustei seculi , quo nullum fe-
licius Roma vidit , nitorem intelligere
posse. Ipse Horatius Graecis & Latinis
monumentis diurna & nocturna manu
volvendis , tantam eruditionis copiam
comparaverat , ut cum doctissimo togato
componi posset. Sed hoc praecipuum &
proprium habebat , ut quotidie Eruditae
elegantiae magistro Maecenate utens , &
ejus domum , velut palaestram nitoris
colens , non tetricam & morosam illam
Philosophorum disciplinam imbiberet ,
sed ex quotidiano usu , & ipsis rebus ,
quid laudandum aut culpandum in ho-
minum vita , melius disceret , quam ex
barbatorum voluminibus. Hoc modo
recte scribendi principium & fontem es-
se , sapere , & jocis & veneribus spe-
ciosa carmina nugis canoris praeferenda
esse

LECTORI.

esse vidit. Irridebat illam pinguem scho-
lasticorum nationem, quae semper ma-
dens Socraticis chartis, nihil voluptatis
& jucundi docilibus Populi auribus &
animis propinabat. Ipse autem vitae ve-
rae exemplar respiciens, reddebat uni-
cuique personae convenientia. Quid mi-
rum igitur, in tanta Interpretum turba
tam paucos Horatii veneres & morata
verba affecutos, & cedro linenda illa
carmina a carnificibus tot tormentis ex-
cruciata? Fure vero hanc sibi provinci-
am poscebat olim Rutgersius, qui ab i-
psis incunabulis, in domo elegantiae &
cultus studiosissima educatus, adolescens
in contubernium & amicitiam Vossii,
Scaligeri, Baudii, Dan. Heinsii datus,
simul cum summa eruditione mores cul-
tissimos hauriebat, quos deinde peregri-
natione in Galliam & alias regiones in-
stituta, poliebat magis & magis. Sic
primis adolescentiae annis in omnium di-
sciplinarum meditatione & exercitatione

LECTORI.

positis, statim majoribus negotiis admo-
veri coepit, & in Regum & Principum
comitatu creberrime versatus, solus per-
spicere potuit, quo genio Horatius sua
poëmata elaborasset. In flore adolescen-
tiae, cum Lutetiae ageret, jam aliquot
notulas in Horatium ediderat, illectus
pulchritudine potius editionis, quam
tum parabat Robertus Stephanus, quam
quod se adolescentem & libris destitu-
tum, in Auctorem nobilissimum quid-
quam praestare posse confidebat. Libel-
lum tamen, publico favore praeter ejus
spem exceptum, augere, auctumque de-
nuo edere statuerat, ut ipse in vita sua
eleganter a se ipso descripta promittit;
sed cum deinceps ab itinere reverso exi-
guum otium ad studia recolenda & cele-
branda daretur, non licuit ea elabora-
re, quae in mundo habebat. Vix enim
ingressus annum vicesimum tertium, a
Rege Sueciae negotiis apud Ordines Foe-
derati Belgii procurandis praeficitur, &
deinde

LECTORI.

deinde per totam vitam peregrinationibus continuis districtus, literis, quibus tantopere olim capiebatur, nihil, praeter amorem, praestare potuit. Facere ergo eruditissimi & elegantissimi Viri labores, & praeter Variarum Lectionum libros VI, quos inter ipsa Itinera fere elaboravit & edidit, immatura ejus, morte, quae anno 36 aetatis ipsi obtigit, nihil ad nos pervenit. Instituerat vero, si otium, quo extremis vitae annis Hagae Comitum frui incipiebat, paulo diuturnius ipsi obtigisset, quatuor libros Lectionum Venusinarum conscribere, & cum orbe erudito communicare; sed post acerbum ejus fatum, à Dan. Heinsio, cui sororem suam unicam conciliaverat, & quem ex asse haeredem scripserat, non nisi hae tabulae reliquae, ex tanto naufragio, servatae fuerunt; & ne hae quoque perirent jure extimuerunt Viri docti: nam ab eo tempore, quo obiit, in hunc usque tempus desideratae,

* 7

ratae,

LECTORI.

ratae , videri poterant periisse , cum nec Daniel , nec deinceps ejus Filius Nicolaus Heinsius promissis suis steterant. Daniel enim in quadam ad Joh. Kirchmannum Epistola , quam nos nuper , inter alias ex Gudianae bibliothecae , publici juris fecimus. n. 150. dicit. Rutgerii manus quod videre lucem possit , nihil praeter Venusinas Lectiones hactenus habemus , quas cum nostris in Poëtam illum observationibus , jam multo auctioribus Typographi conjungent. Sed fortasse Heros ille tot & tam doctis scriptis eliminandis occupatus , non satis otii habuit , ut Venusinas illas Lectiones in liturariis jacentes componeret , & ut lucem videre possent , ordinaret. Neque Nicolaus , qui inter publicas quoque occupationes , plura , quam credi fas est , scripsit & edidit , molestiam illam in recensendis aliorum scriptis , cum tam parabilis illi gloria ex proprio fundo esset , exhaustire voluisse videtur , nisi quod extremis

LECTORI.

tremis vitae temporibus pietatem Avunculi manibus debitam praestare in animum induxerit, & propria manu, ex schedis Rutgersii has Vennsinas Lectiones concinnaverit. Cur autem non simul manu emiseric conjicere non possumus, nisi forte morte praeventus, justasolvere non potuerit. Ejus morte haereditas ad Amplissimos Goesios, & Carolum Crucium rediit, qui, pro suo erga rem literariam studio, me hortatus ultro est, ut, si quid otii haberem, Heinsianis recensendis impenderem. Lubens accepi conditionem, & quandoquidem curta meae doctrinae suppellex & tenuitas ingenii nullam aut parvam ex propriis monumentis gloriam promittunt, hoc saltem laboris praemium feremus, ut studium nostrum & voluntas adjuvandi literas laudetur. Antequam vero finiam, unicum illud monendus es, amice Lector, ne quis putet, me Vennsinas has Lectiones non hodie demum in lucem

LECTORI.

cem protrahere, deceptos fuisse homines, etiam doctissimos, ab impudentissimo, vel Typographo, vel Editore Horatii, cum commentariis selectissimis Variorum, Accurante C. Schrevelio. Lugd. Bat. 1670: summo enim cum stupore vidi, inauditae impudentiae hominem in praefatione sua dicere, se addidisse aliis doctorum Virorum notis, Venusinas Lectiones Joh. Rutgerfii numquam antea Editas. Solennis & Schrevelio, & paucis quibusdam Paedagogis ille mos est, magno hiatu multa promittere, & revera nihil praestare. Si enim ullum literis umquam vulnus impositum fuit, certe editis his commentariis variorum id factum fuit: nam truncati Virorum doctorum labores, & sine ullo judicio minus utilia saepe excerpta imperitis adolescentibus obtruduntur, & commentarii Virorum doctorum, bona fruge plenissimi, ex illorum manibus excutiuntur. Hoc quoque Venusinarum illa-

LECTORI.

illarum Lectionum fatum fuit. Cum Typographo a Nicolao Heinsio fuere communicatae, ut editionem suam hac gemma ornaret; ille aureum libellum tradit scholastico exigendum, cujus suffragio Rutgersio standum aut cadendum erat; qui cum eas legisset, & ut captus est horum hominum, non intellexisset, ea, quae pueris placere non possent, ejicienda esse censuit; imo, quod flagitium insigne, quaedam Rutgersio indigna, ejus nomine publicavit. Si omnia examinare liberet, in magnam molem excurreret haec Praefatio. Specimen ex Ode I. dabo, cui interpunctione alia, quam vulgo legitur, egregiam medicinam fecit Rutgersius. Quid hic scholasticus? ea verba, quibus Rutgersius sensum Horatio nullum constare, si vulgata distinctione legantur, docet, proponit, omittit reliqua, quibus laboranti sententiae succurritur, quae certe oscitantia immensa est. Deinde vellem me doceret, unde

LECTORI.

unde egregiam hanc vocum Tergemini-
nis Honoribus, quam Rutgersio affin-
git, explicationem hauserit, an eam ex
Rutgersii notis editis, an in Scriptis Ve-
nusinis Lectionibus repererit? atqui in
neutris comparet, & quis tam ineptum
Rutgersium crederet, ut tergeminos ho-
nores putaret dici, qui a tribus ordini-
bus, Senatorio, Equestri & Plebejo in-
ferebantur? Plura ignorantiae & ma-
lae fidei specimina afferre possem, si tan-
ti mihi labor iste videretur. Nos omnia
a Nicolao Heinsio descripta, cum ipsis
Rutgersii schedis contulimus, & summa
fide & religione descripta deprehendimus,
& ita literato orbi proponimus. Ipsa
Horatii, quantum fieri potest, carmina
emendata esse volumus, & ne typogra-
phici errores eam foedarent curavimus.
Venusinis Lectionibus subjecimus ex no-
tis Rutgersii Lutetiae A°. hujus seculi
13°. editis excerpta quaedam, quae in
Venusinas Lectiones non erant collata,

LECTORI.

*ne quid Rutgersiani laboris periret. Si
prolixo Eruditorum favore labor hic no-
ster excipiatur, brevi Valerium Flac-
cum, Notis Nicolai Heinsii eruditissimis
illustratum dabimus; & subinde novo
quodam ex thesauris illis deprompto mu-
nusculo orbem literatum demerebimur.
Vale.*

VITA

Q. HORATII FLACCI

E VETUSTISSIMO

Codice descripta.

UINUS Horatius Flaccus Venusinus, patre, ut ipse quidem tradit, libertino & exactionum coactore; ut verò creditum est, falsamentario, cum illi quidam exprobrasset in altercatione, Quoties ego vidi patrem tuum brachio se immungentem? Bello Philippenſi excitus, à M. Bruto Imperatore, tribunus militum meruit: victisque partibus venia impetrata, scriptum Quaestorium comparavit. Ac primò Maecenati, mox Augusto in gratiam insinuatus, non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Maecenas quantopere eum dilexerit, satis demonstratur illo epigrammate,

Ni te visceribus meis, Horati,
Plus jam diligo, tu tuum sodalem
Hinno me videas strigosiorem.

Sed multò magis extremis judiciis tali ad Augustum elogio,

Horatii Flacci, ut mei, esto memor.

Augustus epistolarum quoque ei officium obtulit, ut hoc ad Maecenatem scripto significat, Ante ipse sufficebam scribendis epistolis amicorum, nunc occupatissimus & infirmus; Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica

tica mensa ad hanc Regiam, & nos epistolis
scribendis adjuvabit. *Ac ne recusanti quidem,
aut succensuit quidquam, aut amicitiam suam
suggerere desuit. Exstant epistolae, è quibus argu-
menti gratiâ, pauca subjeci: Sume tibi aliquid
juris apud me, tanquam si convictor mihi fue-
ris: rectè enim & non temere feceris, quoniam
id usus mihi tecum esse volui, si per valetudi-
nem tuam fieri possit. Et rursus; Tui qualem
habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque
nostro audire: nam incidit, ut illo coram fieret
à me tui mentio. Neque enim, si tu superbus
amicitiam nostram sprevisi, ideo nos quoque
αὐτὸν περὶ φρονέωμεν. Praeterea saepe eum inter alios
jocos, purissimum penem, & homuncionem
lepidissimum appellat; unaque & altera liberali-
tate locupletavit. Scripta quidem ejus usque adeo
probavit, mansuraque perpetuò opinatus est, ut
non modò Saeculare carmen componendum injun-
xerit; sed & Vindelicam victoriam Tiberii Drusi-
que privignorum suorum; eumque coëgerit propter
hoc, tribus Carminum libris ex longo intervallo
quartum addere. Post Sermones verò lectos quos-
dam, nullam sui mentionem habitam ita sit que-
stus: Irasci me tibi scito, quòd non in plerisque
ejusmodi scriptis mecum potissimum loquaris.
An vereris ne apud posteros infame tibi sit, quòd
videaris familiaris nobis esse? Expressitque
*Eclogam, cujus initium est,**

Cum tot sustineas & tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,

Le-

Legibus emendes, in publica commoda pec-
cem,

Si longo sermone morer tua tempora, Caesar.

Habitu corporis brevis fuit atque obesus; qualis & à semetipso in Satyris describitur: & ab Augusto hac epistola; Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego (ne accusem brevitatem) quantuluscumque est, boni consulo. Vereri autem mihi videris ne maiores libelli tui sint, quàm ipse es: sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas, cum circuitus voluminis tui sit ὀγκωδῆσαλος, sicut est ventriculi tui. Ad res Venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, ut, quocumque respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini; domusque ejus ostenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & elegi sub ejus titulo, & epistola prosa oratione quasi commendantis se Maecenati; sed utraque falsa puto. Nam elegi vulgares, epistola obscura, quo vitio minimè tenebatur. Natus est VI. Id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato coss. Decessit v. Kal. Decemb. C. Marcio Censorino, & C. Asinio Gallo coss. post nonum & quinquagesimum annum, haerede Augusto palàm nuncupato, cum urgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Esquiliis juxta Maecenatis tumulum.

Ejus-

Ejusdem Horatii vita , ex eodem
Codice descripta.

QUINTUS Horatius Flaccus libertino patre
natus in Apulia , cum parente in Sabinos
commigravit. Quem cum pater puerum Ro-
mam misisset in ludum literarium , parcissimis
eruditus impensis , angustias patris vicit ingenio ,
coluitque adolescens Brutum , sub quo tribunus
militum civili bello militavit , captusque à Cae-
sare est. Post multum tempus beneficio Maecena-
tis non solum servatus , sed etiam in amicitiam
receptus est : quapropter Maecenati & Augusto in
omnibus scriptis suis venerabiliter assurgit. Scri-
psit autem Carminum lib. IV. Epodon I. Car-
men Saeculare. Sermonum lib. II. Epistolarum
II. De arte Poëtica I. Commentati sunt in il-
lum Porphyryon , Modestus , Helenius Acron. O-
mnium autem optimè Acron.

M. Fab. Quintilianus, de Lyricis Horatii.

At Lyricorum idem Horatius ferè solus legi dignus. Nam & insurgit aliquando, & plenus est jucunditatis, & gratiae; variis figuris & verbis felicissimè audax.

De iisdem Petronius.

Praeterea curandum est, ne sententiae emineant extra corpus orationis expressae, sed intexto vestibus colore niteant. Homerus testis, & Lyrici, Romanusque Virgilius, & Horatii curiosa felicitas.

De Satyris Quintilianus.

Satyra quidem tota nostra est: in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius: qui quosdam ita deditos sibi adhuc habet amatores, ut eum non ejusdem modò operis autoribus, sed omnibus poëtis praeferre non dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio dissentio, qui Lucilium fluere lutulentum, & esse aliquid, quod tollere possis, putat. Multò est tersior ac purus magis Horatius, & ad notandos hominum mores praecipuus.

De iisdem Auctor libri de causis corruptae eloquentiae.

Sed vobis utique versantur ante oculos, qui Lucilium pro Horatio, & Lucretium pro Virgilio legunt.

Idem De Oratore.

Exigitur enim jam ab oratore etiam poëticus decor; non Attii aut Paccuvii veterino inquinatus, sed ex Horatii & Virgilii & Lucani sacrario prolatus.

Q. Ho-

Q. HORATII

FLACCI CARMINUM

LIBER PRIMUS.

AD MAECENATEM. ODE L

*Alios aliis rebus duci, se Lyricorum
versuum studio teneri.*

Maecenas atavis edite regibus,
O & praesidium, & dulce decus meum:
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse juvat, metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos.
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus:
Illum, si proprio condidit horreo
Quidquid de Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros, Attalici conditionibus
Numquam dimoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta secet mare.
Luçantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium, & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.

A

Est

Est qui nec veteris pocula Massici,
 Nec partem solido demere de die
 Spernit, nuno viridi membra sub arbuto
 Strat us, nunc ad aquae lene caput sacrae.
 Multos castra juvant, & lituo tubae
 Permissus sonitus, bellaque matribus
 Detestata. manet sub Jove frigido
 Venator, tenerae conjugis immemor,
 Seu visa est catulis cerva fidelibus,
 Seu rupit teretes Marfus aper plagas.
 Me doctarum ederae praemia frontium
 Diis miscent superis: me gelidum nemus,
 Nympharumque leves cum Satyris chori
 Secernunt populo: si neque tibiae
 Euterpe cohibet: nec Polyhymnia
 Lesboum refugit tendere barbiton:
 Quod si me Lyricis vatibus inferes,
 Sublimi feriam fidera vertice.

AD AUG. CAESAREM. ODE II.

*Deos omnes iratos esse Romanis, ob Caesaris caedem: unam
 imperii spem in Augusto constitutam.*

Jam satis terris nivi, atque dirae
 Grandinis misit Pater, & rubente
 Dextera sacras jaculatus arces
 Terruit urbem:
 Terruit gentes, grave ne rediret
 Seculum Pyrrhae, nova monstra questae:
 Omne cum Proteus pecus egit altos
 Visere montes:
 Piscium & summa genus haesit ulmo,
 Nota quae sedes fuerat columbis:
 Et superjecto pavidae natarunt
 Aequare damae:
 Vidimus flavum Tiberim retortis
 Littore Etrusco violenter undis,
 Ire dejectum monumenta Regis,
 Templaque Vestae:

Uiae dum se nimium querenti
 Jactat ultorem, vagus & sinistra
 Labitur ripa, Jove non probante, u-
 xorius amnis.

20

Audiet cives acuisse ferrum,
 Quo graves Persae melius perirent:
 Audiet pugnas, vitio parentum
 Rara juvenus.

Quem vocet Divum populus ruentis
 Imperi rebus? prece qua fatigent
 Virgines sanctae minus audientem
 Carmina Vestam?

25

Cui dabit partes scelus expiandi
 Jupiter? tandem venias, precamur,
 Nube candentes humeros amictus
 Augur Apollo:

30

Sive tu mavis Erycina ridens,
 Quam locus circumvolat, & Cupido:
 Sive neglectum genus, & nepotes
 Respicias auctor,

35

Heu, nimis longo fatiate ludo:
 Quem juvat clamor, galeaeque leves,
 Acer & Mauri peditis cruentum
 Vultus in hostem:

40

Sive mutata juvenem figura,
 Ales in terris imitatis, almae
 Filius Majae, patiens vocari
 Caesaris ultor:

Serus in coelum redeas, diuque
 Laetus intersis populo Quirini:
 Neve te nostris vitiis iniquum
 Ocyor aura

45

Tollat. hic magnos potius triumphos,
 Hic ames dici pater, atque princeps:
 Neu finas Medos equitare inultos
 Te duce Caesar.

50

O D E I I I.

In Virgilium, Athenas proficiscentem, secundam ei navigationem precatur, deinde occasionem nactus, hominum audaciam detestatur.

Sic te diva potens Cypri,
 Sic fratres Helenae, lucida fidera,
 Ventorumque regat pater,
 Obstrictis aliis, praeter Iapyga,
 Navis, quae tibi creditum 5
 Debes Virgilium: finibus Atticis
 Reddas incolumem, precor,
 Et serves animae dimidium meae.
 Illi robur, & aes triplex
 Circa pectus erat, qui fragilem truci 10
 Commisit pelago ratem
 Primus, nec timuit praecipitem Africum
 Decertantem Aquilonibus,
 Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti:
 Quo non arbiter Adriae 15
 Major, tollere, seu ponere vult freta.
 Quem mortis timuit gradum,
 Qui ficcis oculis monstra natantia,
 Qui vidit mare turgidum, &
 Infames scopulos Acroceraunia? 20
 Nequicquam Deus abscidit
 Prudens Oceano dissociabili
 Terras: si tamen impiae
 Non tangenda rates transfiliunt vada.
 Audax omnia perpeti 25
 Gens humana ruit per vetitum nefas:
 Audax Iapeti genus
 Ignem fraude mala gentibus intulit.
 Post ignem aetherea domo
 Subductum, macies, & nova febrium 30
 Terris incubuit cohors:

Semo-

Semotique prius tarda necessitas
Leti, corripuit gradum.

Expertus vacuum Daedalus aëra
Pennis non homini datis.

35

Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum est.

Coelum ipsum petimus stultitia: neque
Per nostrum patimur scelus
Iracunda Jovem ponere fulmina.

40

A D P. SEXTIUM. ODE IIII.

*Adventu Veris, & communi moriendi conditio-
ne proposita, hortatur ad voluptates.*

Solvitur acris hiems grata vice Veris, & Favoni:
Trahuntque fittas machinae carinas:

Ac neque jam stabulis gaudet pecus, aut arator igni:
Nec prata canis albicant pruinis.

Jam Cytherea choros ducit Venus imminente Luna: 5
Junctaeque Nymphis Gratiae decentes

Alternò terram quatiunt pede, dum graves Cyclopum
Vulcanus ardens urit officinas.

Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
Aut flore, terrae quem ferunt solutae. 10

Nunc & in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
Seu poscat agna, five malit haedo.

Pallida mors aequo pulsat pede pauperum tabernas,
Regumque turres. ô beate Sexti,

Vitae summa brevis spem nos vetat inchoare longam, 15
Jam te premet nox, fabulaeque manes,

Et domus exilis Plutonia: quò simul mearis,
Nec regna vini fortiere talis,

Nec tenerum Lycidam mirabere: quo calet juvenus
Nunc omnis, & mox virgines tepebunt. 20

Q. HORATII

AD PYRRHAM. ODE V.

*Miseros esse qui illius amore teneantur. se ex
eo, tanquam è naufragio, enatasse.*

Quis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis urget odoribus
Grato, Pyrrha, sub antro?
Cui flavam religas comam,
Simplex munditiis? heu, quoties fidem,
Mutatosque Deos flebit, & aspera
Nigris aequora ventis
Emirabitur insolens,
Qui nunc te fruitur credulus aurea:
Qui semper vacuam, semper amabilem
Sperat, nescius aurae
Fallacis. miseri, quibus
Intentata nites. me tabula sacer
Votiva paries indicat uvida
Suspendisse potenti
Vestimenta maris Deo.

AD AGRIPPAM. ODE VI.

*Bella ab eo gesta, à Vario cantatum iri: se conviviiis
tantum, & amoribus describendis aptum esse.*

Scriberis Vario fortis, & hostium
Victor Maeonii carminis alite,
Quam rem cumque ferox navibus, aut equis
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque haec dicere, nec gravem
Pelidae stomachum cedere nescii,
Nec cursus duplicis per mare Ulyssæi,
Nec faevam Pelopis domum
Conamur tenues grandia: dum pudor,
Imbellisque lyrae Musa potens vetat
Laudes egregii Caesaris, & tuas
Culpa deterere ingeni.

Quis

Quis Martem tunica tectum adamantina
 Dignè scripserit? aut pulvere Troïco
 Nigrum Merionen? aut ope Palladis 15
 Tydiden superis parem?
 Nos convivia, nos proelia virginum
 Sectis in juvenes unguibus acrium
 Cantamus, vacui, sive quid urimur,
 Non praeter solitum leves. 20

AD MUNATIUM PLANCUM. ODE VII.

*Alias aliis, sibi Tilurтинam regionem placere.
 Cohortatio ad voluptates.*

Laudabunt alii claram Rhodon, aut Mitylenen,
 Aut Ephesum, bimarive Corinthi
 Moenia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
 Insignes, aut Thessala Tempe.
 Sunt quibus unum opus est, intactae Palladis urbem 5
 Carmine perpetuo celebrare, &
 Undique decerptae frondi praeponere olivam.
 Plurimus in Junonis honorem
 Aptum dicit equis Argos, ditiesque Mycenae,
 Me nec tam patiens Lacedaemon, 10
 Nec tam Larissae percussit campus opimae,
 Quàm domus Albunae resonantis,
 Et praiceps Anio, & Tiburni lucus, & uda
 Mobilibus pomaria rivis.
 Albus ut obscuro deterget nubila coelo 15
 Saepe Notus: neque parturit imbres
 Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
 Tristitiam, vitaeque labores
 Molli, Plance, mero: seu te fulgentia signis
 Castra tenent: seu densa tenebit 20
 Tiburis umbra tui. Teucer Salamina, patremque
 Cùm fugeret: tamen uda Lyaeo
 Tempora populea fertur vinxisse corona,

Sic tristes affatus amicos,
 Quo nos cumque feret melior fortuna parente 25
 Ibimus, ô focii, comitesque.
 Nil desperandum Teucro duce, & auspice Teucro.
 Certus enim promisit Apollo,
 Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
 O fortes pejoraque passi 30
 Mecum saepe viri, nunc vino pellite curas:
 Cras ingens iterabimus aequor.

AD LYDIAM. ODE VIII.

Obscure juvenem quendam, ut amore perditum, notat.

Lydia dic, per omnes
 Te deos oro, Sybarin cur properes amando
 Perdere? cur apricum
 Oderit campum, patiens pulveris, atque solis?
 Cur neque militaris 5
 Inter aequales equitet: Gallica nec lupatis
 Temperet ora frenis?
 Cur timet flavum Tiberim tangere? cur olivum
 Sanguine viperino
 Cautius vitat? neque jam livida gestat armis 10
 Brachia, saepe disco,
 Saepe trans finem jaculo nobilis expedito?
 Quid latet, ut marinae
 Filium dicunt Thetidis sub lacrymosa Trojae
 Funera: ne virilis 15
 Cultus in caedem, & Lycias proriperet catervas?

AD THALIARCHUM. ODE IX.

Hieme indulgendum voluptati.

Vides, ut alta stet nive candidum,
 Soracte, nec jam sustineant onus
 Silvae laborantes: geluque
 Flumina constiterint acuto?

Diffolve

Diffolve frigus, ligna super foco
 Largè reponens: atque benignius
 Deprome quadrimum Sabina,
 O Thaliarche, merum diota.

Permitte Divis cetera: qui simul
 Stravere ventos aequore fervido
 Deproeliantes, nec cupressi,
 Nec veteres agitantur orni.

Quid sit futurum cras, fuge quaerere: &
 Quem fors dierum cumque dabit, lucro

Appone: nec dulces amores
 Sperne puer, neque tu choreas,

Donec virenti canities abest
 Morosa. Nunc & campus, & areae,
 Lenefque sub noctem susurri.

Composita repetantur hora.
 Nunc & latentis proditor intimo
 Gratus puellae risus ab angulo,
 Pignusque dereptum lacertis,
 Aut digito malè pertinaci.

IN MERCURIUM. ODE X.

Mercuri facunde, nepos Atlantis,
 Qui feros cultus hominum recentum
 Voce formasti catus, & decorae
 More palaestrae:

Te canam magni Jovis, & Deorum
 Nuntium, curvaeque lyrae parentem,
 Callidum, quidquid placuit jocosum
 Condere furto.

Te, boves olim nisi reddidisses
 Per dolum amotas, puerum minaci
 Voce dum terret, viduus pharetra,
 Risit Apollo.

Quin & Atridas, duce te, superbos
 Ilio dives Priamus relictus,
 Theslalosque ignes, & iniqua Trojae
 Castra fefellit.

Tu pias lactis animas reponis
 Sedibus : virgaque levem coërces
 Aurea turbam, superis Deorum
 Gratus, & imis.

AD LEUCONOEN. ODE XI.

*Indulgendum voluptati, omissa
 futurorum cura.*

Tu ne quaesieris scire (nefas) quem mihi, quem tibi
 Finem Dii dederint Leuconoë : nec Babylonios
 Tentaris numeros, ut melius, quidquid erit, pati :
 Seu plures hiemes, seu tribuit Jupiter ultimam,
 Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
 Tyrrhenum. sapias, vina liques : & spatio brevi
 Spem longam refeces : dum loquimur, fugerit invida
 Aetas. carpe diem, quàm minimùm credula postero.

AD AUGUSTUM. ODE XII.

*Diis, Heroibus, virisque aliquot claris laudatis,
 postremo commendat Augustum.*

Quem virum, aut heroa, lyra, vel acri
 Tibia sumis celebrare Clio?
 Quem Deum? cujus recinet jocosa
 Nomen imago,
 Aut in umbrosis Heliconis oris,
 Aut super Pindo, gelidove in Haemo?
 Unde vocalem temere infecutae
 Orphea silvae,
 Arte materna rapidos morantem
 Fluminum lapsus, celeresque ventos,
 Blandum & auritas fidibus canoris
 Ducere quercus.
 Quid prius dicam solitis parentis
 Laudibus? qui res hominum, ac Deorum,
 Qui mare, & terras, variisque mundum
 Temperat horis?

Unde nil majus generatur ipso:
Nec viget quidquam simile, aut secundum:
Proximos illi tamen occupavit

Pallas honores.

20

Proeliis audax neque te filebo
Liber: & saevis inimica Virgo
Belluis: nec te metuende certa

Phoebe sagitta.

Dicam & Alciden, puerosque Ledae,
Hunc equis, illum superare pugnīs
Nobilem: quorum simul alba nautis

Stella refulsit,

25

Defluit saxīs agitatus humor:
Concidunt venti: fugiuntque nubes:
Et minax (quod sic voluere) ponto

Unda recumbit.

30

Romulum post hos prius, an quietum
Pompili regnum memorem, an superbos
Tarquinī fasces, dubito, an Catonis

Nobile letum.

35

Regulum, & Scauros, animaeque magnae
Prodigum Paulum, superante Poeno,
Gratus insigni referam camoena,

Fabriciumque.

40

Hunc, & incomitis Curium capillis
Utilem bello tulit, & Camillum
Saeva paupertas, & avitus apto

Cum lare fundus.

Crescit occulto velut arbor aevo
Fama Marcelli. micat inter omnes
Julium fidus, velut inter ignes

Luna minores.

45

Gentis humanae pater, atque custos
Orte Saturno, tibi cura magni
Caesaris fatis data: tu secundo

Caesare regnes.

50

Ille seu Parthos Latio imminentes
Egerit justo domitos triumpho:

Sive subjectos Orientis oris

55

Seras & Indos:

Te minor latum reget aequus orbem:

Tu gravi curru quaties Olympum,

Tu parum castis inimica mittes

Fulmina lucis.

60

AD LYDIAM. ODE XIII.

Dolet sibi Telephum anteponi.

Cum tu Lydia Telephi
Cervicem roseam, & cœrea Telephi
Laudas brachia, vae meum

Fervens difficili bile tumet jecur.

Tunc nec mens mihi, nec color

5

Certa fede manet: humor & in genas

Furtim labitur, arguens

Quàm lentis penitus macerer ignibus.

Uror, seu tibi candidos

Turparunt humeros immodicae mero

10

Rixae: sive puer furens

Impressit memorem dente labris notam.

Non, si me satis audias,

Speres perpetuum, dulcia barbarè

Laedentem oscula, quae Venus

15

Quinta parte sui nectaris imbuit.

Felices ter, & amplius,

Quos irrupta tenet copula: nec malis

Divulsus querimoniis,

Suprema citius solvet amor die.

20

ODE XIII.

In Brutum, Bellum civile reparantem.

O Navis, referent in mare te novi
Fluctus: ô quid agis? fortiter occupa
Portum: nonne vides, ut
Nudum remigio latus,

Er

Et malus celeri saucius Africo,
 Antennaeque gemant? ac sine funibus
 Vix durare carinae
 Possint imperiosius
 Aequor? non tibi sunt integra lintea:
 Non Dii, quos iterum pressa voces malo.
 Quamvis Pontica pinus,
 Silvae filia nobilis,
 Jactes & genus, & nomen inutile:
 Nil pictis timidus navita puppibus
 Fidit. tu, nisi ventis
 Debes ludibrium, cave,
 Nuper sollicitum quae mihi taedium,
 Nunc desiderium, curaque non levis,
 Interfusa nitentes
 Vites aequora Cycladas.

5

10

15

20

ODE XV.

Nerei vaticinium de ruina Trojae.

Pastor cum traheret per freta navibus
 Idaeis Helenam perfidus hospitam:
 Ingrato celeres obruit otio
 Ventos, ut caneret fera
 Nereus fata. Mala ducis avi domum,
 Quam multo repetet Graecia milite,
 Conjurata tuas rumpere nuptias,
 Et regnum Priami vetus.
 Eheu: quantus equis, quantus adest viris
 Sudor! quanta moves funera Dardanae
 Genti! jam galeam Pallas, & aegida,
 Currusque, & rabiem parat.
 Nequicquam, Veneris praesidio ferox,
 Pectus caesariem: grataque foeminis
 Imbelli cithara carmina divides:
 Nequicquam thalamo graves
 Hastas, & calami spicula Cnossii
 Vitabis, strepitumque, & celerem sequi

5

10

15

A 7

Ajacem:

Ajacem. tamen, heu, ferus adulteros

Crines pulvere collines.

20

Non Laërtiaden, exitium tuæ

Gentis, non Pylum Nestora respicis?

Urgent impavidi te Salaminus

Teucer, te Sthenelus sciens

Pugnae, siue opus est imperitare equis,

25

Non auriga piger. Merionen quoque

Nosces. ecce fuit te reperire atrox

Tydides melior patre:

Quem tu, cervus uti vallis in altera

Visum parte lupum graminis immemor,

30

Sublimi fugies mollis anhelitu,

Non hoc pollicitus tuæ.

Iracunda diem proferet Ilio,

Matronisque Phrygum classis Achillei.

Post certas hiemes uret Achaicus

35

Ignis Iliacas domos.

PALINODIA. ODE XVI.

Veniam petit à puella, quam jambis laeserat.

O Matre pulcra filia pulcrior,
Quem criminosis cumque voles modum

Pones iambis: siue flamma,

Sive mari libet Adriano.

Non Dyndimene, non adytis quatit

5

Mentem sacerdotum incola Pythius;

Non Liber aequè: non acuta

Sic geminant Corybantes aera,

Tristes ut irae: quas neque Noricus

Deterret ensis, nec mare naufragum,

10

Nec faevus ignis, nec tremendo

Jupiter ipse ruens tumultu.

Fertur Prometheus addere principi

Limo coactus particulam undique

Defectam, & infani leonis

15

Vim stomacho apposuisse nostro,

Irae

Irae Thyesten exitio gravi
 Stravere: & altis urbibus ultimae
 Stetere causae cur perirent
 Funditus, imprimeretque muris
 Hostile aratrum exercitus insolens.
 Compesce mentem. me quoque pectoris
 Tentavit in dulci juvena
 Fervor, & in celeres iambos
 Misit furem: nunc ego mitibus
 Mutare quaero tristia, dum mihi
 Fias recantatis amica
 Opprobriis, animumque reddas.

20

25

AD TYNDARIDEM. ODE XVII.

Invitat eam in Lucretilem.

Velox amoenum saepe Lucretilem
 Mutat Lycae Faunus: & igneam
 Defendit aestatem capellis
 Usque meis, pluviosque ventos.
 Impune tutum per nemus arbutos
 Quaerunt latentes, & thyma deviae
 Olentis uxores mariti:
 Nec virides metuunt colubras,
 Nec Martiales haedilia lupos:
 Utcumque dulci Tyndari fistula
 Valles, & Usticae cubantis
 Laevia personuere faxa.
 Dii me tuentur: Diis pietas mea,
 Et musa cordi est. hinc tibi copia
 Manabit ad plenum benigno
 Ruris honorum opulenta cornu.
 Hic in reducta valle, Caniculae
 Vitabis aestus, & fide Teia
 Dices laborantes in uno
 Penelopen, vitreamque Circen.
 Hic innocentis pocula Lesbii
 Duces sub umbra: nec Semeleius

5

10

15

20

Cum

Cum Marte confundet Thyoneus
 Proelia: nec metues protervum
 Suspecta Cyrum, ne malè dispari
 Incontinentes injiciat manus,
 Et scindat haerentem coronam
 Crinibus, immeritamque vestem.

25

AD VARUM. ODE XVIII.

*Vini potu moderato hilarari animum,
 immoderato rixas excitari.*

Nullam, Vare, sacra vite prius severis arborem
 Circa mite solum Tiburis, & moenia Catili.
 Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque
 Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines,
 Quis post vina gravem militiam, aut pauperiem crepat?
 Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
 At ne quis modici transfiliat munera Liberi,
 Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero
 Debellata: monet Sithoniis non levis Euius,
 Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
 Discernunt avidi. non ego te candide Bassareu
 Invitum quatiam: nec variis obsita frondibus
 Sub divum rapiam. saeva tene cum Berecynthio
 Cornu tympana, quae subsequitur caecus amor fui:
 Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem:
 Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

10

15

DE GLYCERA. ODE XIX.

Se illius amore vri.

Mater saeva Cupidinum,
 Thebanaeque jubet me Semeles puer
 Et lasciva licentia
 Finitis animum reddere amoribus.
 Vrit me Glycerae nitor
 Splendentis Pario marmore purius:

5

Vrit

Urit grata protervitas,
 Et vultus nimium lubricus aspici.
 In me tota ruens Venus
 Cyprum deferuit: nec patitur Scythas,
 Et versis animosum equis
 Parthum dicere: nec quae nihil attinent.
 Hic vivum mihi cespitem, hic
 Verbenas pueri ponite, thuraque
 Bimi cum patera meri.
 Mactata veniet lenior hostia.

AD MAECENATEM. ODE XX.

*Invitat eum ad convivium minimè
 sumptuosum.*

Vile potabis modicis Sabinum
 Cantharis, Graeca quod ego ipse testa
 Conditum levi: datus in theatro
 Cum tibi plausus,
 Care Maecenas eques: ut paterni
 Fluminis ripae, simul & jocosa
 Redderet laudes tibi Vaticani
 Montis imago.
 Caecubum, & praelo domitam Caleno
 Tu bibes uvam, mea nec Falernae
 Temperant vites, neque Formiani
 Pocula colles.

IN DIANAM ET APOLLINEM. ODE XXI.

Seculare Carmen.

Dianam tenerae dicite virgines:
 Intonsum pueri dicite Cynthium,
 Latonamque supremo
 Dilectam penitus Jovi.
 Vos laetam fluviiis, & nemorum coma,
 Quaecumque aut gelido prominet Algido,
 Nigris aut Erymanthi
 Silvis,

Silvis, aut viridis Cragi:
 Vos Tempe totidem tollite laudibus,
 Natalemque, mares, Delon Apollinis, 10
 Insignemque pharetra,
 Fraternaue humerum lyra.
 Hic bellum lacrimosum, hic miseram famem,
 Pestemque à populo, & principe Caesare in
 Persas, atque Britannos 15
 Vestra motus aget prece.

AD ARISTIUM. ODE XXII.

*Vitae integritatem & innocentiam
 ubique esse tutam.*

Integer vitae, scelerisque purus
 Non eget Mauris jaculis, neque arcu,
 Nec venenatis gravida sagittis,
 Fusce, pharetra:
 Sive per Syrtes iter aestuosas,
 Sive facturus per inhospitalem
 Caucasum, vel quae loca fabulosus
 Lambit Hydaspes.
 Namque me silva lupus in Sabina,
 Dum meam canto Lalagen, & ultra 10
 Terminum curis vagor expeditis,
 Fugit inermem.
 Quale portentum neque militaris
 Daunia in latis alit aesculetis:
 Nec Jubae tellus generat, leonum 15
 Arida nutrix.
 Pone me, pigris ubi nulla campis
 Arbor aestiva recreatur aura:
 Quod latus mundi, nebulae, malusque
 Jupiter urget: 20
 Pone sub curru nimium propinqui
 Solis, in te ra domibus negata:
 Dulce ridentem Lalagen amabo,
 Dulce loquentem.

A D C H L O E N. O D E X X I I I.

*Non esse jam quod viriles complexus,
viro matura, extimescat.*

Vitas hinnuleo me similis Chloë,
Quaerenti pavidam montibus aviis
Matrem, non sine vano
Aurarum & silvae metu.

Nam seu mobilibus vitis inhorruit
Ad ventum foliis: seu virides rubum
Dimovere lacertae:

Et corde, & genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris ut aspera,
Getulusve leo, frangere persequor.

Tandem desine matrem
Tempestiva sequi viro.

A D V I R G I L I U M. O D E X X I V.

Deflet Quintilii mortem.

Quis desiderio sit pudor, aut modus
Tam cari capitis? praecipe lugubres
Cantus Melpomene: cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.

Ergo Quintilium perpetuus sopor
Urget? cui pudor, & justitiae soror
Incorrupta fides, nudaque veritas,

Quando ullum invenient parem?
Multis ille quidem flebilis occidit:
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.

Tu frustra pius, heu, non ita creditum,
Poscis Quintilium Deos.

Quòd si Threicio blandius Orphea
Auditam moderere arboribus fidem:
Non vanae redeat sanguis imagini:

Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.

Durum,

Durum, sed levius fit patientia,
Quidquid corrigere est nefas.

20

AD LYDIAM. ODE XXV.

*Insultat ei, quòd, jam vetula, vicissim
à juvenibus contemnatur.*

Parcius junctas quatiunt fenestras
Ictibus crebris juvenes protervi:
Nec tibi somnos adimunt: amatque
Janua limen:

Quae prius multum faciles movebat
Cardines. audis minus, & minus jam,
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis.

5

Invicem moechos anus arrogantes
Flebis, in solo levis angiportu,
Thracio bacchante magis sub inter-
lunia vento:

10

Cum tibi flagrans amor, & libido,
Quae solet matres furiare equorum,
Saeviet circa jecur ulcerosum,
Non sine questu.

15

Laeta quòd pubes edera virenti
Gaudeat: pulla magis atque myrto,
Aridas frondes hiemis sodali
Dedicet Hebro.

20

DE AELIO LAMIA. ODE XXVI.

Se, soluto animo, velle Lamiam laudare.

Musis amicus, tristitiam & metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis: quis sub Arcto
Rex gelidae metuatur orae,
Quid Tiridatem terreat, unicè
Securus. ô quae fontibus integris
Gaudes, apricos nocte flores,

5

Nocte

Neſte meo Lamiae coronam
 Pimplea dulcis. nil ſine te mei
 Proſunt honores, hunc fidibus novis,
 Hunc Lesbio ſacrare plectro
 Teque, tuaſque decet ſorores.

10

ODE XXVII.

Ad ſodales inter pocula rixantes.

Natis in uſum laetitiae ſcyphis
 Pugnare, Thracum eſt. tollite barbarum
 Morem: verecundumque Bacchum
 Sanguineis prohibete rixis.
 Vino, & lucernis Medus acinaces
 Immane quantum diſcrepat. impium
 Lenite clamorem ſodales,
 Et cubito remanete preſſo.
 Vultis ſeveri me quoque ſumere
 Partem Falerni? dicat Opuntiae
 Frater Megillae, quo beatus
 Vulnere, qua pereat ſagitta.
 Ceſſat voluntas? non alia bibam
 Mercede. quae te cumque domat Venus,
 Non erubescendis adurit
 Ignibus: ingenuoque ſemper
 Amore peccas. quidquid habes, age,
 Depone tutis auribus, ah miſer
 Quanta laboras in Charybdi!
 Digne puer meliore flamma.
 Quae ſaga, quis te ſolvere Theſſalis
 Magus venenis, quis poterit Deus?
 Vix illigatum te triformi
 Pegalus expediet Chimaerae.

5

10

15

20

ODE

ODE XXVIII.

*Inducitur Archytas nautae cuidam respondens,
omnibus esse moriendum, oransque ne se
insepultum jacere patiatur.*

Te maris & terrae, numeroque carentis arenae
Menforem, cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope littus parva Matinum
Munera, nec quidquam tibi prodest
Aërias tentasse domos, animoque rotundum
Percurrisse polum, morituro.
Occidit & Pelopis genitor conviva Deorum,
Tithonusque remotus in auras,
Et Jovis arcanis Minos admissus, habentque
Tartara Panthoïden, iterum Orco
Demissum: quamvis clypeo Trojana refixo
Tempora testatus, nihil ultra
Nervos, atque cutem morti concesserat atrae,
Judice te, non sordidus auctor
Naturae, verique. Sed omnes una manet nox,
Et calcanda semel via leti.
Dant alios Furiae torvo spectacula Marti,
Exitio est avidis mare nautis.
Mista senum, ac juvenum densantur funera. nullum
Saeva caput Proserpina fugit.
Me quoque devexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis.
At tu nauta vagae ne parce malignus arenae
Ossibus, & capiti inhumato
Particulam dare. sic, quodcumque minabitur Eurus,
Fluctibus Hesperiiis, Venusinae
Plectantur silvae, te sospite: multaue merces,
Unde potest, tibi defluat aequo
Ab Jove, Neptunoque sacri custode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram
Postmodo te natis fraudem committere forsan.
Debita jura, vicesque superbae

Te

Te maneant ipsum. precibus non linquar inultis,
Teque piacula nulla resolvent.

Quamquam festinas (non est mora longa) licebit
Injecto ter pulvere curras. 35

AD ICCIUM. ODE XXIX.

*Mirum quiddam & monstri simile dicit esse, cum
à philosophiae studio ad militiam transiisse.*

Icci, beatis nunc Arabum invides
Gazis, & acrem militiam paras
Non ante devictis Sabaeae
Regibus, horribilique Medo
Nectis catenas. quae tibi virginum 5
Sponso necato barbara ferviet?
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum statuetur unctis,
Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno? quis neget arduis 10
Pronos relabi posse rivos
Montibus, & Tiberim reverti:
Cum tu coemptos undique nobiles
Libros Panaeti, Socraticam & domum,
Mutare loriceis Iberis, 15
Pollicitus meliora, tendis?

AD VENEREM. ODE XXX.

Ut in aedem Glyceræ veniat.

OVenus, regina Cnidi, Paphique,
Sperne dilectam Cypron, & vocantis
Thure te multo Glyceræ decoram
Transfer in aedem.
Fervidus tecum puer, & solutis 5
Gratiae zonis, properentque Nymphae,
Et parum comis sive te Juventas,
Mercuriusque.

ODE

ODE XXXI.

Quid petendum ab Apolline.

Quid dedicatum poscit Apollinem
 Vates? quid orat, de patera novum
 Fundens liquorem? non opimas
 Sardiniae segetes feracis:

Non aestuosae grata Calabriae
 Armenta: non aurum, aut ebur Indicum:

Non rura, quae Liris quieta
 Mordet aqua, taciturnus amnis.
 Premant Calena falce, quibus dedit
 Fortuna vitem: dives & aureis

Mercator exsiccet culullis

Vina Syra reparata merce,
 Diis carus ipsis: quippe ter, & quater
 Anno revifens aequor Atlanticum

Impunè. me pascunt olivae,

Me cichorea, levesque malvae.

Frui paratis & valido mihi
 Latoè dones, & (precor) integra

Cum mente, nec turpem senectam

Degere, nec cithara carentem.

ODE XXXII.

Ad Lyræ, ne desistat canere.

Poscamus, si quid vacui sub umbra
 Lufimus tecum, quod & hunc in annum
 Vivat, & plures: age, dic Latinum

Barbite Carmen:

Lesbio primùm modulate eivi:
 Qui ferox bello, tamen inter arma,
 Sive jactatam religarat udo

Littore navim:

Liberum, & Musas, Veneremque, & illi
 Semper haerentem puerum canebat,
 Et Lycum, nigris oculis, nigroque

Crine decorum

O decus

O decus Phoebi, & dapibus supremi
 Grata testudo Iovis, ô laborum
 Dulce lenimen, mihi cumque salve
 Rite vocanti.

15

AD ALBIUM TIBULLUM. ODE XXXIII.

*Solatur eum aliorum exemplo, qui amantes
 non redamentur.*

Albi, ne doleas plus nimio, memor
 Immitis Glycerae, neu miserabiles
 Decantes elegos, cur tibi junior
 Laesa praeniteat fide.

Insignem tenui fronte Lycorida
 Cyri torret amor: Cyrus in asperam
 Declinat Pholoën: sed prius Appulis

Jungentur capreae lupis,
 Quàm turpi Pholoë peccet adultero.
 Sic visum Veneri: cui placet impares
 Formas, atque animos sub juga aliena
 Saevo mittere cum joco.

10

Ipsam me melior cùm peteret Venus,
 Grata detinuit compede Myrtale
 Libertina, fretis acrior Adriac
 Curvantis Calabros sinus.

15

ODE XXXIII.

*Poenitere se irreligiosum extitisse, dum
 Epicureos sectaretur.*

Parcus Deorum cultor, & infrequens,
 Infanientis dum sapientiae

Consultus erro: nunc retrorsum
 Vela dare, atque iterare cursus

Cogor relictos. namque Diespiter
 Igni corusco nubila dividens,

5

Plerumque per purum tonantes

Egit equos, volucremque currum,

B

Quo

Quo bruta tellus, & vaga flumina,
 Quo Styx, & invisi horrida Taenari
 Sedes, Atlanteusque finis
 Concutitur. valet ima summis
 Mutare, & insignem attenuat Deus,
 Obscura promens. hinc apicem rapax
 Fortuna cum stridore acuto
 Sustulit: hic posuisse gaudet.

10

15

AD FORTUNAM. ODE XXXV.

*Orat Fortunam, ut servet Caesarem in
 Britannos ire meditantem.*

O Diva, gratum quae regis Antium,
 Praesens vel imo tollere de gradu
 Mortale corpus, vel superbos
 Vertere funeribus triumphos:
 Te pauper ambit sollicita prece
 Ruris colonus: te dominam aequoris,
 Quicumque Bithyna lacescit
 Carpathium pelagus carina.
 Te Dacus asper, te profugi Scythae,
 Urbesque, gentesque, & Latium ferox,
 Regumque matres barbarorum, &
 Purpurei metuunt tyranni:
 Injurioso ne pede proruas
 Stantem columnam: neu populus frequens
 Ad arma cessantes, ad arma
 Concitet, imperiumque frangat.
 Te semper anteit laeva necessitas,
 Clavos trabales, & cuneos manu
 Gestans athena: nec severus
 Uncus abest, liquidumque plumbum.
 Te spes, & albo rara fides colit
 Velata panno: nec comitem abnegat
 Utcumque mutata potentes
 Veste domos inimica linquis.
 At vulgus infidum, & meretrix retrò

5

10

15

20

25

Per-

Perjura cedit: diffugiunt cadis
 Cum faece siccatis amici,
 Ferre jugum pariter dolosi.
 Serves iturum Caesarem in ultimos
 Orbis Britannos, & juvenum recens
 Examen, Eois timendum
 Partibus, Oceanoque rubro.
 Eheu cicatricum & sceleris pudet,
 Fratrumque: quid nos dura refugimus
 Aetas? quid intactum nefasti
 Liquimus? unde manus juvenus
 Metu Deorum continuit? quibus
 Pepercit aris? ô utinam nova
 Incude diffingas retusum in
 Massagetas, Arabasque ferrum.

30

35

40

ODE XXXVI.

*Gratulatur Plotio Numidae amico faustum
 in patriam reditum.*

Et thure, & fidibus juvat
 Placare, & vituli sanguine debito
 Custodes Numidae Deos:
 Qui nunc Hesperia sospes ab ultima
 Caris multa fodalibus,
 Nulli plura tamen dividit oscula,
 Quàm dulci Lamiae, memor
 Actae non alio rege puertiae,
 Mutataeque simul togae.
 Cressa ne careat pulchra dies nota:
 Neu promptae modus amphorae,
 Neu morem in Salium sit requies pedum:
 Neu multi Damalis meri
 Bassum Thrœicia vincat amyftide:
 Neu defint epulis rosae,
 Neu vivax apium, neu breve lilium.
 Omnes in Damalin putres
 Deponent oculos: nec Damalis novo

5

10

15

Divelletur adultero,
Lascivis ederis ambitiosior.

20

AD SODALES. ODE XXXVII.

*Sodales suos ad laetitiam hortatur ob Aetiacam
Augusti victoriam.*

Nunc est bibendum, nunc pede libero
Pulsanda tellus: nunc Saliaribus
Ornare pulvinar Deorum

Tempus erat dapibus, sodales.
Antehac nefas depromere Caecubum
Cellis avitis, dum Capitolio

Regina dementes ruinas,
Fumus & imperio parabat,
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum: quidlibet impotens

10

Sperare, fortunaque dulci
Ebria, sed minuit furorem
Vix una sospes navis ab ignibus:
Mentemque lymphatam Mareotico

Redegit in veros timores
Caesar, ab Italia volantem
Remis adurgens: (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus

15

Venator in campis nivalis
AEmoniae) daret ut catenis
Fatale monstrum. quae generosius
Perire quaerens, nec muliebriter

20

Expavit enssem, nec latentes
Classe cita reparavit oras.
Ausa & jacentem visere regiam.

25

Vultu sereno fortis, & asperas
Tractare serpentes, ut atrum

Corpore combiberet venenum,
Deliberata morte ferocior:

Saevis Liburnis, scilicet invidens,
Privata deduci superbo

30

Non humilis mulier triumpho.

AD

A D P U E R U M . O D E X X X V I I I .

Non esse opus sibi magno apparatu.

Perficos odi, puer, apparatus:
 Displicent nexae philyra coronae:
 Mitte sectari, rosa quo locorum
 Sera moretur.
 Simplici myrto nihil allabores
 Sedulus curo. neque te ministrum
 Dedecet myrtus, neque me sub arcta
 Vite bibentem.

5

Q. H O R A T I I
FLACCI CARMINUM
LIBER SECUNDUS.

A D A S I N I U M P O L L I O N E M . O D E L

*Eum monet, ut suas de bellis civilibus Tragoedias
 tantisper intermittat, dum res
 civiles ordinârit.*

otum ex Metello consule civicum,
 Bellique causas, & vitia, & modos,
 Ludumque Fortunae, gravesque
 Principum amicitias, & arma
 Nondum expiatis uncta cruoribus,
 Periculosae plenum opus aleae
 Tractas, & incedis per ignes
 Suppositos cineri doloso.
 Paulum severae Musa tragoediae
 Desit theatri: mox, ubi publicas

B 3

10
Res

Res ordinâris, grande munus
 Cecropio repetes cothurno,
 Insigne moestis praefidium reis,
 Et consulenti Pollio curiae:
 Cui laurus aeternos honores
 Dalmatico peperit triumpho.
 Jam nunc minaci murmure cornuum
 Perstringis aures: jam litui strepunt:
 Jam fulgor armorum fugaces
 Terret equos, equitumque vultus.
 Audire magnos, jam videor duces
 Non indecoro pulvere fordidos:
 Et cuncta terrarum subacta,
 Praeter atrocem animum Catonis.
 Juno, & Deorum quisquis amicior
 Afris, inulta cesserat impotens
 Tellure: victorum nepotes
 Rettulit inferias Jugurthae.
 Quis non Latino sanguine pinguior
 Campus sepulcris impia proelia
 Testatur, auditumque Medis
 Hesperiae sonitum ruinae?
 Qui gurgēs? aut quae flumina lugubris
 Ignara belli? quod mare Dauniae
 Non decoloravere caedes?
 Quae caret ora cruore nostro?
 Sed ne relictis Musa procax jocis
 Caeae retractes munera naeniae:
 Mecum Dionaeo sub antro
 Quaere modos leviori plectro.

AD CRISPUM SALLUSTIUM.

ODE II.

Avaritiam vituperat, & liberalitatem extollit.

Nullus argento color est, avaris
 Abditae terris inimice laminae
 Crispe Sallusti, nisi temperato
 Splendeat usu.

Vivet extento Proculejus aevo,
 Notus in fratres animi paterni:
 Illum aget penna metuente solvi

Fama superstes.

Latius regnes avidum domando
 Spiritum, quàm si Libyam remotis
 Gadibus jungas, & uterque Poenus

Serviat uni.

Crescit indulgens sibi dirus hydrops,
 Nec sitim pellit, nisi causa morbi
 Fugerit venis, & aquosus albo

Corpore languor.

Redditum Cyri folio Phraaten,
 Dissidens plebi, numero beato-
 rum eximit virtus, populumque falsis

Dedocet uti

Vocibus, regnum, & diadema tutum
 Deferens uni, propriamque laurum,
 Quisquis ingentes oculo irretorto

Spectat acervos,

AD Q. DELIUM. ODE III.

Aequam memento rebus in arduis
 Servare mentem: non secus in bonis
 Ab insolenti temperatam

Laetitia, moriture Deli.

Seu moestus omni tempore vixeris,
 Seu te in remoto gramine, per dies
 Festos reclinatum, bearis

Interiore nota Falerni.

Quà pignus ingens, albaque populus
 Umbram hospitalem confociare amant

Ramis, & obliquo laborat

Lympha fugax trepidare rivo.

Huc vina, & unguenta, & nimium breves
 Flores amoenae ferre jube rosae:

Dum res, & aetas, & sororum

Fila trium patiuntur atra.

Cedes coëmptis saltibus, & domo,
Villaque, flavus quam Tiberis lavit,

Cedes: & extructis in altum

Divitiis potietur haeres.

20

Divesne, prisco natus ab Inacho,
Nil interest, an pauper, & infima

De gente sub dio moreris,

Victima nil miserantis Orci.

Omnes eodem cogimur: omnium

25

Versatur urna, ferius, ocyus

Sors exitura, & nos in aeternum

Exilium impositura cymbae.

AD XANTHIAM PHOCEUM. ODE IIIL.

*Quòd ancillam amet non esse cur eum pudeat: multis
enim magnis viris idem usu venisse.*

Ne sit ancillae tibi amor pudori,
Xanthia Phoeu: prius insolentem

Serva Briseïs niveo colore

Movit Achillem.

Movit Ajacem Telamone natum

5

Forma captivae dominum Tecmessae,

Arfit Atrides medio in triumpho

Virgine rapta:

Barbarae postquam cecidère turmae

Theffalo victore, & ademptus Hector

10

Tradidit fessis leviora tolli

Pergama Grajis.

Nescias, an te generum beati

Phyllidis flavae decorent parentes.

Regium certè genus, & penates

15

Moeret iniquos.

Credo non illam tibi de scelesti

Plebe delectam: neque sic fidelem,

Sic lucro adversam potuisse nasci

Matre pudenda.

20

Brachia, & vultum, teretesque furas

In-

Integer laudo. fuge suspicari,
Cujus octavum trepidavit aetas
Claudere lustrum.

ODE V.

*Revocandam esse mentem à cupiditate
virginis immaturae.*

Nondum subacta ferre jugum valet
Cervice: nondum munia comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuae
Campos juvencae: nunc fluviiis gravem
Solantis aestum, nunc in udo
Ludere cum vitulis salicto
Praeestientis. tolle cupidinem
Immitis uvae: jam tibi lividos
Distinguet Autumnus racemos
Purpureo varius colore.
Jam te sequetur. currit enim ferox
Aetas: & illi, quos tibi demserit,
Apponet annos. jam proterva
Fronte petet Lalage maritum
Dilecta, quantum non Pholoë fugax,
Non Chloris: albo sic humero nitens,
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, Gnidiusve Gyges:
Quem si puellarum infereres choro,
Mirè sagaces falleret hospites:
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus, ambiguoque vultu.

AD SEPTIMIUM. ODE VI.

Tiburтинаe & Tarentinae regionis amoenitatem laudat.

Septimi Gades aditure mecum, &
Cantabrum indoctum juga ferre nostra, &

Barbaras Syrtes, ubi Maura semper
Aestuat unda:

Tibur Argeo positum colono
Sit meae sedes utinam senectae,
Sit modus lasso maris, & viarum,
Militiaeque.

Unde si Parcae prohibent iniquae,
Dulce pellitis ovibus Galefi
Flumen, & regnata petam Laconi
Rura Phalanto.

Ille terrarum mihi praeter omnes
Angulus ridet: ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro:

Ver ubi longum, tepidasque praebet
Jupiter brumas, & amicus Aulon,
Fertili Baccho minimùm Falernis
Invidet uvis.

Ille te mecum locus, & beatae
Postulant arces: ubi tu calentem
Debita sparges lacryma favillam
Vatis amici.

AD POMP. VARUM. ODE VII.

Huic reditum è militia gratulatur.

O saepe mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiae duce,
Quis te redonavit Quiritem
Diis patriis, Italoque caelo,
Pompei, meorum prime sodalium?
Cum quo morantem saepè diem mero
Fregi, coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.

Tecum Philippos, & celerem fugam
Sensi, relicta non bene parmula:
Cum fracta virtus, & minaces
Turpe solum tetigere mento.

Sed me per hostes Mercurius celer
Denso paventem sustulit aëre:

Te rursus in bellum resorbens

Unda fretis tulit aestuosis.

Ergo obligatam redde Jovi dapem:

Longaque fessum militia latus

Depone sub lauru mea: nec

Parce cadis tibi destinatis.

Oblivioso laevia Massico

Ciboria exple. funde capacibus

Unguenta de conchis. quis udo

Deproperare apio coronas,

Curatve myrto? quem Venus arbitrum

Dicet bibendi? non ego fanius

Bacchabor Edonis: recepto

Dulce mihi furere est amico.

IN BARINEN. ODE VIII.

*Non esse cur ei juranti credatur: formosarum enim
perjuria à Diis non vindicari.*

Ulla si juris tibi pejerati
Poena, Barine, nocuisset unquam:

Dente si nigro fieres, vel uno

Turpior ungui,

Crederem. sed tu simul obligasti

Perfidum votis caput, enitescis

Pulchrior multo, juvenumque prodis

Publica cura,

Expedit matris cineres opertos

Fallere, & toto taciturna noctis

Signa cum caelo, gelidaque divos

Morte carentes.

Ridet hoc, inquam, Venus ipsa, rident

Simplices Nymphae, ferus & Cupido

Semper ardentes acuens sagittas

Cote cruenta.

Adde quod pubes tibi crescit omnis,

Servitus crescit nova: nec priores
Impiae tectum dominae relinquunt
Saepe minati.

20

Te suis matres metuunt juvencis,
Te senes parci, miseraeque nuper
Virgines nuptae: tua ne retardet
Aura maritos.

AD VALGIUM. ODE IX.

*Ut Mystae pueri mortem aliquando tandem
flere desinat.*

Non semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros, aut mare Caspium
Vexant inaequales procellae
Usque, nec Armeniis in oris,
Amice Valgi, stat glacies iners
Menses per omnes: aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.

5

Tu semper urges flebilibus modis
Mysten ademptum: nec tibi Vespero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente Solem.

10

At non ter aevo functus amabilem
Floravit omnes Antiochum senex
Annos: nec impubem parentes
Troïlon, aut Phrygiae sorores

15

Flevire semper. desine mollium
Tandem querelarum, & potius nova
Cantemus Augusti tropaea

20

Caesaris, & rigidum Niphaten,
Medumque flumen gentibus additum
Victis, minores volvere vertices,
Intraque praescriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

AD

AD LICINIUM. ODE X.

*Servandam esse mediocritatem, & animi in utraque
fortuna aequabilitatem.*

Rectius vives, Licini, neque altum
Semper urgendo: neque dum procellas
Cautus horrescis, nimium premendo
Littus iniquum.

Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus recti, caret invidenda
Sobrius aula.

Saepius ventis agitur ingens
Pinus: & celsae graviore casu
Decidunt tures, feriuntque summos
Fulmina montes.

Sperat infestis, metuit secundis
Alteram fortem bene praeparatum
Pectus. informes hyemes reducit
Jupiter: idem

Summovet. non, si malè nunc, & olim
Sic erit. quondam cithara tacentem
Suscitat musam: neque semper arcum
Tendit Apollo.

Rebus angustis animosus, atque
Fortis appare. sapienter idem
Contrahe vento nimium secundo
Turgida vela.

AD Q. HIRPINUM.

ODE XI.

Fucundè vivendum esse omissis curis.

Quid bellicosus Cantaber, & Scythes,
Hirpine Quincti, cogitet, Adria
Divisus objecto, remittas
Quaerere: nec trepides in usum

Poscentis aevi pauca. fugit retro
Laevis juventas, & decor arida
Pellente lascivos amores

5

Canicie, facilemque somnum.
Non semper idem floribus est honos
Vernis: neque uno Luna rubens nitet
Vultu. quid aeternis minorem
Consiliis animum fatigas?

10

Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu jacentes sic temere, & rosa
Canos odorati capillos,

15

Dum licet, Assyriaque nardo
Potamus uncti? dissipat Euius
Curas edaces. quis puer ocyus
Restinguet ardentis Falerni
Pocula praetereunte lympa?

20

Quis devium scortum eliciet domo
Lyden? eburna dic age cum lyra
Maturet, incomptum Lacaenae
More comam religata nodum.

AD MAECENATEM. ODE XII.

Non convenire res graves Lyrico carmini.

Nolis longa ferae bella Numantiae,
Nec dirum Hannibalem, nec Siculum mare,
Poeno purpureum sanguine, mollibus
Aptari citharae modis:

Nec saevos Lapithas, & nimium mero
Hylaeum, domitosque Herculea manu
Telluris juvenes, unde periculum

Fulgens contremuit domus
Saturni veteris. tuque pedestribus
Dices historiis proelia Caesaris

10

Maecenas melius, ductaque per vias
Regum colla minantium.

Me dulces dominae Musa Liciniae
Cantus, me voluit dicere lucidum

Ful-

Fulgentes oculos, & bene mutuis:

15

Fidum pectus amoribus:

Quam nec ferre pedem dedecuit choris:

Nec certare joco: nec dare brachia

Ludentem nitidis virginibus, sacro

Dianae celebris die.

20

Num tu, quae tenuit dives Achaemenes,

Aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes

Permutare velis crine Liciniae?

Plenas aut Arabum domos?

Dum flagrantia detorquet ad oscula

25

Cervicem: aut facili saevitia negat,

Quae poscente magis gaudeat eripi,

Interdum rapere occupet?

ODE XIII.

*In arborem, cujus casu in agro Sabino
penè oppressus est.*

Ille, & nefasto te posuit die,
Quicumque primùm, & sacrilega manu
Produxit, arbos, in nepotum

Perniciem, opprobriumque pagi,

Illum & parentis crediderim sui

Fregisse cervicem, & penetralia

Sparfisse nocturno cruore

Hospitis, ille venena Colchi-
ca, & quicquid usquam concipitur nefas,

Tractavit, agro qui statuit meo

Te triste lignum, te caducum

In domini caput immerentis.

Quid quisque vitet, nunquam homini fatis

Cautum est in horas. navita Bosporum

Poenus perhorrescit: neque ultra

Caeca timet aliunde fata:

Miles sagittas, & celerem fugam

Parthi: catenas Parthus, & Italum

Robur. sed improvisa leti

Vis

Vis rapuit, rapietque gentes. 20
 Quàm penè furvae regna Proserpinae,
 Et judicantem vidimus Aeacum,
 Sedesque discretas piorum, &
 Aeoliis fidibus querentem
 Sapphò puellis de popularibus: 25
 Et te sonantem plenius aureo,
 Alcaeæ, plectro dura navis,
 Dura fugae mala, dura belli.
 Utrumque sacro digna silentio
 Mirantur umbrae dicere: sed magis 30
 Pugnas, & exactos tyrannos
 Densum humeris bibit aure vulgus.
 Quid mirum? ubi illis carminibus stupens
 Demittit atras bellua centiceps
 Aures, & intorti capillis 35
 Eumenidum recreantur angues?
 Quin & Prometheus, & Pelopis parens
 Dulci laborum decipitur sono:
 Nec curat Orion leones,
 Aut timidos agitare lyncas. 40

AD POSTUMUM. ODE XIII.

Mortem vitari non posse.

Eheu fugaces, Postume, Postume,
 Labuntur anni: nec pietas moram
 Rugis, & instanti senectæ
 Afferet, indomitæque morti.
 Non si tricenis, quotquot eunt dies, 5
 Amice, places illacrymabilem
 Plutona tauris? qui ter amplum
 Geryonen, Tityonque tristi
 Compescit unda, scilicet omnibus;
 Quicumque terrae munere vescimur, 10
 Enaviganda, sive reges,
 Sive inopes erimus coloni.
 Frustrà cruento Marte carebimus,

Fra-

Fractisque rauci fluctibus Adriae:

Frustrà per Autumnos nocentem

15

Corporibus metuemus Austrum:

Visendus ater flumine languido

Cocytus errans, & Danaï genus

Infame, damnatusque longi

Sisyphus Aeolides laboris.

20

Linquenda tellus, & domus, & placens

Uxor: neque harum, quas colis, arborum

Te, praeter invisas cupressos,

Ulla brevem dominum sequetur.

Absumet haeres Caecuba dignior

25

Servata centum clavibus, & mero

Tinget pavimentum superbum,

Pontificum potiore coenis.

ODE XV.

In sui seculi circa aedificia luxum.

Jam pauca aratro jugera regiae
Moles relinquent: undique latius
Extenta visentur Lucrino

Stagna lacu, platanusque caelebs

Evincet ulmos. tum violaria, &

5

Myrtus, & omnis copia narium

Spargent olivetis odorem,

Fertilibus domino priori.

Tum spissa ramis laurea fervidos

Excludet ictus. non ita Romuli

10

Praescriptum, & intonsi Catonis

Auspiciis, veterumque norma.

Privatus illis census erat brevis,

Commune magnum. nulla decempedis

Metata privatis opacam

15

Porticus excipiebat Arcton:

Nec fortuitum spernere cespitem

Leges sinebant, oppida publico

Sumptu jubentes, & Deorum

Templa novo decorare saxo.

20

AD

AD GROSPHUM. ODE XVI.

*Tranquillitatem animi optari ab omnibus, eamque
coërcendis cupiditatibus comparari.*

Otium divos rogat in patenti
Prensus Aegaeo, simul atra nubes
Condedit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis.

Otium bello furiosa Thrace: 5

Otium Medi pharetra decori,

Grosphæ non gemmis, neque purpura, ve-
nale, nec auro.

Non enim gazæ, neque consularis

Summovet lictor miseros tumultus 10

Mentis, & curas laqueata circum

Tecta volantes.

Vivitur parvo benè, cui paternum

Splendet in mensa tenui salinum:

Nec leves somnos timor, aut Cupido 15

Sordidus aufert.

Quid brevi fortes jaculamur ævo

Multa? quid terras alio calentes

Sole mutamus? patriæ quis exul.

Se quoque fugit? 20

Scandit aeratas vitiosa naves

Cura: nec turmas equitum relinquit

Ocyor cervis, & agente nimbos

Ocyor Euro.

Laetus in praesens animus, quod ultrà est 25

Oderit curare, & amara lento

Temperet risu. Nihil est ab omni

Parte beatum.

Abstulit clarum cita mors Achillem:

Longa Tithonum minuit senectus. 30

Et mihi forsan, tibi quod negarit,

Porriget hora.

Te greges centum, Sicalaeque circum

Mu-

Mugiunt vaccae: tibi tollit hinnitum,
apta quadrigis equa: te bis Afro

35

Murice tinctae

Vestiunt lanae: mihi parva rura, &
Spiritus Graiae tenuem Camoenae
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

40

A D M A E C E N A T E M A E G R O T U M.

O D E X V I I.

Cur me querelis exanimas tuis?
Nec diis amicum est, nec mihi, te prius
Obire, Maecenas, mearum

Grande decus, columenque rerum.

Ah! te meae si partem animae rapit

5

Maturior vis, quid moror altera?

Nec carus aequae, nec superstes

Integer: ille dies utramque

Ducet ruinam: non ego perfidum

Dixi sacramentum. ibimus, ibimus

10

Utcumque praecedes, supremum

Carpere iter comites parati.

Me nec Chimaerae spiritus igneae,

Nec si resurgat centimanus gigas,

Divellet umquam. sic potenti

15

Iustitiae, placitumque Parcis.

Seu Libra, seu me Scorpius aspicit

Formidolosus, pars violentior

Natalis horae: seu tyrannus

Hesperiae Capricornus undae:

20

Utrumque nostrum incredibili modo

Consentit astrum. te Jovis impio

Tutela Saturno refulgens

Eripuit, volucrisque fati

Tardavit alas: cum populus frequens

25

Laetum theatris ter crepuit sonum.

Me truncus illapsus cerebro

Su-

Sustulerat: nisi Faunus ictum
 Dextra levasset, Mercurialium
 Custos virorum. reddere victimas,
 Aedemque votivam memento:
 Nos humilem feriemus agnam.

30

ODE XVIII.

*Se sua sorte, & mediocri fortuna conten-
 tum vivere.*

Non ebur, neque aureum
 Mea renidet in domo lacunar:
 Non trabes Hymettiae
 Premunt columnas ultima recisas
 Africa: neque Attali
 Ignotus heres regiam occupavi:
 Nec Laconicas mihi
 Trahunt honestae purpuras clientae.
 At fides, & ingenium
 Benigna vena est: pauperemque dives
 Me petit. nihil supra
 Deos laceſſo: nec potentem amicum
 Largiora flagito,
 Satis beatus unicis Sabinis.
 Truditur dies die,
 Novaeque pergunt interire Lunae.
 Tu secunda marmora
 Locas sub ipsum funus: & sepulcri
 Immemor, ſtruis domos:
 Marisque Bais obſtrepentis urges
 Summovere littora,
 Parum locuples continente ripa.
 Quid, quod uſque proximos
 Revellis agri terminos, & ultra
 Limites clientium
 Salis avarus? pellitur paternos
 In ſinu ferens Deos
 Et uxor, & vir, ſordidoſque natos.

5

10

15

20

25

Nulla

Nulla certior tamen

Rapacis Orci fine destinata

30

Aula divitem manet

Herum. quid ultrà tendis? aequa tellus

Pauperi recluditur,

Regumque pueris: nec satelles Orci

Callidum Promethea

35

Revexit auro captus. hic superbum

Tantalum, atque Tantali

Genus coërcet. hic levare functum

Pauperem laboribus,

Vocatus, atque non vocatus audit.

40

IN BACCHUM. ODE XIX.

*Sibi fas esse Bacchi laudes, ut ejus numine pleno
& concitato, canere.*

Bacchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem (credite posteri)

Nymphasque discentes, & aures

Capripedum Satyrorum acutas.

Euoe recenti mens trepidat metu:

5

Plenoque Bacchi pectore turbidum

Laetatur. euoe parce Liber,

Parce, gravi metuende thyrsos.

Fas pervicaces est mihi Thyadas,

Vinique fontem, lactis & uberes

10

Cantare rivos: atque truncis

Lapsa cavis iterare mella.

Fas & beatae conjugis additum

Stellis honorem, tectaque Penthei

Disjecta non levi ruina,

15

Thracis & exitium Lycurgi.

Tu flectis amnes, tu mare barbarum:

Tu separatis uvidus in jugis

Nodo coërces viperino

Bistonidum sine fraude crines.

20

Tu, cum parentis regna per arduum

Cohors Gigantum scanderet impia,

Rhoc-

Rhoetum retorfisti leonis
 Unguibus, horribilique mala:
 Quanquam choreis aptior, & jocis, 25
 Ludoque dictus, non sat idoneus
 Pugnae ferebaris: sed idem
 Pacis eras, mediisque belli.
 Te vidit infons Cerberus aureo
 Cornu decorum, leniter atterens 30
 Caudam, & recedentis trilingui
 Ore pedes, tetigitque crura.

AD MAECENATEM. ODE XX.

Famam suam aeternam fore.

Non usitata, nec tenui ferar
 Penna, biformis per liquidum aethera
 Vates: neque in terris morabor
 Longius: invidiaque major
 Urbes relinquam: non ego pauperum 5
 Sanguis parentum, non ego, quem vocas,
 Dilecte Maecenas, obibo:
 Nec Stygia cohibebor unda.
 Jam jam residunt cruribus asperae
 Pelles: & album mutor in alitem 10
 Superna: nascunturque laeves
 Per digitos, humerosque plumae.
 Jam Daedaleo ocyor Icaro,
 Visam gementis littora Bospori,
 Syrtesque Gerulas canorus 15
 Ales, Hyperboreosque campos.
 Me Colchus, & qui dissimulat metum
 Marfae cohortis, Dacus, & ultimi
 Noscent Geloni: me peritus
 Discet Iber, Rhodanique potor. 20
 Absint inani funere naeniae,
 Luctusque turpes, & querimoniae:
 Compesce clamorem, ac sepulcri
 Mitte supervacuos honores.

Q. HORATII

FLACCI CARMINUM

LIBER TERTIUS.

ODE L

Non opibus, aut honoribus, sed animi tranquillitate vitam beatam effici.

di profanum vulgus, & arceo.
 Favete linguis: carmina non prius
 Audita Musarum sacerdos,
 Virginibus, puerisque canto.
 Regum timendorum in proprios greges, s
 Reges in ipsos imperium est Jovis,
 Clari giganteo triumpho,
 Cuncta supercilio moventis.
 Est, ut viro vir latius ordinet
 Arbusta sulcis: hic generosior 10
 Descendat in campum petitor:
 Moribus hic, meliorque fama
 Contendat: illi turba clientium
 Sit major: aequa lege necessitas
 Sortitur insignes, & imos: 15
 Omne capax movet urna nomen.
 Districtus ensis cui super impia
 Cervice pendet, non Sicalae dapes
 Dulcem elaborabunt saporem:
 Non avium, citharaeque can us 20
 Somnum reducent. somnus agrestium
 Lenis virorum non humiles domos
 Fastidit, umbrosamque ripam,
 Non Zephyris agitata Tempe.

De-

Desiderantem quod satis est, neque

25

Tumultuosum sollicitat mare,

Nec saevus Arcturi cadentis

Impetus, aut orientis Hoedi:

Non verberatae grandine vineae,

Fundusque mendax: arbore nunc aquas

30

Culpante, nunc torrentia agros

Sidera, nunc hiemes iniquas.

Contracta pisces aequora sentiunt

Jactis in altum molibus. huc frequens

Caementa demittit redemptor

35

Cum famulis, dominusque terrae

Fastidiosus. sed timor, & minae

Scandunt eodem quò dominus: neque

Decedit aerata triremi, &

Post equitem sedet atra cura.

40

Quòd si dolentem nec Phrygius lapis,

Nec purpurarum fidere clarior

Delenit usus: nec Falerna

Vitis, Achaemeniumque costum:

Cur invidendis postibus, & novo

45

Sublime ritu moliar atrium?

Cur valle permutem Sabina

Divitias operosiores?

AD AMICOS. ODE II.

*Pueros ab ineunte aetate assuescendos esse rei
militari, & vitae laboriosae.*

Angustam, amici, pauperiem pati

Robustus acri militia puer

Condiscat, & Parthos feroces

Vexet eques metuendus hasta:

Vitamque sub dio & trepidis agat

5

In rebus. illum ex moenibus hosticis

Matrona bellantis tyranni

Prospiciens, & adulta virgo

Suspiret: Eheu ne rudis agminum

Sponsus

Sponsus laceſſat regius aſperum
Tactu leonem: quem cruenta
Per medias rapit ira caedes.

Dulce, & decorum eſt pro patria mori.

Mors & fugacem perſequitur virum:

Nec parcit imbellis juventae

Poplitibus, timidoque tergo.

Virtus, repulſae neſcia ſordidae,

Intaminatis fulget honoribus:

Nec ſumit, aut ponit ſecures

Arbitrio popularis aurae.

Virtus, recludens immeritis mori

Coelum, negata tentat iter via:

Coetusque vulgares, & udam

Spernit humum fugiente penna.

Eſt & fideli tuta ſilentio

Merces. vetabo, qui Cereris ſacrum

Vulgarit arcanæ, ſub iiſdem

Sit trabibus, fragilemque mecum

Solvat phaſelum. ſaepe Dieſpiter

Neglectus, inceſto addidit integrum:

Raro antecedentem ſceleſtum

Deſeruit pede poena claudo.

ODE III.

Virtute praeditum virum nihil extimeſcere.

Juſtum, & tenacem propoſiti virum,

Non civium ardor prava jubentium,

Non vultus iſtantis tyranni

Mente quatit ſolida: neque Auster

Dux inquieti turbidus Adriae,

Nec fulminantis magna Jovis manus.

Si fractus illabatur orbis,

Impavidum ferient ruinae.

Hac arte Pollux, & vagus Hercules

Innixus, arces attigit igneas:

Quos inter Auguſtus recumbens

Purpureo bibit ore nectar.

Hac te merentem Bacche pater tuae
Vexere tigres, indocili jugum
Collo trahentes. hac Quirinus
Martis equis Acheronta fugit,
Gratum elocuta consiliantibus
Junone divis. Ilion, Ilion
Fatalis incestusque iudex,
Et mulier peregrina vertit
In pulverem, ex quo destituit Deos
Mercede pacta Laomedon: mihi
Castaeque damnatum Minervae
Cum populo, & duce fraudulento.
Jam nec Lacaenae splendet adulterae
Famofus hospes: nec Priami domus
Perjura, pugnaces Achivos
Hectoreis opibus refringit:
Nostrisque ductum seditionibus
Bellum refedit. protinus & graves
Iras, & invisum nepotem,
Troïca quem peperit sacerdos,
Marti redonabo. illum ego lucidas
Inire sedes, ducere nectaris
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar Deorum.
Dum longus inter saeviat Ilion,
Romanque pontus: qualibet exules
In parte regnanto beati.
Dum Priami, Paridisque busto
Insultet armentum: & catulos ferae
Celent inultae: stet Capitolium
Fulgens: triumphatisque possit
Roma ferox dare jura Medis.
Horrenda latè nomen in ultimas
Extendat oras, quàm medius liquor
Secernit Europen ab Afro:
Quàm tumidus rigat arva Nilus:
Aurum irrepertum, & sic melius situm
Cum terra celat, spernere fortior,

Quàm cogere humanos in usus,
 Omne sacrum rapiente dextra.
 Quicumque mundo terminus obstitit,
 Hunc tangat armis: visere gestiens
 Qua parte debacchentur ignes,
 Qua nebulae, pluviique rores.
 Sed bellicosus fata Quiritibus
 Hac lege dico; ne nimium pii,
 Rebusque fidentes, avitae
 Tecta velint reparare Trojae.
 Trojae renascens alite lugubri
 Fortuna tristi clade iterabitur,
 Ducente viatrices catervas
 Coniuge me Jovis, & sorore.
 Ter si resurgat murus aeneus
 Auctore Phoebus: ter pereat meis
 Excisus Argivis: ter uxor
 Capta virum, puerosque ploret.
 Non hoc iocosae conveniet lyrae.
 Quò Musa tendis? desine pervicax
 Referre sermones Deorum, &
 Magna modis tenuare parvis.

A D C A L L I O P E N. O D E I I I I.

*Musarum praesidio è periculis ereptum se dicit,
 eodemque tutum semper fore sperat.*

Descende caelo, & dic age tibia
 Regina longum, Calliope, melos,
 Seu voce nunc mavis acuta,
 Seu fidibus, citharave Phoebi.
 Auditis? an me ludit amabilis
 Infania? audire, & videor pios
 Errare per lucos, amoenae
 Quos & aquae subeunt, & aerae,
 Me fabulosae Vulture in Appulo,
 Altricis extra limen Apuliae,
 Ludo, fatigatumque somno,
 Fronde nova puerum palumbes

Texere: mirum quod foret omnibus,
 Quicumque celsae nidum Acherontiae,
 Saltusque Batipos, & arvum
 Pingue tenent humilis Ferenti:
 Ut tuto ab atris corpore viperis
 Dormirem, & urfis: ut premerer sacra
 Lauroque, collataque myrto,
 Non sine Diis animosus infans.
 Vester, Camoenae, vester in arduos
 Tollor Sabinos: seu mihi frigidum
 Praeneste, seu Tibur supinum,
 Seu liquidae placuere Bajae.
 Vestris amicum fontibus, & choris,
 Non me Philippis versa acies retro,
 Devota non exstinxit arbos,
 Nec Siculo Palinurus unda.
 Utcumque mecum vos eritis: libens
 Infanientem navita Bosporum
 Tentabo, & arentes arenas
 Littoris Assyrii viator.
 Visam Britannos hospitibus feros,
 Et laetum equino sanguine Concanum.
 Visam pharetratos Gelonos,
 Et Scythicum inviolatus amnem.
 Vos Caesarem altum, militia simul
 Fessas cohortes abdedit oppidis:
 Finire quaerentem labores
 Pierio recreatis antro.
 Vos lene consilium & datis, & dato
 Gaudetis almae. scimus ut impios
 Titanas, immanemque turmam
 Fulmine sustulerit caduco,
 Qui terram inertem, qui mare temperat
 Ventosum, & urbes, regnaque tristia:
 Divosque, mortalesque turmas
 Imperio regit unus aequo.
 Magnum illa terrorem intulerat Jovi,
 Fidens, juvenus horrida, brachiis,

Fratresque tendentes opaco
 Pelion imposuisse Olympo.
 Sed quid Typhoeus, & validus Mimas,
 Aut quid minaci Porphyryon statu, 55
 Quid Rhoecus, evulsisque truncis
 Enceladus jaculator audax
 Contra sonantem Palladis aegida
 Possent ruentes? hinc avidus stetit
 Vulcanus: hinc matrona Juno, & 60
 Numquam humeris positurus arcum,
 Qui rore puro Castaliae lavit
 Crines solutos: qui Lyciae tenet
 Dumeta, natalemque silvam
 Delius, & Patareus Apollo. 65
 Vis consilii expers mole ruit sua:
 Vim temperatam Dii quoque provehunt
 In majus: iidem odere vires
 Omne nefas animo moventes.
 Testis mearum centimanus Gigas 70
 Sententiarum notus, & integrae
 Tentator Orion Dianae,
 Virginea domitus sagitta.
 Injecta monstros Terra dolet suis,
 Moeretque partus fulmine luridum 75
 Missos ad Orcum: nec perêdit
 Impositam celer ignis Aetnam:
 Incontinentis nec Tityi jecur
 Relinquit ales, nequitiae additus
 Custos: amatorem trecentae 80
 Pirithoum cohibent catenae.

AUGUSTI LAUDES. ODE V.

*M. Attilii Reguli constantia, &
 ad Poenos reditus.*

Coelo tonantem credidimus Jovem
 Regnare: praesens divus habebitur
 Augustus, adjectis Britannis
 Imperio, gravibusque Persis.

Milesne Crassi conjuge barbara
Turpis maritus vixit? & hostium
(Prò curia, inversique mores!)

Consenuit focerorum in armis
Sub rege Medo, Marfus, & Appulus.
Anciliorum, nominis & togae
Oblitus, aeternaeque Vestae,
Incolumi Jove, & urbe Roma?

Hoc caverat mens provida Reguli,
Dissentientis conditionibus
Foedis, & exemplo trahentis
Perniciem veniens in aevum:

Si non periret immiserabilis
Captiva pubes. Signa ego Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus sine caede (dixit)

Derepta vidi: vidi ego civium
Retorta tergo brachia libero,
Portasque non clausas, & arva
Marte coli populata nostro.

Auro repensus scilicet acrior
Miles redibit? flagitio additis
Damnum: neque amissos colores
Lana refert medicata fuco:

Nec vera virtus, cùm semel excidit,
Curat reponi deterioribus.

Si pugnat extricata densis
Cerva plagis: erit ille fortis,
Qui perfidis se credidit hostibus?
Et Marte Poenos proteret altero,

Qui lora restrictis lacertis
Sensit iners, timuitque mortem?

Hic unde vitam sumeret inscius,
Pacem duello miscuit. ô pudor!
O magna Carthago, probrosis
Altior Italiae ruinis!

Fertur pudicae conjugis osculum,
Parvosque natos, ut capitis minor,

A se removisse, & virilem
 Torvus humi posuisse vultum,
 Donec labantes consilio patres
 Firmaret auctor numquam aliàs dato,
 Interque moerentes amicos
 Egregius properaret exul.
 Atqui sciebat quae sibi barbarus
 Tortor pararet: non aliter tamen
 Dimovit obstantes propinquos,
 Et populum redivus morantem:
 Quàm si clientum longa negotia
 Dijudicata lite relinqueret,
 Tendens Venafranos in agros,
 Aut Lacedaemonium Tarentum.

45

50

55

A D R O M A N O S . O D E V I .

Corruptos suae aetatis mores insectatur.

Delicta majorum immeritus lues,
 Romae: donec templa refeceris,
 Aedesque labentes Deorum, &
 Foeda nigro simulacra fumo,
 Diis te minorem quòd geris, imperas.
 Hinc omne principium, huc refer exitum.
 Dii multa neglecti dederunt
 Hesperiae mala luætuosae.
 Jam bis Monæses, & Pacori manus
 Non auspicatos contudit impetus
 Nostros, & adjecisse praedam
 Torquibus exiguis renidet.
 Penè occupatam seditionibus
 Delevit urbem Dacus, & Aethiops:
 Hic classe formidatus, ille
 Missilibus melior sagittis.
 Foecunda culpae saecula, nuptias
 Primum inquinavere, & genus, & domos.
 Hoc fonte derivata clades
 In patriam, populumque fluxit.

5

10

15

20

Mo-

Motus doceri gaudet Jonicos
 Matura virgo, & fingitur artibus
 Jam nunc, & incestos amores
 De tenero meditatur ungui.
 Mox juniores quaerit adulteros 25
 Inter mariti vina: neque eligit
 Cui donet impermissa raptim
 Gaudia, luminibus remotis:
 Sed jussa coram non sine conscio
 Surgit marito: seu vocat institor, 30
 Seu navis Hispanae magister,
 Dedecorum pretiosus emptor.
 Non his juventus orta parentibus
 Infecit aequor sanguine Punico,
 Pyrrhumque, & ingentem cecidit 35
 Antiochum, Annibalemque dirum:
 Sed rusticorum mascula militum
 Proles, Sabellis docta ligonibus
 Versare glebas, & severae
 Matris ad arbitrium recisos 40
 Portare fustes, Sol ubi montium
 Mutaret umbras, & juga demeret
 Bobus fatigatis, amicum
 Tempus agens abeunte curru.
 Damnosa quid non imminuit dies? 41
 Aetas parentum, pejor avis, tulit
 Nos nequiores, mox daturos
 Progeniem vitiosiore.

AD ASTERIEN. ODE VII.

*Solatur eam de viri sui absentia
 moestam & sollicitam.*

Quid fles, Asterie, quem tibi candidi
 Primo restituent Vere Favonii,
 Thyna merce beatum
 Constanti juvenem fide
 Gygen? ille Notis actus ad Oricum 5
 Post infana Caprae sidera, frigidas

Noctes, non sine multis
 Infomnis lacrymis agit.
 Atqui sollicitae nuntius hospitae,
 Suspirare Chloën, & miseram tuis 10
 Dicens ignibus uri,
 Tentat mille vafer modis.
 Ut Proetum mulier perfida credulum
 Falsis impulerit criminibus, nimis
 Casto Bellerophonti 15
 Maturare necem, refert.
 Narrat penè datum Pelea Tartaro,
 Magnesiā Hippolyten dum fugit abstinens:
 Et peccare docentes
 Fallax historias monet, 20
 Frustrà. nam scopulis furdior Icarī
 Voces audit adhuc integer. at tibi,
 Ne vicinus Enipeus
 Plus iusto placeat, cave.
 Quamvis non alius flectere equum sciens 25
 Aequè conspicitur gramine Martio:
 Nec quisquam citus aequè
 Tusco denatat alveo.
 Prima nocte domum claude: neque in vias
 Sub cantu querulae despice tibiae: 30
 Et te saepe vocanti
 Duram, difficilis mane.

AD MAECENATEM. ODE VIII.

*Cur Kal. Martiis, quum uxorem non habeat, nihilominus
 sacrificet, ac epuletur.*

Martiis caelebs quid agam Kalendis,
 Quid velint flores, & acerra thuris
 Plena, miraris, positusque carbo in
 Cespite vivo,
 Docte sermones utriusque linguae. 5
 Voveram dulces epulas, & album
 Libero caprum, propè funeratus
 Arboris ictu.

Hic dies, anno redeunte, festus
Corticem adstrictum pice dimovebit
Amphorae fumum bibere institutae
Consule Tullo.

10

Sume, Maecenas, cyathos amici
Sospitis centum, & vigiles lucernas
Perfer in lucem: procul omnis esto
Clamor & ira.

15

Mitte civiles super urbe curas:
Occidit Daci Cotifonis agmen:
Medus infestus sibi luctuosis
Diffidet armis.

20

Servit Hispanae vetus hostis orae
Cantaber, fera domitus catena:
Jam Scythae laxo meditantur arcu
Cedere campis.

Negligens, ne quâ populus laboret:
Parce privatus nimium cavere, &
Dona praesentis rape laetus horae, ac
Linque severa.

25

AD LYDIAM. ODE IX.

Dialogus Horatii & Lydiae.

HORATIUS.

Donec gratus eram tibi,
Nec quisquam potior brachia candida
Cervici juvenis dabat,
Persarum vigui rege beatior.

LYD. Donec non alia magis
Arsisti, neque erat Lydia post Chloën,
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.

5

HOR. Me nunc Thressa Chloë regit,
Dulces docta modos, & citharae sciens,
Pro qua non metuam mori,
Si parcent animae fata superstiti.

10

LYD. Me torret face mutua

Thu-

Thurini Calaïs filius Ornithi,
Pro quo bis patiar mori, 15

Si parcent puero fata superstiti.

H O R. Quid, si prisca redit Venus,
Diductosque iugo cogit aheneo:

Si flava excutitur Chloë,

Reiectaeque patet janua Lydiae? 20

L Y D. Quanquam fidere pulcrior

Ille est, tu levior cortice, & improbo

Iracundior Adria,

Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

IN LYCEN. ODE X.

*Ut, posita duritie, aliqua ipsius miseri-
cordia capiatur.*

Extremum Tanaim si biberes, Lyce,
Saevo nupta viro, me tamen asperas
Porrectum ante fores objicere incolis
Plorares Aquilonibus.

Audis quo strepitu janua, quo nemus 5
Inter pulcra situm tecta remugiat
Ventis? & positas ut glaciet nives
Puro numine Jupiter?

Ingratam Veneri pone superbiam:
Ne currente retro funis eat rota. 10
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.

O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus viola pallor amantium,
Nec vir Pieria pellice faucius 15
Curvat, supplicibus tuis

Parcas, nec rigida mollior aesculo,
Nec Mauris animo mitior anguibus.
Non hoc semper erit liminis, aut aquae
Coelestis patiens latus. 20

AD MERCURIUM. ODE XI.

Ut cantus sibi dictet, quibus Lyde flecti possit.

Mercuri, (nam te docilis magistro
Movit Amphion lapides canendo)
Tuque testudo, resonare septem
Callida nervis:

Nec loquax olim, neque grata; nunc &
Divitum mensis, & amica templis,
Dic modos, Lyde quibus obstinatas
Applicet aures.

Quae, velut latis equa trima campis
Ludit exultim, metuitque tangi
Nuptiarum expers, & adhuc protervo
Cruda marito.

Tu potes tigres, comitesque silvas
Ducere, & rivos celeres morari.
Cessit immanis tibi blandienti
Janitor aulae

Cerberus: quamvis furiale centum
Muniant angues caput ejus, atque
Spiritus teter, saniesque manet
Ore trilingui.

Quin & Ixion, Tityosque vultu
Risit invito: stetit urna paulum
Sicca, dum grato Danaï puellas
Carmine mulces.

Audiat Lyde scelus, atque notas
Virginum poenas, & inane lymphae
Dolium fundo pereuntis imo,
Seraque fata,

Quae manent culpas etiam sub Orco:
Impiae, (nam quid potuere majus?)
Impiae sponfos potuere duro
Perdere ferro.

Una de multis, face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem

Splen-

Splendidè mendax, & in omne virgo

35

Nobilis aevum,

Surge, quae dixit juveni marito,

Surge, ne longus tibi somnus, unde

Non times, detur: focerum, & scelestas

Falle sorores,

40

Quae, velut naetae vitulos leaenae,

Singulos eheu! lacerant. ego illis

Mollior, nec te feriam, nec intra

Claustra tenebo.

Me pater saevis oneret catenis,

45

Quòd viro clemens misero peperci:

Me vel extremos Numidarum in agros

Classe releget.

I, pedes quò te rapiunt, & aurae,

Dum favet nox, & Venus: i secundo

50

Omne, & nostri memorem sepulcro

Scalpe querelam.

AD NEOBULEN. ODE XII.

*Eam Hebri adolescentis amore captam inertiae
se ac desidia deditisse.*

Miserarum est, neque amorì dari ludum,
Neque dulci mala vino lavere, aut ex-
animari metuentes patruae verbera linguae.

Tibi qualum Citherae puer ales,

Tibi telas, operosaeque Minervae

5

Studium aufert, Neobule, Liparaei nitor Hebri.

Eques ipso melior Bellerophonte,

Neque pugno, neque segni pede victus,

Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis

Catus idem per apertum fugientes

10

Agitato grege cervos jaculari, &

Celer alto latitantem fruticeto excipere aprum.

AD

AD FONTEM BLANDUSIAM. ODE XIII.

Commendat ejus amoenitatem.

O fons Blandusiae, splendidior vitro,
 Dulci digne mero, non sine floribus,
 Cras donaberis hoedo,

Cui frons turgida cornibus
 Primis, & Venerem, & proelia destinat
 Frustrà: nam gelidos inficiet tibi

5

Rubro sanguine rivos

Lascivi soboles gregis.

Te flagrantis atrox hora Caniculae

Nescit tangere: tu frigus amabile

10

Fessis vomere tauris

Praebes, & pecori vago.

Fies nobilium tu quoque fontium,

Me dicente cavis impositam ilicem

Saxis, unde loquaces

15

Lymphae defiliunt tuae.

AUGUSTI LAUDES. ODE XIII.

Herculis ritu modo dictus, ô plebs,

Morte venalem petiisse laurum,

Caesar Hispana repetit penates

Victor ab ora.

Unico gaudens mulier marito

5

Prodeat, justis operata divis,

Et soror clari ducis, & decorae

Supplice vitta

Virginum matres juvenumque nuper

Sospitum. vos ô pueri, & puellae

10

Jam virum expertae malè ominatis

Parcite verbis.

Hic dies verè mihi festus atras

Eximet curas: ego nec tumultum,

Nec mori per vim metuam, tenente

15

Caesare terras,

I pete unguentum, puer, & coronas,

Es

Et cadum Marſi memorem duelli,
Spartacum ſi qua potuit vagantem
Fallere teſta.

20

Dic & argutae properet Neaerae
Myrrheum nodo cohibere crinem:
Si per inviſum mora janitorem
Fiet, abito.

Lenit albefeſcens animos capillus
Litium, & rixae cupidos protervae.
Non ego hoc ferrem, calidus juventa
Conſule Planco.

25

IN CHLORIM. ODE XV.

*Ut ſaltem vetula nequitiae ac libidini
modum ſtatuat.*

Uxor pauperis Ibici,
Tandem nequitiae fige modum tuae,
Famoſiſque laboribus.

Maturo propior deſine funeri
Inter ludere virgines,
Et ſtellis nebulam ſpargere candidis.

5

Non, ſi quid Pholoën ſatis,
Et te, Chlори, decet. filia rectius

Expugnat juvenum domos,
Pulſo Thyas uti concita tympano.

10

Illam cogit amor Nothi
Laſcivae ſimilem ludere capreae.

Te lanae prope nobilem
Tonſae Luceriam, non citharae decent:

Nec flos purpureus roſae,
Nec poti vetulam faece tenus cadi.

15

AD MAECENATEM. ODE XVI.

Se mediocritate ſua contentum eſſe.

Incluſam Danaën turris aënea,
Robuſtaeque fores, & vigilum canum
Triſtes excubiae munierant ſatis
Nocturnis ab adulteris:

Si

Si non Acrisium virginis abditae
Custodem pavidum Jupiter, & Venus
Risissent: fore enim tutum iter, & patens
Converso in pretium Deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere amat saxa, potentius
Ictu fulmineo. concidit auguris
Argivi domus, ob lucrum
Demeria excidio. diffidit urbium
Portas vir Macedo, & subruit aemulos
Reges muneribus: munera navium
Saevos illaqueant duces.
Crescentem sequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. jure perhorru
Latè conspicuum tollere verticem,
Maecenas, equitum decus.
Quanto quisque sibi plura negaverit,
A Diis plura feret. nil cupientium
Nudus castra peto, & transfuga divitum
Partes linquere gestio:
Contemptae dominus splendidior rei,
Quàm si, quicquid arat non piger Appulus,
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Purae rivus aquae, silvaeque iugerum
Paucorum, & segetis certa fides meae,
Fulgentem imperio fertilis Africae
Fallit forte beatior.
Quanquam nec Calabriae mella ferunt apes,
Nec Laestrygonia Bacchus in amphora
Languescit mihi, nec pingua Gallicis
Crescunt vellera pascuis:
Importuna tamen pauperies abest:
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parva Cupidine
Vectigalia porrigam,
Quàm si Mygdoniis regnum Halyattici
Campis continuem. multa petentibus

5
10
15
20
25
30
35
40
De-

Defunt multa. bene est, cui Deus obtulit
Parca, quod fatis est, manu.

A D A E L I U M L A M I A M. O D E X V I I.

Eum laudat, & ad genio indulgendum invitat.

Aeli, vetusto nobilis ab Lamo,
(Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, & nepotum
Per memores genus omne fastos:
Auctore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum moenia dicitur
Princeps, & innantem Maricae
Littoribus tenuisse Lirin
Latè tyrannus) cras foliis nemus
Multis, & alga littus inutili
Demissa tempestas ab Euro
Sternet, aquae nisi fallit augur
Annosa cornix. dum potes, aridum
Compone lignum: cras genium mero
Curabis, & porco bimestri
Cum famulis operum solutis.

A D F A U N U M. O D E X V I I I.

Ut sibi propitius sit.

Faune Nympharum fugientum amator,
Per meos fines, & aprica rura
Lenis incedas, abeasque parvis
Aequus alumnis:
Si tener pleno cadit hoedus anno,
Larga nec defunt Veneris sodali
Vina craterae, vetus ara multo
Fumat odore.
Ludit herbofo pecus omne campo,
Cum tibi Nonae redeunt Decembres,
Festus in pratis vacat otioso
Cum bove pagus.

Inter

Inter audaces lupus errat agnos:
 Spargit agrestes tibi silva frondes:
 Gaudet invisam pepulisse fossor
 Ter pede terram.

10

AD TELEPHUM. ODE XIX.

*Ne veterum historiarum studio deditus, vitam
 jucundam negligat.*

Quantum distet ab Inacho
 Codrus, pro patria non timidus mori,
 Narras, & genus Aeaci,
 Et pugnata sacro bella sub Ilio:
 Quo Chium pretio cadum
 Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
 Quo praebente domum, & quota
 Pelignis caream frigoribus, taces.
 Da Lunae properè novae,
 Da noctis mediae, da, puer, auguris
 Murenæ: tribus, aut novem
 Miscentur cyathis pocula commodis.
 Qui Musas amat impares,
 Ternos ter cyathos attonitus petet
 Vates. tres prohibet supra
 Rixarum metuens tangere Gratia
 Nudis juncta sororibus.
 Insanire juvat: cur Berecynthiae
 Cessant flamina tibiae?
 Cur pendet tacita fistula cum lyra?
 Parcentes ego dexteras
 Odi: sparge rosas. audiat invidus
 Dementem strepitum Lycus,
 Et vicina seni non habilis Lyco.
 Spissa te nitidum coma,
 Puro te similem, Telephe, vespero,
 Tempestiva petit Chloë.
 Me lentus Glycerae torret amor meae.

5

10

15

20

25

AD

AD PYRRHUM. ODE XX.

*Ne formosum puerum à puella abstrahere
conetur.*

Non vides quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Getulae catulos leaenae?
Dura post paulo fugies inaudax

Proelia raptor,

Cùm per obstantes juvenum catervas

Ibit insignem repetens Nearchum:

Grande certamen, tibi praeda cedat

Major, an illi.

Interim dum tu celeres sagittas

Promis, haec dentes acuit timendos.

Arbiter pugnae posuisse nudo

Sub pede palmam

Fertur, & leni recreare vento

Sparsum odoratis humerum capillis:

Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa

Raptus ab Ida.

AD AMPHORAM. ODE XXI.

Ut in Corvini gratiam vina vetusta promat.

Onata mecum consule Manlio,
Seu tu querelas, five geris jocos,

Seu rixam, & insanos amores,

Seu facilem, pia testa, somnum,

Quocumque lectum nomine Massicum

Servas, moveri digna bono die:

Descende, Corvino jubente,

Promere languidiora vina.

Non ille, quanquam Socraticis madet

Sermonibus, te negliget horridus.

Narratur & prisca Catonis

Saepe mero caluisse virtus.

Tu lene tormentum ingenio admoves

Plc-

Plerumque duro. tu sapientium

Curas, & arcanum jocoſo

Conſilium retegis Lyaeo.

Tu ſpem reducis mentibus anxiiſ,

Vireſque, & addis cornua pauperi,

Poſt te neque iratos trementi

Regum apices, neque militum arma.

Te, Liber, & ſi laeta aderit Venus,

Segneſque nodum ſolvere Gratiae,

Vivaeque producent lucernae,

Dum rediens fugat aſtra Phoebus.

IN DIANAM. ODE XXII.

Ei conſecrat pinum villae ſuae propinquam.

Montium cuſtos, nemorumque virgo,

Quae laborantes utero puellas

Ter vocata audis, adimiſque leto

Diva triformis,

Imminens villae tua pinus eſto,

Quam per exactos ego laetus annos,

Verris obliquum meditantis ictum

Sanguine donem.

AD PHIDILEN. ODE XXIII.

*Ut Deos puris manibus, & conſcientia bene
actae vitae colat.*

Coelo ſupinas ſi tuleris manus

Nacente Luna, ruſtica Phidile:

Si thure placaris, & horna

Frugae lares, avidaque porca:

Nec peſtilentem ſentiet Africum

Foecunda vitis, nec ſterilem ſeges

Rubiginem, aut dulces alumni

Pomifero grave tempus anno.

Nam quae nivali paſcitur Algido

Devota, quercus inter, & ilices,

10
Aut

Aut crescit Albanis in herbis
 Victima, Pontificum secures
 Cervice tinget. te nihil attinet
 Tentare multa caede bidentium
 Parvos coronantem marino
 Rore Deos, fragilique myrto.
 Immunis aram si tetigit manus:
 Non sumptuosa blandior hostia,
 Mollibit averfos penates
 Farre pio, & saliente mica.

IN AVAROS. ODE XXIIII.

Intactis opulentior
 Thesauris Arabum, & divitis Indiae,
 Caementis licet occupes
 Tyrrhenum omne tuis, & mare Ponticum:
 Si figit adamantinos
 Summis verticibus dira necessitas
 Clavos: non animum metu,
 Non mortis laqueis expedies caput,
 Campestris melius Scythae,
 Quorum plaustra vagas rite trahunt domos,
 Vivunt, & rigidi Getae,
 Immetata quibus jugera liberas
 Fruges & Cererem ferunt,
 Nec cultura placet longior annua,
 Defunctumque laboribus
 Aequali recreat forte vicarius.
 Illic matre carentibus
 Privignis mulier temperat innocens:
 Nec dotata regit virum
 Conjux, nec nitido fudit adultero.
 Dos est magna parentum
 Virtus, & metuens alterius viri
 Certo foedere castitas:
 Et peccare nefas, aut pretium est mori.
 O quisquis volet impias
 Caedes, aut rabiem tollere civicam:

Si

Si quaeret, pater urbium
Subscribi statuis, indomitam audeat
Refraenare licentiam
Clarus post genitis. quatenus, heu nefas, 30
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quaerimus invidi.
Quid tristes querimoniae,
Si non supplicio culpa reciditur?
Quid leges sine moribus 35
Vanæ proficiunt, si neque fervidis
Pars inclusa caloribus
Mundi, nec Boreae finitimum latus,
Durataeque solo nives
Mercatorem abigunt? horrida callidi 40
Vincunt aequora navitae.
Magnum pauperies opprobrium, jubet
Quidvis & facere & pati,
Virtutisque viam deserit arduae.
Vel nos in Capitolium, 45
Quò clamor vocat, & turba faventium:
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
Summi materiam mali,
Mittamus. scelerum si bene poenitet, 50
Eradenda Cupidinis
Pravi sunt elementa, & tenerae nimis
Mentes asperioribus
Formandae studiis. nescit equo rudis
Haerere ingenuus puer: 55
Venarique timet, ludere doctior,
Seu Graeco jubeas trocho,
Seu malis vetita legibus alea.
Cum perjura patris fides
Confortem socium fallat, & hospitem, 60
Indignoque pecuniam
Haeredi properet: scilicet improbae
Crescunt divitiae: tamen
Curtæ nescio quid semper abest rei.

A D B A C C H U M. O D E X X V.

*Se ejus afflatu concitatum nova quaedam & inaudita
de Augusto dicturum.*

Quo me, Bacche, rapis tui
Plenum? quae nemora, & quos agor in specus
Velox mente nova? quibus
Antris egregii Caesaris audiar
Aeternum meditans decus
Stellis inferere, & concilio Jovis?
Dicam insigne recens, adhuc
Indictum ore alio. non secus in jugis
Exfomnis stupet Euias
Hebrum prospiciens, & nive candidam
Thracen, ac pede barbaro
Lustratam Rhodopen. ut mihi devio
Ripas, & vacuum nemus
Mirari libet. ô Naiadum potens,
Baccharumque valentium
Procerat manibus vertere fraxinos:
Nil parvum, aut humili modo,
Nil mortare loquar. dulce periculum est
O Lenaeae, sequi Deum
Cingentem viridi tempora pampino.

A D V E N E R E M. O D E X X V I.

Se jam senem factum amatoria arma Veneri dicare.

Vixi puellis nuper idoneus,
Et militavi non sine gloria:
Nunc arma, defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit,
Laevum marinae qui Veneris latus
Custodit. Hic hic ponite lucida
Funalia, & vectes, & arcus
Oppositis foribus minaces.
O quae beatam diva tenes Cyprum, &

Mem-

Memphim carentem Sithonia nive
 Regina, sublimi flagello
 Tange Chloën semel, arrogantem.

AD GALATEAM NAVIGATURAM.
 ODE XXVII.

Deterret eam praecipue exemplo Europae.

Impios parrae recinentis omen
 Ducat, & praegnans canis, aut ab agro
 Rava decurrens lupa Lanuvino,

Foetaque vulpes:

Rumpat & serpens iter institutum:

Si per obliquum similis sagittae

Terruit mannos, ego cui timebo

Providus auspex?

Antè quàm stantes repetat paludes

Imbrium divina avis imminentum:

Oscinem corvum prece suscitabo

Solis ab ortu.

Sis licet felix ubicumque mavis,

Et memor nostri, Galatea, vivas:

Teque nec laevus vetet ire picus,

Nec vaga cornix:

Sed vides quanto trepidet tumultu

Pronus Orion? ego quid sit ater

Adriae novi sinus, & quid albus

Peccet Japyx.

Hostium uxores, puerique caecos

Sentiant motus orientis Austri, &

Aequoris nigri fremitum, & trementes

Verbere ripas.

Sic & Europe niveum doloso

Credidit tauro latus, & scatentem

Belluis pontum, mediasque fraudes

Palluit audax.

Nuper in pratis studiosa florum, &

Debitae nymphis opifex coronae,

30
 Nocte

Nocte sublustri nihil astra praeter
Vidit & undas.

Quae simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten, Pater o relictum
Filiae nomen, pietasque dixit
Victa furore,

35

Unde? quò veni? levis una mors est
Virginum culpa. vigilansne ploro
Turpe commissum? an vitiis carentem
Ludit imago

40

Vana, quae porta fugiens eburna
Somnium ducit? meliusne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?

Si quis infamem mihi nunc juvencum
Dedat iratae, lacerare ferro, &
Frangere enitar modò multum amati
Cornua tauri.

45

Impudens liqui patrios penates,
Impudens Orcum moror. ô Deorum
Si quis haec audis, utinam inter errem
Nuda leones.

50

Antequam turpis macies decentes
Occupet malas, teneraeque succus
Defluat praedae, speciosa quaero
Pascere tigres.

55

Vilis Europe, pater urget absens:
Quid mori cessas? potes hac ab orno
Pendulum zona bene te secuta,
Laedere collum.

60

Sive te rupes & acuta leto
Saxa delectant, age te procellae
Crede veloci: nisi herile mavis
Carpere pensum

Regius sanguis, dominaeque tradi
Barbarae pellex. Aderat querenti
Perfidum ridens Venus, & remisso
Filius arcu,

65

D

Mox

Mox ubi lufit fatis, Abstineto,
(Dixit) irarum, calidaeque rixae,
Cum tibi invifus laceranda reddet

Cornua taurus.

Uxor invicti Jovis effe nescis.
Mitte fingultus: bene ferre magnam
Disce fortunam: tua feftus orbis
Nomina ducet.

70

75

AD LYDEN. ODE XXVIII.

Diem Neptuno facrum hilariter exigendum effe.

Fefto quid potius die
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde ftrenua Caecubum,
Munitaeque adhibe vim fapientiae.
Inclinare meridiem
Sentis, ac veluti ftet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Ceffantem Bibuli confulis amphoram.
Nos cantabimus invicem
Neptunum, & virides Nereïdum comas:
Tu curva recines lyra
Latonam, & celeris fpicula Cynthiae:
Summo carmine, quae Cnidon
Fulgentefque tenet Cycladas, & Paphon
Junctis vifit oloribus.
Dicetur merita Nox quoque Naenia.

5

10

15

AD MAECENATEM. ODE XXIX.

Invitat eum ad coenam.

Tyrrena regum progenies, tibi
Non antè verfo lene merum cado
Cum flore, Maecenas, rofarum, &
Preffa tuis balanus capillis
Jamdudum apud me eft. eripe te morae,
Ne femper udum Tibur, & Efulae
Declive contempleris arvum, &
Telegoni juga parricidae.

5

Fefti-

Fastidiosam deferere copiam, &
Molem propinquam nubibus arduis:

10

Omitte mirari beatae

Fumum, & opes, strepitumque Romae.

Plerunque gratae divitibus vices,
Mundaeque parvo sub lare pauperum

Coenae, sine aulaeis, & ostro

15

Sollicitam explicuere frontem.

Jam clarus occultum Andromedae pater

Ostendit ignem: jam Procyon furit:

Et stella vesani Leonis,

Sole dies referente ficos.

20

Jam pastor umbras cum grege languido,

Rivumque fessus quaerit, & horridi

Dumeta Sylvani: caretque

Ripa vagis taciturna ventis.

Tu civitatem quis deceat status

25

Curas, & urbi sollicitus times,

Quid Seres, & regnata Cyro

Bactra parent, Tanaisque discors.

Prudens futuri temporis exitum

Caliginosa nocte premit Deus:

30

Ridetque si mortalis ultra

Fas trepidat. quod adest memento

Componere aequis. caetera fluminis

Ritu feruntur, nunc medio alveo

Cum pace delabentis Etrus-

35

cum in mare, nunc lapides adesos,

Stirpesque raptas, & pecus, & domos

Volventis unâ, non sine montium

Clamore, vicinaeque silvae,

Cum fera diluvies quietos

40

Irritat amnes. ille potens fui,

Laetusque deget, cui licet in diem

Dixisse, vixi: cras vel atra

Nube polum, Pater, occupato,

Vel sole puro: non tamen irritum,

45

Quodcunque retro est, efficiet: neque

Diffinget, infectumque reddet,
 Quod fugiens semel hora vexit.
 Fortuna saevo laeta negotio, &
 Ludum insolentem ludere pertinax,
 Transmutat incertos honores,
 Nunc mihi, nunc alii benigna.
 Laudo manentem. si celeres quatit
 Pennas, resigno quae dedit: & mea
 Virtute me involvo, probamque
 Pauperiem sine dote quaero.
 Non est meum, si mugiat Africis
 Malus procellis, ad miseras preces
 Decurrere, & votis pacisci
 Ne Cypriae, Tyriaeque merces
 Addant avaro divitias mari.
 Tunc me biremis praesidio scaphae
 Tutum per Aegaeos tumultus
 Aura feret, geminusque Pollux.

50

55

60

O D E XXX.

Carminum suorum gloriam aeternam fore.

Exegi monumentum aere perennius,
 Regalique situ Pyramidum altius,
 Quod non imber edax, non Aquilo impotens
 Possit diruere, aut innumerabilis
 Annorum series, & fuga temporum.
 Non omnis moriar: multaque pars mei
 Vitabit Libitinam: usque ego postera
 Crescam laude recens, dum Capitolium
 Scandet cum tacita virgine Pontifex.
 Dicar, quâ violens obstrepit Aufidus,
 Et quâ pauper aquae Daunus agrestium
 Regnator populorum, ex humili potens
 Princeps, Aeolium carmen ad Italos
 Deduxisse modos. fume superbiam
 Quaesitam meritis, & mihi Delphica
 Lauro cinge volens, Melpomene, comam

5

10

15

Q. HO-

Q. HORATII
FLACCI CARMINUM
LIBER QUARTUS.

AD VENEREM. ODE I.

*Se jam ea aetate esse, ut à rebus Venereis
alieno animo esse debeat.*

Intermissa Venus diu,
Rursus bella moves. parce precor, precor.
Non sum qualis eram bonae
Sub regno Cynarae: desine dulcium
Mater saeva Cupidinum, 5
Circa lustra decem flectere mollibus
Jam durum imperiis. abi
Quò blandae juvenum te revocant preces.
Tempestivius in domo
Pauli, purpureis ales oloribus, 10
Commislabere Maximi,
Si torrere jecur quaeris idoneum.
Namque & nobilis, & decens,
Et pro sollicitis non tacitus reis,
Et centum puer artium, 15
Latè signa feret militiae tuae.
Et, quandoque potentior
Largis muneribus riferit aemuli,
Albanos prope te lacus
Ponet marmoream sub trabe Cypria. 20
Illic plurima naribus
Duces thura, lyraeque, & Berecynthiae
Delectabere tibiae

Mistis carminibus non sine fistula.
 Illic bis pueri die 25
 Numen cum teneris virginibus tuum
 Laudantes, pede candido
 In morem Salium ter quatient humum.
 Me nec foemina, nec puer
 Jam, nec spes animi credula mutui, 30
 Nec certare juvat mero:
 Nec vincere novis tempora floribus.
 Sed cur heu, Ligurine, cur
 Manat rara meas lacrima per genas?
 Cur facunda parum decoro 35
 Inter verba cadit lingua silentio?
 Nocturnis ego somniis
 Jam captum teneo, jam volucrem sequor
 Te per gramina Martii
 Campi. te per aquas, dure, volubiles. 40

AD ANTONIUM JULUM. ODE II.

*Laudat Pindarum, eumque imitari
 periculosum dicit.*

Pindarum quisquis studet aemulari,
 Jule, ceratis ope Daedalea.
 Nititur pennis, vitreo daturus
 Nomina ponto.
 Monte decurrens, velut amnis, imbres
 Quem super notas aluere ripas,
 Fervet, immensusque ruit profundo
 Pindarus ore,
 Laurea donandus Apollinari,
 Seu per audaces nova dithyrambos 10
 Verba devolvit, numerisque fertur
 Lege solatis:
 Seu Deos, regesque canit, Deorum
 Sanguinem, per quos cecidere iusta
 Morte Centauri: cecidit tremendae 15
 Flamma Chimaerae:

Sive

Sive quos Elea domum reducit
 Palma coelestes: pugilemve, equumve
 Dicit, & centum potiore signis

Munere donat:

20

Flebili sponsae juvenemve raptum
 Plorat, & vires, animumque, moresque,
 Aureos deducit in astra: nigroque
 Invidet Orco.

Multa Dircaeum levat aura cycnum,
 Tendit, Antoni, quoties in altos
 Nubium tractus. ego apis Matinae

25

More modoque,
 Grata carpentis thyma per laborem
 Plurimum, circa nemus, uvidique
 Tiburis ripas, operosa parvus

30

Carmina fingo.

Concines majore poeta plectro
 Caesarem, quandoque trahet feroces
 Per sacrum clivum, merita decorus

35

Fronde, Sicambros,
 Quo nihil majus, meliusve terris
 Fata donavere, bonique Divi:
 Nec dabunt, quamvis redeant in aurum

Tempora priscum.

40

Concines laetosque dies, & urbis
 Publicum ludum, super impetrato
 Fortis Augusti reditu, forumque
 Litibus orbum.

Tum meae (siquid loquar audiendum)
 Vocis accedet bona pars: & ô Sol
 Pulcer, ô laudande, canam recepto
 Caesare felix.

45

Tuque dum procedis, Iò triumphe
 Non semel dicemus, Iò triumphe
 Civitas omnis, dabimusque Divis
 Thura benignis.

50

Te decem tauri, totidemque vaccae,
 Me tener solvet vitulus relicta

Matre, qui largis juvenescit herbis
In mea vota:

55

Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium Lunae referentis ortum,
Qua notam duxit niveus videri,
Caetera fulvus.

60

AD MELPOMENEN. ODE III

*Se artis poëticae beneficio immorta-
litem consecutum esse.*

Quem tu, Melpomene, semel
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor Isthimius
Clarabit pugilem, non equus impiger
Curru ducet Achaïco
Victorem: neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio.
Sed quae Tibur aquae fertile praefluunt,
Et spissae nemorum comae,
Fingent Aeolio carmine nobilem.
Romae principis urbium
Dignatur soboles inter amabiles
Vatum ponere me choros:
Et jam dente minus mordeor invido.
O testudinis aureae
Dulcem quae strepitum, Pieri, temperas:
O mutis quoque piscibus
Donatura cycni, si libeat, sonum,
Totum muneris hoc tui est,
Quod monstror digito praetereuntium,
Romanae fidicen lyrae:
Quod spiro, & placeo: si placeo, tuum est.

3

10

15

20

DRUSI LAUDES. ODE IV.

Ejus victoriam de Rhoetis & Vindelicis celebrat.

Q ualem ministrum fulminis alitem,
 (Cui rex Deorum regnum in aves vagas
 Permisit, expertus fidelem
 Jupiter in Ganymede flavo :)

Olim juventas, & patrius vigor

Nido laborum propulit inscium:

Vernique, jam nimbis remotis,

Insolitos docuere nifus

Venti paventem : mox in ovilia

Demisit hostem vividus impetus:

Nunc in reluctantēs dracones

Egit amor dapis, atque pugnae:

Qualemve laetis caprea pascuis

Intenta, fulvae matris ab ubere

Jam lacte depulsum leonem,

Dente novo peritura vidit:

Videre Rhoeti bella sub Alpibus

Drusum gerentem, & Vindelici: quibus

Mos unde deductus per omne

Tempus Amazonia securi

Dextras obarmet, quaerere distuli,

Nec scire fas est omnia, sed diu,

Latéque victrices catervae

Consiliis juvenis revictae

Sensere quid mens rite, quid indoles

Nutrita faustis sub penetralibus

Posset, quid Augusti paternus

In pueros animus Nerones.

Fortes creantur fortibus, & bonis:

Est in juvencis, est in equis patrum

Virtus, nec imbellem feroces

Progenerant aquilae columbam.

Doctrina sed vim promovet insitam,

Rectique cultus pectora roborant:

Utcunque defecere mores,
 Dedecorant bene nata culpa.
 Quid debeas, ô Roma, Neronibus
 Testis Metaurum flumen, & Asdrubal
 Devictus, & pulcer fugatis
 Ille dies Latio tenebris,
 Qui primus alma risit adorea:
 Dirus per urbes Afer ut Italas
 Ceu flamma per taedas, vel Eurys
 Per Siculas equitavit undas.
 Post hoc secundis usque laboribus
 Romana pubes crevit, & impio
 Vastata Poenorum tumultu
 Fana Deos habuere rectos.
 Dixitque tandem perfidus Annibal,
 Cervi luporum præda rapacium
 Sectamur ultro, quos opinus
 Fallere, & effugere est triumphus.
 Gens, quae cremato fortis ab Illo
 Jactata Tuscis aequoribus sacra
 Natosque, maturosque patres
 Pertulit Ausonias ad urbes,
 Duris ut ilex tonsa bipennibus
 Nigrae feraci frondis in Algido
 Per damna, per caedes ab ipso
 Ducit opes, animumque ferro.
 Non Hydra secto corpore firmior
 Vinci dolentem crevit in Herculem,
 Monstrumve submisere Colchi
 Majus, Echioniaeve Thebae.
 Merces profundo, pulchrior evenit.
 Lactère, multa proruet integrum
 Cum laude victorem, geretque
 Proelia conjugibus loquenda.
 Carthagini jam non ego nuntios
 Mittam superbos: occidit, occidit
 Spes omnis, & fortuna nostri
 Nominis, Asdrubale interempto.

Nil Claudiae non efficient manus,
 Quas & benigno numine Jupiter
 Defendit, & curae sagaces
 Expediunt per acuta belli.

75

A D A U G U S T U M. O D E. V.

Ut reditum in urbem maturet.

Divis orte bonis, optime Romulae
 Custos gentis, abes jam nimium diu,
 Maturum reditum pollicitus patrum
 Sancto concilio, redi.

Lucem redde tuae, Dux bone, patriae
 Instar veris enim vultus ubi tuus
 Affulsit, populo gratior it dies,
 Et soles melius nitent.

5

Ut mater juvenem, quem Notus invido
 Flatu Carpathii trans maris aequora
 Cunctantem spatio longius annuo
 Dulci distinet a domo:

10

Votis ominibusque, & precibus vocat,
 Curvo nec faciem littore demover:
 Sic desideriiis ieta fidelibus

15

Quaerit patria Caesarem.

Tutus bos etenim rura perambulat:
 Nutrit rura Ceres, almaque Faustitas:
 Pacatum volitant per mare navitae:

Culpari metuit fides:

20

Nullis polluitur casta domus stupris:
 Mos & lex maculosum edomuit nefas:
 Laudantur simili prole puerperae:

Culpam poena premit comes.

Quis Parthum paveat? quis gelidum Scythen?

25

Quis, Germania quos horrida parturit,
 Foetus incolumi Caesare? quis ferae

Bellum curet Iberiae?

Condit quisque diem collibus in suis,
 Et vitem viduas ducit ad arbores:

30

D 6

Hinc

Hinc ad vina redit laetus, & alteris
Te mensis adhibet Deum.

Te multa prece, te prosequitur mero
Defuso pateris, & Laribus tuum
Miscet numen, uti Graecia Castoris,
Et magni memor Herculis.

Longas ô utinam, Dux bone, ferias
Praestes Hesperiae, dicimus integro
Sicci manè die: dicimus uvidi,
Cum Sol Oceano subest.

35

40

AD APOLLINEM ET DIANAM. ODE VI.

Carmen Seculare.

Dive, quem proles Niobaea magnae
Vindicem linguae, Tityosque raptor
Sensit, & Trojae propè victor altae
Phthius Achilles,

Caeteris major, tibi miles impar:
Filius quamvis Thetidos marinae
Dardanas turres quateret tremenda
Cuspide pugnax.

Ille, mordaci velut ic̃ta ferro
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Procidit latè, posuitque collum
Pulvere Teucro.

Ille, non inclusus equo Minervae
Sacra mentito, malè feriatos
Troas, & laetam Priami choreis
Falleret aulam:

Sed palàm captis gravis, heu nefas, heu!
Nescios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentes
Matris in alvo:

Ni tuis victus, Venerisque gratae
Vocibus Divùm pater annuisset
Rebus Aeneae potiore ductos
Alite muros.

5

10

15

20

Do-

Doct̃or argutae fidicen Thaliae,
Phoebe, qui Xantho lavis amne crines,
Dauniaē defende decus Camoenae

25

Laevis Agylleu.

Spiritum Phoebus mihi, Phoebus artem
Carminis, nomenque dedit poëtae.

30

Virginum primae, puerique claris
Patribus orti,

Deliae tutela Deae, fugaces
Lyncas, & cervos cohibentis arcu,
Lesbium servate pedem, meique

35

Pollicis ictum:

Rite Latonae puerum canentes,
Rite crescentem face noctilucam,
Prosperam frugum, celeremque pronos

Volvere menses.

40

Nupta jam dices: ego Diis amicum.

Seculo festas referente luces,

Reddidi carmen, docilis modorum

Vatis Horat̃i.

A D T O R Q U A T U M. O D E VII.

*Veris adventu, & aequa moriendi conditione
proposita, ad laete vivendum invitat.*

Diffugere nives, redeunt jam gramina campis,
Arboribusque comae.

Mutat terra vices, & decrefcentia ripas

Flumina praetereunt.

Gratia cum Nymphis, geminisque sororibus audet

5

Ducere nuda choros.

Immortalia ne speres monet annus, & alnum

Quae rapit hora diem.

Frigora mitescunt Zephyris: ver proterit aestas

Interitura, simul

10

Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox

Bruma recurrit iners.

Damna tamen celeres reparant coelestia Lunae:

Nos ubi decidimus,

D 6

Quo

Quò pius Aeneas, quò Tullus dives, & Ancus, 15
Pulvis & umbra fumus.

Quis scit an adjiciant hodiernae craftina summae
Tempora Dii superi.

Cuncta manus avidas fugient haeredis, amico 20
Quae dederis animo,

Cùm semel occideris, & de te splendida Minos
Fecerit arbitria:

Non Torquate genus, non te facundia, non te
Restituet pietas.

Infernis neque enim tenebris Diana pudicum 25
Liberat Hippolytum:

Nec Lethaea valet Theseus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

AD MARTIUM CENSORINUM.

ODE VIII.

*Nihil carminibus esse potentius ad sui nominis memoriam
ab oblivione vindicandam.*

Donarem pateras, grataque commodus,
Censorine, meis aera sodalibus;

Donarem tripodas, praemia fortium

Graiorum: neque tu pessima munerum

Ferres, divite me scilicet artium, 9

Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas,

Hic faxy, liquidis ille coloribus

Solers nunc hominem ponere, nunc Deum.

Sed non haec mihi vis, non tibi talium

Res est, aut animus deliciarum egens: 10

Gaudes carminibus, carmina possumus

Donare, & pretium dicere muneri.

Non incisa notis marmora publicis,

Per quae spiritus, & vita redit bonis

Post mortem ducibus: non celeres fugae, 15

Reiectaeque retrorsum Annibalis minae,

Non incendia Carthaginiis impiae,

Ejus, qui domita nomen ab Africa

Lucratus rediit, clarius indicant
 Laudes, quam Calabrae Pierides: neque 20
 Si chartae fileant quod bene feceris,
 Mercedem tuleris. quid foret Iliac,
 Mavortisque puer, si taciturnitas
 Obstaret meritis invida Romuli?
 Ereptum Strygiis fluctibus Aeacum 25
 Virtus, & favor, & lingua potentium
 Vatum divitibus consecrat insulis.
 Dignum laude virum Musa vetat mori.
 Coelo Musa beat. sic Jovis interest
 Optatis epulis impiger Hercules. 30
 Clarum Tyndaridae sidus ab infimis
 Quassas eripiunt aequoribus rates.
 Ornatus viridi tempora pampino
 Liber vota bonos ducit ad exitus.

A D L O L L I U M. O D E IX.

Sua & aliorum scripta nunquam interitura.

Ne fortè credas interitura, quae
 Longè sonantem natus ad Aufidum
 Non antè vulgatas per artes
 Verba loquor focianda chordis.
 Non, si priores Maconius tenet
 Sedes Homerus, Pindaricae latent,
 Caeaeque, & Alcaeï minaces,
 Stefichorique graves Camoenae.
 Nec, si quid olim lusit Anacreon,
 Delevit aetas. spirat adhuc amor, 10
 Vivuntque commissi calores
 Aeoliae fidibus puellae.
 Non sola comptos arsit adulteri
 Crines, & aurum vestibus illitum
 Mirata, regalesque cultus, 15
 Et comites, Helene Lacaena:
 Primusve Teucer tela Cydonio
 Direxit arcu: non semel Ilios

Vexata: non pugnavit ingens
Idomeneus, Sthenelusve solus 20
Dicenda Musis proelia: non ferox
Hector, vel acer Deiphobus graves
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus, puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona 25
Multi: sed omnes illacrimabiles
Urgentur, ignotique longa
Nocte, carent quia vate sacro.
Paulum sepultae distat inertiae 30
Celata virtus. non ego te meis
Chartis inornatum fileri:
Totve tuos patiar labores
Impune, Lolli, carpere lividas
Obliviones. est animus tibi, 35
Rerumque prudens, & secundis
Temporibus, dubiisque rectus,
Vindex avarae fraudis, & abstinens
Ducentis ad se cuncta pecuniae:
Consulque non unius anni, 40
Sed quoties bonus, atque fidus
Judex honestum praetulit utili, &
Rejecit alto dona nocentium
Vultu, & per obstantes catervas
Explicuit sua victor arma.
Non possidentem multa vocaveris 45
Recte beatum. rectius occupat
Nomen beati, qui Deorum
Muneribus sapienter uti,
Duramque callet pauperiem pati,
Pejusque leto flagitium timet: 50
Non ille pro caris amicis,
Aut patria timidus perire.

I N L I G U R I N U M. O D E X.

O crudelis adhuc, & Veneris muneribus potens,
 Insperata tuae cum veniet pluma superbiae,
 Et quae nunc humeris involitant, deciderint comae,
 Nunc & qui color est puniceae flore prior rosae,
 Mutatus Ligurinum in faciem verterit hispidam,
 Dices, heu (quoties te speculo videris alterum)
 Quae mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
 Vel cur his animis incolumes non redeunt genae?

A D P H Y L L I D E M. O D E X I.

Invitat eam ad epulas.

Est mihi nonum superantis annum
 Plenus Albani cadus. est in horto
 Phylli, nectendis apium coronis,
 Est ederae vis

Multa, qua crines religata fulges.

Ridet argento domus. ara, castis

Vincta verbenis, aet immolato

Spargier agno.

Cuncta festinat manus. huc & illuc

Curitant mistae pueris puellae.

Sordidum flammae trepidant rotantes

Vertice fumum.

Ut tamen noris, quibus advoceris

Gaudiis, Idus tibi sunt agendaе,

Qui dies mensem Veneris marinae

Findit Aprilem:

Jure solennis mihi, sanctiorque

Penè natali proprio, quòd ex hac

Luce Maecenas meus affluentes

Ordinat annos.

Telephum, quem tu petis, occupavit

Non tuae fortis juvenem puella

Dives, & lasciva, tenetque grata

Compede vinctum.

Ter-

Terret ambustus Phaëthon avaras
 Spes, & exemplum grave praebet ales
 Pegafus, terrenum equitem gravatus
 Bellerophontem,

25

Semper ut te digna sequare, & ultra
 Quàm licet, sperare, nefas putando,
 Disparem vites. age, jam meorum
 Finis amorum,

30

(Non enim posthac alia calebo
 Foemina) condisce modos, amanda
 Voce quos reddas. minuentur atrae
 Carmine curae.

35

A D V I R G I L I U M. O D E XII.

Describit Veris adventum.

Jam Veris comites, quae mare temperant,
 Impellunt animae linthea Thraciae,
 Jam nec prata rigent, nec fluvii strepunt
 Hiberna nive turgidi.

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
 Infelix avis, & Cecropiae domus
 Aeternum opprobrium, quod male barbaras
 Regum est ulta libidines.

Dicunt in tenero gramine pinguium
 Custodes ovium carmina fistula:

10

Delectantque Deum, cui pecus, & nigri
 Colles Arcadiae placent.

Adduxere sitim tempora, Virgili:
 Sed pressum Calibus ducere Liberum
 Si gestis, juvenum nobilium cliens,
 Nardo vina merebere.

15

Nardi parvus onyx eliciet cadum,
 Qui nunc Sulpitiis accubat horreis,
 Spes donare novas largus, amaraque
 Curarum eluere efficax.

20

Ad quae si properas gaudia, cum tua
 Velox merce veni. non ego te meis

Im-

Immunem meditor tingere poculis,

Plena dives ut in domo.

Verùm pone moras, & studium lucri:

25

Nigrorumque memor dum licet ignium,

Misce stultitiam consiliis brevem.

Dulce est desipere in loco.

I N L Y C E N. O D E XIII.

Insultat ei, quòd jam anus fiat, & libidine flagrans à juvenibus contemnatur.

Andivere, Lyce, Dii mea vota, Dii
Audivere, Lyce. sis anus, & tamen
Vis formosa videri,

Ludisque, & bibis impudens:

Et cantu tremulo pota Cupidinem

5

Lentum sollicitas. ille virentis, &

Doctae psallere Chiaë,

Pulcris excubat in genis.

Importunus enim transvolvat aridas

Quercus, & refugit te: quia luridi

10

Dentes: te quia rugae

Turpant, & capitis nives.

Nec Coae referunt jam tibi purpuræ,

Nec clari lapides tempora, quæ semel

Notis condita fastis,

15

Includit volucris dies.

Quò fugit Venus? heu quòve color decens?

Quò motus? quid habes illius, illius

Quæ spirabat amores,

Quæ me surpuerat mihi,

20

Felix post Cynaram, notaque & artium

Gratarum facies? sed Cynaræ breves

Annos fata dederunt,

Servatura diu parem

Cornicis vetulae temporibus Lycen:

25

Possent ut juvenes visere fervidi,

Multo non sine risu,

Dilapsam in cineres facem.

A D

AD AUGUSTUM. ODE XIV.

*A. Senatus populoque Romano dignos ei honores
tribui non posse.*

Quae cura patrum, quaeve Quiritium
Plenis honorum muneribus, tuas,
Auguste, virtutes in aevum
Per titulos, memoresque fastos.

Aeternæ? ô, quæ Sol habitabiles
Illustrat oras, maxime principum,

Quem legis expertes Latinae
Vindelici didicere nuper,
Quid Marte posses. milite nam tuo
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennosque veloces, & arces

Alpibus impositas tremendis
Dejecit acer plus vice simplici.
Major Neronum mox grave proelium
Commisit, immanesque Rhoetos.

Auspiciis pepulit secundis,
Spectandus in certamine Martio,
Devota morti pectora liberae.

Quantis fatigaret ruinis:

Indomitas propè qualis undas
Exercet Auster, Pleïadum choro.
Scindente nubes: impiger hostium
Vexare turmas, & frementem

Mittere equum medios per ignes.

Sic tauriformis volvitur Aufidus:
Qui regna Dauni praefluit Appuli,
Cum saevit, horrendamque cultis

Diluvium meditatur agris:
Ut barbarorum Claudius agmina
Ferrata vasto diruit impetu,

Primosque, & extremos metendo
Stravit humum sine clade victor,
Te copias, te consilium, & tuos
Praebente divos. nam tibi, quo die

Per-

Portus Alexandria supplex,
 Et vacuum patefecit aulam,
 Fortuna lustrò prospera tertio
 Belli secundos reddidit exitus,
 Laudemque, & optatum peractis
 Imperiis decus arrogavit. 40
 Te Cantaber non antè domabilis,
 Medusque, & Indus, te profugus Scythes
 Miratur, ô tutela praesens
 Italiae, dominaeque Romae.
 Te fontium qui celat origines 45
 Nilusque, & Ister, te rapidus Tigris,
 Te belluosus qui remotis
 Obstrepat Oceanus Britannis,
 Te non paventis funera Galliae,
 Duraeque tellus audit Iberiae. 50
 Te caede gaudentes Sicambri
 Compositis venerantur armis.

AUGUSTI LAUDES. ODE XV.

Phoebus volentem proelia me loqui,
 Victas & urbes, increpuit lyra,
 Ne parva Tyrrhenum per aequor
 Vela darem. tua, Caesar, aetas
 Fruges & agris rettulit uberes, 5
 Et signa nostro restituit Iovi,
 Derepta Parthorum superbis
 Postibus, & vacuum duellis
 Janum Quirini clausit, & ordinem
 Rectum, & vaganti frena licentiae 10
 Injecit, amovitque culpas,
 Et veteres revocavit artes,
 Per quas Latinum nomen, & Italae
 Crevere vires, famaue, & imperi
 Porrecta majestas ad ortum 15
 Solis ab Hesperio cubili.
 Custode rerum Caesare, non furor
 Civilis, aut vis eximet otium:

Non

Non ira, quae procudit enses,
Et miseras inimicat urbes.

20

Non qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Julia, non Getae,

Non Seres, infidive Persae,

Non Tanaim prope flumen orti.
Nosque & profestis lucibus, & sacris
Inter jocosæ munera Liberi

25

Cum prole, matronisque nostris,
Rite Deos prius apprecati,
Virtute functos more patrum duces,
Lydis remisto carmine tibiis,

30

Trojamque, & Anchisen, & almae
Progeniem Veneris canemus.

Q U I N T I

H O R A T I I F L A C C I

E P O D O N L I B E R.

A D M A E C E N A T E M. O D E I.

*Se cum eo ad bellum Aëtiacum pro-
ficiscente ire velle.*

bis Liburnis inter alta navium,
Amice propugnacula,
Paratus omne Caesaris periculum
Subire, Maecenas, tuo.

5

Quid nos? quibus te vita sit superstita
Jucunda, si contrà, gravis?
Utrumne jussi persequemur otium
Non dulce, ni tecum simul?
An hunc laborem mente laturo, decet

Qua

Qua ferre non molles viros,
 Feremus? & te vel per Alpium juga,
 Inhospitalem & Caucasum,
 Vel Occidentis usque ad ultimum sinum,
 Forti sequemur pectore?
 Roges, tuum labore quid juvem meo
 Imbellis, ac firmus parum.
 Comes minore sum futurus in metu,
 Qui major absentes habet:
 Ut affidens implumibus pullis avis
 Serpentium allapsus timet
 Magis relictis, non, ut adsit, auxili
 Latura plus praesentibus.
 Libenter hoc, & omne militabitur
 Bellum in tuae spem gratiae:
 Non ut juvencis illigata pluribus
 Aratra nitantur meis:
 Pecusve Calabris ante sidus fervidum
 Lucana mutet pascua:
 Nec ut superni villa candens Tusculi
 Circaea tangat moenia.
 Satis superque me benignitas tua
 Ditavit. haud paravero,
 Quod, aut avarus, ut Chremes, terra premam:
 Discinctus aut perdam ut nepos.

VITAE RUSTICAE LAUDES. ODE II.

Beatus ille, qui procul negotiis,
 Ut prisca gens mortalium,
 Paterna rura bobus exercet suis,
 Solutus omni foenore:
 Nec excitatur classico miles truci,
 Nec horret iratum mare:
 Forumque vitat, & superba civium
 Potentiorum limina.
 Ergo aut adulta vitium propagine
 Altas maritat populos:
 Aut in reducta valle mugientium

Prospectat errantes greges:
Inutileisque falce ramos amputans,
Feliciores inferit:
Aut pressa puris mella condit amphoris, 15
Aut tondet infirmas oves.
Vel cum decorum mitibus pomis caput
Autumnus arvis extulit:
Ut gaudet insitiva decerpens pyra,
Certantem & uvam purpurae, 20
Qua muneretur te, Priape, & te pater
Sylvane, tutor finium!
Libet jacere modò sub antiqua ilice:
Modò in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquae: 25
Queruntur in silvis aves,
Fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
Somnos quod invitet leves.
At cum tonantis annus hibernus Jovis
Imbres, nivesque comparat: 30
Aut trudit acres hinc & hinc multa cane
Apros in obstantes plagas:
Aut amite levi rara tendit retia,
Turdus edacibus dolos:
Pavidumque leporem, & advenam laqueo gruem 35
Jucunda captat praemia:
Quis non malarum, quas amor curas habet,
Haec inter obliviscitur?
Quòd si pudica mulier in partem juvet
Domum, atque dulces liberos, 40
Sabina qualis, aut perusta solibus
Pernicis uxor Appuli:
Sacrum vetustis exstruat lignis focum
Lassi sub adventum viri:
Claudensque textis cratibus laetum pecus, 45
Distenta siccet ubera:
Et horna dulci vina promens dolio,
Dapes inemptas apparet:
Non me Lucrina juverint conchyliis,

Magisve

EPODON LIBER.

Magisve rhombus, aut scari, 27
 Si quos Eois intonata fluctibus 50
 Hiems ad hoc vertat mare:
 Non Afra avis descendat in ventrem meum,
 Non attagen Jonicus
 Jucundior, quàm lecta de pinguissimis 55
 Oliva ramis arborum,
 Aut herba lapathi prata amantis, & gravi
 Malvae salubres corpori,
 Vel agna festis caesa Terminalibus,
 Vel hoedus ereptus lupo. 60
 Has inter epulas, ut juvat pastas oves
 Videre properantes domum!
 Videre fessos vomerem inversum boves
 Collo trahentes languido,
 Positosque vernas, ditis examen domus, 65
 Circum renidentes Lares!
 Haec ubi locutus foenerator Alphius,
 Jamjam futurus rusticus,
 Omnem relegit Idibus pecuniam,
 Quaerit Kalendis ponere. 70

AD MAECENATEM. ODE III.

Allii detestatio.

Parentis olim si quis impia manu
 Senile guttur fregerit,
 Edit cicutis allium nocentius.
 O dura messorum ilia!
 Quid hoc veneni saevit in praecordiis? 5
 Num viperinus his cruor
 Incoctus herbis me fefellit? an malas
 Canidia tractavit dapes?
 Ut Argonautas praeter omnes candidum
 Medea mirata est ducem, 10
 Ignota tauris illigaturum juga,
 Perunxit hoc Jasonem:
 Hoc delibutis ulta donis pellicem,

E

Ser-

Serpente fugit alite.
 Nec tantus unquam siderum infedit vapor 15
 Siticulosae Apuliae,
 Nec munus humeris efficacis Herculis
 Inarfit aestuosius.
 At, si quid unquam tale concupiveris,
 Jocose Maecenas, precor 20
 Manum puella suavio opponat tuo,
 Extrema & in sponda cubet.

IN MENAM LIBERTUM POMPEII
 MAGNI. ODE IV.

In ejus, ex mutata conditione, arrogantiam invehitur.

Lupis & agnis quanta fortitò obtigit,
 Tecum mihi discordia est,
 Ibericis peruste funibus latus,
 Et crura dura compede.
 Licet superbus ambules pecunia,
 Fortuna non mutat genus.
 Videsne sacram metiente te viam
 Cum bis ter ulnarum toga,
 Ut ora vertat huc & huc euntium
 Liberrima indignatio? 10
 Sectus flagellis hic triumviralibus
 Praeconis ad fastidium,
 Arat Falerni mille fundi jugera,
 Et Appiam mannis terit,
 Sedilibusque magnus in primis eques 15
 Othone contempto sedet.
 Quid attinet tot ora navium gravi
 Rostrata duci pondere
 Contra latrones, atque servilem manum,
 Hoc, hoc tribuno militum? 20

IN CANIDIAM VENEFICAM.

ODE V.

At ô Deorum quidquid in coelo regis
 Terras, & humanum genus,
 Quid iste fert tumultus? aut quid omnium
 Vultus in unum me truces?
 Per liberos te, si vocata partibus
 Lucina veris affuit,
 Per hoc inane purpurae decus precor,
 Per improbatum haec Jovem,
 Quid ut noverca me intueris, aut uti
 Petita ferro bellua?
 Ut haec trementi questus ore constitit
 Insignibus raptis puer,
 Impube corpus, quale posset impia
 Mollire Thracum pectora,
 Canidia brevibus implicata viperis
 Crines, & incommum caput,
 Jubet sepulcris caprificos erutas,
 Jubet cupressus funebres,
 Et uncta turpis ova ranae sanguine,
 Plumamque nocturnae strigis,
 Herbasque, quas & Colchos, atque Iberia
 Mittit venenorum ferax,
 Et ossa ab ore rapta jejuna canis
 Flammis aduri Colchicis.
 At expedita Sagana per totam domum
 Spargens Avernales aquas,
 Horret capillis, ut marinus, asperis
 Echinus, aut currens aper:
 Abacta nulla Veia conscientia,
 Ligonibus duris humum
 Exhaustabat, ingemens laboribus,
 Quò posset infossus puer
 Longo die bis, terve mutatae dapis
 Incemori spectaculo:

Cum promineret ore, quantum exstant aquâ

35

Suspensa mento corpora,

Exerta uti medulla, & aridum jecur

Amoris esset poculum,

Interminato cum semel fixae cibo

Intabuissent pupulae.

40

Non defuisse masculae libidinis

Ariminensem Foliam

Et otiosa credidit Neapolis,

Et omne vicinum oppidum,

Quae sidera excantata voce Theffala,

45

Lunamque coelo deripit.

Hic irrefectum saeva dente livido

Canidia rodens pollicem,

Quid dixit? aut quid tacuit? ô rebus meis

Non infideles arbitrae

50

Nox, & Diana, quae silentium regis,

Arcana cum fiunt sacra:

Nunc, nunc adeste, nunc in hostiles domos

Iram, atque numen vertite,

Formidolosus dum latent silvis ferae

55

Dulci sopore languidae,

Senem (quod omnes rideant) adulterum

Latrent suburranae canes,

Nardo perunctum, quale non perfectius

Meae laborarunt manus.

60

Quid accidit? cur dira barbarae minus

Venena Medae valent,

Quibus superba fugit ulta pellicem

Magni Creontis filiam,

Cum palla, tabo munus imbutum, novam

65

Incendio nuptam abstulit?

Atqui nec herba, nec latens in asperis

Radix fefellit me locis.

Indormit unctis omnium cubilibus

Oblivione pellicum.

70

Ah, ah, solutus ambulat veneficae

Scientioris carmine.

Non

Non usitatis, Vare, potionibus
(O multa fleturum caput!)

Ad me recurres: nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.

75

Majus parabo, majus infundam tibi
Fastidienti poculum.

Priusque coelum fidet inferius mari
Tellure porrecta super,

80

Quàm non amore sic meo flagres, uti
Bitumen atris ignibus.

Sub haec puer, jam non, ut antè, mollibus
Lenire verbis impias:

Sed dubius unde rumperet silentium,
Misit Thyesteas preces.

85

Venena, magnum fas, nefasque, non valent
Convertere humanam vicem.

Diris agam vos: dira detestatio
Nulla expiatur victima.

90

Quin, ubi perire jussus exspiravero,
Nocturnus occurram furor:

Petamque vultus umbra curvis unguibus,
Quae vis Deorum est Manium:

Et inquietis affidens praecordiis,
Pavore somnos auferam.

95

Vos turba viciatim hinc, & hinc saxis petens
Contundet obscenas anus.

Post inssepulta membra different lupi
Et Esquilinae alites.

100

Neque hoc, parentes heu mihi superstites!
Effugerit spectaculum.

O D E VI.

In Cassium Severum, poetam maledicum

Quid immerentes hospites vexas canis
Ignavus adversum lupos?
Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
Et me remorsurum petis?

E 3

Nam

Nam qualis aut Molossus, aut fulvus Lacon, 5
 Amica vis pastoribus,
 Agam per altas aure sublata nives,
 Quaecumque praecedet fera.
 Tu cum timenda voce complesti nemus,
 Projectum odoraris cibum. 10
 Cave, cave: namque in malos asperrimus
 Parata tollo cornua:
 Qualis Lycambae spretus infido gener,
 Aut acer hostis Bupalus.
 An si quis atro dente me petiverit, 15
 Inultus ut flebo puer?

O D E VII.

In bellum civile gestum contra Brutum & Cassium.

Quô, quô scelesti, ruitis? aut cur dexteris
 Aptantur enses conditi?
 Parumne campis, atque Neptuno super
 Fusum est Latini sanguinis?
 Non ut superbas invidae Carthaginis 5
 Romanus arces ureret:
 Intactus aut Britannus ut descenderet
 Sacra catenatus via:
 Sed ut secundum vota Parthorum, sua
 Urbs haec periret dextera. 10
 Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
 Unquam, nisi in dispar, feris.
 Furorne caecus, an rapit vis acrior,
 An culpa? responsum date.
 Tacent: & ora pallor albus inficit, 15
 Mentefque perculsae stupent.
 Sic est. acerba fata Romanos agunt,
 Scelusque fraternae necis:
 Ut immerentis fluxit in terram Remi
 Sacer nepotibus cruor. 20

ODE VIII.

In animum libidinosam.

Rogare longo putidam te seculo,
 Vires quid enervet meas?
 Cum sit tibi dens ater, & rugis vetus
 Frontem senectus exaret:
 Hietque turpis inter aridas nates
 Podex, velut crudae bovis.
 Sed incitat me pectus, & mammae putres,
 Equina quales ubera,
 Venterque mollis, & femur tumentibus
 Exile furis additum. 10
 Esto beata: funus atque imagines
 Ducant triumphales tuum:
 Nec sit marita, quae rotundioribus
 Onusta baccis ambulet.
 Quid, quod libelli Stoici inter sericos 15
 Jacere pulvillos amant?
 Illitterati num minus nervi rigent?
 Minusve languet fascinum?
 Quod ut superbo provoces ab inguine,
 Ore allaborandum est tibi.

AD MAECENATEM. ODE IX.

Quando repostum Caecubum ad festas dapes
 Victore laetus Caesare,
 Tecum sub alta (sic Jovi gratum) domo,
 Beate Maecenas, bibam,
 Sonante mistum tibiis carmen lyra,
 Hac Dorium, illis Barbarum,
 Ut nuper, actus cum freto Neptunius
 Dux fugit uestis navibus,
 Minatus urbi vincla, quae detraxerat
 Servis amicus perfidis. 10
 Romanus, (eheu posteri negabitis)
 Emancipatus foeminae

Fert vallum, & arma miles, & spadonibus
 Servire rugosis potest,
 Interque signa turpe militaria
 Sol aspicit conopium.

15

Ad hunc frementes verterunt bis mille equos
 Galli canentes Caesarem:
 Hostiliumque navium portu latent
 Puppes sinistrorsum citae.

20

Iò triumphe, tu moraris aureos
 Currus, & intactas boves.
 Iò triumphe, nec Jugurthino parem
 Bello reportasti ducem:

Neque Africano, cui super Carthaginem
 Virtus sepulcrum condidit.

25

Terra marique victus hostis Punico
 Lugubre mutavit sagum.

Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
 Ventis iturus non suis,

30

Exercitatas aut petit Syrtes Noto,
 Aut fertur incerto mari.

Capaciores affer huc, puer, scyphos,
 Et Chia vina, aut Lesbia:

Vel, quod fluentem nauseam coërceat,
 Metire nobis Caecubum.

35

Curam metumque Caesaris rerum juvat
 Dulci Lyaeo solvere.

IN MAEVIUM. ODE X.

Tempestatem & naufragium ei inprecatur.

Mala soluta navis exit alite
 Ferens olentem Maevium.

Ut horridis utrumque verberes latus,
 Auster memento, fluctibus.

Niger rudentes Euris inverso mari,
 Fractosque remos differat.

5

Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
 Frangit trementes ilices.

Nec sidus atra nocte amicum appareat,

Quà

Quà tristis Orion cadit.

10

Quietiore nec feratur aequore ,

Quàm Graja victorum manus ,

Cùm Pallas usto vertit iram ab Ilio

In impiam Ajacis ratem.

O quantus instat navitis sudor tuis ,

15

Tibique pallor luteus ,

Et illa non virilis ejulatio ,

Preces & aversum ad Jovem ,

Ionius udo cùm remugiens sinus

Noto carinam ruperit.

20

Opima quod si praeda curvo littore

Porrecta mergos juveris ,

Libidinosus immolabitur caper ,

Et agna tempestatibus.

AD PETTIUM. ODE XI.

*Se amore captum non posse ad versus faciendos
operam & studium conferre.*

Petti, nihil me, sicut antea, juvat

Scribere versiculos ,

Amore perculsum gravi ,

Amore, qui me praeter omnes, expetit

Mollibus in pueris ,

Aut in puellis urere.

Hic tertius Decembris, ex quo destiti

Inachia furere ,

Silvis honorem decutit.

Heu me per urbem (nam pudet tanti mali)

20

Fabula quanta fui !

Conviviorum & poenitet ,

In queis amantem & languor, & silentium

Arguit, & latere

Petitus imo spiritus.

15

Contraque lucrum nil valere, candidum

Pauperis ingenium

Querebar applorans tibi :

E 5

Si-

Simul calentis inverecundus Deus

Fervidiore mero

20

Arcana promôrat loro.

Quod si meis inaeftuat praecordiis

Libera bilis, ut haec

Ingrata ventis dividat

Fomenta, vulnus nil malum levantia:

25

Definet imparibus

Certare fummotus pudor.

Ubi haec severus te palàm laudaveram,

Iussus abiie domum,

Ferebar incerto pede

30

Ad non amicos heu mihi postes, & heu

Limina dura, quibus

Lumbos, & infregi latus.

Nunc gloriantis quamlibet mulierculam

Vincere mollitia,

35

Amor Lycisci me tenet,

Unde expedire non amicorum queant

Libera consilia,

Nec contumeliae graves,

Sed alius ardor, aut puellae candidae,

40

Aut teretis pueri

Longam renodantis comam.

ODE XII.

In anum foedam, quae illius amores ambiebat.

Quid tibi vis, mulier, nigris dignissima barris?

Munera cur mihi, quidve tabellas

Mittis nec firmo juveni, nec naris obesae?

Namque sagacius unus odoror,

Polypus, an gravis hirsutis cubet hircus in alis,

5

Quàm canis acer, ubi lateat fus:

Quis sudor vietis, & quàm malus undique membris

Crescit odor: cùm pene soluto

Indomitam properat rabiem sedare, nec illi

Jam manet humida creta, colorque

10

Ster-

Stercore fucatus crocodili: jamque subando
 Tenta, cubilia, tectaque rumpit.
 Vel mea cum saevis agitat fastidia verbis,
 Inachia langues minus, ac me.
 Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad unum 15
 Mollis opus. pereat malè, quae te
 Lesbia, quaerenti taurum, monstravit inertem.
 Cum mihi Chous adesset Amyntas,
 Cujus in indomito constantior inguine nervus,
 Quàm nova collibus arbor inhaeret. 20
 Muricibus Tyriis iteratae vellera lanae,
 Cui properabantur? tibi nempe.
 Ne foret aequales inter conviva, magis quem
 Diligeret mulier sua, quàm te.
 O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres 25
 Agna lupos, capreaeque leones.

A D A M I C O S. O D E XIII.

Horrida tempestas coelum contraxit, & imbres,
 Nivesque deducunt Jovem.
 Nunc mare, nunc filiae
 Threicio Aquilone sonant: rapiamus amici
 Occasionem de die:
 Dumque virent genua,
 Et decet, obducta solvatur fronte senectus.
 Tu vina Torquato move
 Consule pressa meo.
 Caetera mitte loqui. Deus haec fortasse benigna 10
 Reducet in sedem vice.
 Nunc & Achaemenia
 Perfundi nardo juvat, & fide Cyllenea
 Levare diris pectora
 Sollicitudinibus: 15
 Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno,
 Invicte mortalis, Dea
 Nate puer Thetide,
 Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi

Findunt Scamandri flumina,
 Lubricus & Simois,
 Unde tibi reditum certo subtemine Parcae
 Rupere: nec mater domum
 Caerula te revehet.
 Illic omne malum vino cantuque levato,
 Deformis aegrimoniae
 Dulcibus alloquiis.

AD MAECENATEM. ODE XIV.

*Phrynes amorem obstare quò minus Iambos
 promissos absolvat.*

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
 Oblivionem sensibus,
 Pocula Lethaeos ut si ducentia somnos
 Arente fauce traxerim,
 Candide Maecenas, occidis saepe rogando.
 Deus, Deus, nam me vetat,
 Inceptos, olim promissum carmen, iambs
 Ad umbilicum adducere.
 Non aliter Samio dicunt aruisse Bathyllo
 Anacreonta Teïum:
 Qui persaepe cava testudine flevit amorem
 Non elaboratum ad pedem.
 Ureris ipse miser: quod si non pulchrior ignis
 Accendit obsessam Ilion,
 Gaude forte tua. me libertina, neque uno
 Contenta, Phryne macerat.

AD NEAERAM. ODE XV.

Non servatam ab ea fidem conqueritur.

Nox erat, & coelo fulgebat Luna sereno
 Inter minora sidera,
 Cum tu magnorum numen laesura Deorum
 In verba jurabas mea:
 Arctius atque edera procera astringitur ilex,
 Lentis adhaerens brachiis:

Dum

Dum pecori lupo, & nautis infestus Orion
 Turbaret hibernum mare,
 Intonsofque agitaret Apollinis aura capillos,
 Fore lunc amorem mutuum.

10

O dolitura mea multum virtute, Neaera:

Nam si quid in Flacco viri est,
 Non feret assiduas potiori te dare noctes,
 Et quaeret iratus parem.

Nec semel offensae cedet constantia formae,
 Si certus intrarit dolor.

15

At tu quicumque es felicior, atque meo nunc
 Superbus incedis malo,

Sis pecore, & multa dives tellure licebit,

Tibique Pactolus fluat,

20

Nec te Pythagorae fallant arcana renati,

Formaque vincas Nirea:

Eheu translatos alio moerebis amores:

Ast ego vicissim risero.

O D E XVI.

Queritur bellorum civilium nullum esse finem.

Altera jam teritur bellis civilibus aetas,
 Suis & ipsa Roma viribus ruit:

Quam neque finitimi valuerunt perdere Marfi,

Minacis aut Etrusca Porfennae manus:

Aemula nec virtus Capuae, nec Spartacus acer,

5

Novisque rebus infidelis Allobrox:

Nec fera caerulea domuit Germania pube,

Parentibusque abominatus Annibal.

Impia perdemus devoti sanguinis aetas,

Ferisque rursus occupabitur solum.

10

Barbarus heu cineres insistet victor, & urbem

Eques sonante verberabit ungula:

Quaeque carent ventis & solibus ossa Quirini,

Nefas videre, dissipabit insolens.

Forte, quid expediat, communiter, aut melior pars

15

Malis carere quaeritis laboribus.

E ?

Nulla

Nulla sit hac potior sententia (Phocaeorum
Velut profugit execrata civitas,
Agros atque Lares patrios habitandaque fana
Apris reliquit, & rapacibus lupis) 20
Ire pedes quocumque ferunt: quocumque per undas
Notus vocabit, aut protervus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? secunda
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed juremus in haec: simul imis saxa renarint 25
Vadis levata, ne redire sit nefas:
Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina laverit cacumina.
In mare seu celsus procurrerit Apenninus,
Novaque monstra junxerit libidine 30
Mirus amor: juvet ut tigres subsidere cervis,
Adulteretur & columba miluo:
Credula nec flavos timeant armenta leones,
Ametque falsa levis hircus aequora.
Haec, & quae poterunt reditus abscindere dulces, 35
Eamus omnis execrata civitas.
Aut pars indocili melior grege, mollis, & exspes
Inominata perprimat cubilia.
Vos quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
Etrusca praeter & volate littora. 40
Nos manet Oceanus circumvagus: arva beata
Petamus arva, divites & insulas,
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret usque vinea:
Germinat & numquam fallentis termes olivae, 45
Suamque pulla ficus ornat arborem:
Mella cava manant ex ilice, montibus altis
Levis crepante lympa defilit pede.
Illic injustae veniunt ad mulctra capellae,
Refertque tenta grex amicus ubera: 50
Nec vespertinus circumgemit ursus ovile,
Nec intumescit alta viperis humus.
Pluraque felices mirabimur, ut neque largis
Aquosus Eurys arva radat imbribus,

Pingua nec siccis urantur semina glebis: 55
 Utrumque Rege temperante coelitem.
 Non huc Argoo contendit remige pinus,
 Neque impudica Colchis intulit pedem:
 Non huc Sidonii torserunt cornua nautae,
 Laboriosa nec cohors Ulyssæi: 60
 Nulla nocent pecori contagia: nullius astri
 Gregem aestuosa torret impotentia.
 Jupiter illa piae secrevit littora genti,
 Ut inquinavit aere tempus aureum:
 Aere, dehinc ferro duravit secula, quorum 65
 Piis secunda, vate me, datur fuga.

AD CANIDIAM. ODE XVII.

Ut sibi tandem ignoscat.

Tam jam efficaci do manus scientiae,
 Supplex & oro regna per Proserpinae,
 Per & Dianae non movenda numina,
 Per atque libros carminum valentium
 Refixa coelo devocare fidera, 5
 Canidia, parce vocibus tandem sacris,
 Citumque retro solve, solve turbinem.
 Movit nepotem Telephus Nereium,
 In quem superbus ordinarat agmina
 Mylorum, & in quem tela acuta torserat: 10
 Unxere matres Iliac addictum feris
 Alitibus, atque canibus homicidam Hectorem,
 Postquam relictis moenibus rex procidit,
 Heu pervicacis ad pedes Achillei.
 Setosa duris exuere pellibus 15
 Laboriosi remiges Ulyssæi
 Volente Circe membra: tunc mens, & sonus
 Relapsus, atque notus in vultus honor.
 Dedi satis, superque poenarum tibi
 Amata nautis multum, & institoribus. 20
 Fugit juvenas, & verecundus color
 Reliquit ossa pelle amicta lurida.
 Tuis capillus albus est odoribus.

Nul-

Nullum à labore me reclinat otium.
 Urget diem nox, & dies noctem: neque est 25
 Levare tenta spiritu praecordia.
 Ergo negatum, vincor, ut credam miser
 Sabella pectus increpare carmina,
 Caputque Marfa dissilire naenia.
 Quid amplius vis? ô mare, & terra, ardeo, 30
 Quantum neque atro delibutus Hercules
 Nessi cruore, nec Sicana fervida
 Virens in Aetna flamma. tu, donec cinis
 Injuriosis aridus ventis ferar,
 Cales venenis officina Colchicis. 35
 Quae finis? aut quod me manet stipendium?
 Effare: iussas cum fide poenas luam,
 Paratus expiare, seu poposceris
 Centum juvencos, sive mendaci lyra
 Voles sonari: tu pudica, tu proba 40
 Perambulabis astra fidus aureum.
 Infamis Helenae Castor offensus vice,
 Fraterque magni Castoris, victi prece
 Adempta vati reddidere lumina.
 Et tu (potes nam) solve me dementia. 45
 O nec paternis obsoleta sordibus,
 Nec in sepulcris pauperum prudens anus
 Novendiales dissipare pulveres.
 Tibi hospitale pectus, & purae manus,
 Tuusque venter Partumejus: & tuo 50
 Cruore rubros obstetrix pannos lavit,
 Utcumque fortis exilis puerpera.

*Canidia respondet, ostendens nullis
 se precibus exorari posse.*

Quid obsecratis auribus fundis preces?
 Non saxa nudis sordiora navitis
 Neptunus alto tundit hibernus salo. 55
 Inultus ut tu riseris Cotyttia
 Vulgata, sacrum liberi Cupidinis?
 Et Esquilini Pontifex venefici

Impu-

Impune ut urbem nomine impleris meo?
 Quid proderit ditasse Pelignas anus, 60
 Velociusve miscuisse toxicum,
 Si tardiora fata te votis manent?
 Ingrata misero vita ducenda est in hoc,
 Novis ut usque suppetas doloribus.
 Optat quietem Pelopis infidus pater, 65
 Egens benignae Tantalus semper dapis.
 Optat Prometheus obligatus aliti,
 Optat supremo collocare Sisyphus
 In monte saxum: sed vetant leges Jovis.
 Voles modò altis desilire turribus: 70
 Modò ense pectus Norico recludere:
 Frustràque vincla gutturi innectes tuo,
 Fastidiosa tristis aegrimonia.
 Vectabor humeris tunc ego inimicis eques:
 Meaeque terra cedet insolentiae. 75
 An quae movere cereas imagines,
 Ut ipse nosti curiosus, & polo
 Deripere Lunam vocibus possum meis,
 Possum crematos excitare mortuos,
 Desideri que temperare poculum, 80
 Florem artis in te nullum habentis exitum?

Q. HORATII FLACCI

C A R M E N S E C U L A R E.

Pro Imperii Romani incolumitate.

Phoebe, silvarumque potens Diana,
 Lucidum coeli decus, ô colendi
 Semper, & culti, date quae precamur

Tempore sacro:

Quo Sibyllini monuere versus,
 Virgines lectas, puerosque castos

Dius,

Diis, quibus septem placuere colles,

Dicere carmen:

Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis, & celas, aliusque, & idem
Nasceris, possis nihil urbe Roma

10

Visere majus.

Rite maturos aperire partus

Lenis Ilithyia tuere matres:

Sive tu Lucina probas vocari,

15

Seu genitalis.

Diva, producas sobolem, patrumque

Prosperes decreta super jugandis

Foeminis, prolisque novae feraci

Lege marita:

20

Certus undenos decies per annos

Orbis & cantus, referatque ludos

Ter die claro, totiesque grata

Nocte frequentes.

Vosque veraces cecinisse Parcae,

25

Quod semel dictum est: stabilisque rerum

Terminus fervat, bona jam peractis

Jungite fata.

Fertilis frugum, pecorisque tellus

Spicea donec Cererem corona:

30

Nutrient foetus & aquae salubres,

Et Jovis aerae.

Condito mitis, placidusque telo

Supplices audi pueros, Apollo,

Siderum regina bicornis audi,

35

Luna, puellas.

Roma si vestrum est opus, Iliaeque

Littus Etruscum tenuere turmae,

Iusta pars mutare Lares, & urbem

Sospite cursu:

40

Cui per ardentem sine fraude Trojam

Castus Aeneas patriae superstes

Liberum munivit iter, daturus

Plura relictis:

Dii

Dii probos mores docili juventae,

45

Dii senectuti placidae quietem,

Romulae genti date remque, prolemque,

Et decus omne.

Quique vos bobus veneratur albis

Clarus Anchisae, Venerisque sanguis

50

Imperet bellante prior, jacentem

Lenis in hostem.

Jam mari terraque manus potentes

Medus, Albanasque timet secures:

Jam Scythae responsa petunt superbi

55

Nuper, & Indi:

Jam fides, & pax, & honor, pudorque

Priscus, & neglecta redire virtus

Audet, apparetque beata pleno

Copia cornu.

60

Augur, & fulgente decorus arcu

Phoebus, acceptusque novem Camoenis,

Qui salutari levat arte fessos

Corporis artus:

Si Palatinas videt aequus arces,

65

Remque Romanam, Latiumque felix,

Alterum in lustrum, meliusque semper

Proroget aevum.

Quaeque Aventinum tenet, Algidumque

Quindecim Diana preces virorum

70

Curet: & votis puerorum amicas

Applicet aures.

Hæc Jovem sentire, Deosque cunctos

Spem bonam, certamque domum reporto

Doctus, & Phoebi chorus, & Dianae

75

Dicere laudes.

Q. H O R A T I I
 FLACCI SERMONUM
 LIBER PRIMUS.

*Quorum duo Satyrarum, vulgo duo Epistolarum
 inscribuntur.*

S A T Y R A I.

uî fit, Maecenas, ut nemo, quam sibi sortem,
 Seu ratio dederit, seu fors objecerit, illa
 Contentus vivat: laudet diversa sequentes?
 O fortunati mercatores, gravis annis
 Miles ait, multo jam fractus membra labore. 5
 Contrà, mercator, navim jactantibus Austris,
 Militia est potior. quid enim? concurritur: horae
 Momento cita mors venit, aut victoria laeta.
 Agricola laudat juris legumque peritus,
 Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat. 10
 Ille datis vadibus, qui rure extractus in urbem est,
 Solos felices viventes clamat in urbe.
 Caetera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem
 Delassare valent Fabium. ne te morer, audi,
 Quo rem deducam. siquis Deus; En ego, dicat, 15
 Jam faciam, quod vultis. eris tu, qui modò miles,
 Mercator: tu consultus modò, rusticus. hinc vos,
 Vos hinc mutatis discedite partibus. eia
 Quid statis? nolint. atqui licet esse beatis.
 Quid causae est, meritò quin illis Jupiter ambas 20
 Iratus buccas inflet, neque se fore posthac
 Tam facilem dicat, votis ut praebeat aurem?
 Praeterea, ne sic, ut qui jocularia, ridens

Per-

Percurram: quamquam ridentem dicere verum
Quid vetat? ut pueris olim dant crustula blandi 25
Doctores, elementa velint ut discere prima.
Sed tamen amoto quaeramus seria ludo.
Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles, nautaeque per omne
Audaces mare qui currunt: hac mente laborem 30
Sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,
Ajunt, cum sibi sint congesta cibaria. sicut
Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris
Ore trahit quodcumque potest, atque addit acervo,
Quem struit haud ignara, ac non incauta futuri. 35
Quae, simul inversum contristat Aquarius annum,
Non usquam prorepat, & illis utitur antè
Quaesitis patiens. cum te neque fervidus aestus
Demoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum
Nil obstat tibi, dum ne sit te ditior alter. 40
Quid juvat immensum te argenti pondus, & auri
Furtim defossa timidum deponere terra?
Quod si comminuas, vilem redigatur ad assem.
At ni id sit, quid habet pulcri constructus acervus?
Millia frumenti tua triverit area centum: 45
Non tuus hoc capiet venter plus, quàm meus: ut si
Reticulum panis venales inter onusto
Forte vehas humero, nihilo plus accipias, quàm
Qui nil portarit. vel dic, quid referat intra
Naturae fines viventi, jugera centum, an 50
Mille aret? at suave est ex magno tollere acervo.
Dum ex parvo nobis tantumdem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
Ut, tibi si sit opus liquidi non amplius urna,
Vel cyatho: & dicas, magno de flumine mallet, 55
Quàm ex hoc fonticulo tantumdem sumere: eo fit,
Plenior ut si quos delectet copia justo,
Cum ripa simul avulsos ferat Aufidus acer.
At qui tantulo eget, quanto est opus, is neque limo
Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis. 60
At bona pars hominum decepta cupidine falso,

Nil

Nil satis est, inquit, quia tanti, quantum habeas, sis.
 Quid facias illi? jubeas miserum esse libenter,
 Quatenus id facit: ut quidam memoratur Athenis
 Sordidus, ac dives, populi contemnere voces 65
 Sic solitus: populus me sibilat: at mihi plaudo
 Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
 Tantalus à labris sitiens fugientia captat
 Flumina. quid rides? mutato nomine de te
 Fabula narratur. congestis undique faccis 70
 Indormis inhians, & tanquam parcere sacris
 Cogaris: aut pictis tanquam gaudere tabellis.
 Nescis quò valeat nummus, quem praebeat usum:
 Panis ematur, olus, vini sextarius: adde
 Queis humana sibi doleat natura negatis. 75
 An vigilare metu exanimem, noctesque, diesque
 Formidare malos fures, incendia, servos,
 Ne te compilent fugientes: hoc juvat? horum
 Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
 At si condoluit tentatum frigore corpus: 80
 Aut alius casus lecto te affixit: habes qui
 Assideat: fomenta paret: medicum roget, ut te
 Suscitet, ac reddat natis, carisque propinquis.
 Non uxor saluum te vult, non filius: omnes
 Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellae. 85
 Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
 Si nemo praestet, quem non merearis, amorem?
 At si cognatos, nullo natura labore
 Quos tibi dat, retinere velis, servareque amicos:
 Infelix operam perdas, ut si quis asellum 90
 In campum doceat parentem currere frenis.
 Denique sit finis quaerendi: cumque habeas plus,
 Pauperiem metuas minus, & finire laborem
 Incipias, parto quod avebas: nec facias quod
 Umidius quidam (non longa est fabula) dives, 95
 Ut metiretur nummos, ita sordidus, ut se
 Non umquam servo melius vestiret: ad usque
 Supremum tempus, ne se penuria victus
 Opprimeret, metuebat. at hunc liberta securi

Divisit medium fortissima Tyndaridarum. 100
 Quid mihi igitur suades? ut vivam Maenius? aut sic,
 Ut Nomentanus? pergis pugnantia secum
 Frontibus adversis componere. non ego avarum
 Cum veto te fieri, vappam jubeo, ac nebulonem:
 Est inter Tanaim quiddam, focerumque Viselli. 105
 Est modus in rebus: sunt certi denique fines,
 Quos ultra, citraque nequit consistere rectum.
 Illuc, unde abii, redeo: nemon'ut avarus
 Se probet? ac potius laudet diversa sequentes:
 Quodque aliena capella gerat distentius uber, 110
 Tabescat: neque se majori pauperiorum
 Turbae comparet: hunc atque hunc superare laboret.
 Sic festinanti semper locupletior obstat:
 Ut cum carceribus missos rapit ungula currus:
 Instat equis auriga, suos vincentibus, illum 115
 Praeteritum temnens extremos inter euntem.
 Inde fit, ut raro, qui se vixisse beatum
 Dicat, & exacto contentus tempore vitae
 Cedat, uti conviva satur, reperire queamus.
 Jam satis est, ne me Crispini scrinia Lippi 120
 Compilasse putes, verbum non amplius addam.

S A T Y R A II.

Ambubaiarum collegia, pharmacopolae
 Mendici, mimae, balatrones, hoc genus omne
 Moestum, ac sollicitum est cantoris morte Tigelli.
 Quippe benignus erat. contra hic, ne prodigus esse
 Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
 Frigus quo, duramque famem depellere possit.
 Hunc si perconteris, avi cur, atque parentis
 Praeclaram ingrata stringat malus ingluvie rem:
 Omnia conductis coemans opsonia nummis:
 Sordidus, atque animi quod parvi nolit haberi, 10
 Respondet. laudatur ab his, culpatur ab illis.
 Fusidius vappae famam timet, ac nebulonis,
 Dives agris, dives positus in foenore nummis.
 Quinas hic capiti mercedes exigit: atque

Quan-

Quanto perditior quisque est, tanto acrius urget. 15
 Nomina sectatur, modo sumpta veste virili
 Sub patribus duris tironum. maxime, quis non,
 Jupiter, exclamet, simul atque audivit? at in se
 Pro quaestu sumtum facit. hic vix credere possis,
 Quàm sibi non sit amicus: ita ut pater ille, Terenti 20
 Fabula quem miserum nato vixisse fugato
 Inducit: non se pejus cruciaverit, atque hic.
 Si quis nunc quaerat, quò res haec pertinet. illuc,
 Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
 Malthinus tunicis demissis ambulat: est qui 25
 Inguen ad obscenum subductis usque facetus.
 Patillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.
 Nil medium est. sunt qui nolint tetigisse, nisi illas,
 Quarum subsuta talos tegat instita veste.
 Contra, alius nullam, nisi olenti in fornice stantem, 30
 Quidam notus homo, cum exiret fornice, macte
 Virtute esto, inquit, sententia dîa Catonis.
 Nam simul ac venas inflavit tetra libido,
 Huc juvenes aequum est descendere, non alienas
 Permollere uxores. nolim laudari, inquit, 35
 Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.
 Audire est operae pretium, procedere rectè
 Qui moechis non vultis, ut omni parte laborent:
 Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
 Atque haec rara, cadat dura inter saepe pericla. 40
 Hic se praecipitem tecto dedit: ille flagellis
 Ad mortem caesus: fugiens hic decedit acrem
 Praedonum in turbam: dedit hic pro corpore nummos:
 Hunc perminxerunt calones. quinetiam illud
 Accidit, ut cuicumque testes, caudamque salacem 45
 Demeteret ferrum; jure omnes: Galba negabat.
 Tutior at quanto merx est in classe secunda,
 Libertinarum dico, Sallustius in quas
 Non minus insanit, quàm qui moechatur. at hic si,
 Quà res, quà ratio suaderet, quaque modestè 50
 Munificum esse licet, vellet bonus atque benignus
 Esse: daret quantum satis esset: nec sibi damno,
 Dede-

Dedecorique foret. verum hoc se amplectitur uno,
 Hoc amat, hoc laudat: matronam nullam ego tango,
 Ut quondam Marfaeus amator Originis, ille, 55
 Qui patrium mimae donat fundumque, laremque:
 Nil fuerit mihi, inquit, cum uxoribus umquam alienis.
 Verum est cum mimis, est cum meretricibus, unde
 Fama malum gravius, quam res, trahit. an tibi abunde
 Personam satis est, non illud, quidquid ubique 60
 Officit, evitare? bonam deperdere famam,
 Rem patris oblimare, malum est ubicumque. quid inter-
 est in matrona, ancilla, peccesse togata?
 Villius in Fausta Sullae gener, hoc miser uno
 Nomine deceptus, poenas dedit usque, superque, 65
 Quam satis est, pugnis caesus, ferroque petitus,
 Exclusus fore, cum Longareus foret intus.
 Huic si mutonis verbis mala tanta videntis
 Diceret haec animus, Quid vis tibi? numquid ego à te
 Magno prognatum deponco consule cunnum, 70
 Velatumque stola, mea cum conferbuit ira?
 Quid responderet? magno patre nata puella est.
 At quanto meliora monet, pignantiaque istis
 Dives opis natura suae, tu si modo rectè
 Dispensare velis, ac non fugienda petendis 75
 Immiscere; tuo vitio, rerumne labores,
 Nil referre putas? quare, ne poeniteat te,
 Desine matronas sectarier: unde laboris
 Plus haurire mali est, quam ex re decerpere fructus.
 Nec magis huic inter niveos, viridesque lapillos, 80
 Sit licet hoc Cerinthe tuum, tenerum est femur, aut crus
 Rectius: atque etiam melius persaepe togatae.
 Adde huc, quod mercem sine fucis gestat, apertè
 Quod venale habet, ostendit: nec, si quid honesti est,
 Jactat, habetque palam: quaerit quo turpia celet. 85
 Regibus hic mos est; ubi equos mercantur, opertos
 Inspiciunt; ne, si facies (ut saepe) decora,
 Molli fulta pede est, emtorem inducat hiantem,
 Quod pulchrae clunes, breve quod caput, ardua cervix.
 Hoc illi rectè; ne corporis optima lynceis 90

Contemplere oculis: Hypsaea caecior, illa
 Quae mala sunt, spectes, ô crus, ô brachia. verum
 Depygis, nasuta, brevi latere, ac pede longo est.
 Matronae praeter faciem nil cernere possis,
 Caetera, ni Catia est, demissa veste tegentis. 95
 Si interdicta petes, vallo circumdata, (nam te
 Hoc facit insanum) multae tibi tum officient res:
 Custodes, lectica, ciniflones, parasitae,
 Ad talos stola demissa, & circumdata palla
 Plurima, quae inuideant purè apparere tibi rem. 100
 Altera nil obstat: Cois tibi penè videre est,
 Ut nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi:
 Metiri possis oculo latus. an tibi mavis
 Infidias fieri, pretiumque avellier ante,
 Quàm mercem ostendî? leporem venator, ut alta 105
 In nive sectetur, positum sic tangere nolit:
 Cantat, & apponit: meus est amor huic similis: nam
 Transvolat in medio posita, & fugientia captat.
 Hiscine versiculis speras tibi posse dolores,
 Atque aestus, curasque graves è pectore pelli? 110
 Nonne cupidinibus statuit natura modum, quem,
 Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
 Quaerere plus prodest, & inane abscindere soldo?
 Num tibi cùm fauces urit sitis, aurea quaeris
 Pocula? num esuriens fastidis omnia praeter (num, si 115
 Pavonem, rhombumque? tument tibi cùm inguina,
 Ancilla, aut verna est praesto puer, impetus in quem
 Continuò fiat, malis tentigine rumpi?
 Non ego. namque parabilem amo Venerem, facilemque:
 Illam, Post paulo; Sed pluris; si exierit vir. 120
 Gallis hanc, Philodemus ait: sibi, quae neque magno
 Stet pretio, neque cunctetur, cùm est iussa, venire.
 Candida, rectaque sit, munda hætenus, ut neque longa,
 Nec magis alba velit, quàm det natura, videri.
 Haec ubi supposuit dextro corpus mihi laevum: 125
 Ilia, & Aegeria est: do nomen quodlibet illi.
 Nec vereor, ne dum futuo, vir rure recurat:
 Janua frangatur: latret canis undique magno

Pulsa domus strepitu resonet, vae pallida lecto

Defiliat mulier, miseram se conscia clamet:

130

Cruribus haec metuat, doti deprensa, egomet mî.

Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo:

Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.

Deprendi miserum est: Fabio vel iudice vincam.

S A T Y R A III.

Omnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos
Ut numquam inducant animum cantare, rogati:
Injussi numquam desistant. Saepe habebat

Ille Tigellius hoc. Caesar, qui cogere posset,

Si peteret per amicitiam patris, atque suam, non

5

Quidquam proficeret: si collibuisse, ab ovo

Usque ad mala citaret, Iô Bacche, modo summa

Voce, modo hac resonat, quae chordis quattuor ima

Nil aequale homini fuit illi: saepe velut qui

Currebat fugiens hostem: persaepe velut qui

10

Junonis sacra ferret. habebat saepe ducentos,

Saepe decem feros. modo reges atque tetrarchas,

Omnia magna loquens. modo sit mihi mensa tripes, &

Concha salis puri, & toga, quae defendere frigus,

Quamvis crassa, queat. decies centena dedisses

15

Huic parco paucis contento: quinque diebus

Nil erat in oculis. noctes vigilabat ad ipsum

Mane: diem totum stertebat. nil fuit umquam

Sic impar sibi. nunc aliquis dicat mihi, quid tu,

Nullane habes vitia? immo alia, haud fortasse minora. 20

Maenius absentem Novium cum carperet, Heus tu,

Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis

Verba putas? egomet mî ignosco, Maenius inquit,

Stultus, & improbus hic amor est, dignusque notari.

Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis,

25

Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,

Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius? at tibi contra

Evenit, inquirant vitia ut tua rursus & illi.

Iracundior est paulò, minus aptus acutis

Naribus horum hominum: rideri possit, eo quòd 30

Rusticius tonso toga defluit, & malè laxus
 In pede calceus haeret. at est bonus, ut melior vir
 Non alius quisquam: at tibi amicus, at ingenium ingens
 Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
 Concute, num qua tibi vitiorum inseverit olim 35
 Natura, aut etiam consuetudo mala. namque
 Neglectis urenda filix innascitur agris.
 Illuc praevertamur, amatorem quod amicae
 Turpia decipiunt caecum vitia, aut etiam ipsa haec
 Delectant; veluti Balbinum polypus Agnae. 40
 Vellem in amicitia sic erraremus, & isti
 Errori nomen virtus posuisset honestum.
 At, pater ut gnati, sic nos debemus amici,
 Si quod sit vitium, non fastidire. strabonem
 Appellat paetum pater; & pullum, malè parvus 45
 Si cui filius est; ut abortivus fuit olim
 Sisyphus. hunc varum, distortis cruribus, illum
 Balbutit scaurum, pravis fultum malè talis.
 Parcius hic vivit: frugi dicatur. ineptus
 Et jactantior hic paulo est: concinnus amicis 50
 Postulat ut videatur. at est truculentior, atque
 Plus aequo liber: simplex, fortisque habeatur.
 Caldior est: acres inter numeretur. opinor,
 Haec res & jungit, junctos & servat amicos.
 At nos virtutes ipsas invertimus; atque 55
 Sincerum cupimus vas incrustare. probus quis
 Nobiscum vivit, multum demissus homo: illi
 Tardo, cognomen pingui damus. hic fugit omnes
 Insidias, nullique malo latus obdit apertum:
 Cum genus hoc inter vitae versetur, ubi acris 60
 Invidia, atque vigent ubi crimina: pro bene sano,
 Ac non incauto, fictum, astutumque vocamus.
 Simplicior si quis; (qualem me saepe libenter
 Obtulerim tibi, Maecenas,) ut fortè legentem,
 Aut tacitum impellat, quovis sermone molestus: 65
 Communi sensu planè caret, inquinus. eheu
 Quam temerè in nosmet legem sancimus iniquam!
 Nam vitiis nemo sine nascitur. optimus ille est,
 Qui

Qui minimis urgetur. amicus dulcis, ut aequum est
Cum mea compenſet vitiis bona, pluribus hiſce, 70
(Si modò plura mihi bona ſunt) inclinet, amari
Si volet: hac lege in trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,
Poſtulat; ignoſcat verrucis illius. aequum eſt
Peccatis veniam poſcentem, reddere rurfus. 75
Denique, quatenus excidi penitus vitium irae,
Caetera item nequeunt ſtultis haerentia, cur non
Ponderibus, modulisque ſuis ratio utitur? ac, res
Ut quaeque eſt, ita ſuppliciiſ delicta coërcet?
Si quis eum ſervum, patinam qui tollere juſſus, 80
Semefos piſces, tepidumque ligurrierit juſ,
In cruce ſuffigat; Labeone infanior, inter
Sanos dicatur. quanto hoc furioſius, atque
Majus peccatum eſt? paulum deliquit amicus;
Quod niſi concedas, habere inſuavis, acerbus; 85
Odifti, & fugis, ut Drufonem debitor aeris,
Qui, niſi cum triſtes miſero venêre Kalendae,
Mercedem, aut nummos unde unde extricat, amaras,
Porrecto jugulo, hiſtorias, captivus ut, audit.
Comminxit lectum potus; menſave catillum 90
Euandri manibus tritum deiecit, ob hanc rem,
Aut poſitum antè mea quia pullum in parte catini
Suſtulit eſuriens: minus hoc incundus amicus
Sit mihi? quid faciam, ſi furtum fecerit, aut ſi
Prodiderit commiſſa fide, ſponſumve negarit? 95
Queis paria eſſe ferè placuit peccata, laborant,
Cum ventum ad verum eſt: ſenſus, moresque repugnant,
Atque ipſa utilitas juſti propè mater, & aequi.
Cum prorepſerunt primis animalia terris,
Mutum, & turpe pecus, glandem, atq; cubilia propter, 100
Unguibus, & pugnis, dein fuſtibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quae poſt fabricaverat uſus:
Donec verba, quibus voces, ſenſusque notarent,
Nominaque iavenere. dehinc abſiſtere bello,
Oppida coeperunt munire, & ponere leges, 105
Ne quis fur eſſet, neu latro, neu quis adulter.

Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Causa: sed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos Venerem incertam rapientes more ferarum
Viribus editior caedebat, ut in grege taurus, 110
Jura inventa metu iniusti fateare necesse est:
Tempora si, fastosque velis evolvere mundi.
Nec natura potest justo secernere iniquum,
Dividit ut bona diversis, fugienda petendis.
Nec vincet ratio hoc: tantumdem ut peccet, idemque, 115
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus divum sacra legerit. adfit
Regula, peccatis quae poenas irroget aequas:
Ne scutica dignum, horribili sectare flagello.
Nam ut ferula caedas meritum majora subire 120
Verbera, non vereor: cum dicas esse pares res
Furta latrociniiis: & magnis parva mineris
Falce recisurum simili te, si tibi regnum
Permittant homines. si dives, qui sapiens est,
Et sutor bonus, & solus formosus, & est rex: 125
Cur optas, quod habes? non nosti quid pater, inquit,
Chrysippus dicat: sapiens crepidas sibi numquam,
Nec soleas fecit: sutor tamen est sapiens. quò?
Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen, atque
Optimus est modulator: ut Alfenus vafer omni 130
Abiecto instrumento artis, clausaque taberna
Sutor erat, sapiens operis sic optimus omnis
Est opifex, sic rex solus. vellunt tibi barbam
Lascivi pueri, quos tu nisi fuste coërces,
Urgeris turba circum te stante, miserque 135
Rumperis, & latras magnorum maxime regum.
Ne longum faciam, dum tu quadrante lavatum
Rex ibis: neque te quisquam stipator, ineptum
Praeter Crispinum sectabitur: & mihi dulces
Ignoscent, si quid peccavero stultus, amici: 140
Inque vicem illorum patiar delicta libenter:
Privatusque magis vivam te rege beatus.

S A T Y R A I V.

Eupolis, atque Cratinus, Aristophanesque poëtae,
 Atque alii, quorum Comoedia prisca virorum est,
 Si quis erat dignus describi, quod malus, aut fur,
 Quod moechus foret, aut sicarius, aut alioqui
 Famosus: multa cum libertate notabant.
 Hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus,
 Mutatis tantum pedibus, numerisque facetus,
 Emunctae naris, durus componere versus.
 Nam fuit hoc vitiosus: in hora saepe ducentos,
 Ut magnum, versus dictabat stans pede in uno.
 Cum fuisset lutulentus: erat quod tollere velles.
 Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
 Scribendi rectè. nam ut multum, nil moror. ecce
 Crispinus minimo me provocat: accipe si vis
 Accipiam tabulas. detur nobis locus, hora,
 Custodes: videamus uter plus scribere possit.
 Dii bene fecerunt, inopis me, quodque pusilli
 Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
 At tu conclusas hircinis follibus auras
 Usque laborantes, dum ferrum molliat ignis,
 Ut mavis imitare. beatus Fannius, ultro
 Delatis capsis, & imagine: cum mea nemo
 Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
 Quod sunt, quos genus hoc minime juvat, utpote plures
 Culpari dignos. quem vis media erue turba:
 Aut ob avaritiam, aut misera ambitione laborat.
 Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:
 Hunc capit argenti splendor: stupet Albius aere:
 Hic mutat merces surgente à Sole ad eum, quo
 Vespertina tepet regio: quin per mala praeceps
 Fertur, uti pulvis collectus turbine: ne quid
 Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
 Omnes hi metuunt versus, odere poëtas.
 Foenum habet in cornu, longè fuge. dummodo risum
 Excutiat sibi, non hic cuiquam parcat amico.
 Et quodcumque semel chartis illeverit, omnes
 Gestiet à furno redeunt scire, lacuque,

Et pueros, & anus. agedum pauca accipe contrà.
 Primum ego me illorum, dederim quibus esse poëtas,
 Excerpam numero. neque enim concludere versum 40
 Dixeris esse satis: neque si quis scribat, uti nos,
 Sermoni propiora, putes hunc esse poëtam.
 Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os
 Magna sonaturum: des nominis hujus honorem.
 Idcirco quidam comoedia, necne poëma 45
 Effet, quaesivere: quòd acer spiritus, ac vis,
 Nec verbis, nec rebus inest: nisi quòd pede certo
 Differt sermoni, sermo merus. at pater ardens
 Saevit, quòd meretrice nepos insanit amica
 Filius: uxorem grandi cum dote recuset: 50
 Ebrius, & (magnum quod dedecus) ambulet ante
 Noctem cum facibus. numquid Pomponius istis
 Audiret leviora, pater si viveret? ergo
 Non satis est puris versum perscribere verbis:
 Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem, 55
 Quo personatus pacto pater. his, ego quae nunc,
 Olim quae scripsit Lucilius, eripias si
 Tempora certa, modosque: & quod prius ordine verbum
 Posterius facias praeponens ultima primis: [est,
 Non ut si solvas, *Postquam discordia tetra* 60
Belli ferratos postes, portasque refregit:
 Invenias etiam disjecti membra poëtae.
 Haëtenus haec: aliàs justum sit, necne, poëma.
 Nunc illud tantum quaeram: meritòne tibi sit
 Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer 65
 Ambulat, & Caprius, rauci malè, cumque libellis,
 Magnus uterque timor latronibus: at bene si quis,
 Et vivat puris manibus: contemnat utrumque.
 Ut sis tu similis Caeli, Byrrhique latronum:
 Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me? 70
 Nulla taberna meos habeat, neque pila libellos:
 Queis manus infudet vulgi, Hermogenisque Tigelli?
 Non recito cuiquam, nisi amicis, idque coactus.
 Non ubivis, coràmve quibuscumque. in medio qui
Scripta

Scripta foro recitent, sunt multi: quique lavantes: 75
 Suave locus voci resonat conclusus. inanes
 Hoc juvat, haud illud quaerentes, num sine sensu,
 Tempore num faciant alieno. laedere gaudes,
 Inquis: & hoc studio praeus facis. unde petitum
 Hoc in me jadis? est auctor quis denique eorum, 80
 Vixi cum quibus? absentem qui rodit amicum;
 Qui non defendit alio culpante: solutos
 Qui captat risus hominum, famamque dicacis:
 Fingere qui non visa potest: commissa tacere
 Qui nequit: hic niger est; hunc tu Romane caveto. 85
 Saepe tribus lectis videas coenare quaternos:
 E quibus unus avet, quavis aspergere cunctos,
 Praeter eum, qui praebet aquam: post, hunc quoque potus,
 Condita cum verax aperit praecordia Liber.
 Hic tibi comis, & urbanus, liberque videtur 90
 Infesto nigris. ego si risi, quod ineptus
 Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum:
 Lividus, & mordax videor tibi? mentio si qua
 De Capitolini furtis injecta Petilli
 Te coram fuerit: defendas, ut tuus est mos. 95
 Me Capitolinus convictore usus, amicoque
 A puero est: causaque mea permulta rogatus
 Fecit, & incolumis laetor quod vivit in urbe.
 Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
 Fugerit. hic nigrae fuccus loliginis, haec est 100
 Aerugo mera: quod vitium procul affore chartis,
 Atque animo prius, ut siquid promittere de me
 Possum aliud: verè promitto. liberius si
 Dixero quid, si fortè jocosius: hoc mihi juris
 Cum venia dabis. insuevit pater optimus hoc me, 105
 Ut fugerem, exemplis vitiorum quaeque notando,
 Cum me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
 Viverem uti contentus eo, quod mi ipse parasset:
 Nonne vides, Albî ut malè vivat filius? utque
 Barus inops? magnum documentum, ne patriam rem 110
 Perdere quis velit. à turpi meretricis amore
 Cum deterreret, Sectani dissimilis sis.

Ne fequerer moechas, concessa cum Venere uti
 Possem, deprensi non bella est fama Treboni,
 Aiebat. sapiens vitatu, quidque petitu 115
 Sit melius, causas reddet tibi: mihi satis est, si
 Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
 Dum custodis eges, vitam famamque tueri
 Incolumem possim. simul ac duraverit aetas
 Membra, animumque tuum: nabis sine cortice. sic me 120
 Formabat puerum dictis: & sive jubebat
 Ut facerem quid, Habes auctorem, quo facias hoc:
 Unum ex iudicibus selectis objiciebat.
 Sive vetabat, An hoc inhonestum, & inutile factu
 Necne sit, addubites? flagret rumore malo cum 125
 Hic, atque ille? avidos vicinum funus ut aegros
 Exanimat: mortisque metu sibi parcere cogit:
 Sic teneros animos aliena opprobria saepe
 Absterrent vitiis. ex hoc ego sanus ab illis,
 Perniciem quaecumque ferunt: mediocribus, & queis 130
 Ignoscas, vitiis teneor. fortassis & istinc
 Largiter abstulerit longa aetas, liber amicus,
 Consilium proprium. neque enim cum lectulus, aut me
 Porticus excepit, desum mihi. rectius hoc est,
 Hoc faciens vivam melius: sic dulcis amicis 135
 Occurram: hoc quidam non belle. numquid ego illi
 Imprudens olim faciam simile? haec ego mecum
 Compressis agito labris. ubi quid datur otii,
 Illudo chartis. hoc est mediocribus illis
 Ex vitiis unum: cui si concedere nolis, 140
 Multa poetarum veniat manus, auxilioque
 Sit mihi: nam multo plures sumus: ac veluti te
 Judaei, cogemus in hanc concedere turbam.

S A T Y R A V.

Egressum magna, me accepit Aricia Roma,
 Hospitio modico: rhetor comes Heliodorus,
 Graecorum longè doctissimus: inde Forum Appi
 Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
 Hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos

Praecinctis, unum. minus est gravis Appia tardis.
 Hic ego, propter aquam, quod erat deterrima, ventri
 Indico bellum, coenantes haud animo aequo
 Exspectans comites. jam nox inducere terris
 Umbras, & caelo diffundere signa parabat: 10
 Tum pueri nautis, pueris convicia nautae
 Ingerere. Huc appelle. trecentos inferis: ohe
 Jam satis est. dum aes exigitur: dum mula ligatur:
 Tota abit hora. mali culices, ranaeque palustres
 Avertunt somnos. absentem cantat amicam 15
 Multa prolutus vappa nauta, atque viator
 Certatim. tandem fessus dormire viator
 Incipit: ac missae pastum retinacula mulae
 Nauta piger saxo religat: stertitque supinus.
 Jamque dies aderat: cum nil procedere lintrem 20
 Sentimus: donec cerebrosus profilit unus:
 Ac mulae, nautaeque caput, lumbosque saligno
 Fuste dolat. quarta vix demum exponimur hora.
 Ora, manusque tua lavimus Feronia lympa.
 Millia tum pransi tria repimus: atque subimus 25
 Impositum saxi latè candentibus Anxur.
 Huc venturus erat Maecenas optimus, atque
 Coccejus, missi magnis de rebus uterque
 Legati, averfos soliti componere amicos.
 Hic oculis ego nigra meis collyria lippus 30
 Illinere. interea Maecenas advenit, atque
 Coccejus, Capitoque simul Fonteius, ad unguem
 Factus homo, Antonî, non ut magis alter, amicus.
 Fundos Aufidio Lusco praetore libenter
 Linquimus, infani ridentes praemia scribae, 35
 Praetextam, & latum clavum, prunaeque batillum.
 In Mamurrarum lassî deinde urbe manemus,
 Murena praebente domum, Capitone culinam.
 Postera lux oritur multo gratissima: namque
 Plotius, & Varius Sinuessae, Virgiliusque 40
 Occurrunt: animae, quales neque candidiores
 Terra tulit: neque queis me sit devinctior alter.
 O, qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!

Nil ego contulerim jucundo sanus amico.
 Proxima Campano ponti quae villula, tectum 45
 Praebuit, & parochi, quae debent, ligna, falemque.
 Hinc muli Capuae clitellas tempore ponunt.
 Lufum it Maecenas: dormitum ego, Virgiliusque:
 Namque pila lippis inimicum, & ludere crudis.
 Hinc nos Cocceji recipit plenissima villa; 50
 Quae super est Claudî cauponas. nunc mihi paucis
 Sarmenti scurrae pugnam, Messique Cicerri
 Musa velim memores: & quo patre natus uterque
 Contulerit lites. Messî clarum genus Osci:
 Sarmenti domina exstat. ab his majoribus orti 55
 Ad pugnam venêre. prior Sarmentus, Equi te
 Esse feri similem dico. ridemus, & ipse
 Messius, accipio: caput & movet. ô, tua cornu
 Ni foret exsecto frons, inquit; quid faceres? cùm
 Sic mutilus minitaris? at illi foeda cicatrix 60
 Setosam laevi frontem turpaverat oris.
 Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
 Pastorem saltaret uti Cyclopa, rogabat:
 Nil illi larva, aut tragicis opus esse cothurnis.
 Multa Cicerrus ad haec, Donasset jamne catenam 65
 Ex voto Laribus, quaerebat. scribe quòd esset,
 Deterius nihilo dominae jus esse. rogabat
 Denique, cur umquam fugisset, cui satis una
 Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo.
 Prorsus jucundè coenam produximus illam. 70
 Tendimus hinc rectà Beneventum, ubi sedulus hospes
 Paene arsit, macros dum turdos versat in igne,
 Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
 Volcano, summum properabat lambere tectum.
 Convivas avidos coenam, servosque timentes 75
 Tum rapere, atque omnes restinguere velle videres.
 Incipit ex illo montes Appulia notos
 Ostentare mihi, quos torret Atabulus, & quos
 Numquam erepsimus, nisi nos vicina Trivici
 Villa recepisset laerimoso non sine fumo, 80
 Udos cum foliis ramos urente camino,

Hic

Hic ego mendacem stultissimus usque puellam
 Ad mediam noctem exspecto. somnus tamen aufert
 Intentum Veneri. tum immundo somnia visu
 Nocturnam vestem maculant, ventremque supinum. 85
 Quattuor hinc rapimur, viginti & millia, rhedis,
 Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est:
 Signis perfacile est. venit vilissima rerum
 Hic aqua: sed panis longè pulcerrimus, ultra
 Callidus ut soleat humeris portare viator; 90
 Nam Canusî lapidosus, aquae non ditior urna:
 Qui locus à forti Diomede est conditus olim.
 Flentibus hinc Varius discedit moestus amicis.
 Inde Rubos fessi pervenimus: utpote longum
 Carpentem iter, & factum corruptius imbri. 95
 Postera tempestas melior: via peior, adusque
 Bari moenia piscosi. dehinc Gnatia lymphis
 Iratis exstructa dedit risusque, iocosque,
 Dum flamma sine, thura liquefcere limine sacro.
 Persuadere cupit. credat Judaeus apella, 100
 Non ego. namque Deos didici securum agere aevum:
 Nec siquid miri faciat natura: Deos id
 Tristes ex alto coeli demittere tecto.
 Brundisium longae finis chartaeque viaeque est.

S A T Y R A V I.

Non, quia, Maecenas, Lydorum quidquid Etruscos
 Incoluit fines, nemo generosior est te:
 Nec, quod avus tibi maternus fuit, atque paternus,
 Olim qui magnis legionibus imperitarint:
 Ut plerique solent, naso suspendis adunco 5
 Ignotos, ut me libertino patre natum.
 Cum referre negas, quali sit quisque parente
 Natus, dum ingennus, persuades hoc tibi verè,
 Ante potestatem Tullî, atque ignobile regnum,
 Multos saepe viros nullis majoribus ortos, 10
 Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
 Contrà Laevinum Valerî genus, unde Superbus
 Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis

Non unquam pretio pluris licuisse, notante
 Iudice, quem nosti, populo: qui stultus honores 15
 Saepe dat indignis, & famae servit ineptus:
 Qui stupet in titulis, & imaginibus. quid oportet
 Nos facere à vulgo longè, longèque remotos?
 Namque esto, populus Laevino mallet honorem.
 Quàm Decio mandare novo: censorque moveret 20
 Appius, ingenuo si non essem patre natus:
 Vel meritò? quoniam in propria non pelle quiessem.
 Sed fulgente trahit constrictos gloria curru
 Non minus ignotos generosis. quò tibi Tulli
 Sumere depositum clavum, fierique tribuno? 25
 Invidia accrevit: privato quae minor esset.
 Nam ut quisque insanus nigris medium impediit crus
 Pellibus, & latum demisit pectore clavum:
 Audit continuò, Quis homo hic est? quò patre natus?
 Ut si qui aegrotet, quo morbo Barrus, haberi 30
 Et cupiat formosus: eat quacumque, puellis
 Injiciat curam quaerendi singula: quali
 Sit facie, fura quali, pede, dente, capillo:
 Sic qui promittit, cives, urbem sibi curae,
 Imperium fore, & Italiam, & delubra Deorum: 35
 Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
 Omnes mortales curare, & quaerere cogit.
 Tune Syri, Damae, aut Dionysii filius, audes
 Dejicere è saxo cives, aut tradere Cadmo?
 At Novius collega gradu post me sedet uno: 40
 Namque est ille, pater quod erat meus. hoc tibi Paullus,
 Et Messala videris? at hic si plaustra ducenta,
 Concurrantque foro tria funera: magna sonabit.
 Cornua quod, vincatque tubas. saltem tenet hoc nos.
 Nunc ad me redeo libertino patre natum: 45
 Quem rodunt omnes libertino patre natum,
 Nunc, quia sim tibi, Maecenas, convictor: at olim
 Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.
 Dissimile hoc illi est: quia non ut forsit honorem
 Jure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum: 50
 Praesertim cautum dignos assumere, prava

Ambitione procul. felicem dicere non hoc
Me possum, casu quod te fortitus amicum.
Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim
Virgilius, post hunc Varius dixere, quid essem. 55
Ut veni coram, singultim pauca locutus,
(Infans namque pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo:
Sed, quod eram, narro. respondes, ut tuus est mos, 60
Pauca: abeo, & revocas nono post mense, jubesque
Esse in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi fecernis honestum:
Non patre praeclaro, sed vita, & pectore puro.
Atqui si vitiis mediocribus, ac mea paucis 65
Mendosa est natura, alioqui recta: velut si
Egregio insperfos reprendas corpore naevos:
Si neque avaritiam, neque fordes, ac mala lustra
Objiciet verè quisquam mihi: purus, & insons:
(Ut me collaudem) si & vivo carus amicis, 70
Causa fuit pater his: qui macro pauper agello
Noluit in Flavî ludum me mittere, magni
Quò pueri magnis è centurionibus orti
Laevo suspensi loculos, tabulamque lacerto
Ibant octonis referentes Idibus aera. 75
Sed puerum est ausus Romam portare docendum
Artes, quas doceat quivis eques, atque senator
Semet prognatos. vestem, servosque sequentes
In magno ut populo si quis vidisset: avita
Ex re praeberi sumtus mihi crederet illos. 80
Ipse mihi custos incorruptissimus, omnes
Circum doctores aderat. quid multa? pudicum.
(Qui primus virtutis honos) servavit ab omni
Non solum facto, verum opprobrio quoque turpi:
Nec timuit sibi ne vitio quis verteret, olim 85
Si praeco parvas, aut, ut fuit ipse, coactor
Mercedes sequeretur: neque ego essem questus. ob hoc nunc
Laus illi debetur, & à me gratia major.
Nil me poeniteat sanum patris hujus: eoque

Non,

Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars, 90
 Quod non ingenuos habeat, clarosque parentes:
 Sic me defendam. longè mea discrepat istis
 Et vox, & ratio. nam si natura juberet
 A certis annis aevum remeare peractum,
 Atque alios legere ad factum, quoscumque parentes 95
 Optaret sibi quisque, meis contentus, onustos
 Fascibus & fellis, nollem mihi fumere; demens
 Iudicio vulgi, sanus fortasse tuo: quod
 Nollem onus haud unquam solitus portare molestum.
 Nam mihi continuò major quaerenda foret res: 100
 Atque salutandi plures: ducendus & unus,
 Et comes alter, uti ne solus, rusve, peregreve
 Exirem: plures calones, atque caballi
 Pascendi: ducenda petorrita. nunc mihi curto
 Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum; 105
 Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos.
 Objiciet nemo sordes mihi, quas tibi, Tulli,
 Cùm Tiburte via praetorem quinque sequuntur
 Te pueri lasanum portantes, oenophorumque.
 Hoc ego commodius, quam tu, praeclare senator, 110
 Multis atque aliis vivo. quacumque libido est,
 Incedo solus: percunctor quanti olus, ac far:
 Fallacem Circum, vespertinumque pererro
 Saepe forum: assisto divinis: inde domum me
 Ad porri, & ciceris refero, laganique catinum. 115
 Coena ministratur pueris tribus: & lapis albus
 Pocula cum cyatho duo sustinet, adstat echinus
 Vilis, cum patera guttus; Campana supellex.
 Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quod cras
 Surgendum sit manè, obeundus Marsya: qui se 120
 Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.
 Ad quartam jaceo, post hanc vagor, aut ego lecto,
 Aut scripto, quod me tacitum juvet. ungor olivo,
 Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
 Ast ubi me fessum Sol acrior ire lavatum 125
 Admonuit, fugio rabiosi tempora signi.
 Pransus non avidè, quantum interpellet inani

Ventre diem durare, domesticus otior. haec est
Vita solutorum misera ambitione, gravique.

His me consolor, victurum suavius, ac si
Quaestor avus, pater atque meus, patruusque fuissent. 130

S A T Y R A VII.

Proscripti Regis Rupili pus, atque venenum
Hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
Omnibus & lippis notum, & tonsoribus esse.
Persius hic permagna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas, 5
Durus homo, atque odio qui posset vincere Regem,
Confidens: tumidusque: adeo sermonis amari,
Sisennas, Barros ut equis praecurreret albis.
Ad Regem redeo. postquam nihil inter utrumque
Convenit (hoc etenim sunt omnes jure molesti, 10
Quo fortes, quibus adversum bellum incidit. inter
Hectora Priamiden, animosumque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors:
Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
Summa fuit. duo si discordia vexet inertes, 15
Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glaucos, discedat pigrior, ultro
Muneribus missis) Bruto praetore tenente
Ditem Asiam, Rupili, & Persi par pugnat, uti non
Compositus melius cum Bitho Baccius. in jus 20
Acres procurrunt, magnum spectaculum uterque.
Persius exponit causam, ridetur ab omni
Conventu, laudat Brutum, laudatque cohortem,
Solem Asiae Brutum appellat, stellasque salubres
Appellat comites, excepto Rege: Canem illum, 25
Invisum agricolis sidus venisse ruebat,
Flumen ut hibernum, fertur quo rara securis.
Tum Praenestinus falso, multumque fluenti
Exprensa ar busto regerit convicia, durus
Vindemiator, & invictus, cui saepe viator 30
Cessisset, magna compellans voce cucullum.
At Graecus, postquam est Italo perfusus aceto,

Per-

Perfius, exclamat: per magnos, Brute, Deos te
 Oro, qui reges confueris tollere: cur non
 Nunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede, tuorum
 est.

35

S A T Y R A V I I I.

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum:
 Cum faber incertus scamnum, faceretne Priapum:
 Maluit esse Deum: Deus inde ego furum, aviumque
 Maxima formido: nam fures dextra coërcet,
 Obscenoque ruber porrectus ab inguine palus: 5
 Ast importunas volucres in vertice arundo
 Terret fixa, vetatque novis confidere in hortis.
 Huc prius angustis ejecta cadavera cellis
 Conservus vili portanda locabat in arca.
 Hoc miserae plebi stabat commune sepulcrum. 10
 Pantolabo scurrae, Nomentanoque nepoti:
 Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
 Hic dabat: haeredes monumentum ne sequeretur.
 Nunc licet Esquiliis habitare salubribus, atque
 Aggere in aprico spatium: quo modo tristes 15
 Albis informem spectabant ossibus agrum.
 Cum mihi non tantum furesque, feraeque suetae
 Hunc vexare locum, curae sunt, atque labori:
 Quantum, carminibus quae versant, atque venenis
 Humanos animos. has nullo perdere possum, 20
 Nec prohibere modo, simul ac vaga Luna decorum
 Protulit os, quin ossa legant, herbasque nocentes.
 Vidi egomet nigra succinctam vadere palla
 Canidiam pedibus nudis, passoque capillo
 Cum Sagana majore ululantem: pallor utraque 25
 Fecerat horrendas aspectu. scalpere terram
 Unguibus, & pullam divellere mordicus agnam
 Coeperunt. cruor in fossam confusus: ut inde
 Manes elicerent, animas responsa daturas.
 Lanea & effigies erat, altera cerea: major 30
 Lanea, quae poenis compesceret inferiorem.
 Cerea suppliciter stabat fervilibus, utque
 Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera: faevam
 Al-

Altera Tifiphonen: serpentes, atque videres
 Infernas errare canes: Lunamque rubentem, 35
 Ne foret his testis, post magna latere sepulcra.
 Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
 Corvorum, atque in me veniat mictum, atque cacatum
 Julius, & fragilis Pediatia: furque Voranus.
 Singula quid memorem, quo pacto alterna loquentes 40
 Umbrae cum Sagana resonarent triste, & acutum?
 Utque lupi barbam variae cum dente colubrae
 Abdiderint furtim terris? & imagine cerea
 Largior arserit ignis? & ut non testis inultus
 Horruerim voces Furiarum, & facta duarum? 45
 Nam, displosa sonat quantum vesica, pepedi
 Diffissa nate ficus. at illae currere in urbem.
 Canidiae dentes, altum Saganæ caliendum
 Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
 Vincula, cum magno risuque, jocoque videres, 50

S A T Y R A I X.

Ibam forte via sacra, sicut meus est mos,
 Nescio quid meditans nugarum, totus in illis.
 Accurrit quidam notus mihi nomine tantum,
 Arreptaque manu, Quid agis, dulcissime, rerum?
 Suaviter, ut nunc est, inquam: & cupio omnia, quae vis. 5
 Cum affectaretur, Numquid vis? occupo: at ille
 Noris nos? inquit, docti sumus: hic ego, pluris
 Hoc, inquam, mihi eris. miserè discedere quaerens
 Ire modo ocyus, interdum consistere, in aurem
 Dicere nescio quid puero. cum sudor ad imos 10
 Manaret talos, O te Bollane cerebri
 Felicem aiebam tacitus. cum quidlibet ille
 Garriret, vicos, urbem laudaret: ut illi
 Nil respondebam: Miserè cupis, inquit, abire,
 Jamdudum video: sed nil agis: usque tenebo. 15
 Persequar. hinc quò nunc iter est tibi? nil opus est te
 Circumagi: quemdam volo visere non tibi notum,
 Trans Tiberim longè cubat is, prope Caesaris hortos.
 Nil habeo quod agam: & non sum piger. usque sequar te.
 De-

Demitto auriculas, ut iniquae mentis asellus, 15
 Cum gravius dorso subiit onus. incipit ille.
 Si bene me novi, non Viscum pluris amicum,
 Non Varium facies. nam quis me scribere plures,
 Aut citius possit versus? quis membra movere
 Mollius? invideat quod & Hermogenes, ego canto. 25
 Interpellandi locus hîc erat. est tibi mater,
 Cognati, queis te salvo est opus? haud mihi quisquam.
 Omnes composui. felices. nunc ego resto.
 Confice. namque instat fatum mihi triste: Sabella
 Quod puero cecinit, divina mota anus urna. 30
 Hunc neque dira venena, nec hosticus auferet ensis,
 Nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra:
 Garrulus hunc quando consumet cumque. loquaces,
 Si sapiat, vitet: simulatque adoleverit aetas.
 Ventum erat ad Vestae, quarta jam parte diei 35
 Praeterita: & casu tunc respondere vadato
 Debebat: quod ni fecisset, perdere litem.
 Si me amas, inquit, paulum hîc ades. inteream, si
 Aut valeo stare: aut novi civilia jura:
 Et propero, quô scis. dubius sum, quid faciam, inquit: 40
 Tene relinquam, an rem. me fodes. non faciam, ille:
 Et praecedere coepit. ego, ut contendere durum est
 Cum victore, sequor. Maecenas quo modo tecum?
 Hinc repetit paucorum hominum & mentis bene sanae:
 Nemo dexterius fortuna est usus. haberes 45
 Magnum adiutorem, posset qui ferre secundas,
 Hunc hominem velles si tradere. dispeream, ni
 Summos omnes. Non isto vivimus illic,
 Quo tu rere, modo: domus hac nec purior ulla est,
 Nec magis his aliena malis. nil mî officit umquam, 50
 Ditior hic, aut est quia doctior. est locus uni
 Cuique suus. magnum narras, vix credibile. atqui
 Sic habet. accendis, quare cupiam magis illi
 Proximus esse. velis tantummodo: quae tua virtus,
 Expugnabis. & est qui vinci possit: eoque 55
 Difficiles aditus primos habet. haud mihi deero:
 Muneribus fervos corrumpam. non, hodie si

Exclusus fuero, desistam: tempora quaeram:
 Occurram in triviis: deducam. Nil sine magno
 Vita labore dedit mortalibus. haec dum agit: ecce 60
 Fuscus Aristius occurrit mihi carus: & illum
 Qui pulchrè nosset. consistimus. unde venis? &
 Quò tendis? rogat: & respondet. vellere coepi,
 Et prensare manu lentissima brachia, nutans,
 Distorquens oculos: ut me eriperet. malè falsus 65
 Ridens dissimulare. meum jecur urere bilis.
 Certè nescio quid secretò velle loqui te
 Ajebas mecum. Memini bene, sed meliori
 Tempore dicam, hodie tricesima sabbata. vin' tu
 Curtis Judaeis oppedere? nulla mihi, inquam, 70
 Relligio est. at mî, sum paullo infirmior, unus
 Multorum: ignosces, aliàs loquar. Hunc sine solem
 Tam nigrum surrexe mihi? fugit improbus, ac me
 Sub cultro linoquit. casu venit obviu illi
 Adversarius, &, quò tu turpissime? magna 75
 Inclamat voce, &, licet antestari? ego verò
 Oppono auriculam. rapit in jus, clamor utrimque,
 Undique concursus. sic me servavit Apollo.

S A T Y R A X.

Nempe in composito dixi pede currere versus
 Lucilî. quis tam Lucilî fautor ineptè est,
 Ut non hoc fateatur? at idem, quod sale multo
 Urbem defricuit, charta laudatur eadem.
 Nec tamen hoc tribuens, dederim quoq; caetera: nam sic 5
 Et Laberî mimos, ut pulcra poëmata, mirer.
 Ergo non satis est risu diducere rictum
 Auditoris, & est quaedam tamen hic quoque virtus.
 Est brevitæ opus, ut currat sententia, neu se
 Impediat verbis lassas onerantibus aures. 10
 Et sermone opus est modò tristi, saepe jocosò,
 Defendente vicem modò rhetoris, atque poëtae,
 Interdum urbani, parcentis viribus, atque
 Extenuantis eas consultò. ridiculum acri
 Fortius, & melius magnas plerumque secat res. 15
 Illi, scripta quibus comoedia prisca viris est,

Hoc

Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neque pulcer
 Hermogenes umquam lêgit, neque simius iste
 Nil praeter Calvum & doctus cantare Catullum.
 At magnum fecit, quòd verbis Graeca Latinis 20
 Miscuit. ô feri studiorum! qui ne putetis
 Difficile, & mirum, Rhodio quod Pitholeonti
 Contigit. at sermo lingua concinnus utraque
 Suavior: ut Chio nota si commista Falerni est.
 Cùm versus facias, teipsum percontor: an & cùm 25
 Dura tibi peragenda rei sit causa Petilli:
 Scilicet oblîtus patriaeque patrisque Latini
 Cùm Pedius causas exfudet Poplicola, atque
 Corvinus: patriis intermiscere petita
 Verba foris malis, Canusini more bilinguis. 30
 Atqui ego cum Graecos facerem, natus mare citra,
 Versiculos: vetuit me tali voce Quirinus
 Post mediam noctem visus, cùm somnia vera:
 In silvam non ligna feras infanius, ac si
 Magnas Graecorum malis implere catervas. 35
 Turgidus Alpinus, jugulat dum Memnona, dumque
 Dissingit Rheni luteum caput, haec ego ludo:
 Quae nec in aede sonent certantia, iudice Tarpa:
 Nec redeant iterum, atque iterum spectanda theatri.
 Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta 40
 Eludente senem, comis garrere libellos
 Unus vivorum Fundani. Pollio regum
 Facta canit pede ter percussio: forte epos acer,
 Ut nemo, Varius ducit. molle atque facetum
 Virgilio annuerunt gaudentes rure Camoenae. 45
 Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,
 Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
 Inventore minor: neque ego illi detrahere aulim
 Haerentem capiti multa cum laude coronam.
 At dixi fluere hunc lutulentum: saepe ferentem 50
 Plura quidem tollenda relinquendis. age, quaeso,
 Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
 Nil comis Tragici mutat Lucilius Atti?
 Non ridet versus Ennî gravitate minores,

Cùm

Cùm de se loquitur non ut majore reprehensis?
Quid vetat, & nosmet Lucilî scripta legentes
Quaerere, num illius, num rerum dura negarit
Versiculos natura magis factos, & euntes
Mollius? at si quis pedibus quid claudere fenis
Hoc tantùm contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem coenatus: Etrusci
Quale fuit Cassi rapido ferventius amni
Ingenium: capsis quem fama est esse, librisque
Ambustum propriis: fuerit Lucilius, inquam,
Comis & urbanus: fuerit limatior idem,
Quàm rudis, & Graecis intacti carminis auctor,
Quamque poetarum seniorum turba: sed ille,
Si foret hoc nostrum fato dilatus in aevum:
Detereret sibi multa: recideret omne, quod ultra
Perfectum traheretur: & in versu faciendo
Saepe caput scaberet, vivos & roderet ungues.
Saepe stilum vertas, iterum quae digna legi sint,
Scripturus: neque te ut miretur turba, labores,
Contentus paucis lectoribus. an tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego. nam satis est equitem mihi plaudere: ut audax,
Contemptis aliis, explosa Arbuscula dixit.
Men' moveat cimex Pantilius? aut crucier, quòd
Vellicet absentem Demetrius? aut quòd ineptus
Fannius Hermogenis laedat conviva Tigelli?
Plotius, & Varius, Maecenas, Virgiliusque,
Valgius, & probet haec Octavius optimus, atque
Fuscus: & haec utinam Viscorum laudet uterque.
Ambitione relegata te dicere possum
Pollio: te Messala tuo cum fratre, simulque
Vos Bibuli, & Servi, simul his te candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos, & amicos
Prudens praetereo: quibus haec, sint qualiacumque
Arridere velim: doliturus si placeant spe
Deterius nostra. Demetri, teque Tigelli
Discipularum inter jubeo plorare cathedras.
I puer, atque meo citus haec subscribe libello.

Q. HORATII

FLACCI SATYRARUM

LIBER SECUNDUS.

SATYRA I.

unt, quibus in Satyra videar nimis acer, &
 ultra
 Legem tendere opus. sine nervis altera
 quidquid
 Composui, pars esse putat, similesque
 meorum

Mille die versus deduci posse; Trebati,
 Quid faciam? praescribe. quiescas. ne faciam, inquis, &
 Omnino versus? ajo. peream malè, si non
 Optimum erat, verum nequeo dormire. ter uncti
 Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto,
 Irriguumque mero sub noctem corpus habento.
 Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude 10
 Caesaris invicti res dicere; multa laborum
 Praemia laturus. cupidum, pater optime, vires
 Deficiunt, neque enim quivis horrentia pilis
 Agmina, nec fracta pereuntes cuspide Gallos,
 Aut labentis equo describat vulnera Parthi. 15
 Attamen & justum poteras, & scribere fortem,
 Scipiadam, ut sapiens Lucilius. haud mihi deero,
 Cum res ipsa feret. nisi dextro tempore Flacci
 Verba per attentam non ibunt Caesaris aurem,
 Cui malè si palpare, recalcitrat undique tutus. 20
 Quanto rectius hoc, quam tristi laedere versu
 Pantolabum scurram, Nomentanumque nepotem,
 Cum sibi quisque timet, quamquam est intactus, & odit?
 Quid faciam? saltat Milonius, ut semel isto

Accessit

Accessit fervor capiti, numerusque lucernis. 25
Castor gaudet equis: ovo prognatus eodem,
Pugnis. Quot capitem vivunt, totidem studiorum
Millia. me pedibus delectat claudere verba
Lucilî ritu, nostrum melioris utroque.
Ille velut fidis arcana sodalibus olim 30
Credebat libris: neque, si malè gesserat usquam,
Decurrens aliò, neque si bene. quo fit, ut omnis
Votiva pateat veluti descripta tabella,
Vita senis. sequor hunc, Lucanus, an Appulus, anceps:
Nam Venusinus arat finem sub utrumque colonus; 35
Missus ad hoc, pulsus (vetus est ut fama) Sabellis,
Quò ne per vacuum Romano incurreret hostis:
Sive quòd Appula gens, seu quòd Lucania bellum
Incuteret violenta. sed hic stilus haud petet ultro
Quemquam animantem, & me veluti custodiet ensis 40
Vagina rectus: quem cur distringere coner
Tutus ab infestis latronibus? ô pater, & rex
Jupiter, ut pereat positum rubigine telum,
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis; at ille,
Qui me commôrit (melius non tangere, clamo) 45
Flebit, & insignis tota cantabitur urbe.
Cervius iratus leges minitatur, & urnam;
Canidia Albucî, quibus est inimica, venenum,
Grande malum Turius, si quis se iudice certet.
Ut, quo quisque valet, suspectos terreat, utque 50
Imperet hoc natura potens, sic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit. unde, nisi intus
Monstratum? Scaevae vivacem crede nepoti
Matrem, nil faciet sceleris pia dextera. mirum,
Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos.
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta. 55
Ne longum faciam, seu me tranquilla senectus
Exspectat, seu mors atris circumvolat alis,
Dives, inops, Romae, seu fors ita jusserit, exsul,
Quisquis erit vitae scribam color. ô puer, ut sis 60
Vitalis metuo, & majorum ne quis amicus
Frigore te feriat, quid cum est Lucilius ausus

Primus in hunc operis componere carmina morem,
 Detrahare & pellem, nitidus qua quisque per ora
 Cederet, introrsum turpis? num Laelius, aut qui 65
 Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen
 Ingenio offensi? aut laeso doluere Metello?
 Famosisque Lupo cooperto versibus? atqui
 Primores populi arripuit populumque tributim,
 Scilicet uni aequus virtuti, atque ejus amicis. 70
 Quin, ubi se à vulgo, & scena, in secreta remorant
 Virtus Scipiadae, & mitis sapientia Laeli:
 Nugari cum illo, & discincti ludere, donec
 Decoqueretur olus, soliti. quidquid sum ego, quamvis
 Infra Lucili censum, ingeniumque: tamen me 75
 Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
 Invidia, & fragili quaerens illidere dentem,
 Offendet solido. nisi quid tu docte Trebati
 Dissentis. equidem nihil hinc diffindere possum.
 Sed tamen ut monitus caveas, ne fortè negoti 80
 Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
 Si mala condiderit in quem quis carmina, jus est,
 Judiciumque. esto, si quis mala, sed bona si quis
 Judice condiderit laudatur Caesare, si quis
 Opprobriis dignum laceraverit, integer ipse, 85
 Solventur risu tabulae: tu missus abibis.

S A T Y R A II.

Quae virtus, & quanta, boni, sit vivere parvo;
 (Nec meus hic sermo est, sed quem praecepit Ofel-
 Rusticus, abnormis sapiens, crassaque Minerva) [lus
 Discite non inter lances, mensasque nitentes:
 Cùm stupet insanis acies fulgoribus: & cùm
 Acclinis falsis animus meliora recusat:
 Verùm hinc impransi mecum disquirite. cur hoc?
 Dicam si potero. malè verum examinat omnis
 Corruptus judex. leporem sectatus, equove
 Lassus ab indomito, vel si Romana fatigat 10
 Militia assuetum Graecari: seu pila velox,
 Molliter austerum studio fallente laborem,

Seu te discus agit, pete cedentem aëra disco:
 Cum labor extuderit fastidia, siccus, inanis
 Sperne cibum vilem, nisi Hymettia mella Falerno 15
 Ne biberis diluta. foris est promus, & atrum
 Defendens pisces hiemat mare. cum fale panis
 Latrantem stomachum bene leniet. unde putas? aut
 Quis partum? non in caro nidore voluptas
 Summa, sed in te ipso est. tu pulmentaria quaere 20
 Sudando. pinguem vitibus, albumque nec ostrea,
 Nec scarus, aut poterit peregrina juvare lagois.
 Vix tamen eripiam, posito pavone, velis quin
 Hoc potius, quam gallina tergere palatum,
 Corruptus vanis rerum: quia veneat auro 25
 Rara avis, & picta pandat spectacula cauda:
 Tanquam ad rem attineat quidquam. num vesceris ista,
 Quam laudas, pluma? coctove num adest honor idem?
 Carne tamen quamvis distat nihil, hac magis illa,
 Imparibus formis deceptum te patet. esto, 30
 Unde datum sentis, lupus hic Tiberinus, an alto
 Captus hiet? pontesne inter jactatus, an amnis
 Ostia sub Tusci? laudas insane trilibrem
 Mulum: in singula quem minuas pulmenta necesse est.
 Ducit te species, video. quò pertinet ergo 35
 Proceros odisse lupos? quia scilicet illis
 Majorem natura modum dedit: his breve pondus.
 Jejunos raro stomachus vulgaria temnit.
 Porrectum magno magnum spectare catino
 Vellem ait Harpyiis gula digna rapacibus. at vos 40
 Praesentes Austri coquite horum opsonia, quamvis
 Putet aper, rhombusque recens, mala copia quando
 Aegrum sollicitat stomachum; cum rapula plenus
 Atque acidas mavult inulas. nec dum omnis abacta
 Pauperies epulis regum. nam vilibus ovis, 45
 Nigrisque est oleis hodie locus. haud ita pridem
 Galloni praeconis erat acipensere mensa
 Infamis. quid? tum rhombos minus aequor alebat?
 Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido:
 Donec vos auctor docuit praetorius. ergo 50

Si quis nunc mergos suaves edixerit assos,
Parebit pravi docilis Romana juventus.
Sordidus à tenui victu distabit, Ofello
Judice. nam frustra vitium vitaveris illud,
Si te aliò pravum detorseris. Avidienus, 55
Cui Canis ex vero ductum cognomen adhaeret,
Quinquennes oleas est, & silvestria corna:
Ac, nisi mutatum, parcit defundere vinum, &
Cujus odorem olei nequeas perferre, (licebit
Ille repotia, natales, aliosve dierum 60
Festos albatu celebrat,) cornu ipse bilibri
Caulibus instillat veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu sapiens utetur, & horum
Utrum imitabitur? hac urget lupo, hac canis angit.
Mundus erit, qui non offendet sordibus, atque 65
In neutram partem cultus miser. hic neque servis
Albuci senis exemplo, dum munia didit,
Saevus erit: nec sic ut simplex Naevius, unctam
Convivis praebebit aquam: vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis quae, quantaque secum 70
Afferat: in primis valeas bene. nam variae res
Ut noceant homini, credas, memor illius escae,
Quae simplex olim tibi federit. at simul assis
Miscueris elixa, simul conchyliis turdis:
Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum 75
Lenta feret pituita. vides, ut pallidus omnis
Coena desurgat dubia? quin corpus onustum
Hesternis vitiis animum quoque praegravat una:
Atque affigit humo divinae particulam aurae.
Alter, ubi dicto citius, curata sopori 80
Membra dedit, vegetus praescripta ad munia surgit.
Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam:
Sive diem festum rediens advexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus, ubique
Accedent anni, & tractari mollius aetas 85
Imbecilla volet: tibi quidnam accedet ad istam,
Quam puer & validus praesumis mollitiem, seu
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?

Rancidum aprum antiqui laudabant, non quia nasus
 Illis nullus erat: sed, credo, hac mente, quod hospes 90
 Tardius adveniens, vitiatum commodius, quam
 Integrum edax dominus consumeret. hos utinam inter
 Heroas natum tellus me prima tulisset!

Das aliquid famae, quae carmine gratior aurem
 Occupat humanam? grandes rhombi, patinaeque 95
 Grande ferunt una cum damno dedecus. adde

Iratum patrum, vicinos, te tibi iniquum,
 Et frustra mortis cupidum, cum deerit egenti
 Aes, laquei pretium. jure, inquis, Trasius istis
 Jurgatur verbis. ego vectigalia magna, 100

Divitiasque habeo tribus amplas regibus. ergo
 Quod superat, non est melius quo insumere possis?

Cur eget indignus quisquam te divite? quare
 Tempia ruunt antiqua Deum? cur improbe carae
 Non aliquid patriae tanto emetiris acervo? 105

Uni nimirum tibi recte semper erunt res?

O magnus post hac inimicis risus! uterne
 Ad casus dubios fidet sibi certius? hic, qui
 Pluribus assuerit mentem, corpusque superbum:

An, qui contentus parvo, metuensque futuri, 110
 In pace, ut sapiens, aptarit idonea bello?

Quo magis his credas: puer hunc ego parvus Ofellum
 Integris opibus novi non latius usum,

Quam nunc accisis. videas metato in agello
 Cum pecore & gnatis, fortem mercede colonum, 115

Non ego, narrantem, temere edi luce profesta
 Quidquam, praeter olus fumosae cum pede pernae.

At mihi cum longum post tempus venerat hospes,
 Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem

Vicinus; bene erat, non piscibus urbe petitis, 120
 Sed pullo, atque haedo: tum pensilis uva secundas,

Et nux ornabat mensas, cum duplici ficu.

Post hoc ludus erat culpa potare magistra:

Ac venerata Ceres, ut culmourgeret alto, 125
 Explicuit vino contractae seria frontis.

Saevia, atque novos moveat fortuna tumultus,

Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos
 O pueri nituistis, ut huc novus incola venit?
 Nam propriae telluris herum natura neque illum,
 Nec me, nec quemquam statuit. nos expulit ille: 130
 Illum aut nequities, aut vafri inscitia juris,
 Postremum expellet certè vivacior haeres.
 Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
 Dictus, erit nulli proprius: sed cedit in usum
 Nunc mihi, nunc alii. quocirca vivite fortes: 135
 Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

S A T Y R A III.

Sic rarò scribis, ut toto non quater anno
 Membranam poscas, scriptorum quaeque retexens,
 Iratus tibi, quòd vini, somnique benignus
 Nil dignum sermone canas. quid fiet? ab ipsis
 Saturnalibus huc fugisti. sobrius ergo
 Dic aliquid dignum promissis, incipe, nil est,
 Culpantur frustra calami: immeritusque laborat
 Iratis natus paries Diis, atque poëtis.
 Atqui vultus erat multa, & praeclara minantis,
 Si vacuum tepido cepisset villula tecto. 10
 Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro?
 Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
 Invidiam placare paras virtute relicta?
 Contemnere miser. vitanda est improba Siren
 Desidia: aut, quidquid vita meliore parasti, 15
 Ponendum aequo animo. Dii te Damasippe, Deaeque
 Verum ob consilium donent tonsore, sed unde
 Tam bene me nosti? postquam omnis res mea Janum
 Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
 Excussus propriis. olim nam quaerere amabam, 20
 Quo vaser ille pedes lavisset Sisyphus aere:
 Quid sculptum infabrè, quid fustum durius esset.
 Callidus huic signo ponebam millia centum:
 Hortos, egregiasque domos mercarier unus
 Cum lucro noram. unde frequentia Mercuriale 25
 Imposuerè mihi cognomen compita, novi,

Et

Et morbi miror purgatum te illius. atqui
 Emovit veterem mirè novus, ut solet, in cor
 Trajecto lateris miseri, capitique dolore:
 Ut lethargicus hic cùm fit pugil, & medicum urget. 30
 Dum nequid simile huic, esto ut libet, ô bone, ne te
 Frustrere, insanis & tu, stultique propè omnes:
 Si quid Stertinius veri crepat, unde ego mira
 Descripsi docilis praecepta haec, tempore, quo me
 Solatus jussit sapientem pascere barbam: 35
 Atque à Fabricio non tristem ponte reverti.
 Nam malè re gesta cum vellem mittere operto
 Me capite in flumen, dexter stetit, & cave faxis
 Te quidquam indignum. pudor, inquit, te malus urget:
 Insanos qui inter vereare insanus haberi. 40
 Primum nam inquiram, quid sit furere. hoc si erit in te
 Solo: nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
 Quem mala stultitia, & quaecumque inscitia veri
 Caecum agit, insanum Chrysipi porticus, & grex
 Autumat. haec populos, haec magnos formula reges 45
 Excepto sapiente, tenet. nunc accipe, quare
 Desipiant omnes aequè ac tu: qui tibi nomen
 Insano posuere. velut silvis, ubi passim
 Palantes error certo de tramite pellit:
 Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: unus utrique 50
 Error: sed variis illudit partibus. hoc te
 Crede modo insanum: nihilo ut sapientior ille,
 Qui te deridet, caudam trahat. est genus unum
 Stultitiae nihilum metuenda timentis: ut ignes,
 Ut rupes, fluviosque in campo obstare queratur. 55
 Alterum & huic varium, & nihilo sapientius, ignes
 Per medios, fluviosque ruentis. clamet, amica
 Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, uxor,
 Hic fossa est ingens: hic rupes maxima, ferva.
 Non magis audierit, quàm Fusius ebrius olim, 60
 Cùm Ilionam edormit, Catienis mille ducentis,
 Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
 Errori similem cunctum insanire docebo.
 Insanit veteres statuas Damasippus emendo:

Integer est mentis Damasippi creditor? esto: 65
Accipe, quod numquam reddas mihi, si tibi dicam:
Tunc insanus eris, si acceperis? an magis excors
Rejecta praeda, quam praefens Mercurius fert?
Scribe decem à Nerio. non est satis, adde Cicutae
Nodosi tabulas centum: mille adde catenas: 70
Effugiet tamen haec sceleratus vincula Proteus.
Cum rapies in jus malis ridentem alienis:
Fiet aper, modò avis, modò saxum, & cum volet, arbor.
Si malè rem gerere infani est: contrà, bene sani:
Putidius multò cerebrum est (mihi crede) Perilli, 75
Dictantis, quod tu numquam rescribere possis.
Audire, atque togam jubeo componere, quisquis
Ambitione mala, aut argenti pallet amore,
Quisquis luxuria, tristive superstitione,
Aut alio mentis morbo calet: huc proprius me, 80
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est ellebori multò pars maxima avaris:
Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
Haeredes Staberì summam incidere sepulcro.
Ni sic fecissent: gladiatorum dare centum 85
Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio Arrì:
Frumenti quantum metit Africa. sive ego pravè,
Seu rectè, hoc volui, ne sis patruus mihi. credo
Hoc Staberì prudentem animum vidisse. quid ergo
Sensit cum summam patrimoni inculpere saxo 90
Haeredes voluit? quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, & cavit nihil acrius, ut si
Forte minus locuples uno quadrante periret,
Ipse videretur sibi nequior. omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina humanaque pulcris 95
Divitiis parent; quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, justus, sapiens etiam, & rex,
Et quidquid volet. hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magnae laudi fore. quid simile isti
Graecus Aristippus? qui servos projicere aurum 100
In media jussit Libya, quia tardius irent
Propter onus segnes. uter est infanior horum?
Nil

Nil agit exemplum, litem quod lite resolvit.
Si quis emat citharas, emtas comportet in unum,
Nec studio citharae, nec Musae deditus ulli: 105
Si scalptra, & formas non futor: nautica vela
Aversus mercaturis: delirus, & amens
Undique dicatur merito. quid discrepat istis,
Qui nummos, aurumque recondit, nescius uti
Compositis, metuensque velut contingere sacrum? 110
Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
Porrectus vigilet cum longo fuste, neque illinc
Audeat efuriens dominus contingere granum,
Ac potius foliis parcus vescatur amaris.
Si positis intus Chii, veterisque Falerni 115
Mille cadis; nihil est, tercentum millibus; acre
Potet acetum: age. si & stramentis incubet, unde
octoginta annos natus, cui stragula vestis,
Blattarum, ac tinearum epulae, putrescat in arca,
Nimirum infans paucis videatur, eo quod 120
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius, aut etiam haec libertus ut ebibat haeres:
Diis inimice senex custodis, ne tibi desit?
Quantulum enim summae curtabit quisque dierum,
Ungere si caules oleo meliore, caputque 125
Coeperis impexa foedum porrigine? quare,
Si quidvis satis est, perjuras, surripis, aufers
Undique? tun' sanus? populum si caedere faxis
Incipias, servosve tuos, quos aere parâris,
Infantum te omnes pueri, clamentque puellae. 130
Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
Incolumi capite es? quid enim? neque tu hoc facis Argis,
Nec ferro, ut demens genitricem occidit Orestes.
An tu reris eum occisa insanisse parente,
Ac non antè malis dementem actum Furiis, quàm 135
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin ex quo est habitus malè tutae mentis Orestes,
Nil sane fecit, quod tu reprehendere possis,
Non Pyladem ferro violare, aususve sororem
Electram: tantum maledicit utrique, vocando 140

Hanc Furiam, hunc aliud, jussit quod splendida bilis.
 Pauper Opimius argenti positi intus, & auri,
 Qui Vejentanum festis potare diebus
 Campana solitus trulla, vappamque profestis:
 Quondam lethargo grandi est oppressus: ut haeres 145
 Jam circum loculos, & claves laetus, ovanisque
 Curreret. hunc medicus multum celer, atque fidelis
 Excitat hoc pacto. mensam poni jubet: atque
 Effundi faccos nummorum, accedere plures
 Ad numerandum. hominem sic erigit. addit & illud, 150
 Ni tua custodis: avidus jam haec auferet haeres.
 Men' vivo? ut vivas igitur, vigila. hoc age. quid vis?
 Deficient inopem venae te, ni cibus, atque
 Ingens accedat stomacho fultura ruenti.
 Tu cessas? agedum: fume hoc ptisanarium oryzae. 155
 Quanti emtae? parvo. quanti ergo? octo assibus. cheu!
 Quid refert morbo, an furtis, pereamne rapinis?
 Quisnam igitur sanus? qui non stultus. quid avarus?
 Stultus & infanus. quid? si quis non sit avarus:
 Continuo sanus? minimè. cur Stoice? dicam. 160
 Non est cardiacus, (Craterum dixisse putato,)
 Hic aeger: rectè est igitur, surgetque? negabit:
 Quod latus, aut renes morbo tententur acuto.
 Non est perjurus, neque sordidus. immolet aequis
 Hic porcum Laribus. verum ambitiosus & audax. 165
 Naviget Anticyram. quid enim differt, barathrone
 Dones quidquid habes, an numquam utare paratis?
 Servius Oppidius Canusi duo praedia dives
 Antiquo censu, gnatis divisisse duobus
 Fertur, & hoc moriens pueris dixisse vocatis 170
 Ad lectum: Postquam te talos, Aule, nucesque
 Ferre sinu laxo, donare, & ludere vidi:
 Te Tiberi numerare, cavis abscondere tristem:
 Extimui, ne vos ageret vefania discors:
 Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam. 175
 Quare per Divos oratus uterque Penates,
 Tu cave ne minuas: tu ne majus facias id,
 Quod satis esse putat pater, & natura coërcet.

Praeterea ne vos titillet gloria, jure-
 jurando obstringam ambo: uter aedilis, fuerit, vel 180
 Vestrum praetor: is intestabilis, & facer esto.
 In cicere, atque faba, bona tu, perdasque lupinis,
 Latus ut in circo spatiere, aut aeneus ut stes,
 Nudus agris, nudus nummis insane paternis?
 Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu 185
 Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
 Ne quis humasse velit Ajacem, Atrida, vetas cur?
 Rex sum. nil ultra quaero plebeius. & aequam
 Rem imperito: ac si cui videor non justus, inulto
 Dicere, quae sentit, permitto. maxime regum 190
 Dii tibi dent capta classem deducere Troja:
 Ergo consuiere, & mox respondere licebit?
 Consule. cur Ajax heros ab Achille secundus
 Putescit, toties servatis clarus Achivis:
 Gaudeat ut populus Priami, Priamusque inhumato, 195
 Per quem tot juvenes patrio caruere sepulcro?
 Mille ovium insanus morti dedit, inclytum Ulysssem
 Et Menelaum una mecum se occidere clamans.
 Tu cum pro vitula statuis dulcem Aulide natam
 Ante aras, spargisque mola caput improbe falsa: 200
 Rectum animi servas? quorsum? insanus quid enim Ajax
 Fecit, cum stravit ferro pecus? abstinuit vim
 Uxore, & nato, mala multa precatus Atridis:
 Non ille aut Teucrum, aut ipsum violavit Ulysssem.
 Verum ego, ut haerentes adverso littore naves 205
 Eriperem: prudens placavi sanguine Divos.
 Nempe tuo, furiose. meo, sed non furiosus.
 Qui species alias veris, scelerisque tumultu
 Permistas capiet, commotus habebitur: atque
 Stultitia ne erret, nihilum distabit, an ira. 210
 Ajax immeritos dum occidit, desipit, agnos?
 Cum prudens scelus ob titulos admittis inanes,
 Stas animo? & purum est, vitio tibi cum tumidum est cor?
 Si quis lectica nitidam gestare amet agnam:
 Huic vestem ut natae, paret ancillas: paret aurum: 215
 Pusam, aut pusillam appellet: fortique marito

Destinet uxorem: interdicto huic omne adimat jus
Praetor, & ad sanos abeat tutela propinquos.
Quid, si quis natam pro muta devovet agna,
Integer est animi? ne dixeris. ergo ubi prava 220
Stultitia, hic summa est infania. qui sceleratus,
Et furiosus erit. quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam, & Nomentanum arripe mecum.
Vincit enim stultos ratio insanire nepotes. 225
Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius, ac Tusci turba impia vici,
Cum scurris fartor, cum velabro omne macellum,
Manè domum veniant. quid tum? venère frequentes. 230
Verba facit leno: Quidquid mihi, quidquid & horum
Cuique domi est, id crede tuum: & vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contrà juvenis responderit aequus.
In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
Coenem ego. tu pisces hiberno ex aequore verris: 235
Segnis ego, indignus qui tantum possideam. aufer.
Sume tibi decies: tibi tantundem, tibi triplex,
Unde uxor media currat de nocte vocata.
Filius Aesopi detractam ex aure Metellae,
Scilicet ut decies solidum exforberet, aceto 240
Diluit insignem baccam. qui sanior, ac si
Illud idem in rapidum flumen, jaceretve cloacam?
Quincti progenies Arri, par nobile fratrum,
Nequitia & nugis, pravorum & amore gemellum,
Luscinias soliti impenso prandere coëmtas. 245
Quorsum abeant fani? creta an carbone notandi?
Aedificare casas, plaustello adjungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum: amentia verset.
Si puerilius his ratio esse evincet amare: 250
Nec quidquam differre, utrumne in pulvere, trimus,
Quale, prius ludas opus, an meretricis amore
Sollicitus plores: quæro, faciasne, quod olim
Mutatus Polemon, ponas insignia morbi,

Fasciolas, cubital, focalia: potus ut ille 255
 Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,
 Postquam est impransus correptus voce magistri?
 Porrigis irato puero cum poma: recusat.
 Sume Catelle, negat. si non des; optat. amator
 Exclusus qui distat, agit ubi secum, eat, an non, 260
 Quò rediturus erat non arcessitus: & haeret
 Invisis foribus? nec nunc cum me vocet ultro,
 Accedam? an potius mediter finire dolores?
 Exclusit, revocat, redeam? non si obsecret. ecce
 Servus non paullo sapientior. ô here: quae res 265
 Nec modum habet, neque consilium, ratione, modoque
 Tractari non vult. in amore haec sunt mala: bellum,
 Pax rursus. haec si quis tempestatis prope ritu
 Mobilia, & caeca fluitantia sorte, laboret
 Reddere certa: sibi nihilo plus explicet, ac si 270
 Insanire paret certa ratione, modoque.
 Quid? cum Picenis excerpens semina pomis
 Gaudes, si cameram percussit forte, penes te es?
 Quid, cum balba feris annoso verba palato:
 Aedificante casus qui sanior? adde cruorem 275
 Stultitiae, atque ignem gladio scrutare, modò, inquam,
 Hellade percussa Marius cum praecipitat se,
 Cerritus fuit? an commotae crimine mentis
 Absolves hominem, & sceleris damnabis eundem,
 Ex more imponens cognata vocabula rebus? 280
 Libertinus erat, qui circum compita ficcus
 Lautis manè senex manibus currebat. & unum,
 Quiddam magnum addens, unum me serpite morti,
 Diis etenim facile est, orabat: sanus utrisque
 Auribus, atque oculis: mentem, nisi litigiosus 285
 Exciperet dominus, cum venderet. hoc quoque vulgus
 Chrysippus ponit foecunda in gente Meneni.
 Jupiter, ingentes qui das, adimisque dolores,
 Mater ait pueri menses jam quinque cubantis,
 Frigida si puerum quartana reliquerit, illo 290
 Manè die, quo tu indicis jejunia, nudus
 In Tiberi stabit. casus, medicusve levârit

Aegrum, ex praecipiti: mater delira necabit
 In gelida fixum ripa: febrimque reducet.
 Quone malo mentem concussa? timore Deorum. 295
 Haec mihi Stertinius, sapientum octavus, amico
 Arma dedit: posthac ne compellarer inultus.
 Dixerit insanum qui me, totidem audiet: atque
 Respicere ignoto discet pendentia tergo.
 Stoïce, post damnum sic vendas omnia pluris: 300
 Qua me stultitia (quoniam non est genus unum)
 Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
 Quid? caput abscissum demens cum portat Agave
 Nati infelicis: sibi tum furiosa videtur?
 Stultum me fateor (liceat concedere veris) 305
 Atque etiam insanum: tantum hoc ediffere, quo me
 Aegrotare putes animi vitio. accipe: primum
 Aedificas: hoc est, longos imitaris, ab imo
 Ad summum totus moduli bipedalis, & idem
 Corpore majorem rides Turbonis in armis 310
 Spiritum, & incessum: qui ridiculus minus illo?
 An quodcumque facit Maecenas: te quoque verum est,
 Tanto dissimilem, & tanto certare minorem?
 Absentis ranae pullis vituli pede pressis,
 Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens 315
 Bellua cognatos eliserit. illa rogare,
 Quantane? num tandem se inflans, sic magna fuisset.
 Major dimidio. num tanto? cum magis, atque
 Se magis inflaret: non, si te ruperis, inquit,
 Par eris. haec à te non multum abludit imago. 320
 Adde poemata nunc, hoc est oleum adde camino:
 Quae si quis sanus fecit, sanus facis & tu.
 Non dico horrendam rabiem. jam desine. cultum
 Majorem censu. teneas Damasippe tuis te.
 Mille puellarum, puerorum mille furores. 325
 O major tandem parcas insane minori.

S A T Y R A I V.

Unde, & quò Catius? non est mihi tempus aventi
 Ponere signa novis praeceptis, qualia vincunt
 Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona.
 Peccatum fateor, cum te sic tempore laevo
 Interpellarim: sed des veniam bonus, oro. 5
 Quòd si interciderit tibi nunc aliquid: repetes mox.
 Sive est naturae hoc, sive artis, mirus utroque.
 Quin id erat curae, quo pacto cuncta tenerem:
 Utpote res tenues, tenui sermone peractas.
 Ede hominis nomen: simul an Romanus, an hospes. 10
 Ipsa memor praecepta canam: celabitur auctor.
 Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
 Ut succi melioris, & ut magis alba rotundis
 Ponere: namque marem cohibent callosa vitellum.
 Caule suburbano, qui siccis crevit in agris, 15
 Dulcior. irriguo nihil est elutius horto.
 Si vespertinus subito te oppresserit hospes,
 Ne gallina malum responset dura palato,
 Doctus eris vivam misto mersare Falerno:
 Hoc teneram faciet. pratensibus optima fungis 20
 Natura est, aliis male creditur. ille salubres
 Aestates peraget, qui nigris prandia moris
 Finiet, ante gravem quae legerit arbore Solem.
 Aufidius forti miscebat mella Falerno,
 Mendosè: quoniam vacuis committere venis, 25
 Nil nisi lene decet. leni praecordia mulso
 Prolueris melius si dura morabitur alvus:
 Mitilus, & viles pellent obstantia conchae,
 Et lapathi brevis herba, sed albo non sine Coo.
 Lubrica nascentes implent conchyliia Lunae. 30
 Sed non omne mare est generosae fertile testae.
 Murice Bajano melior Lucrina peloris,
 Ostrea Circaeis, Miseno oriuntur echini,
 Pectinibus patulis jactat se molle Tarentum.
 Nec sibi coenarum quivis temerè arroget artem, 35
 Non prius exacta tenui ratione saporum,

Nec

Nec fatis est cara pisces avertere mensa,
 Ignarum quibus est jus aptius, & quibus assis
 Languidus in cubitum jam se conviva reponet.
 UMBER, & iligna nutritus glande, rotundas 40
 Curvat aper lances carnem vitantis inertem.
 Nam Laurens malus est, ulvis, & arundine pinguis.
 Vineae summittit capreas non semper edules.
 Foecundi leporis sapiens sectabitur armos.
 Piscibus, atque avibus, quae natura, & foret aetas, 45
 Ante meum nulli patuit quaesita palatum.
 Sunt quorum ingenium nova tantum crustula promit.
 Nequaquam fatis in re una consumere curam:
 Ut si quis solum hoc, mala ne sint vina, laboret,
 Quali perfundat pisces securus olivo. 50
 Massica si coelo supponas vina sereno:
 Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura,
 Et decedet odor nervis inimicus: at illa
 Integrum perdunt lino vitiata saporem.
 Surrentina vafer qui miscet faece Falerna 55
 Vina: columbino limum bene colligit ovo:
 Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
 Tostis marcentem squillis recreabis, & Afra
 Potorem cochlea, nam lactuca innatat acri
 Post vinum stomacho. perna magis, ac magis hillis 60
 Flagitat in morsus refici: quin omnia malit,
 Quaecumque immundis fervent allata popinis.
 Est operae pretium duplicis pernoscere juris
 Naturam. simplex è dulci constat olivo:
 Quod pingui miscere mero, muriaque decebit, 65
 Non alia, quàm qua Byzantia putuit orca.
 Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis,
 Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes,
 Pressa Venafranae quod bacca remisit olivae.
 Picenis cedunt pomis Tiburtia succo: 70
 Nam facie praestant. Venucula convenit ollis.
 Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
 Hanc ego cum malis, ego faecem primus, & alec,
 Primus & invenior piper album cum sale nigro

Incretum, puris circumposuisse catillis. 75
 Immane est vitium, dare millia terna macello:
 Angustoque vagos pisces urgere catino.
 Magna movent stomacho fastidia, seu puer unctis
 Tractavit calicem manibus, dum furta ligurit:
 Sive gravis veteri craterae limus adhaesit. 80
 Vilibus in scopis, in mappis, in scobe, quantus
 Consistit sumtus? neglectis, flagitium ingens.
 Ten' lapides varios lutulenta radere palma:
 Et Tyrias dare circum illota toralia vestes,
 Oblitum, quanto curam, sumtumque minorem 85
 Haec habeant, tanto reprimi iustius illis,
 Quae nisi divitibus nequeunt contingere mensis?
 Docte Cati, per amicitiam, Divosque rogatus,
 Ducere me auditum, perges quocumque, memento.
 Nam quamvis referas memori mihi pectore cuncta: 90
 Non tamen interpret tantumdem juveris. adde
 Vultum, habitumque hominis: quem tu vidisse beatus
 Non magni pendis, quia contigit. at mihi cura
 Non mediocris inest, fontes ut adire remotos,
 Atque haurire queam vitae praecepta beatae. 95

S A T Y R A V.

Hoc quoque, Tiresia, praeter narrata, petenti
 Responde: quibus amissas reparare queam res
 Artibus, atque modis. quid rides? jamne dolofo,
 Non satis est Ithacam revehi: patriosque penates
 Aspicere? o nulli quidquam mentite, vides ut 5
 Nudus, inopsque domum redeam te vate: neque illic
 Aut apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui
 Et genus, & virtus, nisi cum re, vilior alga est.
 Quando pauperiem missis ambagibus horres:
 Accipe, qua ratione queas ditescere. Turdus, 10
 Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc,
 Res ubi magna nitet domino sene: dulcia poma,
 Et quoscumque feret cultus tibi fundus honores,
 Ante Larem gustet venerabilior Lare dives.
 Qui quamvis perjurus erit, sine gente, cruentus 15

Sanguine fraterno, fugitivus. ne tamen illi
 Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.
 Utne tegam spurco Damae latus? haud ita Trojae
 Me gessi, certans semper melioribus. ergo
 Pauper eris. fortem hoc animum tolerare jubebo. 20
 Et quondam majora tuli. tu protinus, unde
 Divitias, aerisque ruam, dic augur, acervos.
 Dixi equidem, & dico. captes astutus ubique
 Testamenta senum: neu si vafer unus, & alter
 Infidiatorem praerofso fugerit hamo: 25
 Aut spem deponas, aut artem illusus omittas.
 Magna minorve foro si res certabitur olim:
 Vivet uter locuples sine natis, improbus ultro
 Qui meliorem audax vocet in jus, illius esto
 Defensor. fama civem, caussaque priorem 30
 Sperne, domi si natus erit, foecundave conjux:
 Quinēte, puta, aut Publi (gaudent praenomine molles
 Auriculae) tibi me virtus tua fecit amicum.
 Jus anceps novi: causas defendere possum.
 Eripiet quivis oculos citius mihi, quàm te 35
 Contemptum cassa nuce pauperet. haec mea cura est,
 Ne quid tu perdas, neu sis jocus. ire domum, atque
 Pelliculam curare jube. si cognitor ipse:
 Persta, atque obdura: seu rubra Canicula findet
 Infantes statuas: seu pingui tentus omafo 40
 Furius hibernas cana nive conspuet Alpes.
 Nonne vides, aliquis cubito stantem propè tangens
 Inquiet: ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?
 Plures annabunt thunni, & cetaria crescent.
 Si cui praeterea validus malè filius in re 45
 Praeclara sublatus aletur: ne manifestum
 Caelibis obsequium nudet te: leniter in spem
 Arrepe officiosus: ut & scribare secundus
 Haeres, &, si quis casus puerum egerit Orco:
 In vacuum venias. perrarò haec alea fallit. 50
 Qui testamentum tradet tibi cumque legendum,
 Abnuere, & tabulas à te removere memento:
 Sic tamen, ut limis rapias, quid prima secundo

Cera velit versu: solus, multisne cohaeres,
Veloci percurrere oculo. plerumque recoctus 55
Scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem:
Captatorque dabit risus Nafica Corano.
Num furis? an prudens ludis me, obscura canendo?
O Laërtiade, quidquid dicam, aut erit, aut non.
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo. 60
Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.
Tempore quo juvenis Parthis horrendus ab alto
Demissum genus Aenea tellure, marique
Magnus erit: forti nubet procera Corano
Filia Naficae metuentis reddere soldum. 65
Tum gener hoc faciet: tabulas focero dabit, atque
Ut legat, orabit. multum Nafica negatas
Accipiet tandem, & tacitus leget. invenietque
Nil sibi legatum, praeter plorare, suisque.
Illud ad haec jubeo: mulier si forte dolosa, 70
Libertusve senem delirum temperet: illis
Accedas socius: laudes, lauderis ut absens.
Adjuvat hoc quoque: sed vincit longè prius, ipsum
Expugnare caput. scribet mala carmina vecors?
Laudato. scortator erit? cave te roget: ultro 75
Penelopen facilis potiori trade. putasne,
Perduci poterit, tam frugi, tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere cursu?
Venit enim magnum donandi parca juvenus:
Nec tantum Veneris, quantum studiosa culinae. 80
Sic tibi Penelope frugi est: quae si semel uno
De sene gustarit, tecum partita lucellum,
Ut canis, à corio numquam absterrebitur uncto.
Me sene, quod dicam, factum est. anus improba Thebis
Ex testamento sic est elata: cadaver 85
Unctum oleo largo nudis humeris tulit haeres:
Scilicet elabi si posset mortua: credo,
Quòd nimium institerat viventi. cautus adito:
Neu desis operae: neve immoderatus abundes.
Difficilem, & morosum offendet garrulus. ultro 90
Non etiam fileas. Davus sis comicus: atque

Stes

Stes capite obstipo, multum similis metuenti.
 Obsequio grassare: mone, si increbuit aura,
 Cautus uti velet carum caput: extrahe turba
 Oppositis humeris: aurem substringe loquaci. 95
 Importunus amat laudari? donec ohe jam
 Ad coelum manibus sublatis dixerit, urge: &
 Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
 Cum te servitio longo, curaque lavârit:
 Et certum vigilans, quartae sit partis Ulysses, 100
 Audieris haeres: ergo nunc Dama sodalis
 Nusquam est? unde mihi tam fortem, tamque fidelem?
 Sparge subinde: & si paulum potes, illacrimare. est
 Gaudia prodentem vultum celare. sepulcrum
 Permissum arbitrio, sine sordibus exstrue. funus 105
 Egregiè factum laudet vicinia. si quis
 Forte cohaeredum senior malè tussiet: huic tu
 Dic, ex parte tua, seu fundi, sive domus sit
 Emtor, gaudentem nummo, te addicere. sed me
 Imperiosa trahit Proserpina. vive, valeque. 110

S A T Y R A VI.

Hoc erat in votis: modus agri non ita magnus,
 Hortus ubi, & tecto vicinus jugis aquae fons,
 Et paulum silvae super his foret. auctius, atque
 Dii melius fecere. bene est. nihil amplius oro,
 Maja nate: nisi ut propria haec mihi munera faxis: 5
 Si neque majorem feci ratione mala rem:
 Nec sum facturus vitio, culpave minorem.
 Si veneror stultus nihil horum: O si angulus ille
 Proximus accedat: qui nunc denormat agellum.
 O si urnam argenti Fors quâ mihi monstret: ut illi 10
 Thesauro invento, qui mercenarius agrum
 Illum ipsum mercatus aravit, dives amico
 Hercule: si quid adest, gratum juvat: hac prece te oro
 Pingue pecus domino facias, & caetera, praeter
 Ingenium: utque soles, custos mihi maximus adsis. 15
 Ergo ubi me in montes, & in arcem ex urbe removi,
 Quid prius illustrem Satyris, Musaque pedestri?
 Nec

Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auster,
 Autumnusque gravis, Libitinae quæstus acerbae.
 Matutine pater, seu Jane libentius audis, 20
 Unde homines operum primos, vitæque labores
 Instituunt (sic Dîs placitum) tu carminis esto
 Principium. Romæ sponforem me rapis. eia
 Ne prior officio quisquam respondeat, urge:
 Sive Aquilo radit terras: seu bruma nivalem 25
 Interiore Diem gyro trahit, ire necesse est.
 Postmodò, quod mi obfit clarè. certumque locuto,
 Luctandum in turba: facienda injuria tardis.
 Quid vis, insane, & quas res agis? improbus urget
 Iratis precibus. tu pulses omne, quod obstat, 30
 Ad Maecenatem memori si mente recurras.
 Hoc juvat, & melli est, non mentiar. at simul atras
 Ventum est Esquillas, aliena negotia centum
 Per caput, & circa saliunt latus. ante secundam
 Roscius orabat sibi adesses ad Puteal cras. 35
 De re communi scribae magna, atque nova te
 Orabant hodie meminisses, Quincte, reverti.
 Imprimat his cura Maecenas signa tabellis.
 Dixeris, experiar: si vis, potes, addit, & instat.
 Septimus octavo propior jam fugerit annus, 40
 Ex quo Maecenas me coepit habere suorum
 In numero, duntaxat ad hoc, quem tollere rheda
 Vellet, iter faciens, & cui concedere nugas
 Hoc genus. hora quota est? Thrax est Gallina Syro par?
 Matutina parum cautos jam frigora mordent, 45
 Et quæ rimosa bene deponuntur in aure.
 Per totum hoc tempus subjectior in diem, & horam
 Invidiae. noster ludos spectaverat unà,
 Luferat in campo, fortunæ filius, omnes.
 Frigidus à Rostris manat per compita rumor, 50
 Quicumque obvius est, me consulit, O bone (nam te
 Scire, Deos quoniam propius contingis, oportet)
 Numquid de Dacis audisti? nil equidem. ut tu
 Semper eris derisor. at omnes Dii exagitent me,
 Si quidquam. quid? militibus promissa, Triquetra 55
 Prac-

Praedia Caesar, an est Itala tellure daturus?
 Jurantem me scire nihil, mirantur, ut unum
 Scilicet egregii mortalem, atque silenti.
 Perditur haec inter misero lux, non sine votis.
 O rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebit, 60
 Nunc veterum libris, nunc somno, & inertibus horis
 Ducere sollicitae jucunda obliviae vitae?
 O quando faba Pythagorae cognata, simulque
 Uncta fatis pingui ponentur oluscula lardo?
 O noctes, coenaeque Deum: quibus ipse, meique 65
 Ante larem proprium vescor: vernasque procaces
 Pasco libatis dapibus. prout cuique libido est,
 Siccat inaequales calices conviva, solutus
 Legibus insanis: seu quis cupit acria fortis
 Pocula: seu modicis uvescit laetius. ergo 70
 Sermo oritur non de villis, domibusve alienis:
 Nec male, necne Lepos saltet: sed quod magis ad nos
 Pertinet, & nescire malum est, agamus: utrumne
 Divitiis homines, an sint virtute beati:
 Quidve ad amicitias, usus, rectumve trahat nos: 75
 Et quae sit natura boni, summumque quid ejus.
 Cervius haec inter vicinus garrit aniles
 Ex re fabellas. nam si quis laudat Arelli
 Sollicitas ignarus opes: sic incipit: Olim
 Rusticus urbanum murem mus paupere fertur 80
 Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum,
 Asper, & attentus quaesitis: ut tamen arctum
 Solveret hospitibus animum. quid multa? neque illi
 Sepositi ciceris, nec longae invidit avenae:
 Aridum & ore ferens acinum, semesaque lardi 85
 Frustra dedit, cupiens varia fastidia coena
 Vincere, tangentis male singula dente superbo:
 Cum pater ipse domus palea porrectus in horna
 Efflet ador, loliumque, dapis meliora relinquens.
 Tandem urbanus ad hunc, Quid te juvat, inquit, amice 90
 Praerupti nemoris patientem vivere dorso?
 Vis tu homines, urbemque feris praeponere silvis?
 Carpe viam (mihi crede) comes: terrestria quando

Mortales animas vivunt fortita: neque ulla est,
 Aut magno, aut parvo leti fuga. quo, bone, circa, 95
 Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:
 Vive memor, quàm sis aevi brevis. haec ubi dicta
 Agrestem pepulere: domo levis exfilit. inde
 Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
 Moenia nocturni subrepere. jamque tenebat 100
 Nox medium coeli spatium: cùm ponit uterque
 In locuplete domo vestigia: rubro ubi cocco
 Tincta super lectos canderet vestis eburnos:
 Multaque de magna superessent fercula coena:
 Quae procul exstructis inerant hesternae canistris. 105
 Ergo ubi purpurea porrectum in veste locavit
 Agrestem, veluti succinctus curstat hospes,
 Continuatque dapes, necnon vernaliter ipsis
 Fungitur officiis, praelambens omne, quod affert.
 Ille cubans gaudet mutata forte, bonisque 110
 Rebus agit laetum convivium: cùm subito ingens
 Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
 Currere per totum pavidi conclave, magisque
 Exanimes trepidare, simul domus alta Molossis
 Personuit canibus. tum rusticus, Haud mihi vita 115
 Est opus hac, ait, & valeat. me silva, cavusque
 Tutus ab insidiis tenui solabitur ervo.

S A T Y R A V I I.

Tamdudum ausculto, & cupiens tibi dicere servus
 Pauca, reformido. Davusne? ita Davus, amicum
 Mancipium domino, & frugi, quod sit satis: hoc est,
 Ut vitale putes. age, libertate Decembri,
 (Quando ita majores voluerunt) utere: narra. 5
 Pars hominum vitiis gaudet constanter, & urget
 Propositum, pars multa natat, modò recta capeffens,
 Interdum pravis obnoxia, saepe notatus
 Cum tribus annellis, modò laeva Priscus inani,
 Vixit inaequalis: clayum ut mutaret in horas, 10
 Aedibus ex magnis subito se conderet, unde
 Mundior exiret vix libertinus honestè.

Jam

Jam moechus Romae, jam mallet doctus Athenis
 Vivere, Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.
 Scurra Volanerius, postquam illi iusta chiragra 15
 Contudit articulos, qui pro se tolleretur, atque
 Mitteretur in pyrgum talos, mercede diurna
 Conductum pâvit. quanto constantior idem
 In vitiis, tanto levius miser, ac prior ille,
 Qui jam contento, jam laxo fune laborat. 20
 Non dices hodie, quorsum haec tam putida tendunt,
 Furcifer? ad te, inquam. quo pacto pessime? laudas
 Fortunam, & mores antiquae plebis, & idem
 Si quis ad illa Deus subito te agat, usque recuses,
 Aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse, 25
 Aut quia non firmus rectum defendis, & haeres,
 Nequicquam coeno cupiens evellere plantam.
 Romae rus optas, absentem rusticus urbem
 Tollis ad astra levis. si nusquam es forte vocatus
 Ad coenam, laudas securum olus; ac, velut usquam 30
 Vinctus eas, ita te felicem dicis, amasque,
 Quod nusquam tibi sit potandum. jusserit ad se
 Maecenas serum sub lumina prima venire
 Convivam, nemon' oleum feret ocyus? ecquis
 Audit? cum magno blateras clamore, furisque. 35
 Milvius, & scurrae tibi non referenda precati
 Discedunt. etenim fateor me, dixerit ille,
 Duci ventre levem. nasum nidore supinor:
 Imbecillus, iners, si quidvis, adde, popino.
 Tu cum sis, quod ego, & fortassis nequior, ultro 40
 Infectere velut melior, verbisque decoris
 Obvolvas vitium, quid, si me stultior ipse
 Quingentis emto drachmis deprnderis? aufer
 Me vultu terrere, manum, stomachumque teneto,
 Dum, quae Crispini docuit me janitor, edo. 45
 Te conjux aliena capit, meretricula Davum.
 Peccat uter nostrum cruce dignius? acris ubi me
 Natura incendit, sub clara nuda lucerna
 Quaecumque excepit turgentis verbera caudae,
 Clunibus aut agitavit equam lasciva supinum. 50

Di-

CINCO

CINCO

CINCO
CINCOCINCO
CINCO

C

Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ne
 Ditior, aut formae melioris mejat eodem.
 Tu cum projectis insignibus, annulo equestri,
 Romanoque habitu, prodis ex iudice Dama
 Turpis, odoratum caput obscurante lacerna, 55
 Non es, quod simulas? metuens induceris, atque
 Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
 Quid refert, uri virgis, ferroque necari?
 Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
 Quò te demisit peccati conscia herilis 60
 Contractum genibus tangas caput? estne marito
 Matronae peccantis in ambos iusta potestas?
 In corruptorem vel iustior? illa tamen se
 Non habitu, mutatae loco, peccatae supernè,
 Cum te formidet mulier, neque credat amanti. 65
 Ibis sub furcam prudens, dominoque furenti
 Committes rem omnem, & vitam, & cum corpore fa-
 Evasti? credo metues, doctusque cavebis. [mam.
 Quaeres, quando iterum paveas: iterumque perire
 Possis. ô toties servus, quae bellua ruptis, 70
 Cum semel effugit, reddit se prava catenis?
 Non sum moechus, ais. neque ego hercule fur, ubi vasa
 Praetereo sapiens argentea. tolle periculum,
 Jam vaga profiliet frenis natura remotis.
 Tunc mihi dominus, rerum imperiis, hominumque 75
 Tot, tantisque minor; quem ter vindicta, quaterque
 Imposita haud umquam misera formidine privet?
 Adde suprâ dictis, quod non levius valeat. nam
 Sive vicarius est, qui servo paret, uti mos
 Vester ait, seu conservus, tibi quid sum ego? nempe 80
 Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
 Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
 Quisnam igitur liber? sapiens, sibi qui imperiosus:
 Quem neque pauperies, neque mors, neq; vincula terrent:
 Responsare cupidinibus, contemnere honores 85
 Fortis, & in seipso totus teres, atque rotundus;
 Externi ne quid valeat per laeve morari.
 In quem manca ruit semper fortuna, potesne

Ex his, ut proprium quid noscere? quinque talenta
 Poscit te mulier, vexat, foribusque repulsum 90
 Perfundit gelida. rursus vocat. eripe turpi
 Colla iugo. liber, liber sum, dic age. non quis.
 Urget enim dominus mentem non lenis, & acres
 Subiectat lassos stimulos, versatque negantem.
 Vel cum Pausiaca torpes, insane, tabella, 95
 Quam peccas minus, atque ego, cum Fulvi, Rutubaeque,
 Aut Placidejani contento poplite miror
 Proelia rubrica picta, aut carbone: velut si
 Re vera pugnent: feriant, vitentque moventes
 Arma viri. nequam, & cessator Davus: at ipse 100
 Subtilis veterum iudex, & callidus audis.
 Nil ego, si ducor libo fumante. tibi ingens
 Virtus, atque animus coenis responseat opimis.
 Obsequium ventris mihi perniciosius est. cur?
 Tergo plector enim, quam tu impunitior, illa, 105
 Quae parvo sumi nequeunt, opsonia captas?
 Nempe inamarescunt epulae sine fine petitae,
 Illiusque pedes vitiosum ferre recusant
 Corpus. an hic peccat, sub noctem qui puer uvam
 Furtiva mutat strigili? qui praedia vendit, 110
 Nil servile gulae parens habet? adde, quod idem
 Non horam tecum esse potes: non otia recte
 Ponere, teque ipsum vitas fugitivus, & erro;
 Jam vino quaerens, jam somno fallere curam.
 Frustra. nam comes atra premit, sequiturque fugacem. 115
 Unde mihi lapidem? quorsum est opus? unde sagittas?
 Aut insanit homo, aut versus facit. ocyus hinc te
 Ni rapis; accedes opera agro nona Sabino.

S A T Y R A VIII.

Ut Nasidieni juvit te coena beati?
 Nam mihi quaerenti convivam, dictus here illic
 De medio potare die. sic, ut mihi numquam
 In vita fuerit melius. da, si grave non est,
 Quae prima iratum ventrem placaverit esca. 5
 In primis Lucanus aper, leni fuit Austro

Captus,

Captus, ut aiebat coenae pater. acria circum
 Rapula, lactucae, radices, qualia lassum
 Pervellunt stomachum, fiser, alec, faecula Coa.
 His ubi sublatis, puer altè cinctus, acernam 10
 Gausape purpureo mensam perterfit, & alter
 Sublegit quodcumque jaceret inutile, quodque
 Posset coenantes offendere, ut Attica virgo
 Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes
 Caecuba vina ferens: Alcon, Chium, maris experts. 15
 Hic herus, Albanum, Maecenas, sive Falernum
 Te magis appositis delectat: habemus utrumque.
 Divitias miseras. sed queis coenantibus unà,
 Fundani, pulcrè fuerit tibi, nosse laboro.
 Summus ego, & prope me Viscus Turinus, & infrà, 20
 Si memini, Varius: cum Servilio Balatrone
 Vibidius: quos Maecenas adduxerat umbras.
 Nomentanus erat super ipsum, Porcius infrà,
 Ridiculus totas simul obtorbere placentas.
 Nomentanus ad hoc, qui si quid fortè lateret, 25
 Indice monstraret digito. nam caetera turba,
 Nos, inquam, coenamur aves, conchylia, pisces,
 Longè dissimilem noto celantia succum:
 Ut vel continuo patuit, cum passeris, atque
 Inguftata mihi porrexerit ilia rhombi. 30
 Post hoc me docuit melimela rubere minorem
 Ad Lunam delecta. quid hoc interfit, ab ipso
 Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
 Nos, nisi damnosè bibimus, moriemur inulti;
 Et calices poscit majores. vertere pallor 35
 Tum parochi faciem, nil sic metuentis ut acres
 Potores: vel quòd maledicunt liberius; vel
 Fervida quòd subtile exsurdant vina palatum.
 Invertunt Aliphanis vinaria tota
 Vibidius, Balatroque; secutis omnibus: imi 40
 Convivae lecti nihilum nocuere lagenis.
 Affertur squillas inter muraena natantes
 In patina porrecta. sub hoc herus, haec gravida, inquit,
 Capta est, deterior post partum carne futura.

His mistum jus est oleo, quod prima Venafri 45
 Pressit cella: garo de succis piscis Iberi,
 Vino quinquenni, verum citra mare nato,
 Dum coquitur: cocto Chium sic convenit, ut non
 Hoc magis ullum aliud: pipere albo, non sine aceto,
 Quod Methymnaeam vitio mutaverat uvam. 50
 Erucas virides, inulas ego primus amaras
 Monstravi incoquere, illutos Curtillus echinos,
 Ut melius muria, quam testa marina remittat.
 Interea suspensa graves aulaea ruinas
 In patinam fecere, trahentia pulveris atrii, 55
 Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
 Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli
 Sensimus: erigimur. Rufus posito capite, ut si
 Filius immaturus obisset, flere. quis esset
 Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum 60
 Tolleret? heu Fortuna, quis est crudelior in nos
 Te Deus? ut semper gaudes illudere rebus
 Humanis! Varius mappa compescere risum
 Vix poterat. Balatro suspendens omnia naso,
 Haec est conditio vivendi, ajebat: eoque 65
 Responsura tuo numquam est par fama labori.
 Tene, ut ego accipiar lautè, torquerier omni
 Sollicitudine districtum? ne panis adustus,
 Ne male conditum jus apponatur, ut omnes
 Praecincti rectè pueri, comtique ministrent? 70
 Adde hos praeterea casus: aulaea ruant si,
 Ut modò: si patinam pede lapsus frangat agaso.
 Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
 Adversae nudare solent, celare secundae.
 Nasidienus ad haec: tibi Dii, quaecumque preceris, 75
 Commoda dent: ita vir bonus es, convivaque comis.
 Et soleas poscit. tum in lecto quoque videres
 Stridere secreta divisos aure susurros.
 Nullos his mallet ludos spectasse: sed illa
 Redde, age, quae deinceps risisti. Vibidius dum 80
 Quaerit de pueris, num sit quoque fracta lagena:
 Quòd sibi poscenti non dentur pocula, dumque

Ridetur fictis rerum Balatrone secundo,
 Nasidiene, redis mutatae frontis, ut arte
 Emendaturus fortunam. deinde secuti 85
 Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
 Membra gruis sparsi sale multo, non sine farre,
 Pinguibus & ficis pastum jecur anseris albi,
 Et leporum avulsos, ut multo suavius, armos,
 Quàm si cum lumbis quis edit. tum pectore adusto 90
 Vidimus & merulas poni, & sine clune palumbes:
 Suaves res, si non causas narraret earum, &
 Naturas dominus: quem nos sic fugimus ulti,
 Ut nihil omnino gustaremus, velut illis
 Canidia afflasset peior serpentibus Afris. 95

Q U I N T I

HORATII FLACCI

E P I S T O L A R U M

L I B E R P R I M U S.

A D M A E C E N A T E M. E P. I.

Prima dicte mihi, summa dicende Camoena,
 Spectatum fatis, & donatum jam rude, quaeris
 Maecenas iterum antiquo me includere ludo.
 Non eadem est aetas, non mens. Vejanus, armis
 Herculis ad postem fixis, latet abditus agro, 5
 Ne populum extrema toties exoret arena.
 Est mihi, purgatam crebrò qui personet aurem:
 Solve senescentem maturè sanus equum, ne
 Peccet ad extremum ridendus, & ilia ducat.
 Nunc itaque & versus, & caetera ludicra pono: 10
 Quid verum, atque decens, curo, & rogo, & omnis in hoc
 sum: H 3 Condo,

Condo, & compono, quae mox depromere possim.
Ac ne fortè rogès, quo me duce, quo Lare tuter:
Nullius addictus jurare in verba magistri,
Quò me cumque rapit tempestas, deferor hospes. 15
Nunc agilis fio, & merfor civilibus undis,
Virtutis verae custos, rigidusque fatelles;
Nunc in Aristippi furtim praecepta relabor:
Et mihi res, non me rebus subjungere conor.
Ut nox longa, quibus mentitur amica, diesque 20
Longa videtur opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt, ingrataque tempora, quae spem,
Consiliumque morantur agendi gnaviter, id, quod
Aequè pauperibus prodest, locupletibus aequè; 25
Aequè neglectum pueris senibusque nocebit.
Restat, ut his ego me ipse regam, solerque elementis.
Non possis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes invicti membra Glyconis, 30
Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.
Est quodam prodire tenus, si non datur ultra.
Fervet avaritia, miseroque Cupidine pectus?
Sunt verba, & voces, quibus hunc lenire dolorem
Possis, & magnam morbi deponere partem. 35
Laudis amore tumes? sunt certa piacula, quae te
Ter purè lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator,
Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
Si modò culturae patientem commodet aurem. 40
Virtus est, vitium fugere: & sapientia prima,
Stultitia caruisse. vides, quae maxima credis
Esse mala, exiguum censum, turpemque repulsam,
Quanto devites animi, capitisque labore?
Impigèr extremos curris mercator ad Indos, 45
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.
Ne cures ea, quae stulte miraris, & optas,
Discere, & audire, & meliori credere non vis?
Quis circum pagos, & circum compita pugnax,

Magna

Magna coronari contemnat Olympia, cui spes, 50
Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmae?
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quaerenda pecunia primum est,
Virtus post nummos. haec Janus summus ab imo
Perdocet: haec recinunt juvenes dictata, fenesque, 55
Laevo suspensi loculos, tabulamque lacerto.
Si quadringentis sex septem millia defunt,
Est animus tibi, sunt mores, & lingua, fidesque:
Plebs eris. At pueri ludentes, Rex eris, ajunt,
Si rectè facies. Hic murus aheneus esto, 60
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
Roscia, dic fodes, melior lex, an puerorum
Naenia, quae regnum rectè facientibus offert,
Et maribus Curiis, & decantata Camillis?
Isne tibi melius suadet, qui rem facias, rem 65
Si possis rectè, si non, quocumque modo rem,
Ut propius spectes lacrymosa poemata Puppi:
An qui fortunae te respondere superbae
Liberum, & erectum praefens hortatur, & aptat?
Quod si me populus Romanus fortè roget, cur 70
Non, ut porticibus, sic judiciis fruar iisdem,
Nec sequar, aut fugiam, quae diligit ipse, vel odit:
Olim quod vulpes aegroto cauta leoni
Respondit, referam: Quia me vestigia terrent
Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum. 75
Bellua multorum es capitum. nam quid sequar, aut quem?
Pars hominum gestit conducere publica: sunt qui
Frustris, & pomis viduas venentur avaras,
Excipiantque fenes, quos in vivaria mittant.
Multis occulto crescit res foenore. verum 80
Esto aliis alios rebus, studiisque teneri:
Idem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus Bajis praelucet amoenis,
Si dixit dives: lacus, & mare sentit amorem
Festinantis heri; cui si vitiosa libido 85
Fecerit auspicium: cras ferramenta Teanum
Tolletis fabri. lectus genialis in aula est?

Nil ait esse prius, melius nil caelibes vita.
 Si non est, jurat bene solis esse maritis.
 Quo teneam vultus mutantem Protea nodo? 90
 Quid pauper? ride. mutat coenacula, lectos,
 Balnea, tonfores: conducto navigio aequè
 Nauseat ac locuples, quem ducit priva triremis.
 Si curtatus inaequali tonfore capillos
 Occurri, rides: si forte subucula pexae 95
 Trita subest tunicae, vel si toga diffidet impar,
 Rides. quid, mea cum pugnat sententia secum?
 Quod petiit, spernit: repetit quod nuper omisit:
 Aestuat, & vitae disconvenit ordine toto:
 Diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis. 100
 Insanire putas sollennia me, neque rides,
 Nec medici credis, nec curatoris egere
 A Praetore dati: rerum tutela mearum
 Cum sis, & pravè sectum stomacheris ob unguem
 De te pendentis, te respicientis amici. 105
 Ad summam, sapiens uno minor est Jove, dives,
 Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum,
 Praecipuè sanus, nisi cum pituita molesta est.

AD LOLLIUM. EPIST. II.

Trojani belli scriptorem, maxime Lolli,
 Dum tu declamas Romae, Praeneste relegi:
 Qui, quid sit pulcrum, quid turpe, quid utile, quid non,
 Plenius, ac melius Chrysippo. & Crantore dicit.
 Cur ita crediderim (nisi quid te detinet,) audi. 5
 Fabula, qua Paridis propter narratur amorem,
 Graecia Barbariae lento collisa duello,
 Stultorum regum, & populorum continet aestus.
 Antenor censet belli praecidere causam.
 Quid Paris? ut salvus regnet, vivatque beatus, 10
 Cogi posse negat. Nestor componere lites
 Inter Peliden festinat, & inter Atriden.
 Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
 Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
 Seditio, dolis, scelere, atque libidine, & ira, 15
 Illa-

Iliacos intra muros peccatur, & extra.
 Rursus quid virtus, & quid sapientia possit,
 Utile proposuit nobis exemplar Ulysses:
 Qui domitor Trojae, multorum providus urbes,
 Et mores hominum inspexit, latumque per aequor, 20
 Dum sibi, dum fociis reditum parat, aspera multa
 Pertulit, adversis rerum immerfabilis undis.
 Sirenum voces, & Circae pocula nosti:
 Quae si cum fociis stultus cupidusque bibisset,
 Sub domina meretrice fuisset turpis, & excors: 25
 Vixisset canis immundus, vel amica luto fus.
 Nos numerus sumus, & fruges consumere nati,
 Sponsi Penelopae, nebulones, Alcinoïque
 In cute curanda plus aequo operata Juventus:
 Cui pulcrum fuit in medios dormire dies, & 30
 Ad strepitum citharae cessatum ducere curam.
 Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones:
 Ut teipsum serves, non expergisceris? atqui
 Si noles sanus, cures hydropicus: & ni
 Posces ante diem librum cum lumine, si non 35
 Intendes animum studiis, & rebus honestis;
 Invidia, vel amore vigil torquebere. nam cur
 Quae laedunt oculos, festinas demere; si quid
 Est animum, differs curandi tempus in annum?
 Dimidium facti, qui coepit habet. sapere aude: 40
 Incipe. vivendi recte qui prorogat horam,
 Rusticus exspectat dum defluat annis: at ille
 Labitur, & labetur in omne volubilis aevum.
 Quaeritur argentum, puerisque beata creandis
 Uxor, & incultae pacantur vomere sylvae. 45
 Quod satis est, cui contingit, nihil amplius optet.
 Non domus, & fundus, non aeris acervus, & auri
 Aegroto domini deduxit corpore febres,
 Non animo curas. valeat possessor oportet,
 Si comportatis rebus bene cogitat uti. 50
 Qui cupit, aut metuit, juvat illum sic domus, aut res,
 Ut lippum pictae tabulae, fomenta podagram,
 Auriculas citharae collecta forde dolentes.

Sincerus est nisi vas, quodcumque infundis, acescit.
 Sperne voluptates: nocet emta dolore voluptas. 55
 Semper avarus eget: certum voto pete finem.
 Invidus alterius macrescit rebus opimis.
 Invidia Siculi non invenere tyranni
 Majus tormentum. qui non moderabitur irae,
 Infectum volet esse, dolor quod suaferit, & mens, 60
 Dum poenas odio per vim festinat inulto.
 Ira furor brevis est. animum rege: qui nisi paret,
 Imperat: hunc frenis, hunc tu compesce catena.
 Fingit equum tenera docilem cervice magister,
 Ire viam, quam monstrat eques. venaticus ex quo 65
 Tempore cervinam pellem latravit in aula,
 Militat in silvis catulus. nunc adbibe puro
 Pectore verba, puer, nunc te melioribus offer.
 Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
 Testa diu. quod si cessas, aut strenuus anteis, 70
 Nec tardum opperior, nec praecedentibus insto.

AD JULIUM FLORUM. EP. III.

Iuli Flore, quibus terrarum militet oris
 Claudius Augusti privignus, scire laboro.
 Thracane vos, Hebrusque nivali compede victus,
 An freta vicinas inter currentia tures,
 An pingues Asiae campi, collesque morantur?
 Quid studiosa cohors operum struit? haec quoque curo.
 Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
 Bella quis, & paces longum diffundit in aevum?
 Quid Titius, Romana brevi venturus in ora,
 Pindarici fontis qui non expalluit haustus, 10
 Fastidire lacus, & rivos ausus apertos;
 Ut valet? ut meminit nostri? fidibusne Latinis
 Thebanos aptare modos studet auspice Musa?
 An tragica defaevit, & ampullatur in arte?
 Quid mihi Celsus agit? monitus, multumq; monendus: 15
 Privatas ut quaerat opes, & tangere vitet
 Scripta Palatinus quaecumque recepit Apollo.
 Ne, si fortè suas repetitum venerit olim

Grex avium plumas, moveat cornicula risum
 Furtivis nudata coloribus. ipse quid audes? 20
 Quae circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
 Ingenium, non incultum est, nec turpiter hirtum.
 Seu linguam caufis acuis, seu civica jura
 Respondere paras, seu condis amabile carmen:
 Prima ferēs ederae victricis praemia. quod si 25
 Frigida curarum fomenta relinquere posses;
 Quō te coelestis sapientia duceret, ires.
 Hoc opus, hoc studium parvi properemus, & ampli,
 Si patriae volumus, si nobis vivere cari.
 Debes hoc etiam rescribere; sit tibi curae, 30
 Quantae conveniat, Munatius: an malè facta
 Gratia nequicquam coit, & rescinditur? at vos
 Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat,
 Indomita cervice feros, ubicumque locorum
 Vivitis, indigni fraternum rumpere foedus: 35
 Pascitur in vestrum reditum votiva juvenca.

AD ALBIUM TIBULLUM.

EPIST. IV.

Albi, nostrorum sermonum candide iudex,
 Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
 Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat:
 An tacitum silvas inter reptare salubres,
 Curantem quidquid dignum sapiente, bonoque est? 5
 Non tu corpus eras sine pectore. Dii tibi formam,
 Dii tibi divitias dederunt, artemque fruendi.
 Quid voveat dulci nutricula majus alumno:
 Quàm sapere, & fari ut possit quae sentiat, utque
 Gratia, fama, valetudo contingat abundè, 10
 Et mundus victus, non deficiente crumena?
 Inter spem, curamque, timores inter, & iras
 Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
 Grata superveniet, quae non sperabitur, hora.
 Me pinguem, & nitidum bene curata cute vides: 15
 Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

A D T O R Q U A T U M. E P. V.

Si potes Archaïcis conviva recumbere lectis,
 Nec modica coenare times olus omne patella,
 Supremo te sole domi Torquate manebo.
 Vina bibes iterum Tauro diffusa, palustres
 Inter Minturnas, Sinuessanumque Petrinum. 5
 Sin melius quid habes, arcesse: vel imperium fer.
 Jamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
 Mitte leves ipes, & certamina divitiarum,
 Et Moschi causam. cras nato Caesare festus
 Dat veniam, somnumque dies. impunè licebit 10
 Aestivam sermone benigno tendere noctem.
 Quò mihi fortunam, si non conceditur uti?
 Parcus ob haeredis curam, nimiumque severus,
 Assidet infano. potare, & spargere flores
 Incipiam, patiarque vel inconsultus haberi. 15
 Quid non ebrietas designat? operta recludit,
 Spes jubet esse ratas, in proelia trudit inermem,
 Sollicitis animis onus eximit, addocet artes.
 Foecundi calices quem non fecere disertum?
 Contracta quem non in paupertate solutum? 20
 Haec ego procurare & idoneus imperor, & non
 Invitus; ne turpe toral, ne sordida mappa
 Corruget nares: ne non & cantharus, & lanx
 Ostendat tibi te: ne fidos inter amicos
 Sit, qui dicta foras eliminet, ut coëat par, 25
 Jungaturque pari. Brutum tibi, Septimiumque;
 Et, nisi coena prior, potiorque puella Sabinum
 Detinet, assumam. locus est & pluribus umbris:
 Sed nimis arcta premunt olidae convivia caprae.
 Tu, quotus esse velis, rescribe, & rebus omissis, 30
 Atria servantem postico falle clientem.

A D N U M I C I U M. E P. VI.

Nil admirari, propè res est una, Numici,
 Solaque, quae possit facere, & servare beatum.
 Hunc Solem, & stellas, & decedentia certis

Tem-

Tempora momentis, sunt qui formidine nulla
 Imbuti spectent, quid censes munera terrae? 5
 Quid maris, extremos Arabas ditantis, & Indos?
 Ludicra quid, plausus, & amici dona Quiritis?
 Quo spectanda modo, quo sensu credis, & ore?
 Qui timet his adversa, ferè miratur eodem,
 Quo cupiens, pacto. pavor est utrique molestus, 10
 Improvisa simul species exterret utrumque.
 Gaudeat, an doleat, cupiat, metuatve, quid ad rem,
 Si, quidquid vidit melius, pejuse sua spe,
 Defixis oculis, animoque, & corpore torpet?
 Infani sapiens nomen ferat, aequus iniqui, 15
 Ultra, quàm satis est, virtutem si petat ipsam.
 I nunc, argentum, & marmor vetus, aeraque, & artes
 Suspice, cum gemmis Tyrios mirare colores,
 Gaude, quòd spectant oculi te mille loquentem,
 Gnavus manè forum, & vespertinus pete tectum: 20
 Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
 Mucius, indignum, quòd sit pejoribus ortus,
 Hic tibi sit potius, quàm tu mirabilis illi.
 Quidquid sub terra est, in apricum proferet aetas,
 Defodiet, condetque nitentia. cum bene notum 25
 Porticus Agrippae, & via te conspexerit Appi,
 Ire tamen restat, Numa quò devènit, & Ancus.
 Si latus, aut renes morbo tentantur acuto,
 Quaere fugam morbi. vis rectè vivere? quis non?
 Si virtus hoc una potest dare, fortis omiſſis 30
 Hoc age deliciis. virtutem verba putas, ut
 Lucum ligna? cave ne portus occupet alter,
 Ne Cybiratica, ne Bythina negotia perdas.
 Mille talenta rotundentur, totidem altera porrò,
 Tertia succedant, & quae pars quadret acervum. 35
 Scilicet uxorem cum dote, fidemque, & amicos,
 Et genus, & formam regina Pecunia donat,
 Ac bene nummatum decorat Suadela, Venusque.
 Mancipiis locuples, eget aeris Cappadocum rex.
 Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus, ut ajunt, 40
 Si posset centum scenae praebere rogatus,

Quî possum tot? ait: tamen & quaeram, & quot habebo,
 Mittam. post paullo scribit, sibi millia quinque
 Esse domi chlamydam: partem, vel tolleret omnes.
 Exilis domus est, ubi non & multa supersunt, 45
 Et dominum fallunt, & profunt furibus. ergo
 Si res sola potest facere, & servare beatum:
 Hoc primus repetas opus: hoc postremus omittas.
 Si fortunatum species, & gratia praestat:
 Mercemur servum, qui dicet nomina: laevum 50
 Qui fodiat latus: & cogat trans pondera dextram
 Porrigere. hic multum in Fabia valet, ille Velina:
 Cuilibet hic fasces dabit: eripietque curule,
 Cui volet, importunus ebur. frater, pater, adde,
 Ut cuique est aetas, ita quemque facetus adopta. 55
 Si bene qui coenat, bene vivit: lucet, eamus,
 Quò ducit gula, piscemur, venemur: ut olim
 Gargilius, qui manè plagas, venabula, feros,
 Differtum transire forum, populumque jubebat,
 Unus ut è multis populo spectante referret 60
 Emtum mulus aprum. crudi, tumidique lavemur,
 Quid deceat, quid non obliti, Caerite cera
 Digni, remigium vitiosum Ithacensis Ulyssæi:
 Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
 Si, Mimnermus uti censet, sine amore, jocisque 65
 Nil est jucundum: vivas in amore, jocisque.
 Vive: vale. si quid novisti rectius istis:
 Candidus imperti: si non, his utere mecum.

AD MAECENATEM. EP. VII.

Q uinque dies tibi pollicitus me rure futurum,
 Sextilem totum mendax desideror. atqui
 Si me vivere vis sanum, rectèque valentem;
 Quam mihi das aegro, dabis aegrotare timenti,
 Maecenas, veniam: dum ficus prima, calorque 5
 Designatorem decorat lictoribus atris:
 Dum pueris omnis pater, & matercula pallet:
 Officiosaque sedulitas, & opella forensis
 Adducit febres, & testamenta resignat.

Quod

Quod si bruma nives Albanis illinet agris :
 Ad mare descendet vates tuus : & sibi parcat,
 Contractusque leget : te dulcis amice revifet
 Cum Zephyris, si concedes, & hirundine prima.
 Non, quo more pyris vefci Calaber jubet hofpes :
 Tu me fecifti locupletem. vefcere fodes :
 Jam fatis eft. at tu quantumvis tolle. benignè.
 Non invifa feres pueris munufcula parvis,
 Tam teneor dono, quàm fi dimittar onuftus.
 Ut libet : haec porcis hodie comedenda relinques.
 Prodigus, & ftultus donat quae fpernit, & odit.
 Haec fegetes ingratos tulit, & feret omnibus annis.
 Vir bonus, & fapiens dignis ait effe paratus :
 Nec tamen ignorat, quid diftent aera lupinis.
 Dignum praefabo me etiam pro laude merentis.
 Quod fi me voles ufquam difcedere : reddes
 Forte latus, nigros angufta fronte capillos :
 Reddes dulce loqui : reddes ridere decorum, &
 Inter vina fugam Cynarae moerere protervae.
 Fortè per anguftam tenuis vulpecula rimam
 Repferat in cumeram frumenti, pafteque, rurfus
 Ire foras pleno tendebat corpore, fruflrà.
 Cui mustela procul, fi vis, ait, effugere iftinc,
 Macra cavum repetes arctum, quem macra fubifti.
 Hac ego fi compellar imagine : cuncta refigno.
 Nec fomnum plebis laudo fatur altilium : nec
 Otia divitiis Arabum liberrima muto.
 Saepe verecundum laudafli : rexque, paterque
 Audifti coràm : nec verbo parcius abfens.
 Infpice, fi poffum donata reponere laetus.
 Haud malè Telemachus proles patientis Ulyffeï,
 Non eft aptus equis Ithacae locus, ut neque planis
 Porrectus fpatiis, neque multae prodigus herbae :
 Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
 Parvum parva decent. mihi jam non regia Roma,
 Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
 Strenuus, & fortis, caufisque Philippus agendis
 Clarus, ab officiis octavam circiter horam

Dum

Dum redit, atque foro nimiùm distare Carinas
 Jam grandis natu queritur: conspexit, ut ajunt,
 Adrasum quendam vacua tonforis in umbra, 50
 Cultello proprios purgantem leniter ungues.
 Demetri (puer hic non laevè jussu Philippi
 Accipiebat) abi, quaere, & refer: unde domo, quis,
 Cujus fortunae, quo sit patre, quove patrono.
 It, redit, & narrat, Vultejum nomine Menam 55
 Praeconem, tenui censu, sine crimine notum,
 Et properare loco, & cessare, & quaerere, & uti,
 Gaudentem parvisque sodalibus, & Lare certo,
 Et ludis, &, post decisa negotia, campo.
 Scitari libet ex ipso, quodcumque refers. dic 60
 Ad coenam veniat. non sanè credere Mena:
 Mirari secum tacitus. quid multa? benigne,
 Respondet. negat ille mihi? negat improbus, & te
 Negligit, aut horret. Vultejum manè Philippus
 Vilia vendentem tunicato scruta popello, 65
 Occupat: & salvere jubet prior. ille Philippo
 Excusare laborem, & mercenaria vincla
 Quòd non manè domum venisset: denique quòd non
 Providisset eum. sic ignovisse putato
 Me tibi, si coenas hodie mecum. ut libet. ergo 70
 Post nonam venies. nunc i: rem strenuus auge.
 Ut ventum ad coenam est: dicenda, tacenda locutus,
 Tandem dormitum dimittitur. hic ubi saepe
 Occultum visus decurrere piscis ad hamum.
 Manè cliens, & jam certus conviva; jubetur 75
 Rura sub urbana indictis comes ire Latinis.
 Impositus mannis, arvum, coelumque Sabinum
 Non cessat laudare. videt, ridetque Philippus.
 Et sibi dum requiem, dum risus undique quaerit,
 Dum septem donat festertia, mutua septem 80
 Promittit: persuadet uti mercetur agellum.
 Mercatur. ne te longis ambagibus ultra,
 Quàm satis est, morer: ex nitido fit rusticus: atque
 Sulcos, & vineta crepat mera. praeparat ulmos,
 Immoritur studiis, & amore senescit habendi. 85

Verum ubi oves furto, morbo periere capellae,
 Spem mentita seges, bos est enectus arando:
 Offensus damnis, media de nocte caballum
 Arripit, iratusque Philippi tendit ad aedes.
 Quem simul aspexit scabrum, intonsumque Philippus, 90
 Durus, ait, Vultei nimis, attentusque videris
 Esse mihi. pol me miserum, patrone, vocares,
 Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
 Quod te per Genium, dextramque Deosque Penates
 Obsecro, & obtestor: vitae me redde priori. 95
 Qui simul aspexit, quantum dimissa petitis
 Praestent, mature redeat, repetatque relicta.
 Metiri se quemque suo modulo, ac pede, verum est.

AD CELSUM ALBINOVANUM.
 EPIST. VIII.

Celso gaudere, & bene rem gerere Albinovano
 Musa rogata refer, comiti, scribaeque Neronis.
 Si quaeret, quid agam, dic, multa, & pulcra minantem,
 Vivere nec rectè, nec suaviter: haud quia grando
 Contuderit vites, oleamque momorderit aestus: 5
 Nec quia longinquis armentum aegrotet in arvis:
 Sed quia mente minus validus, quam corpore toto,
 Nil audire velim, nil discere, quod levet aegrum
 Fidis offendar medicis, irascar amicis,
 Cur me funesto properent arcere veterno: 10
 Quae nocuere sequar: fugiam quae profore credam:
 Romae Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
 Post haec, ut valeat; quo pacto rem gerat, & se,
 Ut placeat juveni percontare, atque cohorti.
 Si dicet rectè: primum gaudere. subinde 15
 Praeceptum auriculis hoc instillare memento:
 Ut tu fortunam, sic nos te, Gelse, feremus.

AD CLAUDIUM NERONEM
EPIST. IX.

Septimius, Claudii, nimirum intelligit unus,
 Quanti me facias. nam cum rogat, & prece cogit
 Scilicet, ut tibi se laudare, & tradere coner
 Dignum mente, domoque legentis honesta Neronis,
 Munere cum fungi propioris censet amici;
 Quid possim videt, ac novit me valdius ipso:
 Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
 Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
 Dissimulator opis propriae, mihi commodus uni.
 Sic ego majoris fugiens opprobria culpa. 10
 Frontis ad urbanae descendi praemia. quod si
 Depositum laudas ob amici iussa pudorem:
 Scribe tui gregis hunc, & fortem crede, bonumque,

AD FUSCUM ARISTPUM. EP. X.

Urbis amatorem Fuscum salvere jubemus
 Ruris amatores: hac in re scilicet una
 Multum dissimiles, at caetera paene gemelli.
 Fraternalis animis, quidquid negat alter, & alter.
 Annuimus pariter vetuli, notique columbi. 5
 Tu nidum servas: ego laudo ruris amoeni
 Rivos, & musco circumlita saxa, nemusque.
 Quid quaeris? vivo, & regno, simul ista reliqui
 Quae vos ad coelum effertis rumore secundo.
 Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso, 10
 Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
 Vivere naturae si convenienter oportet,
 Ponendaeque domo quaerenda est area primum:
 Novistine locum potiore rure beato?
 Est ubi plus tepeant hiemes? ubi gratior aura 15
 Leniat & rabiem Canis, & momenta Leonis,
 Cum semel accepit Solem furibundus acutum?
 Est ubi depellat somnos minus invida cura?
 Deterius Libycis olet, aut nitet herba lapillis?
 Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum. 20

Quam

Quàm, quae per pronum trepidat cum murmure rivum?
 Nempe inter varias nutritur filva columnas:
 Laudaturque domus, longos quae prospicit agros.
 Naturam expellas furca: tamen usque recurret,
 Et mala perrumpet furtim fastidia victrix. 25
 Non, qui Sidonio contendere callidus ostro
 Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
 Certius accipiet damnum, propiusve medullis,
 Quàm qui non poterit vero distinguere falsum.
 Quem res plus nimio delectavere secundae: 30
 Mutatae quatient. si quid mirabere, pones
 Invitus. fuge magna: licet sub paupere tecto
 Reges, & regum vita praecurrere amicos.
 Cervus equum pugna melior communibus herbis
 Pellebat: donec minor in certamine longo 35
 Imploravit opes hominis, frenumque recepit:
 Sed postquam victor violens discessit ab hoste,
 Non equitem dorso, non frenum depulit ore.
 Sic qui pauperiem veritus, potiore metallis
 Libertate caret: dominum vehet improbus, atque 40
 Serviet aeternum, quia parvo nesciet uti.
 Cui non conveniet sua res, ut calceus olim,
 Si pede major erit, subvertet; si minor, uret.
 Laetus sorte tua vives sapienter, Aristi:
 Nec me dimittes incastigatum, ubi plura 45
 Cogere, quàm satis est, ac non cessare videbor.
 Imperat, aut servit collecta pecunia cuique,
 Tortum digna sequi potius, quàm ducere funem.
 Haec tibi dictabam post fanum putre Vacunae,
 Excepto, quòd non simul esses, caetera laetus. 50

AD BULLATIUM. EP. XI.

Quid tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos?
 Quid concinna Samos? quid Croesi regia Sardis?
 Smyrna quid, & Colophon? majora, minorane fama?
 Cunctane prae campo, & Tiberino flumine sordent?
 An venit in votum Attalicis ex urbibus una? 5
 An

An Lebedum laudas odio maris atque viarum?
 Scis, Lebedus quàm sit Gabiis desertior, atque
 Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem,
 Oblitusque meorum, obliviscendus & illis,
 Neptunum procul è terra spectare furentem. 10
 Sed neque, qui Capua Romam petit imbre, lutoque
 Adpersus, volet in caupona vivere: nec, qui
 Frigus collegit, furnos & balnea laudat,
 Ut fortunatam plenè praestantia vitam.
 Nec si te validus jactaverit Auster in alto, 15
 Idcirco navem trans Aegaeum mare vendas.
 Incolumi Rhodos, & Mitylene pulcra facit, quod
 Penula solstitio, campestre nivalibus auris,
 Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
 Dum licet, & vultum fervat fortuna benignum, 20
 Romae laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.
 Tu, quamcumque Deus tibi fortunaverit horam,
 Grata sume manu: nec dulcia differ in annum.
 Ut, quocumque loco fueris, vixisse libenter
 Te dicas. nam si ratio, & prudentia curas, 25
 Non locus effusi latè maris arbiter aufert:
 Coelum, non animum mutant, qui trans mare currunt.
 Strenua nos exercet inertia: navibus, atque
 Quadrigis petimus bene vivere. quod petis, hic est:
 Est Ulubris, animus si te non deficit aequus. 30

A D I C C I U M. E P I S T. XII.

Fructibus Agrippae Siculis, quos colligis, Icci,
 Si rectè frueris, non est ut copia major
 Ab Jove donari possit tibi. tolle querelas.
 Pauper enim non est cui rerum suppetit usus.
 Si ventri bene, si lateri est, pedibusque tuis: nil 5
 Divitiae poterunt regales addere majus.
 Si fortè in medio positorum abstemius herbis
 Vivis, & urtica: sic vives, protinus, ut te
 Confestim liquidus fortunae rivus inauret:
 Vel quia naturam mutare pecunia nescit, 10
 Vel quia cuncta putas una virtute minora.

Miramur, si Democriti pecus edit agellos,
 Cultaque, dum peregrè est animus sine corpore velox:
 Cum tu inter scabiem tantam, & contagia lucri,
 Nil parvum sapias, & adhuc sublimia cures: 15
 Quae mare compescant causae: quid temperet annum:
 Stellae sponte sua, iussaene vagentur, & errent:
 Quid premat obscurum Lunae, quid proferat orbem:
 Quid velit, & possit rerum concordia discors:
 Empedocles, an Stertinium deliret acumen? 20
 Verum, seu pisces, seu porrum, & caepe trucidas:
 Utere Pompejo Grospho: &, si quid petet, ultro
 Defer: nil Grosphus nisi verum orabit, & aequum.
 Vilis amicorum est annona bonis ubi quid deest.
 Ne tamen ignores quo sit Romana loco res: 25
 Cantaber Agrippae, Claudî virtute Neronis
 Armenius cecidit: jus, imperiûmque Phraates
 Caesaris accepit genibus minor. aurea fruges
 Italiae pleno diffudit copia cornu.

AD VINNIUM ASELLAM.

EPIST. XIII.

Ut proficiscentem docui te saepe, diuque,
 Augusto reddes signata volumina, Vinni,
 Si validus, si laetus erit, si denique poscet:
 Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
 Sedulus importes, opera vehemente minister. 5
 Si te fortè meae gravis uret sarcina chartae:
 Abjicito potius, quàm, quò perferre juberis,
 Clitellas ferus impingas: Asinaeque paternum
 Cognomen vertas in risum, & fabula fias.
 Viribus uteris per clivos, flumina, lamas. 10
 Victor propositi simul ac perveneris illuc:
 Sic positum servabis onus: ne fortè sub ala
 Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum:
 Ut vinosa glomos furtivae Pyrrhia lanae:
 Ut cum pileolo soleas conviva tribulis. 15
 Ne vulgò narres te sudavisse ferendo
 Carmina, quae possunt oculos, auresque morari

Caesaris. oratus multa prece nitere porrò.
Vade, vale; cave ne titubes, mandataque frangas.

AD VILLICUM SUUM. EP. XIV.

Villice silvarum, & mihi me reddentis agelli,
Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &
Quinque bonos solitum Bariam dimittere patres,
Certemus, spinas animone ego fortius, an tu.
Evellas agro, & melior sit Horatius, an res. 5
Me quamvis Lamiae pietas, & cura moratur
Fratrem moerentis, rapto de fratre dolentis
Insolabiliter: tamen istuc mens, animusque
Fert, & amat spatiiis obstantia rumpere claustra.
Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum. 10
Cui placet alterius, sua nimirum est odio fors.
Stultus uterque locum immeritum causatur iniquè.
In culpa est animus, qui se non effugit umquam.
Tu mediastinus tacita prece rura petebas:
Nunc urbem, & ludos, & balnea villicus optas, 15
Me constare mihi scis, & discedere tristem,
Quandocumque trahunt invisa negotia Romam.
Non eadem miramur: eò disconvenit inter
Meque, & te. nam quae deserta, & inhospita tesqua
Credis, amoena vocat, mecum qui sentit; & odit. 20
Quae tu pulcra putas. fornix tibi, & uncta popina
Incutiunt urbis desiderium, video, & quod
Angulus iste feret piper, & thus ocyus uva:
Nec vicina subest, vinum praebere taberna
Quae possit tibi: nec meretrix tibicina, cujus 25
Ad strepitum salias terrae gravis: & tamen urges
Jampridem non tacta ligonibus arva; bovemque
Disjunctum curas, & strictis frondibus explēs.
Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
Multa mole docendus aprico parcere prato. 30
Nunc age, quid nostrum concentum dividat, audi,
Quem tennes decuere togae, nitidique capilli:
Quem scis immunem Cynarae placuisse rapaci:
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
Coena

Coena brevis juvat, & prope rivum somnus in herba. 35
 Nec lusisse pudet: sed non incidere ludum.
 Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
 Limat, non odio obscuro, morfuque venenat:
 Rident vicini, glebas & saxa moventem.
 Cum servis urbana diaria rodere mavis. 40
 Horum tu in numerum voto ruis. invidet usum
 Lignorum, & pecoris tibi calo argutus, & horti.
 Optat ephippia bos piger: optat arare caballus.
 Quam scit uterque, libens, censebo, exerceat artem.

A D C. N U M O N I U M V A L A M.
 E P I S T. X V.

Quae sit hiems Veliae, quod coelum, Vala, Salerni,
 Quorum hominum regio, & qualis via (nam mihi
 Musa supervacuas Antonius, & tamen illis [Bajas
 Me facit invisum, gelida cum perluor unda
 Per medium frigus. sanè myrtera relinqui, 5
 Dictaque cessantem nervis elidere morbum
 Sulfura contemni, vicus gemit, invidus aegris,
 Qui caput, & stomachum supponere fontibus audent
 Clusinis: Gabiosque petunt, & frigida rura.
 Mutandus locus est, & diverforia nota 10
 Praeteragendus equus. quò tendis? non mihi Cumas
 Est iter, aut Bajas, laeva stomachosus habena
 Dicet eques. sed equi frenato est auris in ore.)
 Major utrum populum frumenti copia pascat,
 Collectosne bibant imbres, puteosne perennes 15
 Dulcis aquae: nam vina nihil moror illius orae.
 Rure meo possum quidvis perferre, patique.
 Ad mare cum veni, generosum, & lene requiro:
 Quod curas abigat: quod cum spe divite manet
 In venas, animumque meum: quod verba ministret, 20
 Quod me Lucanae juvenem commendet amicae.
 Tractus uter plures lepores, uter educet apros:
 Utra magis pisces, & echinos aequora celent,
 Pinguis ut inde domum possim, Phaeaxque reverti,
 Scribere te nobis, tibi nos accredere par est. 25

Maenius, ut rebus maternis, atque paternis
 Fortiter absumtis, urbanus coepit haberi,
 Scurra vagus, non qui certum praesepe teneret:
 Impransus non qui civem dignosceret hoste:
 Quaelibet in quemvis opprobria fingere saevus, 30
 Pernicies, & tempestas, barathrumque macelli,
 Quidquid quaesierat, ventri donabat avaro.
 Hic ubi nequitiae fautoribus, & timidis nil,
 Aut paullum abstulerat: patinas coenabat omasi
 Vilis, & agnini, tribus ursis quod fatis esset. 35
 Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
 Diceret urendos correctus. Maenius idem,
 Quidquid erat nactus praedae majoris, ubi omne
 Verterat in fumum, & cinerem: non hercule miror,
 Ajebat, si qui comedunt bona: cum sit obeso 40
 Nil melius turdo: nil vulva pulcrius ampla.
 Nimirum hic ego sum: nam tuta, & parvula laudo,
 Cum res deficiunt: satis inter vilia fortis.
 Verum, ubi quid melius contingit, & unctius; idem
 Vos sapere, & solos ajo bene vivere, quorum 45
 Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

AD QUINCTIUM. EPIST. XVI.

Ne perconteris, fundus meus, optime Quincti,
 Arvo pascat herum: an baccis opulentet olivae:
 Pomisne, & pratis, an amicta vitibus ulmo;
 Scribetur tibi forma loquaciter, & situs agri.
 Continui montes, nisi dissociantur opaca 5
 Valle: sed ut veniens dextrum latus adspiciat Sol;
 Laevum discedens curru fugiente vaporet.
 Temperiem laudes. quid, si rubicunda benignè
 Corna vepres, & pruna ferant? si quercus, & ilex
 Multa fruge pecus, multa dominum juvet umbra? 10
 Dicas adductum propius frondere Tarentum.
 Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
 Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus,
 Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
 Hae latebrae dulces, etiam (si credis) amoenae, 15

IACO-

Incolumem tibi me praestant Septembribus horis.
 Tu rectè vivis, si curas esse quod audis.
 Jactamus jampridem omnis te Roma beatum.
 Sed vereor ne cui de te plus, quàm tibi credas:
 Neve putes alium sapiente, bonoque beatum. 20
 Neu, si te populus sanum, rectèque valentem
 Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
 Dissimules: donec manibus tremor incidat unctis.
 Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
 Si quis bella tibi terra pugnata, marique 25
 Dicat: & his verbis vacuas permulceat aures,
 Tene magis salvum populus velit, an populum tu,
 Servet in ambiguo, qui consulit, & tibi, & urbi,
 Jupiter: Augusti laudes agnoscere possis?
 Cum pateris sapiens, emendatusque vocari, 30
 Respondesne tuo, dic fodes, nomine? nempe
 Vir bonus, & prudens dici delector ego, ac tu.
 Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si
 Detulerit fasces indigno, detrahet idem.
 Pone: meum est, inquit. pono, tristisque recedo. 35
 Idem si clamet furem: neget esse pudicum,
 Contendat laqueo collum pressisse patrum:
 Mordear opprobriis falsis, mutemque colores?
 Falsus honor juvat, & mendax infamia terret,
 Quem, nisi mendosum, & mendacem? vir bonus est quis? 40
 Qui consulta patrum, qui leges, juraque servat:
 Quo multae, magnaeque secantur iudice lites:
 Quo responfore, & quo causae teste tenentur.
 Sed videt hunc omnis domus, & vicinia tota
 Introrsum turpem, speciosum pelle decora. 45
 Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
 Servus: habes pretium, loris non ureris, ajo.
 Non hominem occidi. non pasces in cruce corvos.
 Sum bonus, & frugi. renuit, negat atque Sabellus.
 Cautus enim metuit foveam lupo: accipiterque 50
 Suspectos laqueos, & opertum milius hamum.
 Oderunt peccare boni virtutis amore:
 Tu nihil admittes in te formidine poenae.

Sit spes fallendi: miscebis sacra profanis.
 Nam de mille fabae modiis cū furripis unum: 55
 Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.
 Vir bonus, omne forum quem spectat, & omne tribunal:
 Quandocumque Deos vel porco, vel bove placat,
 Jane pater, clarè, clarè cū dixit, Apollo:
 Labra movet metuens audiri, pulcra Laverna, 60
 Da mihi fallere, da iusto, sanctoque videri:
 Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.
 Quò melior servo, quò liberior sit avarus,
 In triviis fixum cū se demittit ob assem,
 Non video. nam qui cupiet, metuet quoque: porrò 65
 Qui metuens vivet, liber mihi non erit umquam.
 Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
 Semper in augenda festinat, & obruitur re.
 Vendere cū possis captivum, occidere noli.
 Serviet utiliter. sine pascat durus, aretque, 70
 Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis:
 Annonae profit, portet frumenta, penusque.
 Vir bonus, & sapiens audebit dicere, Pentheu
 Rector Thebarum, quid me perferre, patique
 Indignum coges? adimam bona. nempe pecus, rem, 75
 Lectos, argentum. tollas licet. in manicis, &
 Compeditibus saevo te sub custode tenebo.
 Ipse Deus, simulatque volam, me solvet, opinor,
 Hoc sentit; moriar. mors ultima linea rerum est.

AD SCAEVAM. EP. XVII.

Quamvis, Scaeva, fatis per te tibi consulis, & scis,
 Quo tandem pacto deceat majoribus uti:
 Disce docendus adhuc, quae censet amicus: ut si
 Caecus iter monstrare velit, tamen aspice, si quid
 Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur. 5
 Si te grata quies, & primam somnus in horam
 Delectat: si te pulvis, strepitusque rotarum,
 Si laedit caupona: Ferentinum ire jubebo.
 Nam neque divitibus contingunt gaudia solis;
 Nec vixit malè, qui natus, moriensque fefellit. 10

Si prodesse tuis, paulloque benignius ipsum
 Te tractare voles, accedes ficcus ad unctum.
 Si pranderet olus patienter, regibus uti
 Nollet Aristippus. si sciret regibus uti,
 Fastidiret olus, qui me notat. Utrius horum 15
 Verba probes & facta, doce: vel junior, audi;
 Cur sit Aristippi potior sententia. namque
 Mordacem Cynicum sic eludebat (ut ajunt)
 Scurror ego ipse mihi: populo tu. rectius hoc, &
 Splendidius multo est, equus ut me portet, alat rex. 20
 Officium facio, tu poscis vilia: verum es
 Dante minor, quamvis fers te nullius egentem.
 Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,
 Tentantem majora, ferè praesentibus aequum.
 Contrà, quem duplici panno patientia velat, 25
 Mirabor, vitae via si conversa decebit.
 Alter purpureum non expectabit amictum,
 Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
 Personamque feret non inconcinnus utramque.
 Alter Miletì textam cane pejus & angue 30
 Vitabit chlamydem, morietur frigore, si non
 Rettuleris pannum. refer, & sine vivat ineptus.
 Res gerere, & captos ostendere civibus hostes,
 Attingit solum Jovis, & coelestia tentat.
 Principibus placuisse viris, non ultima laus est. 35
 Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
 Sedit, qui timuit, ne non succederet. esto.
 Quid, qui pervenit, fecitne viriliter? atqui
 Hic est, aut nusquam, quod quaerimus. hic onus horret,
 Ut parvis animis, & parvo corpore majus, 40
 Hic subit, & perfert. aut virtus nomen inane est,
 Aut decus, & pretium rectè petit experiens vir.
 Coram rege suo de paupertate tacentes,
 Plus poscente ferent. distat, sumasne pudenter,
 An rapias. atqui rerum caput hoc erat, hic fons. 45
 Indotata mihi soror est, paupercula mater,
 Et fundus nec vendibilis, nec pascere firmus,
 Qui dicit, clamat, victum date. succinit alter,

Et mihi dividuo findetur munere quadra.
 Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet 50
 Plus dapis, & rixae multo minus, invidiaeque.
 Brundisium comes, aut Surrentum ductus amoenum,
 Qui queritur salebras, & acerbum frigus, & imbres,
 Aut cistam effractam; & subducta viatica plorat:
 Nota refert meretricis acumina; saepe catellam, 55
 Saepe periscelidem raptam sibi flentis: uti mox
 Nulla fides damnis, verisque doloribus adsit.
 Nec semel irrisus triviis attollere curat
 Fracto cruce planum: licet illi plurima manet
 Lacryma: per sanctum juratus dicat Osirim, 60
 Credite, non ludo. crudeles tollite claudum.
 Quaere peregrinum; vicinia rauca reclamat.

AD LOLLIUM. EP. XVIII.

Si bene te novi, metues, liberrime Lolli,
 Scurrantis speciem praebere, professus amicum:
 Ut matrona meretrici dispar erit, atque
 Discolor infido scurrae distabit amicus.
 Est huic diversum vitio vitium propè majus,
 Asperitas agrestis, & inconcinna, gravisque:
 Quae se commendat tonsa cute, dentibus atris,
 Dum vult libertas mera dici; veraque virtus.
 Virtus est medium vitiorum, & utrimque reductum.
 Alter in obsequium plus aequo pronus, & imi 10
 Derisor lecti, sic nutum divitis horret,
 Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,
 Ut puerum saevo credas dictata magistro
 Reddere: vel partes mimum tractare secundas.
 Alter rixatur de lana saepe caprina: 15
 Propugnat nugis armatus: scilicet, ut non
 Sit mihi prima fides: &, verè quod placet, ut non
 Acriter elatrem, pretium aetas altera sordet.
 Ambigitur quid enim? Castor sciat, an Docilis plus.
 Brundisium Numici melius via ducat, an Appi. 20
 Quem damnosa Venus, quem praeceps alea nudat,
 Gloria quem supra vires, & vestit, & ungit:

Quem

Quem tenet argenti fitis importuna, famesque:
 Quem paupertatis pudor, & fuga: dives amicus,
 Saepe decem vitiis instructior, odit, & horret. 25
 Aut si non odit, regit, ac veluti pia mater
 Plus quàm se sapere, & virtutibus esse priorem
 Vult, & ait propè vera: Meae, (contendere noli,)
 Stultitiam patiuntur opes, tibi parvula res est.
 Arcta decet sanum comitem toga. desine mecum 30
 Certare. Eutrapelus, cuicumque nocere volebat,
 Vestimenta dabat pretiosa. beatus enim jam
 Cum pulcris tunicis sumet nova consilia, & spes:
 Dormiet in lucem, scorto postponet honestum
 Officium: nummos alienos pascet: ad imum 35
 Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.
 Arcanum neque tu scrutaberis ullius umquam,
 Commissumque teges, & vino tortus, & ira.
 Nec tua laudabis studia. aut aliena reprendes:
 Nec, cum venari volet ille, poëmata panges. 40
 Gratia sic fratrum geminorum Amphionis atque
 Zethi dissiluit, donec suspecta severo
 Conticuit lyra. fraternis cessisse putatur
 Moribus Amphion. tu cede potentis amici
 Lenibus imperiis, quotiesque educet in agros 45
 Aetòlis onerata plagis jumenta, canesque,
 Surge, & inhumanae senium depone Camoenae,
 Coenes ut pariter pulmenta laboribus emta,
 Romanis solenne viris opus, utile famae,
 Vitaeque, & membris, praesertim cum valeas, & 50
 Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
 Possis. adde, virilia quòd speciosius arma
 Non est qui tractet. scis quo clamore coronae
 Proelia sustineas campestria: denique saevam
 Militiam puer, & Cantabrica bella tulisti 55
 Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit,
 Et nunc si quid abest, Italiam adjudicat armis.
 Ac, ne te retrahas, & inexcusabilis absis:
 Quamvis nil extra numerum fecisse, modumque
 Curas, interdum nugaris rure paterno. 60

Partitur lintres exercitus: Aëtia pugna
Te duce per pueros hostili more refertur.
Adversarius est frater: lacus, Adria: donec
Alterutrum velox victoria fronde coronet.
Consentire suis studiis qui crediderit te, 65
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protinus ut moneam (si quid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro, & cui dicas, saepe videto.
Percontatorem fugito. nam garrulus idem est,
Nec retinent patulae commissa fideliter aures, 70
Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve
Intra marmoreum venerandi limen amici,
Ne dominus pueri pulcri, caraeve puellae
Munere te parvo beet, aut incommodus angat. 75
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice, ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, & quondam non dignum tradimus. ergo
Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri.
Ut penitus notum si tentent crimina, ferves, 80
Tuterisque tuo fidentem praesidio, qui
Dente Theonino cum circumroditur, ecquid
Ad te post paullo ventura pericula sentis?
Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet:
Et neglecta solent incendia sumere vires. 85
Dulcis inexpertis cultura potentis amici,
Expertus metuit. tu, dum tua navis in alto est,
Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosus,
Sedatum celeres, agilem gnavumque remissi, 90
Potiores bibuli media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula: quamvis
Nocturnos jures te formidare vapores.
Deme supercilio nubem. plerumque modestus
Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi. 95
Inter cuncta leges, & percontabere doctos,
Qua ratione queas traducere leniter aevum:
Ne te semper inops agitet, vexetque cupido,

Ne

Ne pavor, & rerum mediocriter utilium spes.
 Virtutem doctrina paret, naturane donet, 100
 Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum,
 Quid purè tranquillet: honos, an dulce lucellum,
 An secretum iter, & fallentis semita vitae.
 Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
 Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus: 105
 Quid sentire putas, quid credis, amice, precari?
 Sit mihi, quod nunc est, etiam minus; ut mihi vivam
 Quod superest aevi: si quid superesse volunt Dii
 Sit bona librorum, & provisae frugis in annum
 Copia, ne fluitem dubiae spe pendulus horae. 110
 Sed satis est orare Jovem, qui donat, & aufert:
 Det vitam, det opes, aequum mihi animum ipse parabo.

AD MAECENATEM. EP. XIX.

Prisco si credis, Maecenas docte, Cratino,
 Nulla placere diu, nec vivere carmina possunt,
 Quae scribuntur aquae potoribus: ut malè sanos,
 Adscripsit Liber Satyris, Faunisque poëtas.
 Vina ferè dulces oluerunt manè Camoenae. 5
 Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.
 Ennius ipse pater numquam nisi potus ad arma
 Profiluit dicenda. forum, putealque Libonis
 Mandabo ficcis, adimam cantare severis.
 Hoc simul edixit: non cessavere poëtae 10
 Nocturno certare mero, putere diurno.
 Quid? si quis vultu torvo ferus, & pede nudo,
 Exiguaeque togae simulet textore Catonem:
 Virtutemne repraesentet, moresque Catonis?
 Rupit Hyarbitam Timagenis aemula lingua, 15
 Dum studet urbanus, tenditque disertus haberi.
 Decipit exemplar vitiis imitabile. quod si
 Pallerem casu, biberent exsanguie cuminum.
 O imitatores, servum pecus, ut mihi saepe
 Bilem, saepe jocum vestri movere tumultus! 20
 Libera per vacuum posui vestigia princeps:
 Non aliena meo pressi pede. qui sibi fidit

Dux, regit examen. Parios ego primus iambos
 Ostendi Latio, numeros, animosque secutus
 Archilochi, non res, & agentia verba Lycamben. 25
 Ac ne me foliis ideo brevioribus ornes,
 Quòd timui mutare modos, & carminis artem,
 Temperat Archilochi musam pede mascula Sappho,
 Temperat Alcaeus: sed rebus, & ordine dispar,
 Nec focerum quaerit, quem versibus oblinat atris, 30
 Nec sponsae laqueum famoso carmine nectit.
 Hunc ego non alio dictum prius ore, Latinis
 Vulgavi fidicen. juvat immemorata ferentem
 Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.
 Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector 35
 Laudet, ametque domi, premat extra limen iniquus?
 Non ego ventosae plebis suffragia venor
 Impensis coenarum, & tritae munere vestis.
 Non ego nobilium scriptorum auditor, & ultor,
 Grammaticas ambire tribus, & pulpita dignor. 40
 Hinc illae lacrymae. spissis indigna theatris
 Scripta pudet recitare, & nugis addere pondus,
 Si dixi, rides, ait, & Jovis auribus ista
 Servas. fidis enim manare poëtica mella
 Te solum, tibi pulcer. ad haec ego naribus uti 45
 Formido, &, luctantis acuto ne iecer ungui,
 Displicet iste locus, clamo, & diludia posco.
 Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram,
 Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

AD LIBRUM SUUM. EP. XX.

Vertumnum, Janumque, liber, spectare videris:
 Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus.
 Odisti claves, & grata sigilla pudico,
 Paucis ostendi gemis, & communia laudas,
 Non ita nutritus. fuge, quò discedere gestis. 5
 Non erit emisso reditus tibi. quid miser egi?
 Quid volui? dices, ubi quis te laeserit. & scis
 In breve te cogi, cum plenus languet amator.
 Quod si non odio peccantis desipit augur:

Carus

Carus eris Romae, donec te deferat aetas.
 Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
 Coeperis, aut tineas pascas taciturnus inertes,
 Aut fugies Uticam, aut vinctus mittêris Ilerdam.
 Ridebit monitor non exauditus, ut ille,
 Qui malè parentem in rupes detruxit asellum 15
 Iratus. quis enim invitum servare laboret?
 Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
 Occupet extremis in vicis balba senectus.
 Cùm tibi Sol tepidus plures admoverit aures,
 Me libertino natum patre, & in tenui re 20
 Majores pennas nido extendisse loquêris:
 Ut, quantum generi demas, virtutibus addas.
 Me primis urbis belli placuisse, domique:
 Corporis exigui, praecanum, Solibus aptum,
 Irasci celerem, tamen ut placabilis essem. 25
 Fortè meum si quis te percontabitur aevum:
 Me quater undenos sciat implevisse Decembres:
 Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

QUINTI

HORATII FLACCI

EPISTOLARUM

LIBER SECUNDUS.

AD AUGUSTUM. EPIST. I.

um tot sustineas, & tanta negotia solus:
 Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
 Legibus emendes, in publica commoda pec-
 cem,
 Si longo sermone morer tua tempora Caesar.
 Romulus, & Liber pater, & cum Castore Pollux, 5
 Post ingentia facta, Deorum in templa recepti,
 Dum terras, hominumque colunt genus, aspera bella
 I 5 Com-

Componunt, agros adsignant, oppida condunt:
 Ploravere suis non respondere favorem
 Speratum meritis. diram qui contudit hydram, 10
 Notaque fatali portenta labore subegit,
 Comperit invidiam supremo fine domari.
 Urit enim fulgore suo, qui praegravat artes
 Infra se positas, extinctus amabitur idem.
 Praesenti tibi maturos largimur honores, 15
 Jurandasque tuum per nomen ponimus aras,
 Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
 Sed tuus hic populus sapiens, & justus in uno,
 Te nostris ducibus, te Grajis anteferendo,
 Caetera nequaquam simili ratione, modoque 20
 Aestimat, & nisi quae terris semota, suisque
 Temporibus defuncta videt, fastidit, & odit.
 Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes,
 Quas bis quinque viri sanxerunt, foedera regum
 Vel Gabiis, vel cum rigidis aequata Sabinis, 25
 Pontificum libros, annosa volumina vatum,
 Dictitet Albano Musas in monte locutas.
 Si, quia Graecorum sunt antiquissima quaeque
 Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
 Scriptores trutina, non est quod multa loquamur, 30
 Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
 Venimus ad summum fortunae: pingimus, atque
 Psallimus, & luctamur Achivis doctius unctis.
 Si meliora dies, ut vina, poemata reddit,
 Scire velim, chartis pretium quotus arroget annus. 35
 Scriptor ab hinc annos centum qui decidit, inter
 Perfectos, veteresque referri debet, an inter
 Viles, atque novos? excludat jurgia finis.
 Est vetus, atque probus, centum qui perficit annos.
 Quid? qui deperiit minor uno mense, vel anno, 40
 Inter quos referendus erit? veteresne poetas,
 An quos & praesens, & postera respuet aetas?
 Iste quidem veteres inter ponetur honestè,
 Qui vel mense brevi, vel toto est junior anno.
 Utor permissio, caudaeque pilos ut equinae, 45

Paullatim vello, & demo unum, demo etiam unum:
Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad fastos, & virtutem aestimat annis:
Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacrauit.
Ennius & sapiens, & fortis, & alter Homerus, 50
(Ut critici dicunt) leviter curare videtur,
Quò promissa cadant, & somnia Pythagorea.
Naevius in manibus non est, & mentibus haeret
Paenè recens, adeo sanctum est vetus omne poëma.
Ambigitur quoties uter utro sit prior, aufert 55
Pacuvius docti famam senis, Attius alti,
Dicitur Afranî toga convenisse Menandro,
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi,
Vincere Caecilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro 60
Spectat Roma potens: habet hos, numeratque poëtas
Ad nostrum tempus Livî scriptoris ab aevo.
Interdum vulgus rectum videt, est ubi peccat.
Si veteres ita miratur, laudatque poëtas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet: errat. 65
Si quaedam nimis antiquè, si pleraque durè
Dicere credit eos, ignavè multa fatetur,
Et sapit, & mecum facit, & Jove judicat aequo.
Non equidem insector: delendaque carmina Livî
Esse reor, memini quae plagosum mihi parvo 70
Orbiliun dictare: sed emendata videri,
Pulcraque, & exactis minimùm distantia, miror:
Inter quae verbum emicuit si forte decorum, &
Si versus paullo concinnior unus, & alter,
Injustè totum dicit, venditque poëma. 75
Indignor quidquam reprehendi, non quia crassè
Compositum, illepidève putetur, sed quia nuper:
Nec veniam antiquis, sed honorem, & praemia posci.
Rectè, necne crocum, floresque perambulet Attæ
Fabula, si dubitem: clament periisse pudorem 80
Cuncti paene patres, ea cum reprehendere coner,
Quae gravis Aesopus, quae doctus Roscius egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt:
I 6 Vel

Vel quia turpe putant parère minoribus, & quae,
 Imberbes didicere, senes perdenda fateri. 85
 Jam Saliare Numae carmen qui laudat, & illud,
 Quod mecum ignorat, solus vult scire videri:
 Ingeniis non ille favet, plauditque sepultis,
 Nostra sed impugnat: nos, nostraque lividus odit.
 Quod si tam Graecis novitas invisa fuisset, 90
 Quàm nobis: quid nunc esset vetus? aut quid haberet,
 Quod legeret, tereretque viritim publicus usus?
 Ut primum positis nugari Graecia bellis
 Coepit, & in vitium fortuna labier aequa,
 Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum, 95
 Marmoris, aut eboris fabros, aut aeris amavit:
 Suspendit picta vultum, mentemque tabella,
 Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragoedis,
 Sub nutrice puella velut si luderet infans,
 Quod cupide petiit, maturè plena reliquit. 100
 Quid placet, aut odio est, quod non mutabile credas?
 Hoc paces habuere bonae, ventique secundi.
 Romae dulce diu fuit, & solenne reclusa
 Manè domo vigilare, clienti promere jura,
 Cautos nominibus certis expendere nummos, 105
 Majores audire: minori dicere, per quae
 Crescere res posset, minui damnosa libido.
 Mutavit mentem populus levis, & calet uno
 Scribendi studio. pueri, patresque severi
 Fronde comas vincti coenant, & carmina dictant. 110
 Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
 Invenior Parthis mendacior, & prius orto
 Sole, vigil calamum, & chartas, & scrinia posco.
 Navem agere ignarus navis timet. abrotonum aegro
 Non audet, nisi qui didicit, dare, quod medicorum est, 115
 Promittunt medici. tractant fabrilia fabri.
 Scribimus indocti, doctique poemata passim.
 Hic error tamen, & levis haec insania, quantas
 Virtutes habeat, sic collige. vatis avarus
 Non temere est animus: versus amat, hoc studet unum, 120
 Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet,
 Non

Non fraudem socio, puerove incogitat ullam
 Pupillo, vivit filiquis, & pane secundo:
 Militiae quamquam piger, & malus, utilis urbi.
 Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari, 125
 Os tenerum pueri, balbumque poeta figurat,
 Torquet ab obscenis jam nunc sermonibus aurem.
 Mox etiam pectus praeceptis format amicis,
 Asperitatis, & invidiae corrector, & irae.
 Recte facta refert: orientia tempora notis 130
 Instruit exemplis: inopem solatur, & aegrum.
 Castis cum pueris ignara puella mariti
 Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
 Poscit opem chorus, & praesentia numina sentit:
 Coelestes implorat aquas docta prece blandus, 135
 Avertit morbos, metuenda pericula pellit:
 Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annum.
 Carmine Dii superi placantur, carmine Manes.
 Agricolae prisca, fortes, parvoque beati,
 Condita post frumenta, levantes tempore festo 140
 Corpus, & ipsum animum spe finis dura ferentem,
 Cum sociis operum, & pueris, & conjuge fida
 Tellurem porco, Silvanum lacte piabant,
 Floribus & vino Genium memorem brevis aevi.
 Fescennina per hunc inventa licentia morem 145
 Versibus alternis opprobria rustica fudit,
 Libertasque recurrentes accepta per annos
 Ludit amabiliter: donec jam saevus apertam
 In rabiem verti coepit jocus. & per honestas
 Ire minax impune domos. doluere cruento 150
 Dente laceffiti. fuit intactis quoque cura
 Conditione super communi. quin etiam lex,
 Poenaeque lata, malo quae nollet carmine quemquam
 Describi. vertere modum, formidine fustis
 Ad bene dicendum, delectandumque redacti. 155
 Graecia capta, ferum victorem cepit, & artes
 Intulit agresti Latio. sic horridus ille
 Defluxit numerus Saturnius, & grave virus
 Munditiae pepulere. sed in longum tamen aevum

Manferunt, hodieque manent vestigia ruris. 160
 Serus enim Graecis admovit acumina chartis:
 Et post Punica bella quietus, quaerere caepit,
 Quid Sophocles, & Thespis, & Aeschylus utile ferrent.
 Tentavit quoque rem si dignè vertere posset:
 Et placuit, sibi natura sublimis, & acer. 165
 Nam spirat tragicum satis: & feliciter audet:
 Sed turpem putat in scriptis, metuitque lituram.
 Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
 Sudoris minimum: sed habet Comoedia tantò
 Plus oneris, quantò veniae minus. aspice, Plautus 170
 Quo pacto partes tutetur amantis ephebi:
 Ut patris attenti, lenonis ut infidiosi:
 Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis:
 Quàm non adstricto percurrat pulpita focco.
 Gestit enim nummum in loculos dimittere, post hoc 175
 Securus, cadat, an recto stet fabula talo.
 Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru,
 Exanimat lentus spectator, sedulus inflat.
 Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis avarum
 Subruit, aut reficit. valeat res ludicra, si me 180
 Palma negata macrum, donata reducit opimum.
 Saepe etiam audacem fugat hoc, terretque poëtam:
 Quòd numero plures, virtute & honore minores,
 Indocti, stolidique, & depugnare parati,
 Si discordet eques, media inter carmina poscunt 185
 Aut ursum, aut pugiles. his nam plebecula gaudet.
 Verùm equitis quoque jam migravit ab aure voluptas
 Omnis, ad incertos oculos, & gaudia vana.
 Quattuor, aut plures aulaea premuntur in horas:
 Dum fugiunt equitum turmae, peditumque catervae. 190
 Mox trahitur manibus regum fortuna retortis:
 Effleda festinant, pilenta, petorrita, naves:
 Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
 Si foret in terris, rideret Democritus: seu
 Diversum confusa genus panthera camelo, 195
 Sive elephas albus vulgi converteret ora:
 Spectaret populum ludis attentius ipsis,

Ut

Ut sibi praebentem mimo spectacula plura:
 Scriptores autem narrare putaret a fello
 Fabellam furdo. nam quae pervincere voces 200
 Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
 Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuscum:
 Tanto cum strepitu ludi spectantur, & artes,
 Divitiaeque peregrinae, quibus oblitus actor
 Cum stetit in scena, concurrat dextera laevae. 205
 Dixit adhuc aliquid? nil sanè. quid placet ergo?
 Lana Tarentino violas imitata veneno.
 Ac ne fortè putes, me, quae facere ipse recussem,
 Cum rectè tractent alii, laudare malignè:
 Ille per extentum funem mihi posse videtur 210
 Ire poëta: meum qui pectus inaniter angit,
 Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
 Ut magus: & modò me Thebis, modò ponit Athenis.
 Verùm age, & his, qui se lectori credere malunt,
 Quàm spectatoris fastidia ferre superbi, 215
 Curam redde brevem, si munus Apolline dignum
 Vis complere libris, & vatibus addere calcar:
 Ut studio majore petant Helicon virentem:
 Multa quidem nobis facimus mala saepe poëtae,
 Ut vineta egomet caedam mea: cum tibi librum 220
 Sollicito damus: aut fesso: cum laedimur, unum
 Si quis amicorum est ausus reprehendere versum:
 Cum loca jam recitata revolvimus irrevocati:
 Cum lamentamur non apparere labores
 Nostros, & tenui deducta poemata filo: 225
 Cum speramus eò rem venturam, ut simulatque
 Carmina rescieris nos fingere, commodus ultro
 Arcessas, & egere vetes, & scribere cogas.
 Sed tamen est operae pretium cognoscere, quales
 Aedituos habeat belli spectata, domique 230
 Virtus, indigno non committenda poëtae.
 Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
 Choerilus, incultis qui versibus, & malè natis
 Rettulit acceptos, regale nomisma, Philippos.
 Sed veluti tractata notam, labemque remittunt 235
 Atra-

Atramenta, ferè scriptores carmine foedo
 Splendida facta linunt. idem rex ille, poëma
 Qui tam ridiculum, tam carè prodigus emit,
 Edicto vetuit, ne quis se, praeter Apellem,
 Pingeret, aut alius Lysippo duceret aera
 Fortis Alexandri vultum simulantia. quod si
 Judicium subtile videndis artibus, illud
 Ad libros, & ad haec Musarum dona vocares,
 Boeotum in crasso jurares aëre natum.

At neque dedecorant tua de se judicia, atque 245
 Munera, quae multa dantis cum laude tulerunt,
 Dilecti tibi Virgilius, Variusque poëtae.

Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
 Quàm per vatis opus mores, animique virorum
 Clarorum apparent. nec Sermones ego mallet 250

Repentes per humum, quàm res componere gestas:
 Terrarumque situs, & flumina dicere, & arces
 Montibus impositas, & barbara regna, tuisque
 Auspiciis totum confecta duella per orbem,
 Claustraque custodem pacis cohibentia Janum, 255

Et formidatam Parthis te principe Romam,
 Si quantum cuperem, possem quoque. sed neque parvum
 Carmen majestas recipit tua, nec meus audet
 Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent.

Sedulitas autem, stultè quem diligit, urget; 260
 Praecipue cùm se numeris commendat, & arte.
 Discit enim citius, meminitque libentius illud,
 Quod quis deridet, quàm quod probat, & veneratur.
 Nil moror officium, quod me gravat: ac neque ficto
 In pejus vultu proponi cereus usquam, 265

Nec pravè factis decorari versibus opto:
 Ne rubeam pingui donatus munere: & unà
 Cum scriptore meo capsa porrectus aperta,
 Deferar in vicum vendentem thus, & odores,
 Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis. 270

AD JULIUM FLORUM.

EPIST. II.

Flore, bono, claroque fidelis amice Neroni,
 Si quis fortè velit puerum tibi vendere natum
 Tibure, vel Gabiis; & tecum sic agat: hic &
 Candidus, & talos à vertice pulcer ad imos,
 Fiet, eritque tuus, nummorum millibus octo,
 Verna ministeriis ad nutus aptus heriles,
 Litterulis Graecis imbutus, idoneus arti
 Cuilibet: argilla quidvis imitaberis uda.
 Quin etiam canet indoctum, sed dulce bibenti.
 Multa fidem promissa levant, ubi plenius aequo 10
 Laudat venales, qui vult extrudere, merces.
 Res urget me nulla, meo sum pauper in aere.
 Nemo hoc mangonum faceret tibi. non temerè à me
 Quivis ferret idem. semel hic cessavit, &, ut sit,
 In scalis latuit metuens pendentis habenae. 15
 Des nummos, excepta nihil te si fuga laedat.
 Ille ferat pretium, poenae securus, opinor.
 Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est lex.
 Insequeris tamen hunc, & lite moraris iniqua.
 Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi 20
 Talibus officiis propè mancum: ne mea saevus
 Jurgares ad te quòd epistola nulla veniret.
 Quid tum profeci, mecum facientia jura
 Si tamen attentas? quereris super hoc etiam, quòd
 Expectata tibi non mittam carmina mendax. 25
 Luculli miles collecta viatica multis
 Aerumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
 Perdiderat, post hoc vehemens lupo, & sibi, & hosti
 Iratus pariter, jejunis dentibus acer:
 Praesidium regale loco dejecit, ut ajunt. 30
 Summè munito, & multarum divite rerum.
 Clarus ob id factum, donis ornatur honestis:
 Accipit & bis dena super sestertia nummum.
 Fortè sub hoc tempus castellum evertere praetor
 Nescio

Nescio quod cupiens, hortari coepit eundem 35
 Verbis, quae timido quoque possent addere mentem.
 Et bone, quò virtus tua te vocat: i pede fausto,
 Grandia laturus meritorum praemia. quid stas?
 Post haec ille catus, quantumvis rusticus, ibit,
 Ibit eò, quò vis, qui zonam perdidit, inquit. 40
 Romae nutriri mihi contigit, atque doceri,
 Iratus Grajis quantum nocuisset Achilles.
 Adjecere bonae paullo plus artis Athenae:
 Scilicet ut possem curvo dignoscere rectum,
 Atque inter silvas Academi quaerere verum. 45
 Dura sed emovere loco me tempora grato:
 Civilisque rudem belli tulit aestus in arma,
 Caesaris Augusti non responsura lacertis.
 Unde simul primum me dimisere Philippi
 Decisis humilem pennis, inopemque paterni 50
 Et laris, & fundi: paupertas impulit audax,
 Ut versus facerem. sed, quod non desit, habentem,
 Quae poterunt umquam satis expurgare cicutae,
 Ni melius dormire putem, quàm scribere versus?
 Singula de nobis anni praedantur euntes: 55
 Eripuere jocos, Venerem, convivia, ludum:
 Tendunt extorquere poëmata. quid faciam vis?
 Denique non omnes eadem mirantur, amantque.
 Carmine tu gaudes: hic delectatur iambis:
 Ille Bioneis sermonibus, & sale nigro. 60
 Tres mihi convivae propè dissentire videntur,
 Poscentes vario multum diversa palato.
 Quid dem? quid non dem? renuis tu quod jubet alter.
 Quod petis, id sanè est invisum, acidumque duobus.
 Praeter caetera, me Romaene poëmata censes 65
 Scribere posse inter tot curas, totque labores?
 Hic sponsum vocat: hic auditum scripta, relictis
 Omnibus officiis: cubat hic in colle Quirini:
 Hic extremo in Aventino: visendus uterque.
 Intervalla vides humanè commoda. verum 70
 Purae sunt plateae, nihil ut meditantibus obstat.
 Festinat calidus mulis, gerulisque redemptor.

Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum :
 Tristia robustis luctantur funera plaustris :
 Hâc rabiosa fugit canis, hâc lutulenta ruit sus. 75
 I nunc, & versus tecum meditare canoros.
 Scriptorum chorus omnis amat nemus, & fugit urbes,
 Ritè cliens Bacchi somno gaudentis, & umbra.
 Tu me inter strepitus nocturnos, atque diurnos
 Vis canere, & contracta sequi vestigia vatum? 80
 Ingenium, sibi quod vacuas desumfit Athenas,
 Et studiis annos septem dedit, infenuitque
 Libris, & curis : statua taciturnius exit
 Plerumque, & risu populum quatit. hic ego rerum
 Fluctibus in mediis, & tempestatibus urbis 85
 Verba lyrae motura sonum connectere digner?
 Frater erat Romae consulti rhetor : ut alter
 Alterius sermone meros audiret honores :
 Gracchus ut hic illi foret : hic ut Mucius illi.
 Quî minus argutos vexat furor iste poëtas? 90
 Carmina compono : hic elegos, mirabile visu,
 Caelatumque novem Musis opus. aspice primùm,
 Quanto cum fastu, quanto molimine circum-
 spectemus vacuum Romanis vatibus aedem.
 Mox etiam, si fortè vacas, sequere, & procul audi 95
 Quid ferat : & quare sibi nectat uterque coronam.
 Caedimur : & totidem plagis consumimus hostem,
 Lento Samnites ad lumina prima duello.
 Discedo Alcaeus puncto illius : ille meo quis?
 Quis, nisi Callimachus? si plus adposcere visus, 100
 Fit Mimnermus, & optivo cognomine crescit.
 Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
 Cum scribo, & supplex populi suffragia capto.
 Idem finitis studiis, & mente recepta,
 Obturem patulas impune legentibus aures. 105
 Ridentur mala qui componunt carmina : verùm
 Gaudent scribentes, & se venerantur ; & ultro,
 Si taceas, laudant, quidquid scripsere, beati.
 At qui legitimum cupiet fecisse poëma,
 Cum tabulis animum censoris sumet honesti : 110
 Au-

Audebit quaecumque parum splendoris habebunt,
 Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,
 Verba movere loco, quamvis invita recedant,
 Et versentur adhuc intra penetralia Vestae.
 Obscurata diu populo, bonus eruet, atque 115
 Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
 Quae priscis memorata Catonibus, atque Cethegis,
 Nunc situs informis premit, & deserta vetustas.
 Adsciscet nova, quae genitor produxerit usus
 Vehemens, & liquidus, puroque simillimus amni, 120
 Fundet opes, Latiumque beabit divite lingua:
 Luxuriantia compescet: nimis aspera sano
 Laevabit cultu, virtute carentia tollet:
 Ludentis speciem dabit, & torquebitur, ut qui
 Nunc satyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur. 125
 Praetulerim scriptor delirus, inersque videri,
 Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
 Quàm sapere, & ringi. fuit haud ignobilis Argis,
 Qui se credebat miros audire tragoedos
 In vacuo laetus fessor, plausorque theatro: 130
 Caetera qui vitae servaret munia recto
 More, bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
 Comis in uxorem, possent qui ignoscere servis,
 Et signo laeso non insanire lagenae:
 Posset qui rupem, & puteum vitare patentem. 135
 Hic ubi cognatorum opibus, curisque relictus,
 Expulit elleboro morbum, bilemque meraco,
 Et redit ad sese: Pol me occidistis, amici,
 Non servastis, ait: cui sic extorta voluptas,
 Et demtus per vim mentis gratissimus error. 140
 Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
 Et tempestivum pueris concedere ludum;
 Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis:
 Sed verae numerosque, modosque ediscere vitae.
 Quocirca mecum loquor haec, tacitusque recordor: 145
 Si tibi nulla sitim finiret copia lymphae,
 Narrares medicis: quòd quantò plura parasti,
 Tantò plura cupis, nulline faterier audes?

Si vulnus tibi, monstrata radice, vel herba.
 Non fieret levius, fugeres radice, vel herba 150
 Proficiente nihil curarier. audieras, cui
 Rem Dii donarent, illi decedere pravam
 Stultitiam, & cum sis nihilo sapientior, ex quo
 Plenior es, tamen utêris monitoribus iisdem?
 At si divitiae prudentem reddere possent, 155
 Si cupidum, timidumque minus te: nempe ruberes,
 Viveret in terris te si quis avarior uno.
 Si proprium est, quod quis libra mercatur, & aere,
 Quaedam (si credis consultis) mancipat usus,
 Qui te pascit ager, tuus est, & villicus Orbi 160
 Cum segetes occat, tibi mox frumenta daturus,
 Te dominum sentit. das nummos: accipis uvam,
 Pullos, ova, cadum temeti; nempe modo isto
 Paullatim mercaris agrum, fortasse trecentis,
 Aut etiam suprâ nummorum millibus emtum. 165
 Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?
 Emtor Aricini quondam, Vejentis & arvi,
 Emtum coenat olus, quamvis aliter putat, emtis
 Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
 Sed vocat usque suum, quâ populus adsita certis 170
 Limitibus vicina refûgit iurgia, tanquam
 Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horae,
 Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema,
 Permutet dominos, & cedat in altera jura.
 Sic quia perpetuus nulli datur usus, & haeres 175
 Haeredem alterius, velut unda supervenit undam:
 Quid vici profunt, aut horrea? quidve Calabris
 Saltibus adjecti Lucani, si metit Orcus
 Grandia cum parvis, non exorabilis auro?
 Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena figilla, tabellas, 180
 Argentum, vestes Getulo murice tinctas,
 Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
 Cur alter fratrum cessare, & ludere, & ungi
 Praeferat Herodis palmetis pinguibus; alter
 Dives, & importunus, ad umbram lucis ab ortu, 185
 Silvestrem flammis, & ferro mitiget agrum:

Scis

Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
 Naturae Deus humanae, mortalis in unum-
 quodque caput, vultu mutabilis, albus, & ater.
 Utar, & ex modico, quantum res poscet, acervo 190
 Tollam: nec metuam, quid de me judicet haeres,
 Quòd non plura datis invenerit. & tamen idem
 Scire volam, quantum simplex, hilarisque nepoti
 Discrepet: & quantum discordet parcus avaro.
 Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumtum 195
 Invitus facias, neque plura parare labores:
 Ac potius, puer ut festis Quinquatribus, olim
 Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
 Pauperies immunda domus procul absit. ego, utrùm
 Nave ferar magna, an parva, ferar unus, & idem. 200
 Non agimur tumidis velis Aquilone secundo:
 Non tamen adversis aetatem ducimus Austris.
 Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,
 Extremi primorum, extremis usque priores.
 Non es avarus: abi. quid, caetera jam simul isto 205
 Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
 Ambitione? caret mortis formidine, & ira?
 Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
 Nocturnos Lemures, portentaque Thessala rides?
 Natales gratè numeras? ignoscis amicis? 210
 Lenior, & melior fis accedente senecta?
 Quid te exemta juvat spinis de pluribus una?
 Vivere si rectè nescis, decede peritis.
 Lufisti fatis, edisti fatis, atque bibisti:
 Tempus abire tibi est: ne potum largius aequo 215
 Rideat, & pulset lasciva decentius aetas.

Q U I N T I
 HORATII FLACCI
 DE ARTE POETICA
 LIBER.

A D P I S O N E S.

humano capiti cervicem pictor equinam
 Jungere si velit, & varias inducere plumas,
 Undique collatis membris, ut turpiter atrum
 Desinat in piscem mulier formosa superne:
 Spectatum admissi risum teneatis amici? 5
 Credite, Pisones, isti tabulae fore librum
 Persimilem, cujus, velut aegri somnia, vanae
 Fingentur species: ut nec pes, nec caput uni
 Reddatur formae. pictoribus, atque poetis
 Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas. 10
 Scimus, & hanc veniam petimusque, damusque vicissim:
 Sed non ut placidis coeant immitia, non ut
 Serpentes avibus gementur, tigribus agni.
 Inceptis gravibus plerumque, & magna professis
 Purpureus, late qui splendeat, unus, & alter 15
 Assuitur pannus: cum lucus, & ara Dianae,
 Et properantis aquae per amoenos ambitus agros,
 Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur arcus.
 Sed nunc non erat his locus: & fortasse cupressum
 Scis simulare. quid hoc, si fractis enatat exsipes 20
 Navibus, aere dato qui pingitur? amphora coepit
 Institui: currente rota cur urceus exit?
 Denique sit, quod vis, simplex duntaxat, & unum.

Maxi-

Maxima pars vatum, pater, & juvenes patre digni,
 Decipimur specie recti: brevis esse laboro, 25
 Obscurus fio. sectantem laevia, nervi
 Deficiunt, animique: professus grandia, turgēt,
 Serpit humi, tutus nimium, timidusque procellae.
 Qui variare cupit rem prodigialiter unam:
 Delphinum silvis appingit, fluctibus aprum. 30
 In vitium ducit culpae fuga, si caret arte.
 Aemilium circa ludum faber imus & unguēs
 Exprimet, & molles imitabitur aere capillos,
 Infelix operis summa, quia ponere totum
 Nesciet. hunc ego me, si quid componere curem, 35
 Non magis esse velim, quam pravo vivere naso,
 Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.
 Sumite materiam vestris, qui scribitis, aequam
 Viribus, & versate diu, quid ferre recusent,
 Quid valeant humeri. cui lecta potenter erit res, 40
 Nec facundia deferet hunc, nec lucidus ordo.
 Ordinis haec virtus erit, & Venus, aut ego fallor,
 Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici
 Pleraque differat, & praesens in tempus omittat.
 Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor. 45
 In verbis etiam tenuis, cautusque ferendis:
 Dixeris egregiè, notum si callida verbum
 Reddiderit junctura novum. si fortè necesse est
 Indiciis monstrare recentibus abdita rerum:
 Fingere cinctutis non exaudita Cethegis 50
 Continget, dabiturque licentia sumpta pudenter.
 Et nova, fictaque nuper habebunt verba fidem, si
 Graeco fonte cadant, parcè detorta. quid autem
 Caecilio, Plautoque dabit Romanus, ademtum
 Virgilio, Varioque? ego, cur acquirere pauca 55
 Si possum, invideor; cum lingua Catonis, & Ennī
 Sermone patrium ditaverit: & nova rerum
 Nomina protulerit. licuit, semperque licebit
 Signatum praesente nota producere nomen.
 Ut silvae foliis pronos mutantur in annos: 60
 Prima cadunt, ita verborum vetus interit aetas,

Et

Et juvenum ritu florent modò nata, vigentque.
 Debemur morti nos, nostraque; sive receptus
 Terra Neptunus classes Aquilonibus arcet,
 Regis opus: sterilisve diu palus, aptaque remis 65
 Vicinas urbes alit, & grave sentit aratrum:
 Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis,
 Doctus iter melius. mortalia facta peribunt,
 Nedum sermonum stet honos, & gratia vivax.
 Multa renascentur, quae jam cecidere: cadentque, 70
 Quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
 Quem penes arbitrium est, & jus, & norma loquendi.
 Res gestae regumque, ducumque, & tristia bella
 Quo scribi possent numero monstravit Homerus.
 Versibus impariter junctis querimonia primum, 75
 Post etiam inclusa est voti sententia compos.
 Quis tamen exiguos elegos emisit auctor,
 Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est.
 Archilochum proprio rabies armavit iambo.
 Hunc focci cepere pedem, grandesque cothurni, 80
 Alternis aptum sermonibus, & populares
 Vincentem strepitus, & natum rebus agendis.
 Musa dedit fidibus Divos, puerosque Deorum,
 Et pugilem victorem, & equum certamine primum,
 Et juvenum curas, & libera vina referre. 85
 Descriptas servare vices, operumque colores,
 Cur ego, si nequeo, ignoroque, poëta salutor?
 Cur nescire, pudens pravè, quàm discere malo?
 Versibus exponi tragicis res comica non vult,
 Indignatur item privatis, ac propè focco 90
 Dignis carminibus narrari coena Thyestae.
 Singula quaeque locum teneant fortita decenter.
 Interdum tamen & vocem comoedia tollit:
 Iratusque Chremes tumido delitigat ore.
 Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri. 95
 Telephus, & Peleus, cum pauper, & exsul uterque,
 Projicit ampullas, & sesquipedalia verba,
 Si curat cor spectantis tetigisse querela.

Non satis est pulcra esse poemata, dulcia sunto,
 Et quocumque volent animum auditoris agunto. 100
 Ut ridentibus arrident, ita flentibus adfunt
 Humani vultus. si vis me flere, dolendum est
 Primum ipsi tibi, tunc tua me infortunia laedent,
 Telephe, vel Peleu. malè si mandata loquêris,
 Aut dormitabo, aut ridebo. tristia moestum 105
 Vultum verba decent: iratum plena minarum,
 Ludentem lasciva, severum seria dictu.
 Format enim natura prius nos intus ad omnem
 Fortunarum habitum: juvat, aut impellit ad iram,
 Aut ad humum moerore gravi deducit, & angit: 110
 Post effert animi motus interprete lingua.
 Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
 Romani tollent equites, peditesque cachinnum.
 Intererit multum Divusne loquatur, an Heros:
 Maturusne senex, an adhuc florente juventa 115
 Fervidus; an matrona potens, an sedula nutrix;
 Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli:
 Colchus, an Assyrius; Thebis nutritus, an Argis.
 Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge
 Scriptor. honoratum si fortè reponis Achillem: 120
 Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
 Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
 Sit Medea ferox, invictaque, flebilis Ino,
 Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
 Si quid inexpertum scenae committis, & audes 125
 Personam formare novam, servetur ad imum,
 Qualis ab incepto processerit, & sibi constet.
 Difficile est propriè communia dicere: tuque
 Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
 Quàm si proferres ignota, indictaque primus. 130
 Publica materies privati juris erit, si
 Nec circa vilem, patulumque moraberis orbem:
 Nec verbum verbo curabis reddere fidus
 Interpres, nec desilies imitator in arctum,
 Unde pedem referre pudor vetet, aut operis lex. 135
 Nec

Nec sic incipies, ut scriptor cyclicus olim:

Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.

Quid dignum tanto feret hic promissor hiatus?

Parturient montes, nascetur ridiculus mus.

Quanto rectius hic, qui nil molitur ineptè! 140

Dic mihi Musa virum, captae post tempora Trojae,

Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.

Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem

Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,

Antiphaten, Scyllamque, & cum Cyclope Charyb-
dim. 145

Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,

Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo.

Semper ad eventum festinat, & in medias res,

Non secus ac notas, auditorem rapit; & quae

Desperat tractata nitescere posse, relinquit: 150

Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,

Primo ne medium, medio ne discrepet imum.

Tu quid ego, & populus mecum desideret, audi.

Si plausoris eges aulaea manentis, & usque

Sessuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat: 155

Aetatis cujusque notandi sunt tibi mores,

Mobilibusque decor naturis dandus, & annis.

Reddere qui voces jam scit puer, & pede certo

Signat humum, gestit paribus colludere, & iram

Colligit, ac ponit temere, & mutatur in horas. 160

Imberbis juvenis, tandem custode remoto,

Gaudet equis, canibusque, & aprici gramine campi:

Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,

Utilium tardus provisor, prodigus aeris,

Sublimis, cupidusque, & amata relinquere pernix. 165

Conversis studiis, aetas, animusque virilis

Quaerit opes, & amicitias, inservit honori:

Commisille cavet quod mox mutare laboret.

Multa senem circumveniunt incommoda, vel quod

Quaerit, & inventis miser abstinet, ac timet uti: 170

Vel quod res omnes timide, gelideque ministrat,

Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri,
 Difficilis, querulus, laudator temporis acti
 Se puero, censor, castigatoreque minorum.
 Multa ferunt anni venientes commoda secum; 175
 Multa recedentes adimunt. ne forte seniles
 Mandentur juveni partes, pueroque viriles,
 Semper in adjunctis, aevoque morabimur aptis.
 Aut agitur res in scenis, aut acta refertur.
 Segnius irritant animos demissa per aurem, 180
 Quam quae sunt oculis subjecta fidelibus, & quae
 Ipse sibi tradit spectator. non tamen intus
 Digna geri, promes in scenam, multaue tolles
 Ex oculis, quae mox narret facundia praesens.
 Nec pueros coram populo Medea trucidet: 185
 Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus:
 Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
 Quodcumque ostendis mihi sic, incredulus odi.
 Neve minor, neu sit quinto productior actu
 Fabula, quae posci vult, & spectata reponi. 190
 Nec Deus intersit, nisi dignus vindice nodus
 Inciderit: nec quarta loqui persona laboret.
 Actoris partes chorus, officiumque virile
 Defendat: neu quid medios intercinat actus,
 Quod non proposito conducat, & haereat aptè. 195
 Ille bonis faveatque, & concilietur amicis:
 Et regat iratos, & amet peccare timentes.
 Ille dapes laudet mensae brevis: ille salubrem
 Justitiam, legesque, & apertis otia portis.
 Ille tegat commissa, Deosque precetur, & oret, 200
 Ut redeat miseris, abeat fortuna superbis.
 Tibia non, ut nunc, orichalco vineta, tubaeque
 Aemula; sed tenuis, simplexque foramine pauco
 Adspirare, & adesse choris erat utilis, atque
 Nondum spissa nimis complere sedilia flatu. 205
 Quò sanè populus numerabilis, utpote parvus,
 Et frugi, castusque, verecundusque coibat.
 Postquam coepit agros extendere victor, & urbem
 Latior

Latior amplecti murus, vinoque diurno
Placari Genius festis impunè diebus: 210
Accessit numerisque, modisque licentia major.
Indoctus quid enim saperet, liberque laborum,
Rusticus urbano confusus, turpis honesto?
Sic priscae motumque, & luxuriam addidit arti
Tibicen, traxitque vagus per pulpita vestem. 215
Sic etiam fidibus voces crevere severis,
Et tulit eloquium insolitum facundia praeceps:
Utiliumque sagax rerum, & divina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum, 220
Mox etiam agrestes Satyros nudavit, & asper
Incolumi gravitate jocum tentavit, eò quod
Illecebris erat, & grata novitate morandus
Spectator, functusque sacris, & potus, & exlex.
Verum ita riores, ita commendare dicaces 225
Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo,
Ne, quicumque Deus, quicumque adhibebitur Heros,
Regali conspectus in auro nuper, & ostro,
Migret in obscuras humili sermone tabernas:
Aut, dum vitat humum, nubes & inania captet. 230
Effutire leves indigna tragoedia versus,
Ut festis matrona moveri iussa diebus,
Intererit Satyris paullum pudibunda protervis.
Non ego inornata, & dominantia nomina solum,
Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo: 235
Nec sic enitar tragico differre colori,
Ut nihil intersit Davusne loquatur, & audax
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum,
An custos, famulusque Dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quivis 240
Speret idem. sudet multum, frustraue laboret
Ausus idem. tantum series, juncturaque pollet:
Tantum de medio sumtis accedit honoris.
Silvis deducti caveant, me iudice, Fauni,
Ne velut innati triviis, ac penè forenses, 245

Aut nimium teneris juvenentur versibus unquam,
 Aut immunda crepent, ignominiosaque dicta.
 Offenduntur enim, quibus est equus, & pater, & res:
 Nec si quid fricti ciceris probat, & nucis emtor,
 Aequis accipiunt animis, donantve corona. 250
 Syllaba longa brevi subjecta, vocatur iambus,
 Pes citus: unde etiam trimetris accrescere jussit
 Nomen iambeis, cum senos redderet ictus,
 Primus ad extremum similis sibi. non ita pridem,
 Tardior ut paullo, graviorque veniret ad aures: 255
 Spondeos stabiles in jura paterna recepit
 Commodus, & patiens, non ut de sede secunda
 Cederet, aut quarta socialiter. hic & in Acci
 Nobilibus trimetris apparet rarus, & Enni.
 In scenam missos magno cum pondere versus, 260
 Aut operae celeris nimium, curaue carentis,
 Aut ignoratae premit artis crimine turpi.
 Non quivis videt immodulata poemata iudex:
 Et data Romanis venia est indigna poetis.
 Idcircone vager, scribamque licenter? an omnes 265
 Visuros peccata putem mea, tutus, & intra
 Spem veniae cautus? vitavi denique culpam,
 Non laudem merui. vos exemplaria Graeca
 Nocturna versate manu, versate diurna.
 At vestri proavi Plautinos & numeros, & 270
 Laudavere fales: nimium patienter utrumque,
 Ne dicam stulte, mirati: si modo ego & vos
 Scimus inurbanum lepido seponere dicto:
 Legitimumque sonum digitis callemus, & aure.
 Ignorum tragicæ genus invenisse Camoenæ 275
 Dicitur, & plaustris vexisse poemata Thespis:
 Quæ canerent, agerentque peruncti faecibus ora:
 Post hunc personæ, pallæque repertor honestæ
 Aeschylus, & modicis instravit pulpita tignis,
 Et docuit, magnumque loqui, nitique cothurno. 280
 Successit vetus his comoedia, non sine multa
 Laude: sed in vitium libertas excidit, & vim

Dignam

Dignam lege regi. lex est accepta, chorusque
 Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.
 Nil intentatum nostri liquere poëtae, 285
 Nec minimum meruere decus, vestigia Graeca
 Ausi deferere, & celebrare domestica facta,
 Vel qui praetextas, vel qui docuere togatas.
 Nec virtute foret, clarisve potentius armis,
 Quàm lingua, Latium, si non offenderet unum- 290
 quemque poëtarum limae labor, & mora. vos ô,
 Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
 Multa dies, & multa litura coërcuit, atque
 Praefectum decies non castigavit ad unguem.
 Ingenium misera quia fortunatius arte 295
 Credit, & excludit sanos Helicone poëtas
 Democritus, bona pars non unguis ponere curat,
 Non barbam: secreta petit loca, balnea vitat.
 Nanciscetur enim pretium, nomenque poëtae,
 Si tribus Anticyris caput insanabile numquam 300
 Tonfiori Licino commiserit. ô ego laevus,
 Qui purgor bilem sub verni temporis horam.
 Non alius faceret meliora poëmata. verum
 Nil tanti est. ergo fungar vice cotis, acutum
 Reddere quae ferrum valet, exfors ipsa secandi. 305
 Munus & officium, nil scribens ipse, docebo.
 Unde parentur opes, quid alat, formetque poëtam:
 Quid deceat, quid non: quò virtus, quò ferat error.
 Scribendi rectè, sapere est & principium, & fons.
 Rem tibi Socraticae poterunt ostendere chartae: 310
 Verbaque provisam rem non invita sequentur.
 Qui didicit, patriae quid debeat, & quid amicis:
 Quo sit amore parens, quo frater amandus, & hospes:
 Quod sit conscripti, quod judicis officium: quae
 Partes in bellum missi ducis, ille profectò 315
 Reddere personae scit convenientia cuique.
 Respicere exemplar vitae, morumque jubebo
 Doctum imitatore, & vivas hinc ducere voces.
 Interdum speciosa jocis, morataque rectè

Fabula, nullius Veneris, sine pondere, & arte, 320
 Valdius oblectat populum, meliusque moratur,
 Quàm versus inopes rerum, nugaeque canorae.
 Grajis ingenium, Grajis dedit ore rotundo
 Musa loqui, praeter laudem, nullius avaris.
 Romani pueri longis rationibus affem 325
 Discunt in partes centum diducere. dicat
 Filius Albin, si de quincunce remota est
 Uncia: quid superat? poteras dixisse triens. heus,
 Rem poteris servare tuam. redit uncia: quid fit?
 Semis. ad haec animos aerugo, & cura peculi 330
 Cum semel imbuerit, speramus carmina fingi
 Posse linenda cedro, & laevi servanda cupresso?
 Aut prodesse volunt, aut delectare poetae:
 Aut simul & jucunda, & idonea dicere vitae.
 Quidquid praecipies, esto brevis: ut citò dicta 335
 Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
 Omne supervacuum pleno de pectore manat.
 Ficta voluptatis causa, sint proxima veris;
 Nec quodcumque volet, poscat sibi fabula credi:
 Neu pransae Lamiae vivum puerum extrahat alvo. 340
 Centuriae seniorum agitant expertia frugis:
 Celsi praetereunt austeram poemata Rhamnes.
 Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
 Lectorem delectando, pariterque monendo.
 Hic meret aera liber Sotius: hic & mare transit, 345
 Et longum noto scriptori prorogat aevum.
 Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus.
 Nam neque chorda sonum reddit, quem vult manus,
 & mens:
 Poscentique gravem persaepe remittit acutum,
 Nec semper feriet quodcumque minabitur arcus. 350
 Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
 Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
 Aut humana parum cavit natura. quid ergo?
 Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
 Quamvis est monitus, venia caret, & citharoedus 355
 Ridetur,

Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem:
Sic mihi qui multum cessat, fit Choerilus ille,
Quem bis, terque bonum, cum risu miror, & idem
Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.
Verum opere in longo fas est obrepere somnum. 360
Ut pictura, poësis erit, quae, si propius stes,
Te capiet magis, & quaedam, si longius abstes.
Haec amat obscurum, volet haec sub luce videri,
Judicis argutum quae non formidat acumen:
Haec placuit semel: haec decies repetita placebit. 365
O major juvenum, quamvis & voce paterna
Fingeris ad rectum, & per te sapis: hoc tibi dictum
Tolle memor: certis medium & tolerabile rebus
Rectè concedi. consultus juris, & actor
Causarum mediocris, abest virtute disertis 370
Messalae, nec scit quantum Cascellius Aulus:
Sed tamen in pretio est. mediocribus esse poëtis
Non homines, non Dii, non concessere columnae.
Ut gratas inter mensas symphonia discors,
Et crassum unguentum, & Sardo cum melle papaver 375
Offendunt; poterat duci quia coena sine istis:
Sic animis natum, inventumque poëma juvandis,
Si paullum à summo discessit, vergit ad imum.
Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis:
Indoctusque pilae, discive, trochive quiescit, 380
Ne ipsillae risum tollant impunè coronae:
Qui nescit, versus tamen audet fingere. quid ni?
Liber & ingenuus, praesertim census equestrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invita dices, faciesve Minerva: 385
Id tibi iudicium est, ea mens. si quid tamen olim
Scripseris, in Mecî descendat iudicis aures,
Et patris, & nostras: nonumque prematur in annum.
Membranis intus positis delere licebit,
Quod non edideris. nescit vox missa reverti. 390
Silvestres homines facer, interpretsque Deorum
Caedibus, & victu foedo deterruit Orpheus:

Dictus ob hoc lenire tigres, rapidosque leones.
 Dictus & Amphion, Thebanae conditor arcis,
 Saxa movere sono testudinis, & prece blanda 395
 Ducere quò vellet. fuit haec sapientia quondam,
 Publica privatis secernere, sacra profanis:
 Concubitu prohibere vago: dare jura maritis:
 Oppida moliri: leges incidere ligno.
 Sic honor, & nomen divinis vatibus, atque 400
 Carminibus venit. post hos insignis Homerus,
 Tyrtaeusque mares animos in Martia bella
 Versibus exacuit. dictae per carmina sortes:
 Et vitae monstrata via est: & gratia regum
 Pieriis tentata modis: ludusque repertus, 405
 Et longorum operum finis: ne fortè pudori
 Sit tibi Musa lyrae solers, & cantor Apollo.
 Natura fieret laudabile carmen, an arte,
 Quaesitum est. ego nec studium sine divite vena,
 Nec rude quid profit video ingenium. alterius sic 410
 Altera poscit opem res, & conjurat amicè.
 Qui studet optatam cursu contingere metam,
 Multa tulit, fecitque puer: sudavit, & alsit:
 Abstiniuit Venere, & vino. qui Pythia cantat
 Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum. 415
 Nunc satis est dixisse, ego mira poëmata pango.
 Occupet extremum scabies: mihi turpe relinqui est,
 Et quod non didici, sanè nescire fateri.
 Ut praeco, ad merces turbam qui cogit emendas,
 Assentatores jubet ad lucrum ire poëta 420
 Dives agris, dives positus in foenore nummis.
 Si verò est, unctum qui rectè ponere possit,
 Et spondere levi pro paupere, & eripere atris
 Litibus implicitum: mirabor, si sciet inter-
 noscere mendacem, verumque beatus amicum. 425
 Tu seu donaris, seu quid donare voles cui,
 Nolito adversus tibi factos ducere plenum
 Laetitiae: clamabit enim, Pulchrè, benè, rectè:
 Pallefcet super his: etiam stillabit amicis

Ex oculis rorem; saliet, tundet pede terram.
Ut qui conducti plorant in funere, dicunt,
Et faciunt propè plura dolentibus ex animo; sic
Derisor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urgere culullis,
Et torquere mero, quem perspexisse laborent, 438
An sit amicitia dignus. si carmina condes,
Numquam te fallant animi sub vulpe latentes.
Quintilio si quid recitares, corrige, fodes,
Hoc, agebat, & hoc. melius te posse negares,
Bis, terque expertum frustra: delere jubebat, 440
Et malè tornatos incudi reddere versus.
Si defendere delictum, quàm vertere, malles,
Nullum ultra verbum, aut operam insumebat inanem.
Quin sine rivali teque & tua solus amares.
Vir bonus, & prudens versus reprehendet inertes, 445
Culpabit duros, incomitis allinet atrum
Transverso calamo signum, ambitiosa recidet
Ornamenta, parum claris lucem dare coget,
Arguet ambigüe dictum, mutanda notabit:
Fiet Aristarchus, nec dicet, Cur ego amicum 450
Offendam in nugis? hae nugae seria ducent
In mala derisum semel, exceptumque sinistrè.
Ut mala quem scabies, aut morbus regius urget,
Aut fanaticus error, & iracunda Diana,
Vesenum tetigisse timent, fugiuntque poëtam, 455
Qui sapiunt: agitant pueri, incautique sequuntur.
Hic dum sublimes versus ructatur, & errat,
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum, foveamve: licet, Succurrite, longum
Clamet, Iô cives, non sit, qui tollere curet. 460
Si quis curet opem ferre, & demittere funem,
Quî scis, an prudens huc se dejecerit, atque
Servari nolit? dicam, Siculique poëtae
Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Aetnam 465
Insiluit. sit jus, liceatque perire poëtis.

Invitum qui servat, idem facit occidenti.
 Nec semel hoc fecit, nec si retractus erit, jam
 Fiet homo, & ponet famosae mortis amorem.
 Nec satis apparet, cur versus factitet, utrum 470
 Minxerit in patrios cineres. an triste bidental
 Moverit incestus. certè furit, ac velut ursus,
 Objectos caveae valuit si frangere clathros,
 Indoctum, doctumque fugat recitator acerbus.
 Quem verò arripuit, tenet, occiditque legendo, 475
 Non missura cutem, nisi plena cruoris, hirudo.

F I N I S.

JA-

J A N I
RUTGERSII
VENUSINAE
LECTIONES.

RUTGER

VENUS

LECTIONS

JANI RUTGERSII
VENUSINAE
LECTIONES.

C A P. I.

In primâ libri primi Ode transpositio notata. Rutilii Itinerarium obiter correctum.

Ideo in ipso mihi limine paullisper subsistendum esse. Nam initio Odes primæ, quo varia enumerat hominum studia, quorum aliis alii delectentur, ita distinguunt vulgo :

*Illum, si proprio condidit horreo
Quidquid de Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros, Attalicis condicionibus
Numquam dimoveas, ut trabe Cypriâ
Myrtoum pavidus nauta secet mare.*

ut ejusdem viri sit, & patrios agellos sarculo findere, & tantum possidere, quantum producit Africa. Atqui discrimen nimis manifestum est. Altero enim agricola designatur sedulus, beatus

beatus parvo , & talis planè , qualem venustissimè describit in Epodis. altero dives , qualem alibi opponit Trasio , hoc est , quod de Mario Plutarchus dicit , πλεῖστον ἀρκοῦντα βασιλείαις ὅμῃ πολλῶν κεκτημένους. Id enim per Africae messes , ob singularem ejus provinciae foecunditatem , Poëtae volunt. Unde libro III. Ode XVI.

Fulgentem imperio fertilis Africae

pro opulentissimo dixit. Et Aristides in Encomio Urbis , Γεωργία δὲ ὑμῶν , inquit , αἰγυπτος , σικελία , λιβύη ὅσον ἡμερον. Et emendandus obiter est Rutilius : v. 145.

Aeternum tibi Rhenus aret , tibi Nilus inundet :

Altricemque suam fertilis Orbis alat.

Quin & foecundas tibi conferat Africa messes,

Sole suo dives , sed magis imbre tuo.

Legendum , inquam , *conferat*. Tibi aret Rhenus , tibi ferat Africa. Postremò , quid tantoperè mirandum est , si quis immensas opes quietè possidere malit , quam exigui lucelli causâ infido mari se committere ? Viderat hujus loci αἰσυστασίαν doctissimus Glareanus , & Glareanum secuti alii. Sed quâ ratione scribendus foret , id eos fugit. Ego totum hujus Odes initium ab Horatio sic conceptum dico :

Sunt

*Sunt, quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse juvat, metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis.*

*Terrarum dominos evehit ad Deos
Hunc, si mobilitum turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus;
Illum, si proprio condidit horreo
Quidquid de Libycis verritur areis.*

*Gaudentem patrios findere sarculo
Agros, Attalicis condicionibus
Numquam dimoveas, ut trabe Cypriâ
Myrtoum pavidus nauta secet mare.*

Videamus paucis, Palmaque nobilis. Hic τελεία
συγμὴ ponenda est. Repetendum autem ἀπὸ
κοινῆς juvat: *Sunt, quos collegisse & meta ju-
vat.* Qui hanc Oden primi contaminare ag-
gressi sunt, offendit genus loquendi ipsis for-
tassis insolens, sed tamen Flacco usitatum. In
hac ipsâ Ode,

*Est qui nec veteris pocula Massici,
Nec partem solido demere de die
Spernit —*

Et clarius Ode primâ libri quarti,

*Me nec foemina, nec puer
Fam, nec spes animi credula mutui,
Nec certare juvat mero.*

Et ita Servius illud primi Aeneidos explicat:

Vul-

*Vultis & his mecum pariter considerare regnis?
Urbem, quam statuo? vestra est —*

Ut sit, Vultis considerare? Vultis Urbem? Verum, ut ego puto, malè. Terrarum dominos. Hic se Diis immortalibus parem putat, si ad quam-maximos honores perveniat; ille, si amplissimas opes consecutus sit. Agricola autem, qui immoritur studio agellos patrios excolendi, adducere numquam possis, quin quietè rusticari malit, quam cum periculo mercaturam aggredi. Ut jam planissimus locus sit, qui tantoperè ingenia Criticorum exercuerat.

C A P. I I.

Ode quarta libri primi percurritur. Ea Aprili mense consecrata. Matronae Kalendis Aprilibus Myrto coronatae. Palilia dies natalis Urbi. Ea Aprili mense celebrata: quibus & Fauno hostia immolabatur. Privatis natalibus an victimae caederentur? Censorini & Solini locus expensus. Aprili mare apertum. Vulcanus Cyclopum visit officinas. Horatius emendatus. Quanam apud eundem, domus exilis Plutonia? Sepulchrum intelligi. Ut & de Ditis domu in veteri Inscriptione, quae passim in integrum restituta. Scholiastes Horatii correctus. Sepulchrum Aegyptiis domum aeternam dici.

Non

Non convenit inter doctos, cuinam potissimum anni tempori Ode quarta dedicata sit. Ac multi quidem multa; Ego verissimam eorum sententiam esse judico, qui novo veri, hoc est Aprili, consecratam putant. Quod cum ab illis pluribus argumentis eruditè demonstratum est, nos duobus hîc contenti erimus. Primum, Kal. Apriles manifestò designant illa:

*Nunc decet, aut viridi nitidum caput im-
pedire myrto,
Aut flore, terrae quem ferunt solutae.*

Innuit enim morem veterum, quo matronae Kal. Aprilibus myrto coronatae lavabant. Plutarchus in Numâ: Τὸν Ἀπρίλλιον ἐπώνυμον, εἶναι τῆς Ἀφροδίτης, ἐν ᾧ θύσσει τε τῇ θεῷ, καὶ ταῖς Καλαίνδαῖς ἐσεφαινωμέναι αἱ γυναῖκες μυρσίνη λίσσονται. Caussam in hoc mense reddit Ovidius: fast. 4. v. 139.

*Vos quoque sub viridi myrto jubet ipsa la-
vari:*

*Caussa que cur jubeat, discite, certa subest.
Litore siccabat sudantes rore capillos:*

*Viderunt Satyri, turba proterva, Deam
Sensit; & opposita texit sua tempora myrto.
Tuta fuit factò: vosque referre jubet.*

Alterum est, quod Palilium apertè meminit,
quae

quae hoc mense celebrata fuisse, nemo est, qui ignoret. Ea enim respexit illis:

*Nunc & in umbrosis Fauno decet immolare
lucis,*

Seu poscat agnâ, sive malit haedo.

Nam Palilibus, ut è Gratio observavit Hadr. Turnebus, in lustratione ovium, ei Deo immolabant. Is enim Eclogâ v.

*— Vere novo cum jam tinnire volucres
Incipient, nidosque reversa lutabit hirundo:
Protinus hyberno pecus omne movebis ovili.
Sed non antè greges in pascua mittito clau-
sos;*

*Quam fuerit placata Pales. Tunc cespite vivo
Pone focum: Geniumque loci, Faunumque,
laremque*

*Salso farre voca: Tepidos tunc hostia cultros
Imbuat; atque etiam, dum vivit, ovilia
lustra.*

Sed quid? inquires, Palilibus Fauno fiebat agnâ, sive haedo? Atqui ne privato quidem natali hostiam caedere fas erat, quid fuisset ipsius Urbis? Causam Censorinus capite II. de die Natali è Varrone affert; *Quod scilicet id moris, institutique majores nostri tenuerunt, ut, cum die natali munus annale Genio solverent, manum*

à caede, ac sanguine abstinere; ne die, quâ ipsi lucem accepissent, aliis demerent. Ideoque Solinus Cap. 2. de Palilibus; *Et observatum deinceps, ne qua hostia Palilibus caederetur: ut dies iste à sanguine purus esset.* Haec ille. Primum, negamus privatis natalibus sanguinem fundere nefas fuisse. Et quia de Horatii loco agimus, Horatii testimonio hîc utemur. Libro iv. ode xi. in Natali Maecenatis:

— *Ara, castis
Vineta verbenis, a vet immolato
Spargier agno.*

Juvenalis Sat. xi. v. 84. de epulis, quae natali celebrabant:

*Et natalitium cognatis ponere larulum,
Accedente novâ, si quam dabat hostia carnem.*

Si quam, inquit, *dabat hostia carnem.* Eâ igitur die immolabant. ideoque *novam* vocat, hoc est *recentem*, ut in illo Virgilii eclog. 5. v. 67. inquit vetus Scholiastes,

— *Duo lacte novo.*

Et verò, quoties occurrit in historiis tristissimi ominis loco acceptum fuisse, si sacrificantem natali die hostia vel fugisset, vel sanguine resperisset? Atque haec de privatis. De publico natali Urbis, hoc est Palilibus, hoc loco Grattius,

Te-

— *Tepidos tunc hostia cultros*

Imbuat —

Quare, ut id initio fortassis sancitum fuisse concesserim : ita perpetuò servatum nego. Unde prudenter summi auctores M. Varro de privatis natalibus, *Id moris institutique majores nostri tenuerunt*, inquit. Non ergo aetate suâ. Et Plutarchus Romulo de Palilibus : *Εν ἀρχῇ δὲ, (ὡς φασὶν) εἶδεν ἐμψυχον ἔθνον, ἀλλὰ καθαράν κ' ἀναιμακτον ὥοντο δεῖν τῇ πατρίδι τὴν ἐπ' ὠνυμον τῆς γενέσεως ἐορτὴν φυλάττειν. Principio, uti ajunt*, inquit. Non igitur, aut ipse tale quidquam viderat : aut certò affirmat, sed solummodò famâ accepisse dicit. Et verò incertum esse Dionysius fidem fecerit, qui contra hostias à Romulo in Natali Urbis caelâs fuisse narrat. Cujus locum etsi prolixior paullò est, quia tamen huc praecipuè facit, hic, apponam. Is igitur libro Antiquitatum Romanarum primo : *Ἐπεὶ δὲ πᾶν, ὅσον ἦν ἐκ λογισμῶν θεοῖς φίλον, ὥετο πεπράχθαι, καλέσας ἅπαντας εἰς τὸν ἀποδειχθέντα τόπον. περιγράφει τετράγωνον σχῆμα τῷ λόφῳ, βοὸς ἄρρενος ἅμα θηλείᾳ ζευχθέντος ὑπ' ἄροτρον, ἐλκύσας αὐλακα διηνεκῇ, τὴν μέλλουσαν ὑποδέξισθαι τὸ τεῖχος· ἐξ ἧς Ῥωμαίοις τῆτο τῆς περιάρσεως τῶν χωρίων ἐν οἰκισμοῖς πόλεων παραμένει. ἐργασάμενος δὲ ταῦτα, καὶ τῶν βουῶν ἑκατέρους ἱερεύσας, ἄλλων τὲ πολλῶν θυμάτων καταρξάμενος, ἐφίσησι τοῖς ἔργοις τὴν λεῶν. ταύτην ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ τὴν ἡμέραν Ῥωμαίων ἡ πόλις ἐορτῶν εὐδελμιάς ἡττονα τιθεμένη, καθ'.*

καὶ θ' ἕκαστον ἔτος ἄγει, καλοῦσα Παριλία. Δύοισι
 δὲ ἐν αὐτῇ πρὸ γονῆς τέτραπόδων οἱ γεωργοὶ καὶ
 βομεῖς θυσίαν χαριστήριον ἔαρος ἀρχομένου. Ecce,
utrumque bovem, multasque insuper hostias Ro-
 mulum immolasse dicit. Verissimum igitur est
 id quod dicebamus, non alium hac Ode cele-
 brari mensem, quam Aprilem. Unde decorè
 Horatius Venerem suo mense choreas agitare
 fingit: Decorè quoque navigationis meminit,
 quod eodem mense eadem Praefes ejus Dea
 maria, è quibus orta est, aperire creditur. Et
 ita Ovidius 4. fast. v. 129. in Aprili:

*Vere monet curvas materna per aequora
 puppes
 Ire, nec hybernas jam timuisse nives.*

In illo,

— *Dum graves Cyclopium
 Vulcanus ardens urit officinas.*

Cum veteribus libris malo *visit.* quod & in Pi-
 nakeriano exstat. Ita libro III. ode xxviii. de
 Venere,

— *Quae Cnidon,
 Fulgentesque tenet Cycladas: & Paphon
 Functis visit oloribus.*

Apollonius libro III. de Vulcano,

Ἀλλ' ὁ μὲν εἰς χαλκεῶνα καὶ ἄκμονας Ἥρι βεβήκει.
 Hâc eâdem Ode quaerunt Interpretes, cur Plu-
 tonis

tonis regiam *exilem* dixerit, quae omnes omnium defunctorum umbras recipit? Nam qui excusant, ineptè faciunt. Quod cum viderent homines eruditi, pro *exilis* legebant, *exilii*. Ut & Horatius, lib. 2. od. 3.

— *Et nos in aeternum
Exilium impositura cymbae.*

Ingeniosè hoc quidem illi, sed quo minine opus erat. Non enim per *exilem domum Plutoniam*, illud omnium animarum receptaculum intellexit Poëta, sed sepulchrum. Quod cur *exile* vocet, non est, quod rationem afferam, cum cuivis notum sit, quam exiguo loco claudamur mortui, qui tanto paratu tam lata terrarum spatia vivi conquirimus. Sepulchrum autem *domum* vocavit etiam Tibullus libro III. Elegia II.

*Post haec carbaseis humorem tollere velis,
Atque in marmoreâ ponere sicca domo.*

Pedo in Consolatione ad Liviam; v. 73.

*Claudite jam Parcae nimium reſerata ſepulchra,
Claudite; plus juſto jam domus iſta patet.*

Imp. Constantius l. 4. Cod. De ſepulchro violato; *Qui ſepulchra violant, domos (ut ita dixerim) defunctorum, geminum videntur facinus perpetrare.* Et in Inſcriptionibus antiquis pro eodem,

dem, *Domus aeterna, aeternalis, perpetua, lethi.* & similia ὅσα νόμις. Petronius *domicilium* dixit in lepidissimâ de matronâ Ephesiâ fabellâ: *Omniū eundem exitum esse: sed & idem domicilium.* Et ibidem vocat *Casulam*: Cum interim Imperator provinciae latrones iussit crucibus affigi, secundum illam eandem *Casulam*, in quâ recens cadaver matrona deflebat. Nam quod Vir Eruditus id de aedificiis, quae Romani monumentis superstruebant, capiendum dicit, non cogitabat, Petronium dicere, hoc sepulchrum *Graecorum more hypogaeum* fuisse, & eo militem descendisse. Si descendit, non igitur de superstructâ casulâ accipi potest, sed de ipso, ut dicebam, sepulchro. Ut autem hoc loco *Domus Plutonia*, ita in Inscriptione Veteri, quam primus publicavit Aldus Manutius P. F. *Domus Ditis* pro eodem. Totam, quia & elegantissima est, & nonnihil mendosâ, hîc apponam. Exstat autem Romae in aedibus Gentilis Delphinii.

EVCHARIS. LICINIAE. L

DOCTA. ERODITA. OMNES. ARTES.

VIRGO. VIXIT. AN. XIII.

HEVS. OCVL. ERRANTE. QVEI. ASPI-

CIS. LETI. DOMVS.

MORARE. GRESSVM. ET. TITVLVM.

NOSTRVM. PERLEGE.

L

AMOR.

AMOR. PARENTEIS. QVEM. DEDIT.
NATAE. SVAE.
VBEI. SE. RELIQVIAE. CONLOCA-
RENT. CORPORIS.
HEIC. VIRIDIS. AETAS. CVM. FLORE-
RET. ARTIBVS.
CRESCENTE. ET. AEVO. GLORIAM.
CONSCENDERET.
PROPERAVIT. HORA. TRISTIS. FA-
TALIS. MEA.
ET. DENEGAVIT. VLTRA. VEITAE.
SPIRITVM.
DOCTA. ERODITA. PAENE. MVSA-
RVM. MANV.
QVAE. MODO, NOBILIVM. LVDOS.
DECORAVI. CHORO.
ET. GRAECA. IN. SCAENA. PRIMA.
POPVLO. APPARVI.
EN. HOC. IN. TVMVLO. CINEREM.
NOSTRI. CORPORIS.
INFISTAE. PARCAE. DEPOSIERVNT.
CARMINE.
STVDIVM. PATRONAE. CVRA. A-
MOR. LAVDES. DECVS.
SILENT. AMBVSTO. CORPORE. ET.
LETO. TACENT.
RELIQVI. FLETVM. NATA. GENI-
TORI. MEO.
ET. ANTECESSI. GENITA. POST.
LETI. DIEM.

BIS.

BIS. HIC. SEPTENI. MECVM. NATALLES. DIES.

TENEBRIS. TENENTVR. DITIS. AETERNA. DOMV.

ROGO. VT. DISCENDENS. TERRAM. MIHI. DICAS. LEVEM.

In primo versu OCVL. ediderunt, Boissardus, & Gruterus, eliso O. Nam mendosè Aldus & Smetius, OCVLE. cum debuisset OCVLO. Ibidem QVEI. sculptum est, cum deberet QVI. Est enim elidendum. Ita versu tertio PARENTEIS. pro PARENTIS. & sequenti VBEI. cum non constet versus, nisi scribas VBI. In eadem pro HEIC. puto legendum HEI. aut, si mavis HEV. In decimo tertio INFISTAE. sculptum pro INFESTAE. & ibidem pro CARMINE. legendum CARMINA. quae post obitum suum flere dicit. nisi mavis CARMINIS. STVDIVM. Versu decimo quinto Aldus rectè IACENT. Alii mendosè TACENT. Jam enim dixerat SILENT. In ultimo DISCENDENS. pro DISCEDENS. qualia multa in lapidibus & antiquis libris. Hoc tamen Aldus edidit. Vides, quod antea dixerat *Lethi domum*, hoc est, *sepulchrum*, postea *Ditis domum* vocat. Postremò ne quid de hac explicatione nostrâ dubites, ita veteres quoque glossae explicant, quarum excerpta viri doctissimi ediderunt, DOMVS. EXILIS. PLVTONIA. *sepulchrum*

dicit, quod ad mensuram corporis factum est; dicit in invidiam magnorum aedificiorum. Et emenda obiter, EXILIS, dicit in *Exc.* Concludam eo quod Diodorus libro primo scribit de Aegyptiis, Eos, vivorum domos *diversoria*, sepulchra verò *domos aeternas* nominare: quòd in illis non nisi brevi tempore commoremur, in his perpetuò nobis habitandum sit. Ideoque domos ab iis negligi, sepulchra verò ingenti sumptu exstrui. Verba doctissimi Scriptoris haec sunt: *Οἱ γὰρ ἐγχώριοι τὸν μὲρ ἐν τῷ ζῆν χρόνον εὐέλῃ πανήελως εἶναι νομίζουσι, τὸν δὲ μετὰ τὴν τελευτὴν δὲ ἀρετὴν μνημονευθεσόμενον, περὶ πλείους ποιῆσαι. καὶ τὰς μὲν τῶν ζώντων οἰκήσεις καλεῖσθαι ὀνομάζουσιν, ὡς ὀλίγον χρόνον ἐν ταύταις οἰκόντων ἡμῶν. τοὺς δὲ τῶν τετελευτηκότων τάφους, αἰδίους οἴκους προσαγορεύουσιν, ὡς ἐν αἰδοῦ διατελούντων τὸν ἀπείρον αἰῶνα.*

C A P. I I I.

Varius Poëta in magno pretio apud antiquos. De ejus Tragoediâ Thyeste quid senserint. Ex eâ versus nonnulli partim restituti, partim illustrati. Ut & ex choris Senecae. Censorinus emendatus. Gerardi Joannis Vossii laus. Varronis Atacini versus correcti. Ex Varii Panegyrico fragmentum. Varii nomen apud Servium corruptè legitur. Cur duplex Ulysses Horatio

ratio dicatur. Ode sexta libri primi percurritur.

Nobilissimum fuit felici illâ, ac verè aureâ, Divi Augusti aetate Varii Poëtae ingenium. adeò, ut ipse Virgilius ei tantum non asfurgere videatur, eclog. 9. v. 35.

*Nam neque adhuc Varro videor, nec dicere
Cinnâ*

Digna —

Quod tamen, si quid ex iis fragmentis, quae etiamnum exstant, judicandum est, divino coelestis illius animae candori atque verecundiae ascribi debet. Quae enim ex eo imitatus est, tanto emendatiora Varianis sunt, ut nihil honorificentius ei contigisse putem, quàm quòd ea scripserit, quae Virgilius imitando castigare dignatus est. Inter alia ingenii ejus monumenta laudatur inprimis **THYESTES** Tragoedia, quam optimus auctor Fabius cuilibet Graecorum comparare non veretur. Et exacti judicii Scriptor, quisquis est, qui de causis corruptae Eloquentiae scripsit: *Nec ullus Asinii aut Messallae liber tam illustris est, quàm MEDEA Ovidii, aut Varii THYESTES.* Nam Grammaticos omitto. è quibus tamen illud Philargyrii singulare est: *Aut Varium, cujus exstat THYESTES*

STES Tragoedia, omnibus Tragicis anteferenda.
Ejusdem Tragoediae Ode vi. Scriberis Vario,
meminit Poëta,

Nos, Agrippa, neque haec dicere, nec gra-
vem

Pelidae stomachum cedere nescii,
Nec cursus duplicis per mare Ulyssei,
Nec saevam Pelopis domum
Conamur, tenues grandia —

Ut enim priore loco praecipua Homeri opera Iliadem atque Odyssëan, ita altero illud scriptum, quod inter Variana nobilissimum fuit, innuit. Ex eâ Tragoediâ citat Fabius: *Jam fero infandissima, jam facere cogor.* Puto fuisse versum, hoc modo:

— *Jam fero infandissima:*
Jam facere cogor —

Fortassis ex eadem sunt, quae Marius Victorinus adducit libro i. Artis Grammaticae: quae, quia confusissima illic exstant, hic adducam, ut emendem. Ita igitur ille: *De quâ re Varius sic tradit: primum huic nervis septem est intenta fides, varique additi vocum modi, ad quos mundi resonat tenor, sua se volventis in vestigia.* Nos existimamus fuisse Anapaesticos, quo genere plerique Tragoediarum Senecae chori conscri-
 pti

pti sunt. Ita igitur putamus ordinandos
esse :

— Primum huic

Nervis septem est

Intenta fides :

Variique modi

Additi vocum,

Ad quos mundi

Resonare tenor,

Volventis sua

Se in vestigia.

Quae mutatio certè nulla est. Ne quem autem
offendat ille,

Additi vocum.

Est enim similis illi,

Stridulos cantus.

Et,

Antè non linguas.

Et si qui plures. Quorum exemplo cum quoque
tueri possis:

Non suâ sylva

Decorata comâ.

Cùm omnes ad unum manuscripti constanter
ita habeant. Nec cum Viris tamen doctis, qui
reponunt,

Non sylvâ suâ.

pugnare velim. Quod autem monometros feci versus, in eo Jos. Scaligeri judicium secutus sum, qui in suo libro, qui etiamnum penes Ger. Joh. Vossium est, nonnullos Senecae choros eo modo distinxerat. Et verò, plerosque eorum, (non enim jam de omnibus loquor) ita dividendos esse, multi versus fidem faciunt, quos, ni id fiat, difficulter metiri possis. Quales ille choro Troadum:

Canuit Ide, Ide nostris.

Et,

Contenta sono. Hec̃torâ flemus.

Et in Phaedrà:

Murmure saevo: Amat insani.

Nam quod hiatum admisisse dicas, id Attio, aut Pacunio, quam cultissimo utriusque istius Tragoediae auctore dignius esse puto. In reliquis Tragoediis, plures reperire est, in quibus docti haerent, qui tamen omnes benè habent, si sic diviseris. Ideoque nullum nisi in colis modò hiatum videas. Quin & illos,

Bis pulsata Dardana Grajo.

Et,

Spernit superbos humilesque simul.

Et,

Et,

Audetque vitae ponere finem.

Divide.

*Bis pulsata**Dardana Grajo.**Spernit superbos**Humilesque simul.**Audetque vitae**Ponere finem.*

Jam nihil est, quod te moretur. Quod ad sententiam Varii attinet, de Musico orbium coelestium concentu loquitur. De quo & multi egerunt, & eo loco, quo hos citat Victorinus, agit. Censorinus capite xiiii. quod totum de hac Musica est: *Quarè Dorylaus scripsit, esse hunc mundum organum Dei. Alii addiderunt, esse idem τὸ χορδαῖον, quia septem sunt vagae stellae, quae plurimum moveantur. Lege, esse id ἐπὶ ἀρχοῦ, ut & nos adolescentes olim, cum editionem ejus libelli moliremur, legebamus, & confirmabat Jos. Scaliger; qui & in libro, quem debemus ei, cui omnia, Ger. Joh. Vossio, annotârat, Alii addidère, id esse ἐπὶ ἀρχοῦ. Et quoniam me, ut ibidem Censorinus inquit, longius dulcedo Musica abduxit, cur non exigam etiam è suavissimis Varronis Atacini verbis mendam tollimus, quos eodem, quo illos Varii, loco Victorinus adducit! Ita enim ille:*

*Vidit & aethereo mundum torquerier axe,
Et septem aeternis sonitum dare vocibus or-
bes*

*Nitentes aliis alios; quae maxima Divûm
Laetitia stat, tunc longae gratissima Phoebi
Dextera consimiles meditatur reddere vo-
ces.*

Sed legendum:

*— quae maxima Divûm
Laetitia est. At tunc longè gratissima Phoebi
Dextera —*

Sed haec obiter. Nunc ad Varium. Scripserat
& Panegyricum Augusto, ad quem hac eadem
Ode alluisse videtur Horatius:

*— Dum pudor,
Imbellisque lyrae Musa potens vetat
Laudes egregii Caesaris, & tuas
Culpâ deterere ingeni.*

Ex eodem opere dicit Acron hos versus esse E-
pistolâ xvi. libri primi:

*Tene magis saluum populus velit, an popu-
lum tu,
Servet in ambiguo qui consulit & tibi, &
urbi,
Jupiter —*

Sed apud eum, etiam in editione Cruquii, *Va-
ri* mendosè legitur. Servius ad illud,

Nam

*Nam neque adhuc Varo videor nec dicere
Cinnâ*

Digna —

Varus Poëta fuit. De hoc Horatius:

— Varus ducit molle atquè facetum

Item:

*Scribêris Varo fortis & hostium
Victor. —*

Nam Varus dux fuit, cui suprâ blanditur. Qui nonnulla carmina scripsit. Nonnulli sanè Alfenum Varum volunt, qui licet Jurisconsultus, & successor Servii Sulpicii esset, etiam carmina aliqua composuisse dicitur. Sed hoc teste Horatio falsum est, qui Varum Poëtam laudat. Emenda Varius Poëta fuit. Et, qui Varium Poëtam laudat. Ita enim scripsisse Servium si non ipsa clamarent verba, evinceret tamen vel unius Horatii versus, quem adducit,

Scribêris Vario —

Neque enim is admittit Varo. Quarè & in Virgilii loco, & utroque Horatii pro Varo Varius reponendus est. Eadem Ode, Duplicis Ulyssëi rectè Lambinus explicat, ut Graeci usurpant, διπλοῦς ἀνὴρ. Neque tamen omittendum est, quod Florens Christianus in suo codice, cujus nobis copiam olim fecit Cl. Christianus, vir paternarum virtutum haeres, annotârat, Dupli-

cem fortasse dici, quod bis inferos ingressus esset. Undè & à Simmiâ Rhodio in Arâ vocatur Δίζωος:

Πανὲς τε ματρὸς εὐνέτας, φῶρ
Δίζωος —

Nam quod Theognis ullum ab inferis rediisse negat, nisi unum modò Sisyphum, certè cum illius meminisset, si aut Herculis aut Thesei noluit, Ulysssem saltem, Sisyphi, ut fama est, filium omittere non debebat. Versus ejus quia vulgo notissimi sunt, non adscribam.

C A P. I V.

Horatius in Alcaeï imitatione multus. Alcaeï versus apud Athenaeum & Heracliden Ponticum variis locis in integrum restituti. Eum Euripides imitatus. Horatius passim illustratus.

Quod Pisonibus alicubi praecipit Horatius, ut Graecorum scripta nocturnâ versarent manu, versarent diurnâ, id non tam verbis praecepit, quam exemplo suo ostendit faciendum esse. Quo enim cumque te convertas, vix ulla pagina sese offert, in quâ non aliquod illustre Graecorum vestigium occurrat. Ecce nonâ hujus libri Ode.

*Vides ut altâ stet nive candidum
Soraete —*

ex illis Alcaei penè conversa videri possint:

ὕει γὰρ ὁ Ζεὺς, ἐν δ' ὀραίνῳ μέγας
χειμῶν, πεπάγασιν δ' ὑδάτων ῥοαί.

* * * * *

* * * * *

κάββαλλε τὸν χειμῶν' ἐπὶ μὲν τιθεῖς
πῦρ, ἐν δὲ κερναῖς ὄινον αἰφειδεως
μελιχρὸν, αὐτὰρ ἀμφὶ κήρσα
μαλθακὸν ἀμφὶ τίθει γνόφαιλλον.

Quod licet ab aliis quoque observatum sit, hic tamen repetendum fuit, ut eos versus, qui vulgò valdè corrupti sunt, paullò saltem meliores hic proponerem. Jam illa Ode XIV.

— Nonne vides, ut

Nudum remigio latus,

Et malus celeri saucius Africo

Antennaeque gemant? ac sine funibus

Vix durare carinae

Possint imperiosius

Aequor? Non tibi sunt integra lintea,

Non Di —

hausisse videtur ex hisce ejusdem apud Heraclidem Ponticum

τὸ μὲν γ' ἔνθεν κύμα κυλίνδεσθαι.

τὸ δ' ἔνθεν ἄρμεες δ' αὖν τὸ μέσον ναῖ
φορήμεθα σὺν μελαίνας.

χειμῶνι μοχθεῦντες μεγάλα· καλὰν
παρ μὲν γὰρ αἴηλος ἰσοπέδαν ἔχει,
λαῖφος δὲ πᾶν ἀδῆλον ἦδη,
καὶ λακίδες μεγάλαι καὶ αὐτὸ.
χαλαῶσι δ' αἰγκύραι —

Ac ne hoc quidem alios fugerat : qui tamen non viderunt, secundum & tertium versus hoc modo scribendos esse ;

τὸ δ' ἐνθεν ἄμμες δ' αὖν τὸ μέσον
ναὶ φορήμεθα σὺν μελαίνα ;

Ita enim nullâ propemodum mutatione factâ ratio versuum constabit. Alcaeus :

πίνωμεν , τί τὸν λύχνον σβέννυμεν ; δάκτυλος
ἄμμερα.

* καὶ δ' ἀνάειρε κυλίχλαις , μεγάλαις , αἱ τὰ
ποικίλαι

οἶνον γὰρ Σεμέλαις καὶ Διὸς υἱὸς λαθικηδέας
ἀνθρώποισιν ἔδωκ' . ἔγχεε κίρναις ἓνα καὶ δύο
πλείαις· καὶ κεφαλαῖς δ' ἄτεραι τὰν ἑτέραν
κύλιξ

* ὠθεῖτω , ἓνα πρὸς δύο ὕδατος πρὸς τρεῖς ἀκράτῃς.

Sed haec & portentose corrupta , & ab aliis infeliciter fanè tentata sunt. Principio, quod eruditissimos viros fugit, carmina choriambica sunt Alcaica, cujus generis nonnulla Alcaeï fragmenta, & aliquot Horatii Odae etiamnum exstant. Velut illa ex Alcaeo, lib. i. Od. xviii.

Nullam, Vare, sacrâ vite prius severis ar-
borem.

Et

Et si quae aliae. Quare in primo versu vocula τὸν delenda, & pro σβέννυμι legendum est σβεννύομι. Si tamen eam vocem retines. Nam & pro eâ ἀμμένομι scriptum est. Utraque lectio & apud Athenaeum exstat, & verò magno iudice quaeque se tuetur. Haec, ut primus observavit Hen. Stephanus, incerto Epigrammatis auctore, libro Anthologiae septimo, quod Poëta sic concludit:

πίνωμι βάκχου ζῶρὸν πόμα. δάκρυλος αἶψ'
ἢ πάλι κοιμισθὲν λύχνον ἰδεῖν μέρομι;

Illa ipsius auctoritate Horatii, qui libro III. Ode XXI. ad Amphoram manifestè huc alludit:

Te Liber —

*Vivaeque producent lucernae,
Dum rediens fuget astra Phoebus.*

Versu secundo legebamus

Κάδδ' ἀνλινε κυλίχνας μεγάλας, αἶψε ποικίλα:

Ita neque longè à vulgatâ lectione abeas, simulque & sensus & versus constet. Neque melius quidquam nunc occurrit. Quod autem venustissimè οἶνον λαθικηδέα hominibus à Baccho datum esse dicit, imitatus est Euripides Bacchis,

— ὁ Σεμέλης γόνος
βότρυος ὑγρὸν πόμ' εὔρε, κ' εἰσηνέγκατο

θνητοῖς, ὁ πᾶν τοὺς τάλαιπῶρους βροτοὺς
 λύπης, ὅταν πλησθῶσιν ἀμυπέλου ῥοῆς.
 ὕπνον τε λήθην τῶν καθημέραν κακῶν
 δίδωσιν· ἔδ' ἔς' ἄλλο φάρμακον πόνων.

Et ad id epitheton non uno loco allusit Horatius. Ut cum libro II. Ode VII. *Massicum* vocat *obliviosum*, quia curarum oblivisci facit. Et libro I. Ode VII. monet Plancum, ut *tristitiam ac vitae labores mero finiat*. Et eadem Ode Teucer ita hortatur socios,

— *Nunc vino pellite curas.*

Et eodem libro Ode XVIII. *non aliter mordaces sollicitudines diffugere* dicit. Libro II. Ode XI.

— *dissipat Eurus*

Curas edaces —

Et libro III. Ode XII. *eo elui mala*. Ut & alibi de Cado,

— *amaraque*

Curarum eluere efficax. Et XXI.

Tu spem reducis mentibus anxiiis.

Epodo IX. *eo Curas, metumque, Caesaris rerum cupit solvere*. Et Satyrâ VII. libri II.

Nunc vino quaerens, nunc somno fallere curam.

Epistolâ V. libri I.

Sollicitis animis onus eximit —

Et

Et xv. ejusdem;

Quod curas adimat —

Denique Epodo xiiii. felicissimâ, ut mihi quidem videri solet, audaciâ, Vinum *Dulce alloquium*, hoc est, consolationem, (*alloquendi* enim verbo pro *consolari* veteres usurpasse nemo nescit) *deformis aegrimoniae* vocat. Quibus omnibus τὸ λαθικηδέα variè circumlocutus est. Quintus versus. particulâ μὲν, aut simili aliquâ fulciendus est. Est autem simillimum huic Antiphanis illud, quod itidem, ut Alcaeus calicem calice, vinum vino pelli jubet.

οἶνω τὸν οἶνον ἐξελαύνειν, κόπον κόπῳ.

In postremo illa, εἶνα πρὸς δύο ὕδατος πρὸς τρεῖς αἰκράτου, perperam ex Philetaeri verbis, quae Athenaeus huic loco subjungit, huc irreperunt. Cum enim hos quinque versus, & initium sexti verbum ὠθείω recitasset, addit; Εἶνα πρὸς δύο ῥηλῶς κερναῖναι κελεύων· ὁ δ' Ανακρέων ἔτι ζωρότερον, ἐν οἷς φησὶ, καθαρή δ' ἐν κελέβῃ πέντε καὶ τρεῖς ἀναχέισθαι. Φιλέταιρος Τηρεῖ, δύο ὕδατος πρὸς τρεῖς αἰκράτου. Hoc est (Nam Jacob. Dalecampius, quod saepè alias, non aliena hic interpretatus est, sed obtrufit sua) *Disertim unum ad duo misceri jubens. Anacreon etiam meracius, cum inquit: In purâ celebe quinque & tres refundantur. Philetaerus Tereo, Duo aquae ad tres meri. Haec ille. Quare ex Alcaei verbis dolenda sunt.*
Id

Id quod tot ac tantos in literis hac aetate viros
fugisse satis mirari nequeo. Totus igitur Alcaei
locus ita legendus sit;

πίνωμεν. τί λύχνον σβεννύομεν ; δάκτυλος
ἡμέρα.

καὶ δ' ἄνθ' ἔπεινε κυλίχνας μεγάλας, ἄλλ' ἔε ποικίλα.
οἶνον γὰρ Σεμέλας καὶ Διὸς υἱὸς λαθικηδέα
ἄνθρωποισιν ἔδωκ'. ἔγχρε κίρνας ἕνα καὶ δύο
πλείαις κακ' κεφαλαῖς δ' ἄτερα μὲν τὰν ἑτέραν
κύλιζ

ᾠθεῖτω * * * * *

Quae si cum iis conferantur, quae summi viri
Hadr. Junius, Is. Casaubonus, aliique ante nos
tentârant, eos neque veram ad horum versuum
emendationem viam vidisse liquebit, neque a-
deò videre potuisse, cum quali metro consta-
rent, id eos fugeret. Nunc eosdem versus eo-
dem Carminis genere Latinè à me expressos,
inconditè quidem illos, sed ut potui tamen,
hic apponam;

*Da magnos calices, & variis poscito poculis,
Nobis quippe dedit vina Jovis & Semeles
puer,*

*Curarum alloquium. Da cyathis pocula
commodis*

*Mista unum & duo. Pellat capiti jam cali-
cem calix.*

C A P. V.

Claudii Puteani elogium. Ejus in Horatiani loci emendatione concurrens cum Danicle Heinſio industria. Puteanorum fratrum, ac imprimis Petri laus. Quaenam mater fuerit Orpheo? qui Pater? Ovidius inſigni mendo liberatus. Idem alio loco correctus. Aelinus quid?

Magna Claudium Puteanum fama praeeſſerat, major inventus eſt. Ingenium ſummum, invidendae ſubtilitatis acumen, quod caſtigatiſſimum judicium temperabat. Eruditio etiam in adoleſcente ſene digna. Nemo utriuſque linguae ſcriptores aut accuratius legerat, aut feliciter concoxerat. Adhaec pietas in Deum ſingularis, morum probitas, ac beatus ille coeleſtis animi candor talis, qualis non hoc infelici ſaeculo naſci debuit, quo omnes virtutes velut facto agmine terris exceſſerunt: ſed aureo illo, quo Dii ipſi immortales exciti ſedibus ſuis has regiones, haec loca, beatiffimo confortio cum hominibus habitare dignati ſunt. Tum autem gravitas, qualis eum Senatorem decuit, qui in florentiſſimo totius Europae regno, conſpirante omnium gentium atque populorum conſenſu, principem ordinis ſui locum

cum obtinebat. Quarum virtutum etsi maximum, majus tamen posteritati desiderium relicturus fuerat, nisi recidivam parentis gloriam resuscitarent Puteani fratres, juvenes in quibus paternarum virtutum viva atque spirans imago elucescit. Cum quibus omnibus conjunctissimè quidem olim vixi, cum nullo tamen conjunctius, quàm cum Petro Puteano. Is igitur inter alia cimelia, quibus eorum bibliotheca instructa est, ostendit mihi nonnullas in Horatium Patris sui Notas, quibus vir ille, ut in aliis quoque auctoribus consueverat, Horatium per Horatium explicabat. Id enim tutissimum esse interpretandigenus rectè vir summus judicabat. Excerpsi autem ex iis insignem certè conjecturam; quae, licet à Dan. Heinsio occupata sit, eam tamen hic proponam, ut Puteani sententiam excellentis viri judicio, & illius vicissim sententiam judicio Puteani comprobem; cùm tamen neque hic illius, neque ille cum ea scriberet, hujus scripta viderit. Ita igitur Ode XII.

*Undè nil majus generatur ipso,
Nec viget quidquam simile, aut secundum;
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.*

Quo loco, non, ut vulgò, *occupavit* legebat Puteanus; sed quomodo Dan. Heinsius, *occupabit*. scilicet in hymno meo. Et certe Palladem, ut promittit, statim post Jovem nominat.

nat. Sed quid est , quod Orphea arte maternâ tigrides ac leones traxisse dicit ? Scimus quidem , nonnullos è veteribus scribere , Apolline genitum fuisse , sed obtinuit , ut Oeagri fluminis , & Calliopes crederetur. Quidnam igitur Ovidio faciemus , qui cum Elegiâ in Ibin Oeagram ac Calliopen ei assignasset , illis versibus ,

*Neve venenato levius feriaris ab angue ,
Quam senis Oeagri , Calliopesque nurus.*

in Tibulli tamen Epicedio eundem illi cum Lino patrem , hoc est , Apollinem tribuit ? Ita enim ille ,

*Quid pater Ismario , quid mater , profuit
Orpheo ?*

*Carmine quid victas obstupuisse feras ?
Et Linum in sylvis idem pater edidit altis ,
Dicitur invictâ concinuisse lyrâ.*

Ecce , eundem patrem , qui Orphea , etiam Linon edidisse dicit. Sed insigne mendum è cultissimo carmine tollendum est. In nonnullis libris ita legitur ,

Et Linon in sylvis idem pater & Linon altis.
undè praeclarè , dicendum enim est , emendavimus.

*Et Linon in sylvis Idae pater Aelinon altis
Dicitur invitâ concinuisse lyrâ.*

Cur

Cur in sylvis Idae? quia Apollo tutelarior Trojae Deus. Undè non dissimili modo dixit Horatius,

Phoebe, qui Xantho lavis amne crines.

Est autem *Aelinus* Carminis lugubris genus, quo Apollo filii sui Lini mortem deploravit. Undè & nomen accepisse volunt. De quo plura in Graecorum Commentariis. Quod ad hiatum attinet, usitatissimum eum optimis quibusque poëtis esse, nemo est, qui ignorat. Sed & alibi eo usus est Ovidius,

— *qui longa per aequora vecti,
A Tyro hac profugos posuistis sede penates.*

Ita enim, ut rectè observat Gifanius, meliores libri. Denique *invictâ* *lyrâ* legendum est, non *invictâ*. Tam tristis enim obitus memoriam abominata Carmen lugubre canere velut refugiebat. Alteram Puteani conjecturam quoque subjicere visum est. lib. II. od. III.

*Omnes eodem cogimur, omnium
Versatur urna; serius ocys
Sors exitura, & nos in aeternum
Exilium impositura cymbae.*

Sed acutissime Claudius Puteanus vitiosam interpunctionem viderat. Ea igitur ejecta legebat hoc modo,

— *omnium*

— omnium
Versatur urnâ serius ocys
Sors exitura —

hoc sensu omnium mortalium sors, illorum *se-*
rius exitura, horum citius, versatur urnâ. *Urnâ*
 igitur non ut vulgo putant, nominandi, sed,
 ut ille, auferendi casu accipiendum est. Neque
 jungitur cum τῶ versatur, sed τὸ versatur jun-
 gitur cum voce *sors*. Et ita Doufa Commenta-
 rioli capite sexto.

C A P. V I.

Horatius cur frondes Hyemis sodali Hebro dedi-
candas dicat. Euro legendum esse contenditur.
Simile mendum ex Virgilio sublatum. Hebrus
unde nomen sit sortitus. Florentis Christiani
& Claudii filii laus. Etiam Jacobi Augusti
Thuani & Jacobi Philippi Mausaci. Plutar-
chus de fluminibus insigni mendo liberatus.

Inter ea, quae Caesar Scaliger Horatium per-
 peram dixisse pronunciat, etiam illud crimi-
 natus est, quod libro primo Ode xxv. aridas
 frondes Hebro dedicârit; cùm eae flammis po-
 tius exurendae committi debuisse videantur,
 quàm fluminibus absorbendae tradi. Non igno-
 ro quidem, quomodo id ab Hadr. Turnebo,
 ac Laev. Torrentio excusatum fit; quorum ego
 in

in tam justâ divini Poëtae defensione conatum probo, pietatem amo, etiam successum laudo; & tamen res longè aliter mihi transfigenda videbatur. Crimen enim inficiari malim, quàm defendere. Nimirum non eo modo, quo vulgo legitur, Horatium scripsisse puto;

*Aridas frondes Hyemis sodali
Dedicet Ebro.*

sed mutatione nullâ; *Dedicet Euro.* Ut aridas frondes eodem modo ventis dissipandas donet, quo sequenti carmine,

— *tristitiam & metus
Tradit protervis in mare Creticum
Portare Ventis* —

ac Eurum Hyemis sodalem vocet, ut alibi Zephyros *Veris comites* appellavit. Est autem ortus error è scribendi more, quo B. pro V. ac hoc vicissim illius loco exarabant. Simile mendum, ac eodem fonte derivatum è Virgilio fustulisse mihi visus sum. Libro enim divini operis primo, quo loco legitur, v. 317.

— *volucremque fugâ praevertitur Ebrum.* videtur legendum *Eurum*. Primum, quòd Ebrum quietissimum esse constet; ut volucer dici nequeat. Et ita Servius ad eum locum; *Multum quidem laudis flumini epitheto addidit; sed falsum est. Nam est quietissimus, etiam cum per hyemem crescit.* Deinde quod ventis, non autem

autem fluminibus alae assignentur ; ut in illo Juvenalis de Austro sat. v. v. 101.

— *& siccet madidas in carcere pennas.*

Erit igitur tale , quale est illud nostri ; lib. 11. Od. xvi.

— *agente nimbos
Ocyor Euro.*

Ac certè sic legisse Fl. Christianum , indicavit mihi Claudius ejus filius , vir , in quo singularis eruditio cum pari humanitate certat. Et quia commodum Ebri mentio incidit , non injucundum , ut opinor erit , audire , unde id flumen Ebri nomen sortitum sit. Id ita in voce Ἐβρος Auctor περὶ πόλεων καὶ ὄρων ἐπανομίας explicat. Cassander , inquit , Thraciae Rex uxorem habuit Crotonicen , è quâ filium suscepit Ebrum nomine. Repudiata verò Crotonice Damasippen Atracis filiam uxorem duxit. Quae cum privigni amore capta , eum de stupro compellasset , Ebrus tantum nefas detestatus , novercam velut furiarum unam fugiens , sylvis & venationi sese dedit. Cum autem impotens foemina desiderii sui compos fieri non posset , five indicii metu , seu repulsae offensâ , crimen vertit , Ebrumque apud conjugem accusavit , tanquam continentissimus juvenis patrium cubile temerare concupisset. Cassander rivalitatis oestro furens sylvam , in quâ degebat Ebrus , irrupit,

pit, strictoque ense filium insecutus est. Qui cum aliter effugere non posset, in Rhombum flumen se projecit, quod ex ejus nomine Ebrus postea usurpari coepit. Haec Timotheus, inquit, libro de fluminibus xi. Sed hoc loco gravissimum in Graeco codice mendum est. Nam ὁδ' ὡς ἐριννυν φυγῶν τὴν μήρηα, προσηκαί-
~~ρει~~ γυναικίαις editur, cum κυνηγίαις scriben-
 dum sit. Ne hoc quidem loco Natalis Comes à solenni malè vertendi formulâ recessit. Ecce, *Is verò tanquam Erinnyon novercam fugiens, à fu-*
rore foemineo sese liberavit. Crediderim ego Natali fuisse sinciput, quale puerpero Jovi fuit; non quidem ut Minervas,

— (μὴ τοῦτο φίλον διὰ πάντας γένοιτο)

sed ut ineptas versiones pareret. Vergerius autem, Natalis, credo, vestigiis deterritus, quod non intelligere se videbat, id omisit. Dimidium enim tantum hujus fabellae vertit. Hoc mendum, ut & alia multa, jam pridem ex eo Scriptore sustuli. Cujus rei & olim mihi testis fuit vir, non sine religiosâ veneratione nominandus, Jac. Aug. Thuanus, & nunc sunt, penè quotquot mihi videre contigit, eruditi. Ac immane quantum gavissus sum, cum id in mentem quoque Jac. Maussaco venisse vidi, juveni, qui, cum jam nunc secundus nemini suorum agat, quid de illo sperandum putas, tunc cum aetas adoleverit? Equidem haec conjectura o-
 mitti

mitti poterat, cum ab eo nuper, ut dicebam, occupata sit, sed testandum gaudium fuit, quo imos mihi sensus pertentari sentio, quoties cum ingeniis ejusmodi mihi conspirare contingit.

C A P. V I I.

Miscentor. Cyathi commodi quinam dicantur Horatio. Quaenam alimenta commoda Scaevolae IC. Quid, pro commodo rationum apud Terullianum. Terentii vulgata lectio defensa. Cur vicina Lyco uxor Lyci dicatur. Horatius semel iterumque illustratus & in integrum restitutus.

Lib. III. Odâ XIX. Poëta velut Bacchi numine plenus furit ac lymphatur; suafoque, posthabenda seria, nihil nisi cyathos ac vina postulat;

Da Lunae properè novae :

Da noctis mediae; da puer, auguris

Murenae. tribus, aut novem

Miscentur cyathis pocula commodis.

Sed τὸ *Miscentur* mihi nimis languidum pro bacchanti ac velut entheo furore concitato videbatur; legebamusque *Miscentor*. Rectè, ac pro imperio. Sed quid est *Cyathis commodis*? Interpres vetus exponit *aptis*. hoc est, opinor, ut diffusius alii, *convenientibus cuique suis*. Ut

qui in Musarum sunt tutelâ , ad illarum numerum novem sumant pocula ; qui verò Gratiis seu Charitibus placere volunt, duntaxat tria. Ingeniosa interpretatio, nisi Christophorus Landinus eam ineptiendi acumine superasset; Commodè , & sine damno miscentur pocula , à tribus cyathis usque ad novem. Est qui minoribus , & ad voluptatem tantum explicet; hoc est, ut interpretatur alius , ebrietatem non inducentibus. Sed illis responderet Horatius,

Parcentes ego dexteras

Odi —

Quid enim tota haec Ode aliud, quam vatem potandi amore furentem spirat? Quare aliud quaerendum est. Romani id, cui nihil deest, sed perfectum, omnibusque numeris plenum est, vocant *commodum*. Ita *Talentum commodum* à Plauto, *Millia commoda* à Lucillio dicta observavit Nonius; docuitque pluribus Jos. Scaliger in aureolo de Re Nummariâ Commentario. Cicero libro Oeconomicorum primo apud Columellam; Tum autem, quod simplex Natura non omnes res commodas amplecti volebat, idcirco alterum alterius indigere voluit: quoniam quod alteri deest, praestò plerumque est alteri. Res commodas vocat perfectas, ac quibus nihil deest, quaeque alterius non indigent. Cervidius Scaevola libro xviii. Digestorum; *Alimenta Commoda*, quae viva praestabat, dari

ri jufferat. Quo loco *Alimenta Commoda*, ita dici existimant, quod ad exemplum Imperatoris Commodi erogarentur; qui cum à Trajano instituta, ac à successoribus ejus observata, aliquamdiu & ipse alimenta praestitisset, ea à suo nomine *Commoda* dici voluerit. Quo nihil frigidius, aut à Jcti mente alienius, aut dici aut fingi poterat; nisi ineptior sit Accursius, qui *Commoda* putavit testatricis nomen esse. *Alimenta Commoda* vocat Scaevola, quae omnibus numeris absoluta sunt, hoc est, quae victum & vestitum, atque etiam habitationem continent. Dices ea omnia sola *Alimentorum* appellatione contineri, ut *Commoda* addidisse nihil necesse fuerit. Javolenus libro II. è Cassio; *Legatis, Alimentis, cibaria, & vestitus, & habitatio* debebitur; quia sine his ali corpus non potest. Non negabo, ita quidem respondisse Cassium; sed aliter longè à D. Marco constitutum est. Ulpianus libro V. de omnibus Tribunalibus; *Qui transigit de Alimentis, non videbitur neque de habitatione, neque de vestiario transigisse; Cum D. Marcus etiam specialiter de istis transigi voluerit.* D. autem Marci legem non modo secutum, sed & ejus auctorem fuisse Scaevolam penè affirmare ausim. Certè Capitolinus in Vitâ Marci, *Habuit secum praefectos, inquit, quorum & auctoritate & periculo semper jura dictavit.* Usus autem est Scaevola praecipuè juris perito. Cum igitur aut eam

Constitutionem ipse scripserit, aut saltem à Principe suo promulgatam secutus sit, omninò necesse habuit addere *Commoda*, ne quis *Citaria* tantum iis contineri cavillari posset. Tertullianus Apologetico, cum objectum Christianis crimen diluisset, quod cum, ut ipse loquitur, *infructuosi in negotiis* essent, vectigalibus Reipublic. non prodesse, ideòque inutiles dicerentur, addit; *Sed caetera vectigalia gratias Christianis agent ex fide dependentibus debitum, quàm alieno fraudando abstinemus. Ut si ineatur, quantum vectigalibus pereat fraude & mendacio vestrarum professionum, facile ratio haberi possit, unius speciei querelâ compensatâ pro commodo caeterarum rationum.* Eleganter pro *Commodo rationum*, pro pariatione, ut unarum defectu è plenitudine alterarum suppleto, rationes rotundae fiant. Non multa negotia exercemus, inquit, ideoque non magna vectigalia debemus. Vos & multa & permagna negotia habetis, ideoque majoribus vectigalibus estis obnoxii. Sed si ratio ineatur, quantum ex illis defraudetis, reperiemur, nos, qui parum quidem, sed justè atque plenè solvimus, è parvo tantum pendere, quantum vos, qui vectigalia defraudatis, è magno. Ita igitur Horatius *Commodos* vocat *cyathos* plenos, quibusque ad justam mensuram nihil deficit. Et tales certè poscere debebat is, cui è vino insanire constitutum erat. Caeterum quod nonnulli apud

pud Terentium pro eo, quod legitur, Adelph.
act. 1. Scen. 11.

*Dabitur à me argentum, dum erit commo-
dum.*

legendum putant,

Dabitur à me, dum erit, commodum.

Ut se solidum daturum, Demeam indemnem
futurum dicat, temeritas certè non excusanda
est.

— *Audiat invidus*

Dementem strepitum Lycus,

Et vicina seni non habilis Lyco.

Libri nonnulli legunt,

Et vicina seni non habili Lyco.

Et ita Acro legit. Explicat enim, *Uxor, quae
seni puella inhabili conjuncta esset, unde & ze-
lum ejus ostendit, dum inhabilem dicit.* Sed
cur *Vicina*, quae erat uxor? Nimirum, quod
cum & puella, & vegeta, & in ipso foret aetatis
flore, Lycus autem confectus senio, & ad Ve-
neris opus peragendum jam inhabilis, non qua-
si uxor, hoc est, eâ consuetudine, quam con-
jugii ratio postulat, cum marito ageret; sed
intacta, ac non aliter, quam vicina cum vici-
no, cum Lyco degeret. Non dissimilis in
dissimili tamen re uxoris descriptio est apud
Juvenalem Satyra vi.

*Nulla viri cura interea, nec mentio fiet
 Damnorum. vivit tanquam vicina marito.
 Hoc solo propior, quod amicos conjugis o-
 dit.*

Hanc ego veram hujus loci sententiam arbitror;
 quam confirmat Acro, cum *vicinam* interpre-
 tatur *conjugem*.

C A P. V I I I.

*V, & B literae ab antiquis librariis promiscuè
 turbatae. Quid sit strictâ myrtus habena.
 Quid galea jubans. Nabis pro navis. Gerar-
 dus Joannes Vossius & Josephus Scaliger lau-
 dati. Monstrum pro tauro. Horatius & Val.
 Flaccus bis emendati. Semel Auctor Elegiae in
 obitum Maecenatis, & Corippus.*

Diximus alicubi, promiscuum fuisse veteri-
 bus librariis V. pro B. & contra scribendi
 usum. Ac id jampridem ab eruditissimis ho-
 minibus infinitis exemplis comprobatum est;
 Et tamen quia istiusmodi nonnulla in hoc quo-
 que Poëta ostendimus, non alienum huic in-
 stituto me facturum puto, si & ex aliis unum
 alterumve afferam, quae oculos illorum fuge-
 rant. Val. Flaccus libro III. in fabellâ Hylae,
 quo loco arma describit, quibus instructae
 Nymphae venatum iverant,

— *Levis omnibus arcus,*

Et manicae virides, & strictâ myrtus avenâ.

Quo loco, quid *Avena* sit, nemo, ut opinor, dixerit. Ego *habenâ* scribendum puto, & intelligi scuticam, quâ venatores uti consueverunt. Pollux libro vi. capite tertio, ζκεύη δὲ κυνηγείου, χιτῶν εὐσταλῆς &c. καὶ σκυλιάλη Venatoris autem arma sunt, expedita tunica, & scutica. Et libro x. capite xxxi. Τὰ δὲ κυνηγέτου σκεύη, λῖνα, δίκτυα, ῥοπαλα, σκυλιάλαι, ξύλαι; Venatoris autem arma sunt, Lina, retia, fustes, scuticae, vincula. *Habenam* autem pro scuticae loro etiam dixit Horatius,

— *metuens pendentis habenae.*

Et Ovidius,

— *scuticae pendentis habenam.*

Eandem voculam eodem planè modo Simplicii, ni fallor Papae, quem ante hos MC. annos sedem Romanam rexisse constat; monumento incisam reperi,

Qui coeli terraeque Petro commisit avenas.

Auctor Scholasticus Elegiae de obitu Maecenatis (neque enim umquam dixeris, hanc ejusdem auctoris esse, cujus praeclarum certè carmen de morte Drusi, ejus, qui in Germania periit, exstat, id quod volebat Jos. Scaliger. Aliter longè fues, aliter catuli) sed tamen quisquis est:

Bacche , coloratos postquam devicimus In-
dos ;

Potasti galeâ dulce juvante merum.

Omninò legendum est *jubante*. Constat enim veteres equorum jubis galeas suas exornasse. *Jubantem* autem galeam pro *jubatâ* eodem modo dixit , quo Silius galeam *Comantem* pro *comatâ*. Rursus Valerius libro quarto :

Flevit Amymone , flerunt Messeides undae ,
Flevit & effusis revocans Hyperia lacertis.

Loquitur de sororibus Jüs , quae ejus mutatae casum deplorabant. Sed in secundo versu pro illo *revocans*, *Revoans*, hoc est, *reboans* legendum est. De illis autem aquarum mugitibus, & earum causis , cum alii , tum Philosophus in Problematis. Corippus libro primo :

Consensusque sui manifestans vota Senatus
Creverat , orabat Dominos , & poplite flexo.
Plurima divinis supplex dabat oscula plan-
tis,

Verbaque narrantis tacitè firmabat amici,

Legendum ,

Creber adorabat Dominos —

Quam conjecturam cum , vix annum quartum decimum egressus , literis approbassem illi viro , cui ego omnia debere me profiteor , hoc est ,
Ge-

Gerardo Johanni Vossio, longo intervallo ostendit mihi, ita Josephum quoque Scaligerum in suo codice annotasse. Quo judicio vix dici potest, quantoperè tum gavissus sum. Quid enim adolescentulo mihi gloriosius contingere poterat, quam in eadem vestigia incurrere, in quibus pedem fixerat heros ille, quo majorem has literas visuras esse vix existimo, non vidisse certè affirmare possum. In Horatii Galatheâ lib. 3. Od. 27. eo versu

Sis licet felix, ubicumque navis;

in libro Henr. Stephani legebatur *navis*: undè suspicabar olim *nabis*. Cum enim totâ hac Ode singulari quodam artificio eam à navigando deterreat, aptius longè ac convenientius natan- di verbum, velut de futurâ naufragâ, quam navigandi, instituto poëtae videbatur. Sic Virgilius I. Aeneidos, de naufragâ Aeneae classe,

— *Pauci vestris adnavimus oris.*

Et Propertius de Ulyssè, lib. III. eleg. XII.

Totque hyemis noctes, totque natasse dies.

Idem libro II. eleg. XXV.

Cum saepè in portu fracta carina natet.

Quod autem dicit, *Sis licet felix*, non ceperunt ejus vim Interpretes. Neque enim hoc vult, id quod illi putant, *licet tibi esse felici*;

vel, *quamvis felix sis*; verum ita accipiendum est, ut tertio Metamorphoseos in Narcissi fabula,

*Inde manus aliquis despectus ad aethera tol-
lens*

*Sic amet ipse licet, sic non potiatur amato,
Dixerat. —*

Habet ergò precandi vim. Illud eâdem Ode,
— *Levis una mors est
Virginum culpae —*

Simillimum est huic Propertii, de Tarpejâ,
quae Capitolium T. Tatio prodere constituerat,
lib. IV. eleg. IV.

Et satis una malae poterat mors esse puellae?
Et ad verbum Herculis Oetaei auctor, quisquis est, non enim Seneca. Nam cum Deianira sublato Hercule mori decrevisset, dum mortis genus secum exigit, inter alia sic ait,

Levis una mors est. levis, at extendi potest.

— *Lacerare ferro, &*

Frangere enitar modo multum amati

Cornua tauri,

In Scaligeri libro erat *Cornua monstri*, quod iratae longè magis, quàm alterum illud, convenit. Sic alicubi de lupo,

Quale

*Quale portentum neque militaris
Daunia &c.*

In eâdem desperatae virginis oratione,

— *age, te procellae
Crede veloci* —

epitheto Euripidis usus est:

μόχθοις ὠκυδρόμοις τ' αἰέλλαις.

Q. Smyrnaeus,

— *τὸν αἰψα θοὰν φορέεσσκον αἰέλλαις.*

Nonnus capite decimo Joannis:

φθεγγόμῳ βαλίῃσιν εἰσάσατε τῷτον αἰέλλαις.

C A P. I X.

*Iduare idem quod dividere. Inde Idus. Idus men-
sem findere cur dicantur Horatio. Caesaris
Germanici Arataea emendata. Quid διχόμε-
σελήνη apud Aratum. Ei vetus lectio restitu-
ta. Aprilis etymon. Josephi Scaligeri laus.
Locus Horatii ex Alcaeo expressus.*

Testatur Macrobius libro primo capite xv. *I-
duare* Etruscis id significâsse, quod Roma-
nis est *dividere*. Ac indè existimat *Idus* dictas esse,
quòd is dies scilicet mensem dividat. Dixerat

idem Plutarchus in Romanicis quaestionibus ,
cujus verba ex antiquo , ut ait , libro adducit
Lambinus. Nam is locus in vulgatis mutilus
est. Allusit ad id etymon , ut videtur , Hora-
tius Ode xi. lib. iv.

*Ut tamen noris, quibus advoceris
Gaudiis: Idus tibi sunt agendaе,
Qui dies mensem Veneris marinae
Findit Aprilem.*

Ut autem Horatius Idus mensem findere dicit,
ita Euripides in Jöne de iisdem dixerat;

*Κύκλος δὲ πανσέληνος ἡκόνιζ' ἄνω
Μηνὸς διχόρης —*

Arato διχόρην σελήνη , hoc est , Luna quae
mensem findit , dicitur.

*Τοῖσι οἱ κεφαλῇ ὑποκείμενοι ἀγλαοὶ ὤμοι
Εἶδον· καὶ κεῖνός γε καὶ ἄν διχόρην σελήνη
Ἰσωποὶ τελέθοιεν —*

Nam quod Theon τὸ διχόρην pleonasmum
pro διχομήνῃ esse dicit , id verò nihil necesse
est. Eadem quidem res manet. Tunc enim
Luna mensem findit , hoc est , διχόρην est ,
cum διχόρηνος , hoc est lumine pleno fulget.
Sed nos de etymo tantum agimus , ad quod
alluisse videtur Horatius. Et alioqui nobiscum
facit Caesar Germanicus; Vertit enim;

*— Humeris manet integer ardor,
Luna etiam pleno mensem cum dividit orbe.
Utrum-*

Utrumque conjunxit Avienus;

— *Hic tantos humeris vibrantibus ignes
Evomit, ut pleno cum Luna nitescit in orbe,
Menstruaque ingenti jam tempora dividit
ortu.*

Sed in Germanici loco *ut jam pleno* legendum est. Non enim Aratus eos etiam plenilunii tempore nitere dicit; sed splendorem eorum, plenae lunae splendori nihil cedere.

— κείνοί γε καὶ ἂν διχόμενι σελήνῃ
Ἰσωποὶ τελέθοιεν —

Idem alibi;

Ἐπιόλ' εἰ τοι νυκλὸς καθαρῆς ὅτε πάντας ἀγανυῖς
Ἀστράς ἀνθρώποις ἐπιδείκνυται ἑραινίῃ νυξ.
ἔδ' εἰ τις ἀδρανέων φέρεται διχόμενι σελήνῃ, ἔρ.

Quod enim eo loco *νεόμενι* legitur, à librario est. Certè *διχόμενι* non Festum modò Avienum, sed ipsum quoque Ciceronem legisse constat. Quin & Theon τὸ *νεόμενι* pro variâ solùm lectione agnoscit; Τὸ δὲ *διχόμενι*, inquit, γράφεται καὶ *νεόμενι*. Ut autem Aratus plenilunium, hoc est, Iduum diem, *διχόμενην* σελήνην vocat, ita Dionysius Halicarnassæus pro eodem ab eadem origine derivatâ voce *διχομενίδαι* ἡμερὰν dixit; Τοῦτο δὲ καὶ μέχρις ἐμὲ διέέλουν Ῥωμαῖοι δρῶντες ὅσον τὶ μικρὸν ὑστερον ἑραινῆς ἰσημερίας, ἐν μηνὶ Μαΐῳ, τοῖς καλεσμένοις ἰδοῖς.

ἰδοῖς, διχομηνίδα βελόμηνοι ταύτην εἶναι τὴν ἡμε-
 ράν. *Id autem mea quoque aetate Romani fa-*
ctitabant, paullo post aequinoctium vernum, men-
se Majo, ipsis Idibus, quem diem mensem finde-
re volunt. Et haec de Idibus; nunc de Aprili,
 unde is mensis dictus sit, videamus. Notissi-
 mum quidem est, veteres tradidisse ab *aperien-*
do dictum esse; *Quod tum*, ut è Varrone Cen-
 sorinus loquitur, *ferè cuncta gignantur, & na-*
scendi claustra Natura aperiat. Sed libet hoc
 loco cum studiosis communicare, quod super
 hac re olim ab eo viro didici, qui omnes omnia
 docere poterat. Is est Josephus Scaliger. Nega-
 bat ille se videre, quomodo ab *aperiendo* dici
 posset. Ejus sententiae duas rationes afferebat.
 Primùm cum annus ab initio decem tantum
 mensium fuerit, non possunt menses stationes
 temporum fixas tenuisse, sed eos semper vagos
 fuisse necesse est. Ita Aprilis semel tantum
 incidebat in tempus vernum; & post duodecim
 annos Romuleos, hoc est, lunares decem,
 redibat in orbem. Deinde ea nomina, quae
 hujus terminationis sunt, si à verbo descen-
 dunt, penultimam corripunt; ut *Probabilis*,
Utibilis, five *utilis*, *Facibilis*, five *facilis*; quam
 producunt, si à nomine deriventur: *Equus*,
equilis, *Ovis*, *ovilis*, *Caper*, *caprilis*. Exceptis
 tamen paucis, velut *Humilis*, & si quae alia.
 His ita constitutis, dubitandum, inquiebat,
 non est, quin *Aprilis* ab *Apro*, hoc est, porco
 dictus

dictus sit. Ut enim Athenis erat Ἐλαφροβολίων, hoc est, Cervilis, ita Aprilis Καπρηβολίων five καπροβολίων Romanis fuit. Ita ille; quae eo afferre visum est, quòd alibi hanc ejus nominis rationem non legissem. Et eam Viro Clarissimo Gerardo Vossio praeceptori meo vehementer probatam memini. Jam quod eadem Ode dicit,

Splendet argento domus —

iisdem penè verbis Alcaeus dixerat,

Μαρμαίρει δὲ μέγας δόμος χαλκῶ.

Sed Horatius de convivali festo die apparatu loquitur, Alcaeus de armis, quibus undique domum suam vir militaris ornaverat.

C A P. X.

Lares renidentes qui sint Horatio. Synchyses eidem usitatae. Id multis exemplis comprobatum. Josephi Scaligeri correctio rejecta. Alia ejusdem admissa. Cur Maena in quatuordecim sedisse dicatur Othone contempto. Magnum pro Magicum malè legi in vulgatis Horatii exemplaribus. Fonius pro Fonium mare. Varro apud Nonium emendatus. Quid è Getico apud Ovidium. Quid olens Maevius Horatio. Quid tenta & tentigo. Horatius in Epodis variè explicatus & correctus.

Epo-

Epodis, in pulcherrimâ Ode II. quâ sub personâ foeneratoris Alfii vitae rusticae laudes Poëta cecinit, mirificè sese torquent Interpretes, quid causæ sit, cur *Lares renidentes* dixerit:

*Positosque vernas ditis examen domus
Circum renidentes lares.*

Verum frustra. Neque enim τὸ *renidentes* ad *lares*, sed ad *vernas* referendum est. Ut sit ordo, *vernas renidentes circum lares*. Est autem Horatio valdè usitata Synchysis. Sic Ode decimâ libri primi,

*Quin & Atridas, duce te, superbos
Ilio dives Priamus relicto,
Thessalos ignes, & iniqua Trojae
Castrâ fefellit.*

Non enim *duce te superbos*, sed *duce te fefellit*.
Et xv. libri iv.

*Phoebus volentem praelia me loqui,
Victas & urbes, increpuit, lyrâ.*

nisi sit, *increpuit lyrâ*, non autem *volentem loqui*, ut in hoc Ovidii,

Annuat Alcides, increpuitque lyrâ.

Epodo sextâ;

Inultus ut flebo puer?

Et undecimâ,

— quibus

— quibus
Lumbos, & infregi latus.

Et Satyrâ tertiâ libri primi:

— saepè velut qui
Currebat fugiens hostem.

Et ejusdem quintâ,

Namque pila lippis inimicum & ludere cru-
dis.

Et in eâdem,

Penè macros arsit, dum turdos versat in igne.

Quam lectionem cum & summo consensu omnes manuscripti tueantur, & agnoscat vetus Persii Scholiastes, non debuit à Lambino immutari, cujus tamen fidem & Daniel Heinsius & Robertus Stephanus in suis editionibus secuti sunt. Satyrâ primâ libri II.

Quisquis erit vitae, scribam, color —
& paullo post:

— sed bona si quis
Fudice condiderit laudatur Caesare —
nisi fortassis eo loco laudatus malis. Et in Tiresiâ, lib. II. Satyr. v.

Quando pauperiem missis ambagibus horres,
Accipe, qua ratione queas ditescere —

pro, Accipe missis ambagibus, uti rectè vetus
Com-

Commentator explicat: & in secunda epistola libri II.

In scalis latuit metuens pendentis habenae
est enim ordo, *latuit*, in *scalis pendentis habenae metuens*:

Denique in Arte,

Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
Delphinum sylvis appinget, montibus aprum.

Est enim *prodigialiter appinget*, non autem, *prodigialiter variare*. Nam quod eruditissimi viri volunt, illud simile esse:

Turpiter obticuit sublato jure nocendi.

Ut sit *jure obticuit*, non autem, *turpiter*; ut verbo dicam, falsi sunt. Equidem has loquendi formas videri duras non negabo. Sed, ut in omni legum, sic in hoc Scriptorum genere, personae quaedam singulare privilegium merentur, & videmus quosdam ita decere vitia, ut virtutis locum obtineant. Tyrones tamen caveant, ne ea vulgò imitentur, quae Scriptoribus antiquis suo quodam jure permissa sunt. Epodo tertiâ,

— *O dura messorum ilia,*

Quaeis hoc veneni saevit in praecordiis?

legebat Jos. Scaliger; non ut vulgò,

— *O dura messorum ilia!*

Quid hoc veneni saevit in praecordiis?

Quod non probo. Sed quid est, quod Ode proximâ

ximâ Maenam in quatuordecim sedisse dicit, *Othone contempto* ? si res ejus, ut utar Juvenalis verbis, *suffecit legi* ? Certè & hic Horatius superbum pecuniâ ambulare dicit : & Plinius libro xxxv. capite xviii. inter eos numerat, qui è *sanguine Quiritium*, & *proscriptionum licentiâ*, ut ipsa loquitur, *ditati sunt*. Adde, quod & in ingenuitatem assertus, & aureorum annulorum jus ab Augusto ei delatum sit. Postremò tribunum militum fuisse constat. Duobus autem primis tribunis, licet equites non essent, jus in quatuordecim spectandi fuit. Nam quod Laevinus Torrentius vir clarissimus lege Theatrali cautum fuisse dicit, ne libertini in quatuordecim ordinibus spectandi jus haberent, nullius idonei Scriptoris testimonio comprobavit. Quin contrà, omnis Scriptorum consensus clamat, cujuscumque generis hominibus, modò census illis equester esset, in quatuordecim sedendi jus fuisse. Sed ne videar rem paucis ignoratam, tanquam novam, docere velle, unico Juvenalis testimonio nunc defungar. Is igitur Sat. III.

— *exeat, inquit,*

*Si pudor est, & de pulvino surgat equestri,
Cujus res legi non sufficit; & sedeant hic
Lenonum pueri, quocumque in fornice nati.
Hic plaudat nitidi praeconis filius inter
Pinnirapi cultos juvenes, juvenesque lavi-
stae.*

Epo-

Epodo quintâ iterum legebat Scaliger,

Formidolosus dum latent sylvis ferae.

Non *formidolosae*, eo annotârat, eodem modo Graecos suo περιδής uti. Isocrates ad Demonium, περιδής εἶναι τοῖς μηδὲν ἀδικῶσιν. Atque ita usurpavit etiam alicubi Horatius,

— *dum me Scorpheus aspicit*

Formidolosus —

Eâdem Ode,

— *quid est, cur barbarae minus*

Venena Medae valent?

Subintellige, *quàm*. *Quid est, cur mea venena minus quàm Medae valent?* Graeci feliciter hoc per articulum; quo quia Latini destituimur, magnae plerumque obscuritatis causa est. Seneca Hippolyto:

Fortis per altas invii retro lacus

Vadit tenebras miles audacis proci,

Solio ut revulsam Regis inferni abstrahat.

Intellige Dominam. Graeci dicerent τὴν τῆς Πλάτωνος. Quod quia Latini nequeunt, existimârunt nonnulli aliquid hic deesse. Neque minus obscurum est id quod sequitur,

Venena magnum fas nefasque non valent

Convertere humanas vices.

Sed legendum est, *magicum fas nefasque. Venena,*

nenâ, inquit, quae totum magorum fas & nefas sunt, humanas vices convertere nequeunt. Ut in priori loco Caesar Scaliger, in utroque Interpretes tandem aliquando ineptire definant. Versus ille Epodo decimâ,

*Jönius udo cum remugiens sinus
Noto carinam ruperit,*

in melioribus libris ita legitur,

Jönius udo cum remugiens sinu.

Atque ita legendum est. Dixit autem *Jönius* pro *Jönium* mare, Graecorum more, quibus *Ιόνιος* est *Ιόνιον πέλαγος*. Juvenalis Sat. vi.

*Tyrrhenos igitur fluctus, lateque sonantem
Pertulit Jönium constanti pectore —*

Nequè aliter Virgilium accepisse puto, lib. iii. Aen. v. 311.

Insulae Jönio in magno. —

Propertius libro iii. eleg. xi.

Caesaris in toto sis memor Jönio:

Varro *κοσμοδούνη, πρὸς φθορᾶς κόσμος*

— *atque*

*Aegaeus fluctu quam lavit ante aquilo,
Saevus ubi posuit Neptuni filius urbem.*

Ita eos versus apud Nonium distinguendos puto. *Aegaeus αἰγαῖον πέλαγος*. *Fluctus aquilus*, est Graecorum *μέλαν ὕδωρ*, ut ad Festum monuit Jos.

Jos. Scaliger. Et ita videtur Ovidius v. *Tristium Elegiâ xiv.* dixisse *Geticus*,

Hanc tuus è Getico mittit tibi Naso salutem.

Cur autem Tempestati promittit Caprum, cum nigram ovem ejus hostiam fuisse constet? Puto, non ob aliam causam, quam ut foetens hostia olenti Maevio conveniret. Ita enim vocat,

Ferens olentem Maevium.

Sed cur *olentem* vocat? Credo propter *obsoleto- rum verborum*, quae affectabat, ut Divus Augustus loquitur, *foetores*. Auctor libelli de causis corruptae Eloquentiae; *Quaedam verò procul arceantur & jam oblitterata & olentia*. Nullum sit verbum velut *rubigine infectum*, &c. *Epo- do xii.*

jamque subando

Tenta cubilia, tectaque rumpit.

Ad haec Acro, *Tenta cubilia*, id est, *lectum in- tortis funibus vel fasciis tentum*. Quae explicatio probatur à Torrentio. Lambinus, & eum secutus Jac. Cruquius, post *tenta* distinguunt, & interpretantur *penem*, ut in hoc Catulli,

— *an verè fama susurrat,*

Grandia te medii tenta vorare viri?

Ego puto *tò tenta* de ipsâ anu dici, ut sit *sub- ando tenta*. Sed quomodo id de foeminâ dici po-

potest? inquires. Eâdem ratione, quâ dixit Firmicus, *Quod si mulieris fuerit genitura, manifestam arguent, audacemque meretricem, & multâ tentigine famosam.* Et apertius alibi: (poterat enim is locus ita accipi, *multâ viro- rum tentigine famosam*) & qui semper haec non agant, sed praeposteris libinum ardoribus pati- antur, quae mulieres pati consueverunt vulvae tentigine concitatae. Ita lego. Juvenalis Satyrâ VI. de Claudii Messallinâ,

— sed, quod potuit, tamen ultima cellam
Clausit, adhuc ardens rigidae tentigine
vulvae.

Ad quae respexit scriptor Barbarus sub Antonii nomine ad Cleopatram, de eadem: *In tantum, ut professa est, in tentigine rigidae vulvae erat ac- censa.* Et in obsceno Carmine:

Sed ohe, jam satis est: habendus enim honor Matronalibus. Nam Kalendis Martiis haec commentabamur.

C A P. X I.

Forte quod expediat, non, quid. Pulla ficus quae- nam dicatur. Arbores matres & matricēs. Pulli arborum, & pullae soboles. Horatius duobus insignibus locis contra vulgi opinionem explicatur.

Ode xvi. quâ gravissimè bellum civile detestatur, dici non potest, quantoperè hi versus jactati sint;

*Fortè, quid expediat, communiter, aut
melior pars,*

Malis carere quaeritis laboribus.

Optimus Interpretum Porphyrio ita explicat; *Fortassis aut omnes communiter, aut certè melior pars, quaeritis carere malis laboribus?* Rectè Porphyrio. Sed quid duabus illis voculis, *quid expediat*, faciemus, quas & ille omittit, & in quibus tamen omnis difficultas vertitur? Mancinellus; *Ordo est, Fortè communiter, aut melior pars quaeritis, quid expediat; carere, scilicet expedit, malis laboribus.* Sed quae duritia tandem illa foret? Nam quod alicubi sententiam ejus probasse videamur, non eò, quod illa nobis placeret, factum est; sed quod, ut in aetate tenerâ, melius, quod sequeremur, tum quidem non succurrebat. Aldus in suis ad Horatium Notis ita haec verba ordinat; *Fortè communiter quaeritis, quid expediat, aut melior pars carere malis laboribus.* Sed ad id pro me respondebit Caesar Scaliger. Is enim libro vi. capite vii. Poëtices; *Qui sequitur, inquit, versus profectò à me non intelligitur.*

For-

*Fortè quid expediat communiter aut melior
pars*

Malis carere quaeritis laboribus?

Nisi dicas, Quaeritis communiter, id est omnes, quid expediat. aut melior pars quaeritis carere laboribus. At idem est. Vides verò quantam duritiem. Haec ille. Jodocus Badius hoc modo; Si fortè communiter, aut melior pars quaeritis quid expediat carere, hoc est ad carendum, vel uti careatis laboribus malis. Quam sententiam & Lambinus, & Stephanus, & Lae. Torrentius, aliique secuti sunt, excepto Gregorio Bersmanno, qui sic exponit; quae res vos expedire possit ut careatis, hoc est liberemini, bellis civilibus. Equidem, ut dicam id quod sentio, omnes frustra. Nimirum legendum est, non quid expediat, uti vulgò, verum quod expediat, hoc sensu; Fortassè vel communiter (quod optimum quidem erat) vel, si id non potest, melior saltem pars civili bello carere quaeritis? Nulla sententia potior hac sit; Ut Phocaei olim, ita & nos inauspicatam patriam relinquamus. Vides aperta omnia; nihil coactum, nullam duritiem, nullam denique obscuritatem. Totus igitur locus ita scribendus est;

*Fortè (quod expediat) communiter, aut
melior pars*

Malis carere quaeritis laboribus?

*Nulla sit hac potior sententia: Phocaeorum
Velut profugit —*

& quae deindè. Sequitur,

*Germinat & numquam fallentis termes oli-
vae,*

Suamque pulla ficus ornat arborem.

Quo loco omnes, quotquot mihi quidem videre contigit, Interpretes, *Pullam* exponunt *nigram*, hoc est *maturam*. Quod ficus, ubi maturefcere coeperit, nigricare soleat. Sed aut ego insigniter fallor, aut longè aliud intellexit Horatius. Id autem ut commodius explicemus, sciendum est, Latinos arborem pullulantem ob eas, quae ex eâ enascuntur soboles, vocare *matrem*. Virgilius I. Georgicorum.

Nunc altae frondes, & rami matris opacant.

Columella libro III. cap. VI. Non enim solam foecundam esse matrem satis est, ex quâ semina petuntur; sed adhibenda ratio est subtilior, ut ex his partibus trunci sumantur, quae & genitales sunt, & maxime fertiles. Plinius libro XVII. capite X. multarum radicibus pullulante sobole densâ, & pariente matre, quas enecet, Suetonius in vitâ Augusti capite XXIV. Matricem vocat; Ex eâ (*Palma*) continuò enata soboles adeò in paucis diebus adolevit, ut non aequipara-
ret

ret modo matricem, verum etiam obtegeret. Plura exempla, si quis requirat, libro iv. Variarum lectionum adduximus. Et ut illam matrem, ita ex eâ nascentes soboles pullos vocant. Glossae, Pullus παραφυσάς. M. Cato capite li. Ab arbore, abs terrâ pulli qui nascentur, eos in terram deprimito. Plinius libro vii. capite x. Nullis verò tales pulli proveniunt, nisi quarum radices amore Solis atque imbris in summâ tellure spatiantur. Horatius libro i. Ode xxv.

*Laeta quod pubes hederâ virenti
Gaudeat, pullâ magis atque myrto.*

Porphyrio, Pullam myrtum] subcrescentem, ac per hoc novellam intelligendum. Glossae Pullat, (in Georgiâ arbores dicuntur, quoties ramos ex se generant) παραφυσάδας βάλλει. βλαστάνει. Calphurnius Eclogâ v.

*Tunc etiam tota vernanti gramine sylva
Fullat —*

Ita igitur & hoc loco explicandum est, tam beatam earum Insularum fertilitatem esse, ut è ficu pulli nullae, ut inquit Propertius, curae debiti, verum sponte enascantur, qui matrem suam ornant. Intelligit autem Ficum Indicam, quam ex eo Goënses Lusitani Arbor de rayz, hoc est, Arbor Radicum, vocant. Ejus descriptionem è Theophrasti libro i. capite xii. & libro iv. capite v. petat, si qui volet. Nobis

Plinii verba, quibus Theophrastum expressit, apposuisse satis erit. Ita igitur ille libro xii. capite v. *Ficus ibi, exilia poma habet. Ipsa se semper serens vastis diffunditur ramis: quorum imi adeò in terram curvantur, ut annuo spatio infigantur, novamque sibi propaginem faciant circa parentem in orbem, quodam opere topiario. Intra septem eam aestivant pastores opacam pariter & munitam vallo arboris, decorâ specie subter intuenti, proculvè fornicato ambitu. Superiores ejus rami in excelsum emicant sylvosâ multitudine, vasto matris corpore, ut LX. P. pleraeque orbe colligant: umbrâ verò bina stadia operiant. Foliorum latitudo peltae effigiem Amazonicae habet: eâ causâ, fructum integens crescere prohibet. Rarusque est, nec fabae magnitudinem excedens, sed per folia solibus coctus praedulci sapore, dignus miraculo arboris. Gignitur circa Acesinem maximè annem. Haec est igitur illa ficus, quae singulari naturae miraculo sponte nascentibus è se pullis pulcherrimum sui spectaculum praebet. Quam ut hic in incredibilis illarum regionum beatitudinis argumentum adducit Horatius; ita & Plinius libro vii. capite i. Haec facit ubertas soli, temperies coeli, aquarum abundantia, ut (si libeat credere) sub una ficu turmae condantur equitum. Nos ad demonstrandum & arboris miraculum, & beatissimam earum regionum fertilitatem, illustrandi Horatii causâ, eam depictam hic subjecimus.*

CAP.

5

13

1

5.

1

1

1

1

O

is

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

1

2
1
a
c
j
i
i
c
i
t
t
r
t
g
r
n
p
e
p
c
c
f
l
r
c
j
n
t
c
i
t
i

C A P. X I I.

*Horatii Carmen Seculare percursum. Augustus
Caesar Quirinus dictus. Quaenam Fovis Au-
rae? Apollonii Rhodii Scholiastes emendatus.
Danielis Heinsii laus.*

Editurus anno A. V. C. DCCXXXVI. Se-
culares ludos Caesar Augustus, cum Poë-
tam quaereret, qui solemne Carmen, quod A-
pollini ac Dianae canendum erat, dignè confi-
ceret, solus Horatius repertus est, quem tanto
oneri parem judicaret. Ejus igitur Principis
jussu hoc praeclarum carmen Poëta conscripsit.
Suetonius in vitâ Horatii: *Scripta quidem ejus
usque adeò probavit, mansuraque perpetuò credi-
dit, ut non modò Seculare Carmen componen-
dum injunxerit; sed & Vindelicam &c.* Ovi-
dius II. Tristium, cum dixisset,

Exorant magnos carmina saepè Deos.

*Ipse quoque Ausonias Caesar matresque nu-
rusque*

Carmina turrigeræ dicere jussit Opi,

subjungit de hoc ipso Carmine,

*Fusserat & Phoebæ dici, quo tempore ludos
Fecit, quos aetas aspicit una semel.*

Quin & ipsis ludis , hoc ipsum cantatum fuit. Cenforinus: *Horatius Flaccus in Carmine , quod Secularibus ludis cantatum est.* Qui certè honor non exiguus illi contigit. Quantum enim fuisse putandum est , è tantâ maximorum Poëtarum copiâ , quibus beatissimum illud aevum floruit , unum divino tanti Principis judicio eligi , qui universi populi Romani preces pro incolumitate totius imperii conciperet ? Neque hanc gloriam suam dissimulavit Poëta. Velut Epistolâ primâ libri secundi , de hoc Carmine animosè fatis ,

Castis cum pueris ignara puella mariti

Disceret undè preces , vatem ni Musa dedisset ?

Poscit opem chorus , & praesentia numina sentit :

Coelestes implorat aquas doctâ prece blandus :

Avertit morbos : metuenda pericula pellit :

Impetrat & pacem , & locupletem frugibus annum.

Carmine Dii superi placantur , Carmine Manes.

Quin & divinam Odem , quae libri quarti sexta est , iisdem Divis pro hujus Carminis perennitate consecravit. De quo ad eam plura diximus. Et quia felix magnorum virorum curiositas vix , ac ne vix quidem , hic diligentiae nostrae reliqui quidquam fecit , aut meae aut alienae

nae potius culpa temeritatis apud aequos Lectores deprecanda est. Cum enim etiamnum puer hos versus,

Vosque veraces, &c.

suspectos habuissem, ita tunc legendos credidi,

*Vosque veraces cecinisse Parcae
Quod semel dictum est, stabilis Quirinum
Terminus servet, bona jam peractis
Fungite fata.*

Ut per *Quirinum* aut Augustus, cui id cognomen à Senatu destinatum fuisse Suetonius testis est, aut ipse populus Romanus intelligatur. Quam conjecturam Daniel Heinsius primis suis in Horatium Notis inferere dedignatus non est. Equidem maluissem vir ille summus tacuisset: cum & falsa sit, & editis nondum illius Notis, jam tum mihi displiceret. Aut, si id non potuit, ita saltem operae edidissent, prout à me concepta, & in literas ab eo relata fuit. Sed, tam crudeliter ab iis lancinata est, ut, quod proverbio dici solet, neque coelum, neque terram tangat. Et hoc monendum fuit, ne quis nos tam effreni licentiâ in optimos Scriptores grassari putet. Ut ex hoc scribendi genere honos sperandus non sit, infamiae certè metus arceatur. Deindè quod precatur,

*Nutrient foetus & aquae salubres,
Et Jovis auras.*

non videntur benè percepisse Interpretes, quid Poëta *Jovis auras* vocet. Est autem illud, quod Graeci ἐκ διὸς αὐραὶς dicunt. Apollonius libro 11. Argonauticorum,

καὶ βωμὸν ποίησε μέγαν Διὸς ἱκμαίοιο.
ἱέρα γ' εὖ ἔρρεξεν ἐν ἔρεσιν αἵθερι κείνῳ
σειρίῳ αὐτῷ δὲ κρονιδῇ διί. τοῖο δ' ἔκῃλε
γαῖαν ἐπὶ ψύχασιν ἐλήσιοι ἐκ διὸς αὐραὶ.

Ad quae vide, quae Interpres Graecus annotavit. Sed & is obiter emendandus est. Nam εἶναι δὲ τὸ αἷον οἱ μὲν τὸν Ὠρέωνος κύνα, οἱ δὲ Ἡριγόνης. non τὸ κύνος. Et ἐν τῇ Κέῳ δ' εἶναι ἱερόν Διὸς ἱκμαίος legendum, non Κᾶ. Tum ἐνομοθέτησε κατ' ἐνιαυτὸν τοῖς Κεῖοις μεθ' ὀπλων ἐπιτηρεῖν τὴν ἐπιβολὴν τῷ Κυνὸς, καὶ θύειν αὐτῷ. non autem Κώοις. Cic. lib. 1. de Divinatione. Etenim *Ceos accepimus ortum caniculae diligenter solere servare, conjecturamque capere, ut scribit Ponticus Heraclides, salubrisne an pestilens annus futurus sit.* Est autem operae pretium videre, quae de hoc loquendi modo in Theocriticis lectionibus observavit aeternum illud literarum decus Daniel Heinsius.

C A P. X I I I.

Cur Conviva Terentius Ovidio dicatur. Terentii felicitas in ἡδυσιν exprimendis. Conviva iidem cum parasitis. Urbani quoque & coëpuloni, qui Graecis εἰλαπινάσαι. Donatus, Juvenalis, Homerus, Apulejus, Plautus, Horatius explicati. Glossarium vetus emendatum.

Saepe numero plurimos, eosque praeclaros in literis viros quaesivisse audiui; Quid ita Ovidius, lib. II. trist. v. 357. cum dixisset, librum animi indicium non esse, hoc est è scriptis alicujus de auctoris moribus judicari non posse, adjungat, de Terentio, si id verum foret, necesse esse, ut is conviva fuerit;

*Nec liber indicium est animi; sed honesta
voluntas*

Plurima mulcendis auribus apta refert.

*Accius esset atrox, conviva Terentius esset,
Essent pugnaces, qui fera bella canunt.*

Nam de Accio facile esse. Cum enim & in aliis Tragoediis aliorum, tum autem praecipue in Atreo ejus monstri portentosam immanitatem tantâ arte, ac tam vivis coloribus expressisset, si cujusque scripta animum auctoris indicarent,

non minus atrox, quàm ipse ille, cujus mores
versibus exprimebat, judicandus erat. Sed de
Terentio, inquiebant, quid causae est, cur is,
pro conviva habendus foret? Nam quod Bar-
tholomaeus Merula commentus est, ideò con-
vivam dici, *Quia Terentius in Andria descri-
bit Convivium, à quibusdam adolescentibus cele-
bratum fuisse. Describit etiam parcam Simonis
coenam, & pisciculos emptos obolo; Et haec, &
reliqua ejus nugatoris omnia istiusmodi sunt,
ut non confutanda, sed infelicitis illius saeculi
potius miseresendum sit, quo tales literarum
vomicae optimos quosque Scriptores inficie-
bant. Pudenter certè eruditissimi homines
Ciofanus, & Micyllus, & Bersmannus, quod
verbis explicare non poterant, id silentio invol-
verunt. Haec illi. Quae cum accuratè mecum
perpendissem, quiddam in mentem venit, quo
is nodus non difficulter solvi posse videbatur.
Id est hujusmodi. Comoediam esse imitationem
vitae, id nemo nescit. Ea imitatio in expri-
mendo cujusque personae habitu atque mori-
bus maximè consistit. In eo verò Terentium
vel solum regnare scimus. Quare Doctissimus
togatorum Varro Parmenone apud Nonium,
in *Ἡθικοῖς* eum palmam poscere dicit. Et apud
Sofipatrum; *Ἡθὴν nulli alii servare convenit,
quàm Titinnio, & Terentio.* Quae verba nemo
melius explicaverit, quàm is Grammaticus,
cujus Collectanea de Tragoediâ & Comoediâ
ho-*

hodieque exstant ; *Tum personarum leges circa habitum , aetatem , officium , partes agendi , nemo diligentius Terentio custodivit.* Et hoc est, quod Horatius in hac ipsâ epistolâ , cum ejus rei neglectum in Plauto derideret , soli Terentio artem tribuit. Id cum in omni personarum genere, cujuscumque fortunae fuerint , divinitus à Poëta factum sit, tum nullo magis, quàm exprimendis parasitorum moribus delectatus est. Donatus ad Actus II. Sc. II. Phormione; *In hac Scenâ de parasitis vilioribus Terentius proponit imaginem vitae ; ut in Eunuchis de potioribus , & his, qui nuper processerint, id est, de assentatoribus.* Animadvertendum autem hujusmodi genus hominum magis à Terentio lacerari. Sed quomodo lacerari, cum nullum ferè in his Comœdiis inclementius adversus eos dictum sit ? Laceravit scilicet, impudentiam ac ingluviem, caeterasque eorum turpitudines repraesentando, ut ab iis adolescentes deterreret. Et hoc ei hominum genus, quos exprimendo traduceret, inprimis placuisse, lepida de Ambivio Turpione historia ostendit. Is enim cum Phormionem ad artis suae specimen coram Poëta acturus esset, ebrius admodum ad eum venit, Poëta ut id vidit, vehementer excandescere coepit. Sed Ambivius cum temulenter oscitans, ac aurem minimo scalpens digito, hos versus,

Itane patris —

& qui sequuntur, pronunciaſſet, Poëta non oblitus tantum irae, ſed & laetitiâ geſſiens, quod ab hiſtrione talem planè paraſitum expri-
mi videret, qualem animo concepiffet, prae ſummo gaudio exclamavit, ſe, cum ſcriberet, talem cogitaſſe. Et ſi exemplum quaeris, Gnathonem & Phormionem vide, qui uterque certè divinus eſt. Quarè anima Poëſios Donatus, vir ſupra Grammaticorum captum, quoties ea explicat, in quibus id genus hominum loquitur, abreptus admirationis magnitudine temperare ſibi non poteſt, quin ad ſingula penè verba exclamet. Hinc illa; *Hoc jam mirè.* Et, *Eleganter ex perſonâ paraſiti.* Et, *Quam objurganter.* Et, *Vide ut ſententioſè demonſtret.* Et, *mirè addit.* Et, *haec tota locutio paraſiticae elegantiae.* Et, *mirè inſultat Gnatho.* Et, *mirè adulator hoc attribuit militi.* Et, *magno ingenio Terentius impudentiam calumniatoris expreſſit.* Et, *ſic ſubtiliter ac latenter.* Et infinita talia, quae apud eum melius legi poſſunt. Jam inter eas notas, quibus paraſitus maximè dignoſcitur, eſt τὸ συνδειπνεῖν τοῖς πολὺ δυναμείοις, ἢ πλεῖστον, ut de illis ipſis loquitur Galenus in libello *de dignoſcendis curandiſque animi affectio-
nibus*;

*Quod bona ſumma putent alienâ vivere
quadrà.*

ut ait Juvenalis. Undè παρασίτοις Graecis, ad
ver-

verbum *Convivae* Latinis dicti sunt. Schedae MSS. Servii ad illud primi Aeneidos,

Tum victu revocant vires —

Victu] *Cibo. unde & Convictores dicimus. Ut Horatius.*

*Nunc , quia , Maecenas , tibi sum convi-
ctor —*

Nam *Convivae à Convivio dicuntur. Unde convi-
viorum sectatores Convivas vocamus, id est, Pa-
rasitos. Juvenalis, Satyrâ IX.*

*— conviva joco mordente facetus ,
Et salibus vehemens intra pomoeria natis.*

Intelligit enim parasitum , ex eoque genere , qui
jocis ac dicteriis coenas aucupantur. Quales *Ur-
banos* appellabant. Et ita rectè vetus Scholiastes.
Horatius de Maenio ,

— Urbanus coepit haberi.

Plautus *Derisores* vocat. Et ita Horatius:

*— & imi
Derisor lecti —*

Apulejus x. *Metam. Illum aureum cantharum
mulso , & multo , contempera , & offer parasito
meo. Parasitum vocat comprandentem asinum.*
Eundem Latino vocabulo paullò post *Convivam;*
*Hic est , qui sodalem convivamque possidet luctan-
tem*

tem asinum. Et nonnullis interjectis, *Atque inter alia pleraque summè se delectari profitebatur, quod haberet in me simul & convivam & vectorem.* Et ita videtur accepisse Horatius,

— *aut quod ineptus*
Fannius Hermogenis laedat convivam
Tigellî.

Eodem planè modo Plautus *Coëpulonius* vertit. Nam in *Perfâ*, cum dixisset *Toxilus*;

Propè me hic nescio quis loquitur —
respondet *Parasitus*;

— *ô mi Jupiter*
Terrestris, te Coëpulonius compellat tuus.
Et hoc ab omnium elegantiarum ac venustatum fonte Homero fluxit. Is enim Ἰλιάδος ρ̃.

Ἦν δέ τις ἐν Τρώεσσι Ποδῆς υἱὸς Ἡερίωνος,
Αφνειὸς τ' ἀγαθὸς τε, μάλιστα δὲ μιν Ἴειν
Ἑκτορ

Δῆμος, ἐπεὶ οἱ ἑταῖρος ἦν φίλος εἰλαπινασῆς.

Ad quae Athenaeus libro vi. Πρῶτος δ' Ὀμηρος, ὥς τινες φασὶν εἰσῆγαγε παράσιον, τὸν Ποδῆν εἶναι λέγων φίλον εἰλαπινασῆν τῷ Ἑκτορι. Et post appositos versus, τὸν γὰρ ἐν εἰλαπίνῃ φίλον εἶρηκεν τὸν ἐν τῷ δειπνεῖν. Pollux libro vi. capite vii. Ἐπὶ μάλιστα τῷ παρασιεῖν κατὰ λιχνείαν, ἢ κολακείαν πρῶτος Ἐπίχαρμος τὸν παράσιον ὠνόμασεν.
Εἰ-

Εἶτα Ἀλεξίς. Ὅμηρος δὲ αὐτὸν εἰλαπινασὴν λέγει, ἐπεὶ οἱ ἐταῦρος ἦν φίλος εἰλαπινασῆς. Vides Homerum vocare convivam Hectoris, qui ejus erat Parasitus. Ideoque è personae decoro, ut è Demetriò Scepsio observat Athenaeus, eum in ventre à Menelao fauciari facit. *Urbanè*, in ventre, *quasi parasito*, diceret doctissimus Donatus. Neque aliter idea Naturae Terentius Phormione, cum parasitum feriri juberet Senex,

— *Pugnos*, inquit, *in ventrem*ingere.

His ita animadversis, nemini dubium esse potest, quid ita Terentium parasitum futurum dicat, si liber indicium animi esset. Cum enim artificiosissimè id genus hominum mores praeter ceteris omnibus expresserit, si è libris de Poëtae moribus judicandum foret, talis & ipse fuisse debuit, qualem optimè versibus exprimebat. Est igitur hoc loco *Conviva* parasitus. Quod verò in Glossario legitur, *Conviva συμπότης*, ego *Combiba* fuisse puto; ut apud Lucillium *Concoena*. Glossae veteres, *Concoenae σύνδειπνοι*. Et haec quidem dicenda videbantur. Cum enim hoc loco Horatius soli Terentio inter Comicos artem tribuat, in arte autem praecipuum sit, personas rectè repraesentare, sententia nostra de iis personis, quas in Terentianis praecipuas semper judicavimus, antiquitatis judicio comprobanda fuit.

C A P. X I V.

Aspirationes vocibus & verbis apud priscos modo perperam additae, modo omissae. Quod loco apud Horatium insigni depravando ansam dedit. Etiam apud Terentium, & Ciceronem & Senecam in Apocolocyntosi, & Lucretium. Aut pro Haud. Illum pro hilum. Hillus pro Hirrus balbutientium. Cicero explicatus, & Horatius. Qui etiam bis terve correctus. Praevidere idem quod praetervidere, quemadmodum praefluere & praelabi, pro praterfluere & praeterlabi. Horatius Sophoclem imitatus. Scaligeri error qui Alfenum Varum & Catum cum Varo Poëta confundat.

AD SATYRAM III.

Rusticus, inquit ille, fit sermo, si aspires perperam. Ac notissimum est Catulli Epigramma, quo Arrium quendam infectatus est. Non minus turpe vitium huic contrarium existimari debet, si vocem, quae aspiranda erat, leniter efferas. Et tamen è vetustis monumentis constat, tam promiscuam aspirationis aut apponendae aut amovendae fuisse libertatem, ut pleraeque voces, quas non debebant, aspiraverint; aliis contra, quibus verè debebatur, ejus notam dempserint. Hinc in lapidibus passim

sim legas, HAC. HORNAMENTIS. HERIDANVS. HORIVNDVS. *Ac. Ornamentis. Eridanus. Oriundus.* Contra. IC. VJVS. ERES. OMINI. OMVNIO. VMANARVM. ORAS. ONESTVS. *Hic. Hujus. Heres. Homini. Homuncio. Humanarum. Horas. Honestus.* Sed inter omnes nullae aut frequentius aut majori cum pernicio id expertae sunt, quam duae voces *Haud*, & *Hilum*. Dum enim detractâ aspirationis notâ passim *Aut* & *Illum* scribitur, in causâ est, quod plurimi veterum Scriptorum loci corrupti ad nos pervenerint. Et, ut exemplis id quod dico comprobem, illud Terentii in Andriâ Actu 1. Sc. 11. è vetusto Codice hoc modo producit P. Pithoeus,

Neque tu aut dicas tibi non praedictum.

Quo loco *Aut* pro *Haut* librarius scripserat. Ita enim legendum esse, & Donati, & aliorum evincit auctoritas. Coelius Ciceroni; *Ergò me potius in Hispaniâ fuisse tum, quàm Formiis, cum tu profectus es ad Pompejum! Quod utinam aut Appius Claudius in istâ parte, aut C. Curio, cujus amicitia me paullatim in hanc perditam causam imposuit.* Scribendum est, quod *utinam haut Appius Claudius in istâ parte; at C. Curio.* Appius Pompeji partes secutus erat, Curio Caesaris. Coelius Appii odio Pompejum reliquerat, amore Curionis Caesarem secutus est. Ejus facti poenitentiâ ductus, optat in
Pom.

Pompeji partibus Appium non fuisse, verum Curionem; ut contra, quam jam fecerat, Caesarem Appii odio relinquere, Pompejum amore Curionis sequi potuisset. Quod ad alterum: ita in veteri Glossario Scriptum est, *Illum*. *ναρθηκος τὸ εὖλος*. Poterat eodem modo & apud Terentium Adelphis Actu III. Sc. II. accipi,

Quem neque fides, neque iusjurandum, neque illum misericordia

Repressit —

Sed obfistit Donati auctoritas, qui τὸ *Illum* abundare dicit, ut in hoc Virgilii,

Nunc dextra ingeminans ictus, nunc ille sinistra.

Et ita non semel Terentius locutus est. Ut in eadem Comoediâ,

Tum autem Syrum impulsorem vah quibus illum lacerarem modis!

Et,

Id misero restat mihi mali, si illum potest Qui alicui rei est, etiam eum ad nequitiam abducere.

Et,

— & quod queo, conservis ad eundem illis praecipio modum.

Plautus Cistellariâ,

— Ille

— Ille nunc laetus est, quisquis est qui illam habet,

Quae neque illa illi quicquam usui est, mihi esse potest.

Seneca in Ludo de Morte Claudii, quo loco Deos consultantes facit, utrum Claudium in suorum numerum admissuri essent, ita eorum aliquis; *Si mehercules à Saturno petisset hoc beneficium, cujus mensem toto anno celebravit, Saturnalia ejus Princeps non tulisset. Illum Deum à Fove, quem quantum quidem in illo fuit, damnavit incesti. L. enim Syllanum generum suum occidit. Oro propter quid? Sororem suam festivissimam omnium puellarum, quam omnes Venerem vocarent, maluit Funonem vocare. Sed haec non unâ plagâ confessa sunt. Ac longum foret & Rhenani, & Junii, & Mureti, & Fabri, & postremò J. Lipsii conjecturas hîc afferre. Dicam solummodo id quod mihi visum est. Primum illa verba Saturnalia ejus Princeps ut à Romano Codice absunt, abesse debent. Glossema enim sunt. Et id jam pridem eruditissimis viris observatum est. Deinde lego non tulisset hilum. Id eum à Fove? hoc sensu: olim, ut & pueris notum est, Magistratus suffragio fabarum eligebant. Ac id etiamnum in aliquibus Europae locis usurpari scio. Si igitur, inquit, hunc magistratum (ut Deus fieret scilicet) Claudius à Saturno petiisset, qui tantopere ei obstrictus erat, quia festum ejus (Saturnalia*

turnalia scilicet) non uno tantum mense Decembri, ut reliqui Romani, sed toto anno, perpetuò servis ac libertis suis serviendo scilicet, celebravit, tantum abest, ut is Deus Claudio totâ fabâ suâ suffragaturus fuerit, ut ne quidem quod in tam vili legumine minimum atque contemptissimum est ejus gratiae daturus fuerit. Si id à tantopere obligato sibi Deo ne sperare quidem poterat, quis, malum, furor est, id ab infensissimo sibi Jove postulare? Cur autem ei infensus Jupiter? Nimirum, quod eum incesti cum sorore, quantum quidem in se fuerat, condemnasset. Cum enim ejus sceleris suspectum L. Syllanum occiderit, exemplo ostendit, quâ poenâ Jovem dignum judicaret, qui eodem crimine cum Junone se polluerat. Est autem ἀποσιώπησις illa, *Id eum à Jove?* indignationis atque vehementiae plenissima. Totus igitur locus ita legendus sit: *Si mehercules à Saturno petisset hoc beneficium, cujus mensem toto anno celebravit, non tulisset hilum. Id eum à Jove? quem, quantum quidem in illo fuit, damnavit incesti?* Et quae sequuntur. Illustre utriusque hujus observationis exemplum habes apud Lucretium libro v.

*Proinde quasi fieri nequeat, quod pugnat
uterque*

*Aut minus hoc illo sit cur amplectier ausis;
Quo loco Aut pro Haut, & Illo pro Hilo scriptum*

ptum est. Haec eadem calamitas urbanissimam omnium Horatii figurarum evertit. Nam libro I. Sat. III. quo loco de ferendis amicorum vitiis agit, ita inquit:

*At pater ut gnati, sic nos debemus, amici
Si quod sit vitium, non fastidire. Strabonem
Appellat paetum pater: & pullum, malè*

parvus

*Si cui filius est, ut abortivus fuit olim
Sisyphus. Hunc, varum, distortis cruribus,
illum*

Balbutit scaurum, pravis fultum malè talis.

Sed quid est

— *illum*

Balbutit scaurum, pravis fultum malè talis?

Video interpretes ad unum omnes in eo consentire, ut hoc loco *balbutire* sit tremulâ ac infractâ voce blandientium more loqui, ut ita infantium linguam imitando iis magis blandiri videantur. Haec illi. Mihi verò longè aliter videbatur. Hoc nimirum. Apud Latinos *Balbus* nonnumquam is est, quem appellant *Blaesum*, hoc est is, qui linguae vitio literam R. pronunciare nequit, ac pro eâ usurpat L. qualem & nostrâ aetate divinum heröa Caesarem Scaligerum, & olim Alcibiadem fuisse accepimus. Ci-

Cicero libro 1. de Oratore, de Demosthene :
*Cumque ita balbus esset, ut ejus ipsius artis, cui
 studeret, primam literam non posset dicere, perfe-
 cit meditando, ut nemo planius eo locutus puta-
 retur.* Litera, quam dicere non poterat, est
 ea, quae in voce *Ῥητορικὴ* prima est, nimirum
 P. Vitium hoc in Alcibiade facetissimè expressit
 Aristophanes, cum eum

Ὅλᾱς Θεῶλον; τὴν κεφαλὴν κόλακος ἔχει,
 pro,

Ὅρᾱς Θεῶρον; τὴν κεφαλὴν κόρακος ἔχει,

dixisse ait. Talis fuisse videtur C. Luc. Hirrus, in Auguratu Ciceronis competitor, in Aedilitate Coelii. Sed utroque excidit, quod duobus illis uberem jocandi materiam suppeditavit. Inter alia, Coelius cum de Hirro Ciceroni haec scripisset: *Spero te celeriter & de nobis, quod sperasti, & illo, quod vix sperare ausus es, auditurum*, servatis iisdem penè verbis respondet Cicero: *Praesertim cum esset tanta res, tantae gratulationis: de te, quia quod sperabam: de Hillo (balbus enim sum) quod non putabam.* Cum *Hirrum* vellet, quasi prae balbutie id non possit, dixit *Hillum*, suavissimè balbutiem Hirri imitando deridens. Ideoque addit, *balbus enim sum.* Cujus joci elegantia tota jacet, nisi balbum fuisse Hirrum statuamus. Adderem, non parum venustatis joco accedere, quod Bal-
 bus

bus Lucilliae gentis cognomen sit, è quâ Hir-
 rum fuisse volunt, nisi ab aliis eum in Luccejâ
 statui viderem. Horatius igitur, cum osten-
 dere vellet tenerrimum illum parentum erga li-
 beros in extenuandis eorum vitiis affectum,
 quo ea magnis exemplis excusare solent, per-
 quam Satyricè, ut erat ingenium viri, singu-
 lis Romana nomina induxit. Si quis Strabus
 est, inquit, vocat *Poetum*. Id autem Aelio-
 liorum, & Papiriorum cognomen est. Si na-
 nus, *Pullum*, quod est Juniorum, è quibus
 L. Junius Pullus, cum P. Claudio Pulchro
 A. V. C. 1014. Cos. fuit. Si distortis cruribus,
Varum, id est Pompejorum & Quinctiliorum.
 Si pravis talis, *Scaurum*, quod est Aemiliorum
 & Terentiorum. Denique si balbutit, inquit,
 vocat *Hillum*. Quo joco dici non potest, quantâ
 venustate tangatur Hirrus, de quo jam è Cice-
 rone diximus. Est autem planè ab inexpecta-
 to, quae omnium, in Satyra praesertim, figu-
 rarum venustissima est. Quis enim expectasset,
 ut cum vitia cognatis vocabulis excusantur, no-
 minaret Hirrum, cujus nomen cum balbo nihil
 commune habet? sed quia ipse talis erat, urba-
 nissimo, suprâ quàm dici potest, sale pro vici-
 no nomine ipsam personam ad partes vocat,
 non aliter ejus nomen efferendo, quàm ipse
 Hirrus id efferre poterat. Est autem particula
si repetenda ex illo:

— *Et Pullum, male parvus*
Si cui filius est —

Si malè parvus, si balbutit. Quare totum locum non dubitabis hoc modo legere:

*At pater ut gnati, sic nos debemus, amici,
 Si quod sit, vitium non fastidire. Strabonem
 Appellat Poetum pater. Et Pullum, malè
 parvus*

*Si cui Filius est (ut abortivus fuit olim
 Sisyphus) Hunc, Varum, distortis cruribus.
 Hillum*

*Balbutit. Scaurum, pravis fultum malè
 talis.*

Et haec verissima elegantissimi hujus loci & lectio & sententia est, in quam omnes ad unum Commentatores hactenus impegerunt. Nunc ad alia. Eâdem Satyrâ, quid non tentarunt Interpretes, ut rø pervideas explicarent in istis versibus.

Cum tua pervideas oculis mala lippus inun-
ctis,

*Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
 Quam aut aquila, aut serpens Epidau-*
rius? —

Longum esset singulorum sententias hic referre, quas cuivis apud suos sibi auctores videre licet. Hoc tantum dicam, videri mihi *Praevideas* leg-

gen-

gendum esse. Cum enim duos illos, quos citat Plutarchus, versus exprimat,

τί τ' ἀλλότριον, ἄνθρωπε βασκανώταίε,
κακὸν ὀξυδερκεῖς, τὸ δ' ἴδιον παραβλέπεις;

quâ, quaeso, aptiori voce uti poterat ad τὸ παραβλέπειν explicandum? Est enim *praevidere*, quod alius fortasse *Praetervidere* diceret. Quales locutionum formas penè perpetuas esse videmus apud Plinium. Noster Ode 111. libri IV.

Sed quae Tibur aquae nobile praefluunt.

Et ejusdem libri Ode XIV.

Qui regna Daunii praefluit Apuli.

Petronius: *Similiter in pectoribus ira confidit. feras quidem mentes obsidet, eruditae praelabuntur.*

Lucanus libro VI.

— *Tibris praelapsus moenia Romae.*

Quod Virgilius *praeterlabi* dixerat. Idem libro IX.

— *Asiamque potentem*
Praevehitur —

Caesar libro III. de bello civili: *Nacti Austrum naves solvunt, atque altera die Apolloniam, Dyrrachiumque praetervehuntur.* Rectè. Sed tamen

cùm in veteribus libris sit *pervehuntur*, vide num *praevehuntur* legendum sit. Ut & alibi apud Livium. Eodem modo vocem *praelatus* usurpavit Cornelius Tacitus libro v. *Nec iterare valuit praelatus equo.* Valerius Maximus libro i. capite viii. *Fam quod L. Lentulus littus praenavigans, &c.* Seneca Epistolâ LXX. *Praenavigamus, mi Lucilli, vitam.* Quo loco non est, quod Muretus *praeternavigamus* legat. Nam & ita libro ii. de Ira, capite xxi. locutus est; *stantem enim praenavigabamus; nunc causa dirutae quaeritur.* Denique Gellius libro vii. Livium in Odyssæâ *Parcentes praemodum*, quasi *praetermodum* dixisse notat.

ἢ οὐδ' ὅς μοι κατὰ θυμὸν ἀρίστη φάνετο βελία.

Si quis verius quid conjecerit, is melior vates esto.

Non longè post aurea illa sententia est,

Nam vitiis nemo sine nascitur, optimus ille est,

Qui minimis urgetur —

Quam videtur è Sophocle adumbrasse. Is enim, ut est apud Stobaeum, in Mysis dixerat, Neminem sine curis ac laboribus agere, ac eum beatissimum esse, cui quàm minimum eorum obtigisset. Verba gravissimi Scriptoris haec sunt;

ἄμυχθος γὰρ εἰδείς· οὐδ' ἥκιστα ἔχων μακαρίαίῃος.

In

In fine Satyrae de Alfeno JCto rectè Interpretes ; sed non omittendus est Josephi Scaligeri error , qui hunc eundem non JCtum modò , sed & Poëtam fuisse dicit. Nam ad illud Catulli,

Alfene immemor , atque unanimis falsè sodalibus

Alfenus Varus , inquit , *idem cum eo , de quo supra :*

Varus me meus ad suos amores.

Conciliaverat eum Catullo studiorum similitudo. Erat enim & JCtus & Poëta. Servius : *Alfenus Varus licet JCtus & successor Servii Sulpicii esset , etiam Carmina aliqua composuisse dicitur.* Haec Jos. Scaliger. Sed profectò insigniter hallucinatus est. Tantum enim abest , ut id affirmet Servius , ut contrà , errorem eorum , qui id opinati sunt , auctoritate Horatii convincat ac refellat. Totus locus , cujus partem modò recitavit Scaliger , ita habet : *Nonnulli Alfenum Varum volunt , qui licet JCtus & successor Servii Sulpicii esset , etiam Carmina aliqua composuisse dicitur.* Sed hoc teste Horatio falsum est , qui *Varum Poëtam laudat.* Ad quem locum vide quae supr. cap. III. à nobis annotata sunt.

C A P. X V.

*Lucilii fragmenta collecta ex Satyrarum libro tertio, quo iter Capuanum ad fretum usque Sici-
liense describitur. Ea passim emendata. Portum.
Ibus. Susque ea deque. Bovillabius, βόχειλος.
Degruma. Apulejus emendatus. Fascellina
Diana. Horatium in itinere Brundusino multa
mutuatum esse ex Lucilii itinere Capuano.*

AD SATYRAM V.

Pervenimus ad Iter Brundusinum, quod Poëta Lucilium imitatus scripsit, qui, ut testis est Porphyrio, libro tertio Satyrarum descripserat Iter, quod Româ Capuam, & inde ad fretum usque Sici-
liense fecerat. Sed priusquam nostrum hoc aggrediar, gratia inventori habenda est, ut obiter ea fragmenta hîc recenscam, quae apud Scriptores Veteres ex eo libro citata observare potui. Plura quidem doctissimos Viros edidisse scio; sed cum solâ conjecturâ ducti huc ea pertinere sibi persuasissent, nos, rejectis illis, ea tantum hîc collegimus, quae expressis verbis è libro tertio adducuntur, in quibus vicissim nonnulla sunt, quae diligentiam eorum quoque fugerant. Gellius libro primo

capite xvi. & Macrobius libro primo, capite v. citant,

I. *Ad portam mille, à portâ est sex inde Salernum.*

Idem Gellius libro xvi. capite ix. ista,

II. *Verum haec ludus ibi, susque omnia deque fuerunt,*

Susque & deque fuere, inquam, omnia, ludu' jocusque:

Illud opus durum, ut Setinum accessimu' finem,

Ἀιγίλιποι montes, Aethnae omnes, asperi Athones.

Charifius libro primo,

III. *Asparagi nulli. —*

*

IV. *— student hi ligna videre.*

Libro ii.

V. *— longè tria millia passuum.*

*

VI. *Utpote. —*

Diomedes libro primo, & Priscianus x.

VII. *— Ergo*

E somno pueros cum mane expergitu' clamo.

Priscianus libro vi.

VIII. *Caupona hic tamen una Syra.*

Et libro x.

IX. *Conturbare animam potis est quicumque
adoritur.*

Nonius in voce Cernuus,

X. *Cernuus extemplo plantas convestit ho-
nestas.*

In Stricturae,

XI. *Crebrae ut scintillae in stricturis, quod
genus olim.*

Bronci,

XII. *Broncus novitlanus, dente adverso, e-
minulo, hic est
Rhinoceros —*

Grumae,

XIII. *— Viamque
Degrumari vis, ut castris mensor fa-
cit olim.*

Incitas,

XIV. *Illud ad incita cum redit atque inter-
necionem.*

Praecox,

XV. *Amicula, aspera, atque praecox est
fuga.*

Ru-

Ructus,

XVI. *Exhalas tum acidus ex pectore ructus.*

Sententia,

XVII. *Vertitur Oenophoris fundus, sententia nobis.*

quem & vetus Persii Scholiaſtes ad Satyram v. & Iſidorus libro i. capite xv. & libro xx. capite vi. citant.

Forum, & apud Charifiſium libro i.

XVIII. *Romanis ludis forus olim ornatuſ lucernis.*

Oſtrea,

XIX. *Oſtrea nulla fuit, non purpura, nulla peloris.*

Poſtica,

XX. *Non peperit, verum poſticâ parte profudit.*

Deponere & Exſpirare,

XXI. *Symmachuſ praeterea jam tum depoſtuſ bubulcus*
Exhalans animam pulmonibus aeger agebat.

Sumere.

XXII. — *Et spatium curando corpore honestum*

Sumemus. —

Rictum,

XXIII. *Malas tollimu' nos, atque utimur rictu.*

Partiret,

XXIV. *Tu partem laudis caperes, tu gaudia mecum*

Partisses. —

Labosum,

XXV. *Praeterea omne iter hoc est labosum.*

Nefantia,

XXVI. *Tantalu', qui poenas ob facta nefantia pendit.*

Donatus in Phormionis Actum II. Sc. III. & vetus Juvenalis Scholiaſtes in Satyram III.

XXVII. — *Ille alter abundans, Cum septem incolumis pinnis redit ac recipit se.*

Probus de Bucolici Carminis ratione,

XXVIII. — *Et saepe quod ante Optasti, freta Messanae, & Rhegina videbis Moenia, tum Liparas Fascelinae templa Dianae.*

Apud

Apud Servium,

XXIX. *Hinc mediâ remis Palinurum perve-
nio nox.*

Apud eundem,

XXX. *Et pulvinofultus **

Atque haec ea sunt, quae à veteribus ex Iti-
nere citata reperi. In quibus cum non-
nulla sint, quae variè vel leguntur, vel men-
dosa videantur, obiter ea percurremus.

I. In fragmento primo Codex MS. Gellii,
qui Bibliothecae Palatinae quondam fuit, pro
portâ habebat *portu*. Et in eodem versu Lud.
Carrio in suis libris pro *portam* reperit *portum*.
Ego, etsi quis hic portus sit, ignorem, veram
tamen eam lectionem in tanto MSStorum con-
sensu esse nullus dubito. Nam Turnebi inter-
pretatio longè certè quaesita est.

II. Fragmentum secundum in MSStis variè
ac monstrosè depravatum legitur. Lectio quam
expressimus Viris doctis debetur: quam & pu-
tamus veram: nisi quod pro *ibi* legamus *ibus*,
& pro *susque & deque*, *susque ea deque*, hoc
modo,

*Verum haec ludus ibus, susque omnia deque
fuerunt,*

Susque ea deque fuere, &c.

Sed quaerendum est, quid sit, quod in Fulvii

Urfini libro, cujus variantes lectiones Joannes a Wouwer excerpserat, pro *Setinum*, *Fecinum* legitur.

VII. Septimum Priscianus libro x. citat hoc modo,

Et somno pueros cum mane expergitu^r clamas.

XII. In MSto Nonio, qui Danielis Heinssii munere penes me est, & in editione Aldinâ, ita, ut posuimus, legitur: nisi quod in MSto mendosè *Riceros* exaratum est. In aliis *ovat* *lanius*. Doctissimus Mercerus edidit *novillanius*. Turnebus legebat *Bovillanus*. Alii aliter. Ego divinabam *bovillabius* L. ob versum geminato. Id autem esset, quod Graeci dicerent *βέχαιλος*. Et id convitium broncho non malè convenire videbatur. Sed hoc tantum divinare est.

XIII. Ita Aldus edidit. In MSto meo *Degrumavis*, hoc est, ut Mercerus edidit, *Degrumabis*, & ita in Notis legit. Sed non constat, versus, nisi immissâ voce fulcias,

Degrumabis, ut in castris —

Divinaveram ego,

Degruma sis, ut in castris —

Et putabam alicujus verba esse, qui comiti de difficultate viae quaerenti, puta Symmacho, his verbis, vel stomacharetur, vel illuderet, *Quid*

*tu malum nos obtundis? Si meliorem viam esse
ris, agè sodes, ipse degruma. Neque enim tuâ
id causâ quisquam facturus est.*

XVI. Ita & MStus noster habet, & Aldus,
& Parisiensis, & Mercerus ediderunt. Non
ut Viri docti, ex antiquo, ut ajunt, codice,

Exhalat placidos tum demum pectore ructus.

XVIII. Ineptissimè pro *lucernis* in Charisio,
qui posteriorem hujus versus partem citat, *la-
cernis* legitur. Sed MS. noster Nonius rectè *lu-
cernis* habet. Et ita Aldus, & meliores editio-
nes. Juvenalis Scholiastes ad Satyram XI. *In-
terea Megalesiaca]* hoc ideo, quia Megalesia Cir-
censes ante Solem propè edebantur.

XXI. Ita Nonius in *Deponere*. Sed in *Ex-
spirare*, pro *Exhalans* legit *Exspirans*.

XXIII. Non intelligo id quod Aldus edi-
dit,

Malas tollimus animo atque utimur victu.

Tantum hoc affirmo, pro *utimur*, legendum
utimus, & elidendum S. Certè neque alterum
admittit versus; & Priscianus libro VIII. vete-
res promiscuè *utor* & *uto* dixisse disertim no-
tat.

XXV. Ita Nonius in *Labosum*. At unde Tur-
nebus & eum secuti Viri docti habent id quod
addiderunt, *atque lutosum?*

XXVI. Viri docti ediderunt,

— *labosas**Tantalu' qui poenas* —

Sed ea vocula in Nonio non comparet. Quare rectè a nobis omiffa est. In eodem versu *pro pendit* Hadr. Turnebus *lurvit*. Sed cum, an id è libris an ex ingenio faciat, non exprefferit, existimavi tutius esse vulgatam sequi.

XXVII. Apud Juvenalis Scholiasten ad Satyram III. rectè legitur,

Cum septem incolumis pinnis —

Nam apud Donatum mendosè vel *in locum Hispanis*, vel *in locum his pinnis*. Imitatus est hunc locum Apulejus in Apologiâ, *Si Philosophiae honorem, qui mihi salute meâ antiquior est, nusquam minui: imo contrâ ubique si cum septem pinnis eum tenui*. Ita enim legendum esse, ostendimus in epistolâ quadam ad optimum & clarissimum virum Geu. Elmenhorstium, qui tum de locis quibusdam Apuleji nos consuluerat; quam ille cum suis in eum auctorem Notis, quas honori meo consecravit, edidit. Cujus doctissimi Viri obitu, ut de me privatim nihil dicam, qui amico praestantissimo orbatus sum, publicè non exiguam certè jacturam fecerunt literae, quas ille omni ope atque studio, sicubi poterat, adjutum atque promotum ibat.

XXVIII. Ita citat Probus. Sed non constat versus. Posses

— *Fa-*

— *Facelinae templa Dianae.*

nisi obstaret Probus, qui deducit a lignorum *fasce* quo tectum Deae simulacrum Orestes è Tauricâ advexerit. Quam eandem rationem cum Pomponius Sabinus attulisset, addit, *Vel extrito S. pronunciavit.* Ut omnino prius *Fascelinae* non *Facelinae* lectum fuerit; posterius autem Grammatici non nisi post animadversum in versu vitium commenti fuisse videantur. Omnino legendum est hoc modo,

— *tum Liparam ac Fascellina templa Dianae.*

Fascellina templa Dianae, ut apud Sillium, *Fascellina sedes Dianae*, libro XIV.

Mille Thoanteae sedes Fascellina Divae.

Haftenus, quae varietatem lectionis spectant. Nunc ea paucis, quae & ad itineris rationem pertinent, & Horatius imitatus esse videtur. In quibus nihil, quod dicturus sum, serio dicam. Quid enim in fragmentis, quae tam pauca supersunt è tam multis, certi praestare possum? Verùm agè, abutamur otio.

Dum nihil habemus majus, calamo ludimus,

inquit ille. Ponamus vicesimum quintum fragmentum in hoc ordine primum esse,

XXV. *Praeterea omne iter hoc est laboriosum —*

Omne hoc iter, inquit, perquam illis laboriosum atque molestum fuit. Neque tamen quidquam ad difficultates illas ac labores, quos in Setinis finibus perpeffi sunt, prae quibus superiora, quae dixi, ludus illis atque jocus videbantur,

II. *Verum haec ludus-ibus, susque omnia
deque fuerunt,
Susque ea deque fuere, inquam omnia,
ludii' jocusque;
Illud opus durum, ut Setinũm accessi-
mu' finem,
'Αιγίλιποι montes, Aethnae omnes,
asperī Athones.*

Ac praecipuè Symmacho qui defectus lassitudine tantum non in ipsa viâ moriebatur.

XXI. *Symmachu' praeterea jam tum de-
postu' bubulcus.
Exhalans animam pulmonibus ae-
ger agebat.*

Quem comitum unus allocutus. Quid, inquit, malum de difficultate viae unus omnium queri numquam desinis? quasi tu id solus patiaris? Tuáne unius causſâ viam planari postulas? Id si tantopere requiris, agè, tutè facito.

XIII.

XIII. — *Viamque
Degruma sis, ut castris mensor fa-
cit olim*

Quin tu paulisper te obduras? Jam tempus ad-
est, cùm ad eum locum venimus, quo justum
reficiendo corpori spatium atque requiem sũ-
memus.

XXII. — *Et spatium curando corpore
honestum
Sumemus. —*

Neque exiguum hujus taedii ac laboris prae-
mium feres. Videbis ea, quae tanto tempore
tantopere videre concupisti.

XXVIII. — *Et saepe quod ante
Optasti, freta Messanae, & Rhe-
gina videbis
Moenia, tum Liparam ac Fascet-
lina templa Dianae.*

Caeterum, quicumque tandem ille locus est,
ubi sese refecerunt, sive Capua ea sit, eò enim
usque terrâ, inde ad mare deflexerunt, seu
quicumque alius, statuamus, ut, dum viarum
pertaesi, ac quietem nacti, hilarius, uti solet,
se invitant, duorum scurrarum, quos Horatius
in Sarmento, ac Cicerro Messo imitatus est,
rixa heic contigerit. Sed priusquam ipsas lites
poëta narrat, litigatoris genus ac natales mor-
da-

dacissimè , ut erat ingenium viri , his videtur
descripisse ,

XX. *Non peperit , verum posticâ parte pro-
fudit.*

Pudentius noster , si tamen hoc Lucillius vo-
luit , ac urbanus ,

— *Messi clarum genus Osci.
Sarmenti domina exstat. Ab his majoribus
orti*

Ad pugnam venere. —

Formam :

XII. *Bronchu' , bovillabius , dente adver-
so , eminulo , hic est
Rhinoceros. —*

Horatius

O tua cornu —

&

— *At illi foeda cicatrix
Setosam laevi frontem turpaverat oris.*

Virtutem ,

IX. *Conturbare animam potis est quicum-
que adoritur.*

Qui victor , sive sit adversarius ejus ,

XXVII. — *Ille alter abundans
Cum septem incolumis pinnis re-
dit ac recipit se.*

Nos

Nos ridemus,

XXIII. *Malas tollimur nos, atque utimur
rictu.*

Horatius

Ridemus, &

*Prorsus jucundè coenam produxi-
mus illam.*

Et dum nos illorum nugis oblectamus, sensim
inebriamur.

XVII. *Vertitur Oenophoris fundus, senten-
tia nobis.*

Ad quod fragmentum fortasse tricesimum quo-
que & decimum sextum pertinet, quod de iis
loqui videtur, qui ebrii vel dormitum iverant,
vel vinum vespertinum eructabant. A Setiâ
proximus, in his fragmentis quidem, locus est
Salernum.

I. *Ad portam mille, à portâ est sex inde
Salernum*

Palinurus

XXIX. *Hinc mediâ remis Palinurum per-
venio nox.*

Sive hîc, five alibi, malè, ac praeter spem ex-
ceptus fuit. Neque enim aut ostrea, aut aspa-
ragi, aut deliciarum quidquam reperit.

XIX. *Ostrea nulla fuit, non purpura,
nulla peloris.*

III.

III. *Asparagi nulli —*

Una caupona modò.

VIII. *Caupona hic tamen una Syra.*

Sed & ea tam inops atque misera, ut ne pel-
lendo quidem frigore ignem habere potuerit.
Undè comites instruendo foco ligna undique
perquirebant.

IV. *— Student hi ligna videre.*

C A P. X V I.

*Bellum ventri indicere. Collyria. Specillum. Jo-
sephi Scaligeri felicissima in Plinio conjectura
proponitur. Batillum quid sit. Glossae Isidori
emendatae. Etiam Claudianus Mamertus. De
Sarmento multa congeruntur. Scholiastes Juve-
nalis variè emendatus. Scriptum quaestorium
comparare quid sit. Alia.*

Nunc Poëtam nostrum inspiciamus. Statim
initio Satyrae v. lib. i. occurrit illud,

*Hic ego propter aquam, quod erat deterri-
ma, ventri*

Indico bellum —

Eodem planè loquendi modo Julianus dixit Mi-
sopogone, Δεινῆϊς ἐν παιδαρίῳ με ἀπάθη προ-
λαβῆσα τῇ γαστρὶ παλεμεῖν ἔπεισεν : quem locum
indi-

indicavit mihi Fed. Morellus, cujus indefessum
libros juvandi studium, & haec aetas agnoscit,
& postera venerabitur. M. Cato in Thermum
post Censuram; *Qui ventrem suum non pro
hoste habet, qui pro re publicâ, non pro
suâ, obsonat, qui stultè spondet, qui cupidè ae-
dificat, &c.* Jam quod ait Horatius,

*Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere —*

Collyriorum occasione utar, ut praeclaram Jos.
Scaligeri in Plinio conjecturam communicem,
quae, quod ego quidem sciam, haecenus evul-
gata non est. Latini, quod omnes norunt,
unguentum, quo oculos inungimus, sive, ut
Dioscoridae verbis utar, ὑπόλειμμα πρὸς ὄζυ-
δερχείαν *specillum* vocant. Varro libro vi. de LL.
*Hinc, quo oculos inungimus, quibus specimus,
Specillum.* Plinius libro vii. capite liii. quo
de repentinis & inopinatis quorundam morti-
bus agit: *Super omnes C. Julius Medicus, dum
inungit, specillum per oculum trahens.* Quo lo-
co quid sit *Specillum per oculum trahere*, ne
ipse quidem, ut opinor, Plinius dixerit.
Sed ingeniosissimè Scaliger, *Super omnes C. Ju-
lius Medicus, dum inungit specillum Proculo In-
teramneri.* Quam felicem Viri divini conje-
cturam hic apposui, ut hi qualescumque otii
mei lusus ab eâ, velut vilis pannus ab intextâ
purpurâ, aliquod decus ac splendorem cape-
rent. In eo versu,

Prae-

*Praetextam, & latum clavum, prunaeque
batillum,*

quod sit *Batillum* Interpretes non conveniunt. Sed quia vetus explicat, *parvum vas*, ne haec quidem occasio emendandi quendam in Glossis Isidori, ut vulgò vocantur quidem, locum, etsi fortasse tanti non erat, omittenda est. Ita igitur ille: *Vascillum, parvum vas. Macrobius, Solutus radiis in aquae subjecta vascillo.*

Lege, *Vatillum parvum vas. Marbodaens;
Quae Solis radiis in aquâ subjecta vatillo.*

Extat autem is versus in Marbodaei libello de Lapidibus capite xxxiiii. Claudianus Mamertus de statu animae libro tertio capite xi. *Quae pulmonum causa: quae tortuosae batillorum, enodibusque ligaturis, tortuosae inflexiones ac reflexiones.* Expresit Graecorum ἀγγλία, quo nomine etiam venae & arteriae designantur. Sed eo loco vulgò *Batulorum* legitur. Sequitur festivissima procerum duorum rixa, Sarmenti scurrae scilicet, ac Cicerri Messi gente Osci. Quam eo apparatu atque pompâ festivissimus Poëtarum narrat, quasi Hectoris cum Achille congressi pugnam describeret. Putavi autem non alienum ab hoc instituto fore, si referrem, quis aut qualis Sarmentus fuerit. Si enim lepidissimus congerro meus invictum illum virum tanti fecit, ut ejus genus & inquirendum &

& describendum sibi fumpserit, neque nobis, opinor, fraudi erit, si propiorem ejus vitam describamus. Id autem, quomodo melius fieri possit, quàm Scholiastæ Juvenalis verbis? Is igitur ad versus illos è Satyrâ v.

*Si potes illa pati, quae nec Sarmentus ini-
quas,*

Caesaris ad mensas, nec vilis Galba tulisset.
ita inquit: Sarmentus natione Tuscus, è domo M. Faboni, incertum libertus, an servus, plurimis formâ, & urbanitate promeritis eò fiduciae venit, ut * per Equitem Romanum ageret: decuriam quoque quaestoriam compararet. Quare per ludos * qui ibi primus quatuordecim ordinibus sedit haec à populo in eum dicta sunt:

Aliud scriptum habet Sarmentus, aliud populus voluerat.

Digna dignis. Sic Sarmentus habeat crassas compedes,

*Rusticine nihil * agitis aliquis Sarmentum alliget.*

*Dum * ut causam usurpatae dignitatis hic pro-
civibus, & gratiae summoto accusatore dimissus
est, cum apud Judices nihil aliud docere tentaret,
quod concessa sibi libertate à Maecenate, ad quem
rectio bonorum * favor pertinuerat. Jam aut
* ut senex in maximis necessitatibus, ad quas li-
bidine luxurieque deciderat coactus auctionare,
cum interrogaret * conscriptum quoque censorium
vende-*

venderet, non infacetè, bonae se memoriae esse perditæ. * Haëtenus lepida narratiuncula, & quae multa continet, quae alibi frustra quaeras. Sed dolendum est tam pertentose deformatam ad nos pervenisse. Intererat enim posteritatis scilicet quàm emendatissimè ea omnia legi, quaecumque de Sarmenti rebus literis consignata sunt. Agè. Non pigebit in Sarmenti gratiam conferre si quid possum, Primum *M. Favonii* scribe. Hoc enim τὸ *Faboni* valet solenni librariorum more. Quod ait incertum esse, utrum Favonii servus an libertus, fuerit: Horatius servum, & quidem fugitivum, dominamque ejus etiamnum superesse dicit. Nam quod postremum hoc ita interpretatur Acro, quasi eum manumissum innuat, confutant illa:

— scriba quod esset,
Deterius nihilo dominae jus esse —

Sed ipse Sarmentus se à Maecenate libertatem consecutum esse dicebat. Quod addit, *plurimis formâ & urbanitate promeritis*, eò Plutarchi verba pertinent in Antonio, ὃ δὲ Σάρμεντος ἦν τῶν Καίσαρος παιγνίων παιδαρίον, ἀ δὲ δολικίας Ῥωμαῖοι καλεῖσι. Quod enim L. Torrentius, vir alioqui summus, Sarmentum tam deformem fuisse dicit, ut *fibula ferrea* diceretur, memoriâ lapsus est. Non enim Sarmentus ita dictus fuit, sed Sarmentus Junium quendam talem esse

esse dixerat. Fabius libro VI. capite VI. *Sarmentus, seu P. Blessus, Junium, hominem nigrum, & macrum, & pandum, fibulam ferream dixit.* Non ut Torrentius citat, *Sarmentum Junium.* Postea lege, *ut liber equitem R. ageret.* Tum, *quibus primum quatuordecim ordinibus sedit.* In postremo Trochaicorum *agatis* cum Pithaeo lege. Deinde cum eodem scribe, *Dum autem causam usurpatae dignitatis dicit.* Quaenam dignitas illa? Equestris scilicet, quam ab eo usurpatam, cum manumissus esset, suprà dixerat. Quod sequitur, rectè Pithaeus, *precibus & gratiâ.* Ut & illud, *quam concessam sibi libertatem.* Item, *jam autem senex.* Post paullò scribe, *ad quem rectio bonorum Favonii pertinuerat.* non, ut Pithaeus *sectio.* Statim, cum interrogaretur, *cur scriptum quoque quaestorium venderet.* Quippe suprà eum decuriam quaestoriam comparasse dixerat. Ita in Horatii vitâ, quam popularis meus, vir eruditissimus, P. Nannius princeps edidit, *Victisque partibus, veniâ impetratâ, Scriptum quaestorium comparavit.* Est autem *Scriptum comparare* nihil aliud, quam *Scriba fieri*, ut *Scriptum facere*, *scriptum se abdicare*, tum apud alios, tum in elegantissimo Pisonis fragmento, quod ex ejus Annali III. citat Gellius libro VI. capite IX. In fine scribe, *bona se memoriâ esse praeditum.* Est autem *jocus* planè ab inexpectato. Quaerebat ille, quisquis fuit, quid ita Sarmentus scribae

munus vendidisset? Respondet scurra, se eo non indigere. Neque enim quidquam scribere sibi opus esse, cum memoriâ valeat, quae fideliter retinet, quidquid ei committeretur. Tale est illud Senecae de Porcio Latrone: *Fam itaque supervacuos sibi fecerat codices. Aiebat, se scribere in animo.*

C A P. X V I I.

Risum excutere alicui. Hoc, ἐπὶ τῷ. Honoribus honustus. Torrentius in Lambinum saepe iniquus. Horatius bis terve interpunctus & emendatus.

Illud propemodum monere fugerat, Satyrâ quartâ, eo versu,

— *Dummodò risum*

Excutiat sibi, non hic cuiquam parceret amico,

Excutiat tibi, legendum esse. Non enim talem innuit, qui honestam sibi requiem, hoc est, *ἡνυπερίαν*, ac modestos risus quaerit, qualem alicubi describit L. Philippum; verum talem, qui dum aliis modò dicax videatur, risumque exprimat, nulli amico parceret; hoc est, quod alicubi dicit Seneca, amicum perdere, quam dictum, mallet. Atque hoc est, quod hac eâdem Satyrâ dicit paullò post,

— *so-*

— solutos

Qui captat risus hominum, famamque di-
cacis.

Sed hoc leviculum est. Neque majoris pon-
deris id, quod jam dicturus sum. Satyrâ sextâ
vulgò legitur,

— ob hoc nunc

Laus illi debetur, & à me gratia major.

Rectè. Sed cum in manuscriptis sit,

— ab hoc nunc

longè venustius legas hoc modo,

— at hoc nunc.

Est enim hoc, ἐπὶ τέτῳ, ob hoc. Ita alibi,

— hoc tibi Paullus

Et Messalla videris —

Et Satyrâ decimâ,

Namque erat hoc vitiosus —

Et in hac ipsâ,

— felicem dicere non hoc

Me possum, casu quod te sortitus amicum.

Eâdem Satyrâ totum eum locum

— eoque

Non ut magna, &c.

ita interpungendum puto,

— eoque

Non, ut magna dolo factum negat esse suo
pars,

Quod non ingenuos habeat, clarosque pa-
rentes,

Sic me defendam. longè mea discrepat istis

Et mens, & ratio. nam si natura juberet

A certis annis aevum remeare peractum,

Atque alios legere ad fastum; quoscumque
parentes

Optaret sibi quisque, meis contentus onustos

Fascibus & sellis nollem mihi sumere —

Ut sit alios ad fastum legere, non autem, ad
fastum optaret. Quod verò Laevinus Torren-
tius, vir, ut amplissimae, dum vixit, digni-
tatis, ita eruditionis summae, affirmat, falsum
esse id, quod Lambinus scribit, in pluribus
manuscriptis *honustos*, quàm *honestos*, legi: optas-
sem & hoc loco, & multis aliis, Viri, si verum
admittimus, longè se majoris honori pepercisset.
Certè in septem codicibus, quorum excerpta
mihi videre contigit, uno consensu *honustos* le-
gitur. Et verò, cum nobilitatem hic conte-
mnat, quis est, qui non videat, ejus proposi-
to longè convenientius esse, dicere, eos hono-
ribus non *honestos* incedere, sed *honustos*. Et
ita hac eâdem Satyrâ,

— quod

Nolim onus haud umquam solitus portare
molestum.

Sed

Sed profectò, dicendum enim est, in Torren-
tio eruditionem numquam, candorem erga
Lambinum saepius aequi Lectores desiderabunt.

C A P. X V I I I.

*Theocriti epigramma, quod Horatius imitatus est,
ab Hugone Grotio versibus Latinis expressum.
Grotii elogium. Ejus alia tria epigrammata
prolata. Servi apud Romanos vulgò sepulti. Ho-
ratus illustratus. Scholiastes Juvenalis emen-
datus ex Horatii Scholiaste.*

Satyrâ octavâ notandum est, quod Poëta è
ficu Priapi statuam sculpsit. Ac innumera
& Graecorum, & Latinorum Poëtarum loca
afferri poterant, quorum aut exemplo id Ho-
ratus fecerit, aut qui ejus exemplum secuti
sint; sed uno eoque amoenissimo Theocri-
ti epigrammate contenti erimus. Est autem
tale:

Τηναὶν τὰν λαύραν, τῶς αἰ δρύες, αἰπόλε,
κάμψας

Σύκινον εὐρήσεις ἀρβυγλυφές ξόανον,

Τρισκελές, αὐτόφλοιον, ἀνθάλλον· ἀλλὰ φάληϊ

Παιδογόνῳ δυνάϊον Κύπριδος ἔργα τελεῖν.

Σακὸς δ' εὖ ἱερὸς περιθέδρομῳ· αἴναον δὲ

Ῥεῖθρον ἀπὸ σπιλάδων πάνλοσε τηλεθάει

Δάφναις, καὶ μύρτοις, καὶ εὐώδει κυπαρίσσω·

"Ενθα πέριξ κέχυται βοίρυόπαις ἔλικι
 "Αμπελος· εἰαρινοὶ δὲ λιγυφθόγοισιν αἰοιδαῖς
 Κόσσυφοι ἀχεῦσιν ποικιλότραυλα μέλη.
 Ξεθαὶ ἀηδονίδες μινυρίσμασιν ἀνθιαχεῦσι,
 Μέλπυσσαι σόμασι τὰν μελίγηρυν ὅπα·
 "Εζο δὴ τηνεὶ, καὶ τῷ χαρίεντι Πριήπῳ
 Εὐχέ' ἀποσέρξαι τοὺς Δάφνιδός με πόθους,
 Κευθὺς ἐπιρρέξειν χίμαρον καλὸν, ἣν δ' ἀνα-
 νεύσῃ,
 Τῷδε τυχῶν ἐθέλω τριασὰ θύη τελέσαι.
 "Ρέξω γὰρ δαμάλαιν, λάσιον τράγον, ἄρναι τον
 ἶχῳ
 Σακίταν. αἰῖοι δ' εὐμνημέως ὁ θεός.

Sic Theocritus. Sed & apponendum est, prout penè puer Latinè vertit vir clarissimus Hugo Grotius:

*Quò via per quercus , pastor , te ducet , i-
mago est*

Lignea, nuper adhuc, ut puto, ficus erat.
Monstrum informe, tripes, cum cortice, &
auribus orbum;

In Venerem foetum, quod tamen inguen
habet.

*Simplice quod cingit structum pietate sacel-
lum,*

Et viret è saxo lapsa perennis aqua
Lauribus, & myrtis, & odoriferâ cupressu,
Quas circumplecti palmite vitis amat.
Illic & tremulis mulcentes vocibus aures

*Congeminant merulae murmura, veris
aves.*

*Flava nec adversum ramos Philomela dolo-
res*

Dulcisono cessat molliter ore queri.

*Illic ergo sede supplex, facilemque Priapum
Exora, ne me Daphnidis urat amor.*

*Si datur hoc, boedi praesens cruor imbuet
aras;*

*Daphnide sin potiar, victima terna ca-
det.*

*Tunc capro faciemus, ovisque sububere foe-
tae,*

Et vitula; placeant sic mea vota Deo.

Haec ille eâ venustate, iis Gratiis, ut inacces-
sas illas Theocriti Veneres si non vicit, dubiam
certè palmam fecerit. Ut mirandum non sit,
antiquitatem, cum quâ tam feliciter contendit
adolescens, ab eo jam viro καὶ τελείῳ supera-
tam esse. Et quia semel divini illius Viri men-
tio incidit, non invidebo studiosis tria ejus epi-
grammata, quae nostro quondam honori lufit.
Non quod in illis laudes meas agnoscam (ab-
sit enim) sed quia dignissima visa sunt, quae
& alibi, quam in laudatissimis ejus Poëmatis,
& prout ab ipso parente concepta sunt, lege-
rentur. Cum igitur adolescens librum amico-
rum, uti vocant, ei obtuliffem, haec inscri-
psit:

*Pictus Apollineâ stellantia tegmina lauru
 Qui domini vatis se probat esse liber:
 Optime RUTGERSI non hic in plebe laten-*
tes,

*Sed toto notas quaerit in orbe manus.
 Longa quibus debent staturam saecula fa-*
mam,

*Omnis quas cupiat bibliotheca suas.
 Iste Casaubonos habeat liber, iste Thuanos,
 Heinsiacas monstret gentibus iste notas.
 Aurea doctorum recitatrix charta virorum,
 Nomina quae tantum non moritura ve-*
his,

Quid tibi nobiscum? quid me, precor, or-
dine vulgi

*Detrahis, & ponis non regione meâ?
 I tamen, & quondam de me quaerentibus,
 unum*

Hoc memora, domino me placuisse tuo.

Quin & è patriâ discedentem in amplissimum
 hocce regnum, ad capeffendum munus, ad
 quod optimi maximique Principis benignitas
 me vocaverat, hoc carmine profecutus est:

*Vos quae caeruleo nescitis gurgite tingi
 Custodes axis, magna minorque ferae,
 Suppositum vestris petit en RUTGERSIUS*
orbem

Sideribus, patriae sidus & ipse suae.

Inco-

*Incolumen praestate ratem , bona plurima
secum*

*Quae vehit , Arctoe non benè nota pla-
gae.*

*Ad juga Saevonis , glacialisque aequore cin-
ctas*

*Lappionum terras , & , Scritofinne tuas ,
Acteae veniunt artes , Romanaque Suada :
Barbariem longè qui fuget , hospes adest.
Qualis praecipitem vates Oeagrius Ebrum
Sithoniâ fertur detinuisse lyrâ.*

*Qualis & ille , solo dignus meliore , Poëta
Plaustrivagos docuit verba Latina Getas.
Sed satis est uti , Sueönes ; nil poscite majus,
Credidit hoc vobis terra Batava caput.*

Denique cum Variarum Lectionum libros edi-
turus essem , hoc Epigrammate & illos & me
fimul immortalitati consecravit:

*Annosos chartae numquam pereuntis honores
Dum legit , & quidquid Fama celebrat
anus ,*

*Haec notat incensus simili RUTGERSIUS
oestro ,*

Et sibi non levius numen adesse probat.

*Quod mirere magis , primae sunt orsa ju-
ventae*

*Quae legis : hac petiit jura forumque
viâ ,*

*Et nunc illa manus, cui tam benè nota ve-
tustas,*

Vandalicis rebus ferre rogatur opem.

Indomitis olim Romam qui vicerat armis,

Romanâ gaudet nunc Gothus arte regi.

Ille bonis pretium didicit Rex ponere nostris;

Aestimēt hinc dotes terra Batava suas.

*Pierides, vobis honor hinc contingit: in Au-
lam*

E vestro juvenis poscitur ille sinu.

*Quum Sueonum populis tali data jura mi-
nistro*

Et cum finitimis foedera facta leget,

*Hunc quoque posteritas digito tritura libel-
lum*

Hic illi fuerat, dicet, ad ista gradus.

Et haec ille, quibus perfectius ne ab ipsis qui-
dem Gratiis quidquam fieri poterat, nisi quod
profusior in laudes meas fuerit. Sed hoc amor
plus quàm fraterno ignoscendum est, quo ab in-
eunte aetate meâ cum eo vixisse non in ultimâ
felicitatis meae parte pono, Nunc ad Horatium
redeamus, è quo illud tyrones discent, fervos
olim apud Romanos vulgò sepeliri solitos:

Huc prius angustis ejecta cadavera cellis

Conservus vili portanda locabat in arcâ.

Commentator vetus: *Antea Esquilina regio se-
pulcris servorum, & miserorum erat dedicata. Et*
ibi-

ibidem : *Ad hunc locum , ubi Priapus stabat , olim servorum cadavera portari solebant sepelienda.* Nam in hâc solitudine , dum tam longè à libris absum , alterum ejus rei testimonium non succurrit. De Vorano verba veteris Scholiastae hic apponam , *Ajunt Voranum Q. Lucretii Catuli libertum fuisse adeò furacem , ut nummos subreptos à nummulario in calceos demiserit : à quo cum deprehensus esset , quidam subridens , Bellè , inquit , si te non ἐκχαλκίψει , hoc est , verberibus tanquam aes recudat. Alludens ad Calceos.* Ita quidem edidit Jac. Cruquius. Nam vulgatus Porphyrio ita habet : *Voranus Q. Lucretii Catuli libertus omni loco , omni tempore , furacissimus fuisse dicitur. De quo illud traditur ; Cum deprehensus à nummulario esset , cujus de mensâ nummos subtractos in calceos sibi infarciverat , quidam jocans in eum , Bellè , inquit , si te nummularius ille exchalceaverit , cum aspiratione secundae syllabae , simul ut χαλκὸν , id est , aes ablatum ex calceamento objiceret. E quibus supple ac emenda Juvenalis Scholiasten ad illud Satyrae VIII.*

— *clamosum ageres ut phasma Catulli,*

Q. Lucretium Catullum dicit , qui Voranum servum furacissimum habuisse fertur , de quo hic posterius ,

— *Scurra Catulli.*

De quo etiam illud traditur ; Cum deprehensus à nummulario esset, cujus de mensâ nummos subtractos in calceos sibi inferciverat, quidam jocans in eum, Bellè, inquit, si te nummularius in jus vocet, tu ei aes ablatum ex calceo abjiceres. Nam haec & mutilè & mendosè è Porphyrione transcripta sunt.

C A P. X I X.

Adesse idem quod patrocinari, in judiciis. Quid sit superesse. Vicissatim. Gellius emendatus. Paucorum hominum. Antestari Lex XII. Tabb. correctâ apud Porphyrionem.

Vulgatissimum est, verbum *Adesse* in judiciis idem valere quod *Patrocinari*. Et ita *Satyrâ ix.* usurpat Horatius :

Si me amas, inquit, paullum heic ades.

Dicebant & pro eodem *Superesse*. De quo verbo, quia controversiam ei movet Gellius, non nihil hîc dicendum est. Primùm negamus id, quod ille affirmat, eum verbi istius usum tam recentem esse, quam ipse videri velit; Sed veteres, hoc est, eos, qui integrè locuti sunt, eo usos fuisse dico. Divus Augustus munditiarum patris sui in sermonibus sectator, (quod ipse

ipse Gellius ei testimonium perhibet) apud Suetonium; *Cunctari enim se, ne, si superesset, eriperet legibus reum; sin deesset, destituere, ac praedamnare amicum videretur.* Id autem tam exquisitae in linguâ Latinâ curiositatis Principem, ut & privigni, & neptium suarum, si quid insolentius excidisset verba castigaret, sine exemplo fecisse credibile non est. Quid? quod ne ratione quidem caret? Advocati qui adfunt reo, id ante omnia judici persuadere conantur, eam, causam, quam tuendam susceperunt, justam esse. Cum igitur ipsa causae justitia etiam sine Patrono eam tueri possit, non videtur Patrono opus esse. Quo fit, ut, si quis adesset, eum abundare ac velut supervacuum esse videri vellent. Id autem *superesse*, ut & ipse Gellius ibidem notat, veteres Latini dicunt. Et quia Gellii mentio incidit, insigne ex eodem capite mendum eluemus, quod haecenus editores ejus fugerat. Graecos, inquit, *περιεῖναι* in utramque partem ponere: vel quod *supervacaneum* esset, ac non necessarium: vel quod *abundans nimis*, & *affluens*, & *exsuperans*. Ita H. Stephanus edidit. Sed veteres libri longè aliter: nimirum hoc modo; Graecos enim *περιεῖναι*, vivere, adesse, vicisse tam in utrâque parte ponere &c. Ego illa vivere, adesse, à studioso quopiam ascripta fuisse puto, qui Graecam vocem interpretari voluerit. Deindè pro *vicisse tam* lego *vicissatim*, hoc modo; Graecos enim *περιεῖναι* vicissatim in

utramque partem ponere. Vocem autem *vicissim* & Nonius explicat, & non semel usurpavit Plautus. Sed pergamus.

— *Paucorum hominum, & mentis benè sanæ, &c.*

Haec Lambinus ita accipit, quasi Horatii verba sint, qui quaesitus, quâ ratione Maecenas secum ageret, respondeat, eum paucorum hominum familiaritate delectari. Tum rursus scurra, Fortunatus, inquit, fuisti in eo quod te Maecenas admisit in amicorum suorum numerum. Ita ille. Sed an is sensus ex Horatii verbis elici possit, ipse viderit. Turnebus omnia garrulo tribuit usque ad illa, *Non illo vivimus illic, &c.* & hos versus,

— *paucorum hominum, & mentis benè sanæ.*

Nemo dexterius fortunâ est usus.

de Maecenate accipit. Ego, ut in eo Turnebo assentior, quod haec omnia illius nugatoris verba esse putem; ita, quo minus duos istos versus ad Maecenatem referam, facit id quod sequitur,

— *haberes*

Magnum adiutorem, &c. —

Quae manifestò clamant, praecedentia non ad alium, quam ad Horatium, referri posse. Scribo igitur hoc modo;

— *Mae-*

— *Maecenas quo modo tecum*
(Hinc repetit) paucorum hominum, &
mentis benè sanae?

Nemo dexterius fortunâ est usus, &c.

Ut sit, *tecum paucorum hominum*, hoc est, tecum, qui es paucorum hominum, qualia & apud Ciceronem, & apud alios frequentissima esse, nemo nescit. Quaerebat garrulus; Maecenas qualem sese praebet erga te, qui non es *εἰς τῶν πολλῶν*, neque ut è vulgo quispiam: sed quod non est nisi maximi cujusque, admodum sanae mentis? Parabat Horatius respondere, sed importunissimus nebulo, non expectatâ respondendi vice, Horatium laudare pergit; & quem perpaucorum hominum, & sanissimae mentis dixerat, eundem etiam optimè fortunâ usum fuisse addit. Denique, si se commendare Maecenati vellet, operam suam talem pollicetur, quâ Horatius brevi omnes anteire posset, qui apud patronum ei gratiâ praevalerent. Haec mihi vera hujus loci sententia videbatur. Aliter tamen sentienti non pugnabo. Ad ea ejusdem Satyrae

— *Licet antestari?* —

hoc è XII. tabulis fragmentum adducit Porphy-
 rion, SI. VIS. VOCATIONI. FVAT. TE-
 STAMINI. IGITVR. EM. CAPITO. AN-
 TESTARI. Equidem haec sic concepta, &
 tam

tam multis frustra tentata sunt, ut planè metuendum sit, ne morbus medicinam vincat. Tentemus tamen, an & nobis post tot tantosque viros aliquid remedii reliquum sit, quod, si non tollere, malum certè levare possit. Legebam igitur hoc modo: SI. IN. IVS. VOCATIO. FVAT. ANTESTAMINO. I. E. AVREM. CAPITO. ANTESTATI. Quae lectio tantum abest, ut à vulgatâ abeat, ut eadem non modò syllabas, sed etiam penè literas retineat. Videamus paucis. Ex duabus istis vocalis VIS. VOCATIONI. inversis tantum literis IN. IVS. VOCATIO. fecimus. *Fuat* pro *fiat* dixisse veteres constat è Marcello. Exciderat autem prima τῆ *Antistamino* syllaba ob non intellectum veterem scribendi morem. Scriptum enim fuerat *Fu AT testamino*, quod syllabam geminandam esse notat. Volebat enim solenni librariorum errore scribi *Attestamino*. Caeterum, ne cui mirum videatur hoc loquendi genus, *In jus vocatio fiat*, sciat eundem penè loquendi modum Decemviros etiam alibi usurpasse, MANVS. ENDOIACTIO. ESTO. quod citat Gellius libri xx. capite primo. Haec tenus Decemviri. Sequitur Porphyriionis glossa, quae pro legis verbis omnes, ut ego existimo, haec tenus decepit. Nam quod vox *Antestari* obscurior esset, interpretatus est Porphyrio, id significare aurem ejus capere, quem tibi testem delegisses. Sed & haec mendosa erat;

rat; neque tamen difficilis conjectura fuit. Quid enim facilius, quàm ex IGITVREM, I. E. AVREM divinare? Quod autem ad hanc conjecturam refellendam, & amicus quidam meus afferebat, & vulgò creditur, non licuisse antestari, nisi reus sequi recusasset, confutant tum alii, tum ipse Plautus. Is enim Persâ Actu quarto, Scenâ *Nisi ego*, ita inquit;

SA. *Age ambula in jus, leno. DO. Quid me in jus vocas?*

SA. *Illî apud Praetorem dicam. Sed ego in jus voco.*

DO. *Nonne antestaris? &c.*

In qua totâ scenâ cum nulla recusationis mentio fiat, sed in jus sequatur leno, miratur tamen, quod is, qui vocabat, neminem antestatus esset. Nam quod caussantur, id in infamibus tantum, qualis erat Dordalus, licuisse; alibi a nobis confutatum est. Antestabantur igitur, quoties litem denunciabant, ut si reus statâ die non adesset, & vocatum se negaret, antestati denunciationis testes essent. Et haec hactenus. Nunc ad Horatium redeamus.

C A P. X X.

De Cestio historiola apud Senecam in Suasoriis illustrata. Horatius non uno loco restitutus in integrum.

grum. Ennius rudis dictus. Auctor Rudiis, ut hospes Zacyntho. Plautus emendatus.

Exstat apud Annaeum Senecam Suaforiâ vii. lepidissima quaedam de Cestio Pio historiola, qui cum perpetuò Ciceronis eloquentiae obtrectaret, eo nomine à M. Tullio Ciceronis filio flagris caesus fuit. Quam totam Senecae verbis hic apponam, idque eo libentiùs, quòd vapulanti Cestio non mediocriter favere soleam. Ita igitur ille; *Erat autem Cestius nullius quidem ingenii, Ciceroni etiam infestus: quod illi non impunè cessit. Nam cum M. Tullius Ciceronis filius Asiam obtineret, homo qui nihil ex paterno ingenio habuit praeter urbanitatem, coenabat apud eum Cestius. M. Tullio & natura memoriam dempserat: & ebrietas, si quid ex eâ supererat, subducebat: subinde interrogabat, Quis ille vocaretur qui in imo recumberet: & cum saepe subjectum nomen Cestii excidisset, novissimè servus, ut aliquâ notâ memoriam ejus faceret certiore, interroganti domino, quis ille esset qui in imo recumberet, ait: Hic est Cestius, qui patrem tuum negabat litteras scisse. Afferri protinus flagra jussit, & Ciceroni, ut oportuit, de corio Cestii satisfecit.*

Haëtenus Seneca. Talem equitem illum Romanum fuisse oportuit, quem describit is, qui hos versus decimae libri Sermonum primi praefixit;

*Lucili, quam sis mendosus, teste Catone
Defensore tuo pervincam, qui malè factos
Emendare parat versus. Hoc lenius ille,
Est quo vir melior: longè subtilior illo,
Qui multum puer & loris & funibus udis
Exornatus, ut esset opem qui ferre Poëtis
Antiquis posset contra fastidia nostra,
Grammaticorum equitum doctissimus —*

Sed in quinto versu legendum est;

Qui multum nuper loris & funibus udis,
Et *exornatus* est instructus, non autem, ut quidam volunt, caesus. Eques ille cum loris obambulabat, ut, exemplo Ciceronis filii, Lucilio de eorum corio satisfaceret, qui ei maledicere ausi essent. Sed ad Horatium.

— *Ridiculum acri*

*Fortius & melius magnas plerumque secat
res.*

Haec αὐρύσσεια sunt. Cum enim toto hujus Satyrae principio nihil aliud agat, quàm ut ostendat, non satis esse, auditori risum movere, nisi etiam vis & acrimonia sermoni misceatur; quomodo repentè mutatâ sententiâ ridiculum solum jam commendat? Ego putem haec omnia κατὰ μέμνησιν à Demetrio & Tigellio (in hos enim haec Satyra scripta est) Lucilii defensoribus dici usque ad illa;

Quos neque pulcer, &c.

Nam

Nam cum Poëta in Satyrâ non facetum solùm, sed & vehemens ac ferium scribendi genus requisivisset; Atqui, inquiunt, ridiculo dicendi genere saepius magnae res peraguntur, quàm tristi & severo. Neque veteres illi Comoediae Scriptores & olim ob aliud probati, & nunc imitandi sunt, quàm quod risu auditorem solverent. Horatius autem nebulonibus istis respondere non dignatus, quaestionem, quam proposuerant, non solvit, sed eludit. Et quid nos, inquit, tanto fastu praecipitis de ratione eos Scriptores imitandi, quos nec vidistis umquam nec legistis? Ita infrà, cum sermonem ex utraque linguâ mistum dixissent concinniorum esse: maluit Horatius ridendo quaestionem solvere, quàm hominibus imperitis quidquam ferii respondere. Quod si quis omnia ab Horatio dici malit, dicendum erit deesse voculam *Cum*; ut sit, *ridiculum cum acri*: de quibus loquendi modis prolixè disputat Priscianus libro xviii. Ego priorem sententiam veram esse puto. Eâdem Satyrâ cum ait;

At magnum fecit, quod verbis Graeca Latinis

Miscuit —

Urbanissimè, nec acerbè minus, Lucilium ipsius Lucilii versu exagitavit. Lucilio enim Julius Rufinianus tribuit; cujus verba in libello de figuris sententiarum haec sunt; EXVTHENISMVS.

MVS. *Figura haec fit, cum rem aliquam extenuamus, & contemptam facimus. Ut apud Lucillum;*

At magnum fecit, quod verbis Graeca Latinis

Miscuit —

In iis versibus, qui paullo post sequuntur;

— fuerit limatior idem

Quam rudis, & Graecis intacti carminis auctor.

legendum at.

Quam rudis, at Graecis intacti carminis auctor.

Hoc enim dicit; Esto; fuerit Lucilius limatior & Ennio, illo quidem rudi, sed tamen intactae Graecis Satyrae inventore, & reliquâ caesorum vatum turbâ, nihil tamen ad nostrorum Poëtarum limam. Ut autem Ennius hic vocatur rudis, ita & Ovidius dixit;

Ennius ingenio maximus, arte rudis.

Erat, cum legendum crederem;

Quam Rudiis Graecis intacti carminis auctor.

Nam Rudinum fuisse Ennium, nemo est qui ignoret. Est autem *Auctor Rudiis* ea loquenda formaⁱ

forma, quâ *hospes Zacyntho* Plautus dixit; *Mer-*
cat. act. v. scen. 2.

Video ibi hospitem Zacyntho —
Virgilius iv. Aeneidos;

— Non ante Tyro despectus Farbas.

Farbas Tyro, est *Jarbas Tyrius*. Qualia apud
Poëtas infinita sunt. Quod verò *Plautum* etiam
Ficus Zacyntho dixisse eruditissimi *Viri* tradide-
runt, eodem loco

Hospes respondit Zacyntho, ficus fieri non
malas.

mendoso versu decepti sunt. Legendum enim;

Hospes respondit, Zacyntho ficus ferri non
malas.

vel;

Hospes respondit Zacyntho, ficus ferre non
malas.

Nam cum adolescens ille de dominâ suâ è *Za-*
cynthio quaesivisset;

— quis eam vexerit, quis habeat, si in-
audiverit.

Respondit ille, optimas eam *ficus ferre*. For-
 tasse (nam in portu erant) navis quaedam ap-
 pellebat, de qua *Zacynthius* quaesitum credidit.
 quasi *Charinus* dixerit;

— quid

— quid ea advexerit , quid habeat —

Totum locum lego & distinguo hoc modo;

CHA. Hospes respondit , Zacyntho ficus ferri non malas.

EV. Nihil mentitus est , sed de amicâ? CHA.

Sese inaudisse autumat

Hic Athenis esse —

Quae autem ad eum locum Adrianus Turnebus, vir sine exemplo maximus ; pro vulgatâ lectione commentus est , argutiora quàm veriora sunt.

C A P. X X I.

De Trebatio Testa fC. ejusque moribus nonnulla.

Commorit. Commordit. Fingere. Cicero emendatus. Limina frigida. Limina tepida. Martialis vetus lectio revocata. Horatius Variis locis illustratus.

Ediderat priorem Sermonum suorum libellum Horatius , ac , ut fit , varia de eo hominum judicia spargi senferat. Pars languidum, ac enervem esse, nulloque Satyrico aceto dictitabant. Alii contrà , tantâ acerbitate , non in vitia modò , sed in ipsos homines , idque nominatim singulos arripiendo , stringi , ut eum violatae legis arcesserent, quâ Decemviri in eos,

9Ho-

-OUO-

O- -ONO-

IO- -OUO-

qui malum Carmen, hoc est, quòd infamiam alteri faceret, condidissent, capitis poenam sanxerant. Et quia hic nodus dignus vindice videbatur, ac oracula Delphis cessabant, Jurisconsultum, ut in legis interpretatione, adiri placuit. Florebat illâ tempestate C. Trebatius Testa, ea in Jure Civili nominis celebritate, eaque scientiae famâ, ut hoc praecipuè auctore Caesar Augustus inusitatum ante id tempus Codicillorum usum introduxerit. Is potissimum huic nodo cuneus delectus est. Consulturus igitur, quidnam sibi faciendum foret, ejus ostium, & quidem, ut credibile est, ad galli cantum pulsât Horatius. Ac cùm, quod Trebatii potius capiti sit, responsum accepisset, ut à scribendo quiesceret: ille autem consilium approbaret quidem, caeterum, quò minus eo uti posset, infomniam causaretur, cujus taedio leniendo sola haec scribendi voluptas sibi relicta foret: etiam huic malo à Jurisconsulto medicina reperta est. Duo igitur ejus morbi remedia proponit; Ut aut natatu se defatigando, aut, si id minus arrideret, sub noctem bibendo fomnum provocet. Atque haec eâ vultus ac sermonis gravitate Trebatius, conceptâ verborum formulâ, non quasi rem ridiculam coram urbanissimo Poëtâ, sed verò leges ac Edicta ad populum pronuntiaret. Sed hîc nonnulla notanda sunt. Primum, quod illud *Ultra legem*, non de Satyrae, ut Interpretes ad unum omnes, sed

sed Decemvirali Lege accipimus. Neque aliter accepisse videtur Horatius. Cùm enim ad Jurisconsultum iret in re ludicrà, urbanissimè legem obtendit, quam eodem sale, quo eam initio Satyrae proposuerat, in fine eluderet. Quod & in illis fecit:

*Si mala condiderit in quem quis carmina —
— sed bona si quis.*

& quae sequuntur. Deinde, *Irriguumve* legimus, non *Irriguumque*. Neque enim tantus juris & aequi arbiter, quantum Trebatium fuisse accepimus, tam immanis existimandus est, ut clientem, qui leniter modò soporari posceret, uno consilio, simul & è natatu lassitudine, & ex ebrietate gravedine enecaret. Alterum enim ad id, quod volebat Horatius, sufficit. Caeterum vide, quam urbanè his praeceptis Trebatii mores tangat Poëta, dum illud ab eo sibi consilium dari facit, quo is & saepe & libenter utebatur. Et studium quidem ejus convivandi ex Epistolis M. Tullii deprehendisse mihi videor. Ut libro vii. Epistolâ xx. Ego à Sex. Fabio, Niconis discipulo, librum abstuli Νικωνος περί πολυφαγίας. O medicum suavem! meque docilem ad hanc disciplinam! Sed Bassus noster me de hoc libro celavit. te quidem non videtur. Nam occultè Trebatium ridet, ut qui in eâ arte multùm profecerit, & urbanè addit, Bassum non videri de eo libro celasse Trebati-

Q

um

um , quasi Trebatius multum edendi artem ex eo Niconis libro didicisset. Et Epistolâ xxii. *Illuſeras heri inter ſcyphos, &c.* De ejus autem natandi ſtudio Epistolâ x. *Sed tu in re militari multò es cautior, quàm in advectionibus, qui neque in Oceano natare volueris ſtudioſiſſimus homo natandi, &c.* In ſequentibus:

— *noſtrum melioris utroque.*

quod tam ſollicitè quaerunt Interpretes , quare Lucilium & Trebatio, & ſe, meliorem dixerit, an nobilitate , an facultate Poëtica , an verò moribus & vitâ, planè eſt μύρον ἐπὶ φακῇ. Eſt enim ex more communi ſumptum , quo etiamnum in talibus vulgò utimur. Tale eſt Lucretii illud, III. v. 1038.

Lumina ſis oculis etiam bonus Ancu' reliquit,

Qui melior multis, quam tu, fuit, improbe, rebus.

Et Homericum illud notum eſt

— ὅπερ σέο πολλὸν ἀμείνων.

Verſum illum

— O pater, & Rex

Jupiter, ut pereat poſitum rubigine telum!

ſumſit è Callimacho,

Ζεῦ πάτερ, αἷς χαλύβων πᾶν ἀπόλοιτο χόος.

quem

quem & alicubi convertit Catullus. Sequitur,

— at ille

Qui me commôrit (melius non tangere clamo)

Flebit —

In quibus equidem nihil muto. Sed tamen non ineptè quis *Commordit* legendum suspicari possit. Videtur enim hic locus è L. Ennii Satyris expressus esse: è quibus hunc versum libro VII. capite nono citat Gellius.

Meum non est; at si me canis memorderit.

Quo versu videtur tale quid dixisse, Meum non est alios insectari; sed tamen, si quis me irritaverit (hoc enim est, *si me canis memorderit*) flebit. Verum nihil, ut dixi, muto.

Illud,

Grande malum Turius, si quis se judice certet.

Martialis è foro ad culinam, à Turio ad turdum transtulit, lib, XIII. Ep. 92.

Inter aves Turdus, si quis me judice certet.

Inter quadrupedes gloria prima Lepus.

Quod sequitur,

— *majorum ne quis amicus*

Frigore te feriat —

rectè eruditissimi Viri, *ne amicitiam tibi renuntient*, contra Lambinum explicarunt. Seneca

Epistola cxxii. Recitabat Montanus Julius Carmen, tolerabilis Poëta, & amicitia Tiberii notus, & frigore. Ita parasitus in Eunucho, cum Parmenonem exclusum ante ostium Thaidis stantem videret,

— *salva res est, nimirum hinc homines frigent.*

ubi quid sibi velit Eugraphius, cum ait, *sensus est: Integra nobis sunt omnia.* Siquidem adversarii ante ostium stantes propterea frigide agunt, equidem nescio. Cicero Trebatio, *An hoc significas, nihil fieri, frigere te, ne chartam quidem tibi suppeditare?* quo loco illa *Nihil fieri* omnino delenda sunt. Cum enim ad *τὸ frigere* studiosus quispiam annotasset, *nihili fieri*, id oscitans librarius in ipsum postea textum recepit, ac ex eo *Nihil fieri* fecit. Contra Sedigitus de Naevio,

Dein Naevius, qui fervet, pretio in tertio 'st. hoc est, qui maximi fit, ac, quod de eo alicubi dicit Horatius,

— *mentibus haeret*

Penè recens —

Hunc Horatii locum in animo habebat Persius

— *ne majorum tibi fortè*

Limina frigescent. —

hoc est, ne te nobiles aedibus suis interdican-
Alibi

VENUSIN. LECTIO. CAP. XXI. 365

Alibi enim erat illa coelo recepta Josephi Scaligeri mens, cum ita explicat, *Ne parum teras veterum scripta.* Virgilius IV. Georgicorum de apibus,

Contemnuntque favos, & frigida tecta relinquunt.

Contra Attys apud Catullum, ea limina, quae maximè frequentaverat, vocat tepida:

Mihi januae frequentes, mihi limina tepida.

Juvenalis Satyrâ XI.

Esquilias à ferventi migrare suburâ.

Interpres: *A suburâ frequentissimâ regione ad Diocletianas migrare, ubi solitudo est.* Martialis libro VII. cum variâ exercitationum genera recitasset, ita Epigrammâ XXXI. claudit:

*Per varias artes, omnis quibus area fervet,
Ludere, cum possis currere, pigritia est.*

quo tamen loco nonnulli substituerant,

— omnis quibus area servit.

è quâ lectione frigidissimum Illustris Viri commentum de aetatum areis exortum est. *Area* Martiali est, locus in quo ludicris exercentur. Horatius libro primo Ode IX.

*— nunc & campus, & areae,
Lenesque sub noctem susurri
Compositâ repetantur horâ*

Ubi Acron: quare & vera Poëtae lectio redonanda, & falsa cum suâ sibi interpretatione explodenda est. Plura de hac verborum, *frigere, calere, fervere* significatione afferre poteram, nisi id & olim alii, & cumulatè nuper ad Martialem praestitisset Pet. Scriverius noster, cujus ego scrinia non compilo. Desinam, ubi hoc addidero: Quod Lucilii exemplo Satyras suas tueretur Horatius,

— *Quid cum & Lucilius ausus
Primus in hunc operis componere carmina
morem, &c.*

ejusdem exemplo in causâ non dissimili se tueri Trebonium, qui in Antonium, ut videtur, acerbissimè scripserat: *Deinde, qui magis hoc Lucilio licuerit assumere libertatis, quàm nobis? cum, etiamsi odio par fuerit in eos, quos laesit, tamen certè non magis dignos habuerit, in quos tantâ libertate verborum incurreret.* Et ita Persius,

— *sequit Lucilius urbem,
Te Lupe, te Muti, & genuinum fregit in
illis.*

Et quae sequuntur.

C A P. X X I I.

Ingluvie albus. Scholiastes Juvenalis insigni mendo liberatus. γαστέρες ἀργαὶ quid sint in Epimenidis versu. Pygargus. Culpa magistra, non cuppa. Lambini emendatio rejecta. Senecae locus in epistolis emendatus. Sitis magistra. Ad Horatium nonnulla notata.

Quaeritur, quis iste Ofellus sit, cujus nomen Satyrae secundae hujus libri praescripfit Horatius. Video Georgium Fabricium in praefatione, quam praefixit huic Poëtae, scribere, Arrianum Horatii testimonio usum esse. Ille quidem Arriani verba non apponit, ut nesciam, quemnam locum innuat; vix tamen dubito, quin his verbis, è libro Epicteticarum dissertationum III. capite XXI. inductus sit: ἀλλὰ τοῦ ζηεῖτε τὸ εὖρον, καὶ τὸ ἡγεμονικόν, ὅπερ ἐκ ἑστίν· ὅδ' ἄλλα δεικνύοντες πεισύνει· τί αὐτὸ ἐξω ζηεῖτε; ἐν ζώματι ἐκ ἑστίν· εἰ ἀπιστεῖτε, ἴδετε Οφέλλιον. Ut videatur existimasse, hunc Ofellum cum eo, cujus Arrianus meminit, eundem esse. Sed eo loco Οφέλλιον in vulgatis legitur. Et alioqui, quid Horatius tantum de eo commemorat, ut ejus exemplo ostendi possit, summum bonum in corpore non consistere? Quare alius ab hoc nostro Ofellus Arriano quaerendus est. Ex ipso Horatio, ejusque Scholiaste, constat,

hunc nostrum fuisse rusticum, cujus agri divisione triumvirali veterano cuidam Umbreno assignati fuerint. Sed quicumque tandem hic Ofellus sit, venustissimum, si quis alius est, sermonem ei affinxit Horatius, & in quo obscuritatis, ut mihi videtur, minimum. Quare agemus paucis. Primum illud,

*Nec meus hic sermo est, sed quem praecepit
Ofellus,*

videtur è Platone Comico imitatus esse, apud quem cum philosophus quidam dicturus esset, si omnes eo modo viverent, quo vivebat ipse, neminem aut inhonestum, aut adulterum futurum esse, urbanissimè, & acerbo in Epicurum sale, praemittit,

Ἐπίκυρος ἔλεγε ταῦθ' ἃ νῦν ἐγὼ λέγω.

Epicurus olim dixit haec, quae nunc ego.

Et votum illud,

hos utinam inter

Heroës natum tellus me prima tulisset,

non dissimile est Astydamantis huic, cujus versus propter singularem eorum venustatem non possum, quin ascribam,

Εἶθ' ἐγὼ εὖ κείνοισι γλῶσσην, ἢ κείνοι ἄμ' ἡμῖν,

Οἱ γλώσσης τερπνῆς πρῶτα δοκῶσι φέρειν.

Hoc

Hoc est , prout eleganter vertit Conr. Goclenius , amicitiã Erasmi notus ,

Vixissent utinam mecum illi , aut inter ego illos ,

Quos penes est linguae suaviloquentis honos !

Quod sequitur ,

— *pinguem vitiis albumque* —

Perfius imitatus est ,

Turgidus hic epulis , atque albo ventre lavatur .

Sulpicia ,

Non trabe , sed tergo prolapsus , & ingluvie albus .

Et sic accipio in Epimenidis versu , quem citat Paullus , illud γαστέρες ἀργαί ,

Κρήτες αἰεὶ ψεύσαι , κακὰ θηρία , γαστέρες ἀργαί .

hoc est , *ventres ingluvie albi* , non , ut vulgò vertunt , *pigri*. ἀργὸν Graecis frequenter esse album , notius quidem est , quàm ut doceri debeat ; & tamen apponendus est Juvenalis Scholiastae locus , qui id confirmat , vel ob hoc , quia turpiter depravatus emendatione nostrâ indiget .

diget. Is igitur ad xi. Satyrae versum cxxxviii. ita scribit, PYGARGVS. *Pygargus fera est specie cervi, quae retriores partes albas habet. Ideo & Pygargus dictus est, quia graecè nates πυγὴ dicuntur. ET. SCYTHICAE. VOLVCRES. Phasianus ἀπὸ τῆς Φάσιδος * tur. & aluum * Argo navis. Pylargus avis genus * clagolopes appellatur.* Haec ille, quae non unâ plagâ confossa sunt. Videamus, an ita sanari possint: *Pygargus fera est specie cervi, quae retriores partes albas habet. Ideo & Pygargus dictus est; quia Graecè nates πυγαὶ dicuntur, & album ἀργὸν. Avis Pygargus, avis genus, quae & lagopus appellatur. Duorum generum Pygargos facit. Nam & feram esse dicit, & avem. Utramque ἀπὸ τῆς ἀργῆς, ἥτοι λευκῆς πυγῆς nomen accepisse. Retriores autem partes eas vocat, quas Graeci ὀπίθια μέρη dicunt. Plinius libro x. capite iii. in aquilarum descriptione, secundi generis Pygargus in oppidis mansitat, & in campis, albicante caudâ. Ne quem verò offendat, quod Pygargum confundit cum Lagopode. Neque enim ad vivum refecanda sunt posterioris aevi scripta, in quibus quaedam bona sunt, multa mediocria, plura mala. Et certè non aliter librum fieri Martialis credidit. Hoc mendum, ut mille alia, è Grammatico illo pridem sustuli, quae omnia, θεῶν δίδωτος aliquando in lucem emittemus.*

Post hoc ludus erat culpâ potare magistrâ.

Lam.

Lambinus *cuppâ*. ineptissimè. Hoc enim dicit, Qui peccabat in Convivii leges, ei poena constituta erat, certam aliquam vini mensuram epotare. Non igitur bibebat, quantum cuperet, sed quantum magnitudo delicti ei indicebat. Culpa ei velut modimperatrix erat, quae praescriberet, quantum bibiturus esset: tantum scilicet, quantum in convivii leges peccaverat. Contrà Seneca Epistolâ LXXXVII. quâ frugalitatem suam narrat, sive se magistrâ bibisse dicit. Sed is locus mendosissimus vulgò legitur. Verba gravissimi Scriptoris haec sunt: *De prandio nihil detrahi potuit. paratum fuit non magis horâ. nusquam sine caricis, nusquam sine pugilaribus.* Quid enim? si tantum caricis instructum fuit, vel momentum ei parando satis esse poterat. Muretus in libris suis reperisse ait, *sine magis hirâ.* Unde acutè, ut fuit ingenium Viri, *sine magiro* elicit. Quam tamen vocem Senecam usurpasse, nescio an aliis, mihi certè non persuadebit. Fuit, cum *fame magistrâ*, aut potius, *sine magistro*, legendum credidi. Nunc ut dicebam, *sive magistrâ*, scribendum puto. In prandio suo tria laudat: quod à vino sobrium à cibo abstinens, & quod non otiosum foret. In duobus ultimis scrupulus non est. Quod ad primum attinet, Non, inquit, prandio meo magister praefuit, qui bibendi modum ad luxuriam imperaret. Sitis modimperatrix fuit. Tantum bibi, quantum necessitas naturae postulabat.

bat. Est autem pueris notum, quid *magister*, & *magisteria* Romanis fuerint. Nam quod Fulvius Urfinus scribit, *magistrum* eum esse, quem Horatius alibi *parochum*, alibi *coenae patrem* vocat, turpissimè lapsus est. Tantum enim distant, quantum is, qui coenam prae-
bet, ab eo differt, qui aut jactu tali, aut alio quovis genere, è convivis legitur, ut singulis bibendi modum dicat. Et haec haëtenus. Nunc pergamus.

C A P. X X I I I.

Barones qui dicti apud antiquos. Petri Victorii laus. Ab eo dissensum. Ut & a Vineto, Pithaeo, Lambino, Turnebo, Francisco Junio, Manutio, Bosio, Lilio, Alciato, Corrado. Cicero Epistolis ad Atticum emendatus. Illustratus Horatius.

Non est in toto, ut opinor, Cicerone nodus aut intricatior, aut in quo solvendo homines eruditissimi plus operae luferint, quam est iste xi. epistolâ libri v. Epistolarum ad Pomponium Atticum; *Apud Patronem, & reliquos barones te in maximâ gratiâ posui, & hercule merito tuo feci. Nam mihi is dixit, te ter scripsisse ad se, mihi ex illius literis rem illam curae fuisse: quod ei pergratum erat. Primus quidem, quod*

quod ego sciam, Victorius, vir in utriusque linguae scriptoribus summâ cum laude versatus, ad eum locum epistolâ ultimâ libri noni ad Familiares, *Ille verò te putabat quaesiturum, unum coelum esset, an innumerabilia?* Cum in omnibus MSS. ille *Baro* reperisset, & eorum auctoritate fretus, & hoc ipso, de quo nunc agimus, loco, eam vocem tribus, apud Ciceronem locis restituit. Recte sane Victorius; ita enim ea vox usurpatur; sed tamen, quare id huic loco minus congruat, rationes multae sunt. Primum, verosimile non est, Ciceronem Epicureos apud hominem Epicureum ita fuisse appellaturum: multo minus eos, quibus Atticus, ut videtur, beneficii loco, commendari se petierat. Nam illa, *& hercule merito tuo feci*, plane confirmant id quod dico. Quid enim commeruerat Atticus, ut apud stolidos ac insulsos gratiâ poneretur? Postremo, quantum Cicero Patroni tribuat, haec verba ex epistola ejus ad C. Memmium declarant; *Cum Patrone Epicureo mihi omnia communia sunt: nisi quod in Philosophiâ vehementer ab eo dissentio. Sed & initio Romae, cum te quoque, & tuos omnes observabat, me coluit inprimis: & nuper, cum ea, quae voluit, de suis commodis & praemiis consecutus est, me habuit suorum defensorum & amicorum fere principem: etiam a Phaedro, qui nobis, cum pueri essemus, antequam Philonem cognovimus, valde ut Philosophus, postea tamen,*

*ut vir bonus & suavis & officiosus probabatur, traditus mihi commendatusque est. & quae sequuntur. Est enim tota epistola in gratiam Patronis scripta. Ineptum igitur sit, existimare Ciceroni eum Virum, quem tantopere se amare profitetur, quem verbis honorum plenis tam sollicitè commendat, hoc loco tam foedo convitio nominasse. Extitit longo tempore, postquam haec scripsisset Victorius, homo & ipse diligentissimus Elias Vinetus, qui Victorii sententiam comprobat. Cum enim diu antequam P. Pithaeus suos Adversariorum libros edidisset, hanc vocem apud Persium revocaret, & hoc ipso loco sententiam suam confirmat, & eum, rejectis etiam aliorum conjecturis, ita ut Victorius olim explicarat, & ipse explicat. Hos deinde secutus Dionysius Lambinus, nisi quod Ad. Turnebo, ut ipse ait, assensus, eodem tamen sensu, *Varones* scribendum putat. Et ita quoque Simeo Bosius. Manutius cum in Commentariis epistolae ultimae libri noni ad Familiares, ex hoc ipso loco *Barones* fatuos explicasset, in Commentario tamen ad hunc locum longè aliter opinatus est. Baronem enim mulierem fuisse Philosophiae valdè studiosam, cujus etiam Suidas meminerit. Ab eâ igitur Epicureos hominum genus molle ac effoeminatum, uniusque voluptati deditum, *Barones* per contemptum, velut mulierculas nominari. Non probavit hoc Fr. Junius, licet multis ita placuisset,*

cuisset, ut totum illud, ac totidem penè ver-
 bis in Commentarios suos retulerint. Senferat,
 opinor, ea omnia, quaecumque contra Victo-
 rii sententiam diximus, adversus Manutium
 quoque dici posse. Ipse igitur, cum planè con-
 trarium ei, quod Manutius attulisset, hic re-
 quirere videret, *Barones*, non molles ac delicatas
 mulierculas, ut ille fecerat; sed verò *viros for-*
tes, & a perturbationibus invictos interpretatus
 est. Quam sententiam suam Veteris Glossarii
 auctoritate confirmat. In quo *baro* àνὴρ expli-
 catur. Verùm eo loco Graecam voculam *vi-*
rum solummodo ad differentiam sequioris sexus,
 non autem ad virtutem designandam poni, non
 negabit is, qui ita *Baronis* vocem ab aliis quo-
 que posterioris aevi Scriptoribus usurpatam le-
 gerit. Poterat Junius Isidori verba è libro ix.
 attulisse, quibus *Barones* mercenarios explicat,
 eosque a Graeco βαρὺν dictos ait, quod fortes in
 laboribus essent. Ineptè quidem Isidorus, sed
 tamen id arripiendum putavit Lilius. Ut igi-
 tur *Barones*, inquit, *asscittitii milites sunt*, non
 autem ordinarii; ita, sic enim loquitur, qui
 nos auctores in propria facultate, sed in alienam
 migrarunt, quadam metaphora a Cicerone &
 aliis dicuntur *Barones*. Ita omnes omnium ae-
 tatum sapientes, exceptis, dumtaxat iis, qui
 disciplinas ipsi receperunt, Lilio iudice, *Baro-*
nes erunt. Alciatus cum & ipse in idem bal-
 neum sese coniecisset, ejus vapore penè ex-
 animatus

animatus est. Ecce ; Ego , inquit , Βήρωνες , id est , Verones , seu , imitatione Doricâ , Barones accepi populos Hispaniae esse , sic à fluvio , cuius Martialis quoque meminit , dictos. Qui , ut nunc Germani , solebant Principibus apparere , & excubias facere , quos & verisimile est eligi solitos praegrandi corpore , quamvis mente stolidâ essent , quod hujus militiae proprium est. Caesar IV. Commentario belli Civilis ; Cassius semper Verones compluresque evocatos cum telis habere consueverat , a quibus caeteri intercluduntur , qui ad caedem faciendam subsequuntur. Igitur Cicero , inquit , Patronis Philosophi Barones vocat ejus sectatores , quod instar apparitorum illi semper adessent. Quot verba , tot ineptiae. Primum , quartum Caesaris Commentarium de bello Civili vocat , qui est de bello Alexandrino , A. Hirtii. Deinde in aliis libris non Verones , ut Alciatus , five Berones , ut publicavit Jos. Scaliger , aut Bigerrones , ut Turnebus ; sed Barones , ut hoc loco , legi , P. Pithaeus testatus est. Id quod Beroaldi quoque libris confirmatur , in quibus Varrones scriptum est ; non a Varrâ Beronum urbe , ut ineptè Rhellicanus , sed solenni librariorum more V. ἀντὶ τοῦ B. Scholastes ad illud Persii ,

Baro , regustatum digito terebrare salinum :
Contentus perages —

Lingua Gallorum Barones , vel Varones , dicuntur.

tur servi militum. qui utique stultissimi sunt & servi videlicet stultorum. Ut jam imaginarii isti apparitores Alciati evanuerint. Verum esto. Fuerint Verones, quos secum habebat Cassius; quis Deus malè advocatus Alciato inspiravit, eos Principibus olim apparuisse? Nam quia Cassius hoc fecerit, alios quoque fecisse necesse esse, id affirmare velle *ἀνδρὸς ἔ σοφοῦ ἀδὲ βελ.α.* Jam Patronis Baronum dignitas immane quantum creverat. Vix è mollibus ac delicatis mulierculis viri evaserant, repentè publico muneri admoti sunt. Jam milites, jam Principum stipatores erant, cum tibi subito velut automato quodam ad summum omnium dignitatum culmen, ipsum, inquam, principatum sublati sũnt. Exorti enim duo magni nominis Scriptores (ita Eliás Vinetus eos vocat) qui *Barones* hoc loco, non fatuos, quod penè majestatis crimen erat; non mulierculas, quod contumeliosum nimis; non mercenarios, quod sordidum; non apparitores, quod parum dignitatis habere videbatur: sed vero puros putos Principes interpretati sunt. Mihi quinam isti magni nominis Scriptores sint, nondum scire contigit (non enim Mario Nizolio, aut Guilielmo cuidam Insulano ejus nominis honorem dederis) sed eos perquam ridiculos fuisse necesse est, qui eâ linguâ Ciceronem loqui fecerint, quae vix millesimo anno post reperta sit. Tum demum enim ea vox dignitatis nomen

ha-

habere caepit. Adhuc haec erant, cum, ecce tibi, velut Deus è machina Sebast. Corradus, homo doctissimus ille quidem, sed qui in hac causa id egisse videatur, quo ridicula aliorum commenta, ineptiendi gloria folius obscuraret. Is igitur cum secundo de finibus legisset, *Haec cum loqueris, nos barones stupemus; tu videlicet tecum ipse rides.* negavit convenire, ut Cicero aut hoc aut illo loco se suosque stolidos appellaret. Recte sanè. Sed non senserat Ciceronem eo loco venustissimè εἰρωνείαν. Pergit deinde, *Secundo Tusculanarum quaestionum Epicureos viros optimos, & minimè malitiosos vocat.* Quid tum postea? *Ego igitur,* inquit, *si concedatur καὶ ῥῆποις, hoc est, bonos viros & simplices lego.* Equidem Corradum, cum ista scriberet, sobrium fuisse non puto. Vide ineptias. Doribus καὶ ῥῆποις sunt, praestantiores, fortiores, potiores; id ille baro putavit de iis dici, quorum simplicitas vulgo risum movet. Non mentiar, eleganter apud Patronem & reliquos Patrones emendare mihi visus sum. Urbanissime autem Cicero reliquos Patronis sodales, ac ejusdem sectae velut contubernio junctos Patrones vocat. Eà enim figurâ veteres in talibus uti solent. Ita Juvenalis Satyra v. Virronis congerrones, quorum ille sodalitio in primis delectabatur, quosque prae caeteris omnibus adamabat, *Virrones* vocat.

*Virro sibi, & reliquis Virronibus illa jubebit
Poma dari, quorum solo pascaris odore.*

Et ita acutissimè Jos. Scaliger illud Catulli explicat,

*Respondi, id quod erat: mihi neque ipsi,
Nec praetoribus esse, nec cohorti,
Cui quisquam caput unctius referret. —*

Denique Horatius, cujus causa hic sermo à nobis institutus est, libro II. Satyr. III. Catieni collegas eadem ratione Catienos vocat.

*— Catienis, inquit, mille ducentis
Mater te appello, clamantibus. —*

C A P. X X I V.

Benè est. Iratae preces. Faba Pythagorae cognata. Empedocles & Callimachus apud Gellium emendati. Cur Pythagoras à fabis abhorruerit. Malchus de vita Pythagorae in integrum restitutus loco depravatissimo. Solis ictus. Βόλη ἡλίου. Naturale mulieris corpus pro pudendo muliebri. Firmicus duobus locis tentatus. Alia Horatio illustrando data.

Satyrâ sextâ notanda venit illa loquendi formula BENE. EST.

— *auctius atque*
Dii melius fecere. Benè est —

quâ utebantur, quoties praesentibus acquiescere sese ac contentos esse dicere volebant. Seneca Medea:

Benè est. peractum est,
Flura non habui, dolor,
Quae tibi litarem —

Auctor Thyestae:

Benè est. abundè est.
Hic placet poenae modus.

Et ibidem:

Benè est. abundè est.
Fam sat est etiam mihi.

Agamemnone:

— *Vicimus victi Phryges.*
Benè est. resurgis Troja —

Tertullianus de Pallio: *Haec & annona & otia*
ab imperio & coelo. Benè est.

In illis:

— *improbis urget*
Iratis precibus —

frustra sunt eruditissimi Viri, qui putabant legendum esse,

— *improbis urget*
Iratus, precibus —

Iratae

Iratae preces eae sunt, quales in Jove describit Ovidius

— *precibusque minas regaliter addit.*

Pedo de Morte Drusi,

Admovitque preces, & jus immiscuit illis.

Ibidem,

Hic adhibet blandas, nec sine jure, preces,

Corn. Tacitus alicubi *Contumaces* vocat, velut libro II. Annalium:

Paullo post, illud *Fortunae filius* eo versu,

Luserat in campo Fortunae filius, omnes.

expressit è Sophoclis Oedypo tyranno;

Ἐγὼ δ' ἐμαυτὸν πάντα τῆς τύχης νέμων.

Τῆς εὖ διδύσης, ἐκ αἰτμαδῆσομαι.

Τῆς γ' πέφυκα μητρός —

Omnes autem supple dicunt. Et ita Satyrâ II. libri primi:

— *Jure, omnes. Galba negabat.*

Nam quod nonnulli jungunt cum verbo *luserat*, ut sit *omnes luserat*, id verò cum totius hujus Satyrae proposito pugnat. Non enim honores in campo se petentem (id quod equidem numquam factum fuisse arbitror) sed quietam ac ab omni strepitu & ambitione alienam ac remotam vitam suam describit Horatius. At quid est,

est, quod eâdem Satyrâ fabam Pythagorae cognatam vocat?

*O quando faba Pythagorae cognata, simul-
que*

Unctâ satis pingui ponentur oluscula lardo!

Constat Pythagoram inter reliquos cibos, à quibus abhorrebat, etiam fabam refugisse. Ac inter ea symbola, quibus velut integumentis quibusdam mysteria doctrinae suae involverat, etiam hoc erat, Κυάμων ἀπέχεσθαι. Empedocles apud Gellium libro quarto capite xi. etsi Gellius eum versum longè aliter à quibusdam explicari dicat,

*Δειλοί, πανδειλοί, κυάμων ἀπὸ χειρὰς ἐχέ-
σθαι.*

Quo loco, ut illud obiter moneam, ἔχεσθαι videtur legendum esse. Confirmat idipsum Callimachus apud eundem Gellium, cujus versus, quia mirificè depravati sunt, hic ascribam:

*Καὶ κυάμων ἀπὸ χειρὰς ἔχεν ἀνιόντων ἔδεσθαι
. Καγὰ πυθαγόρας ὥς ἐκέλευε λεγῶ.*

Quid enim est illud ἀνιόντων? Henr. Stephanus in Noctibus Parisinis, quas Gellianis invigilavit (is enim titulus ei placuit) tentabat, καὶ εἰναῖμον ἔδεσθαι. Commodo quidem sensu, sed tamen longius à vulgatâ lectione abit, quam ut id ego sequi auserim. Tentabam hoc modo:

Καὶ

Καὶ κυάμων ἀπὸ χεῖρας ἔχειν, ἀμείαντον ἔδε-
σθαι.

ut impuris abstinere, ac iis tantum, quae im-
polluta sunt, vesci jubeat. Id si admittis, verti
possit:

*A fabulo retinere manus, nisi pura comesse,
Quondam ut Pythagoras, sic & ego ju-
beo.*

Sed quamnam fuisse causam dicemus, cur
tantoperè fabas abhorrerit? Poterat earum
centuria adferri, nisi id jampridem fecisset il-
lud generis humani decus ac miraculum, vir
sine exemplo maximus, Erasmus noster. Sed
inter omnes nulla verior mihi visâ est eâ, quam
è Malcho, five is Porphyrius sit, adduxit Dan.
Heinsius. Ea est hujusmodi. Tradebat Pytha-
goras, homines ac fabas ex eâdem origine, pu-
tredine scilicet, simul ac eodem tempore natos
esse. ἀπὸ τῆς αὐτῆς σηπεδόνης ἀνθρώπους συσῆναι
καὶ κυάμους βλαστῆσαι. Atque hoc est, quod
eam urbanissimè Poëta Pythagorae cognatam
vocat. Ad eandem enim originem, hoc est pu-
tredinem, δύο ἱστί κοσμήτορε λαοῦ, & faba sci-
licet, & Pythagoras generis ac prosapiae suae
ortum referebant. Malchi locus ascribendus
est: Ἴσα δὲ κυάμων παρήνει ἀπέχεσθαι καθάπερ
ἀνθρωπίνων (σαρκῶν) ἰσχεῖσι δ' αὐτὸν ἀπαγορεύειν
τὸ τοιοῦτο, ὅτι τῆς πρώτης ἀρχῆς καὶ γένεως τα-
ρατο

ραττομήνης, καὶ πολλῶν ἄμα συνηγμένων, καὶ
 συσσηπομένων ἐν τῇ γῇ, καὶ ολίγον χύσεσι καὶ διάκρι-
 σις συνέστη· ζώωντε ὁμοῦ γινομένων, καὶ φθίνων αἰ-
 ματιδομένων· τότε δὲ ἀπὸ τῆς αἵματις σηπεδότος ἀν-
 θρώπων συστῆναι, καὶ κυάμους βλαστῆσαι· τούτῃ
 δὲ φανερὰ ἐπῆγε τεκμήριον· εἰ γὰρ τις διατρώγων
 κύαμον, καὶ τοῖς ὁδοῖσι λεάναις ἐν ἀλέᾳ τῇ τοῦ θ *
 βολῆς, καὶ αἰθερίας πρὸς ολίγον, εἴτα ἀπασὰς ἐπα-
 νέλθῃ, μὲν ἔστω πολὺ εὖροι ἀνὴρ ὁδωδοτά ἀνθρωπεύς
 φόνος· εἰ δὲ ἀνθούντος ἐν τῷ βλαστάνει τοῦ κυάμου,
 λαβὼν τις περκαΐζοντος τοῦ ἀνθῆος βραχὺ ἐνθεῖν αἰ-
 γείῳ κεραμείῳ, καὶ ἐπίθεμα ἐπιθεῖς ἐν γῇ καλο-
 ρύξειεν, καὶ ὡς παραφυλάξειεν ἡμέρας * μὲν τὸ
 καλορυχθῆναι, εἴτα καὶ ταῦτα ὁρύξας λάβοι, καὶ
 ἀφέλοι τὸ πᾶνμα, εὖροι ἀνὴρ ἀντὶ τοῦ κυάμου, ἢ παι-
 δος κεφαλὴν συνεστῶσαν, ἢ γυναικὸς αἰδοῖο. Haec
 ille. Sed nonnunquam mendosus est. Primum,
 illud ἐν ἀλέᾳ τῇ τοῦ θ * βολῆς, in eo codice,
 quo Contr. Rittershusius usus est, ita scriptum
 fuit, τῆς τοῦ Θ βολῆς. Quâ figurâ Astrologos
 Solem designare notum est. Lego igitur hoc
 modo, ἐν ἀλέᾳ τῆς τοῦ ἡλίου βολῆς καὶ αἰθερίας, &c.
 in ipso Solis ardore ponat, hoc est, loco, quem
 Sol vehementius calore suo urit. βολὴν autem
 ἡλίου dixit, ut Lucretius,

*Aestiferum ut tantum radiorum exaugeat
 ictum.*

Horatius libro II. Ode xv.

*Tum spissa ramis laurea fervidos
 Excludet ictus —*

Deinde,

Deinde , καὶ ὡς παραφυλάξειεν ἡμέρας * μετὰ
τὸ καλορυχθῆναι , defectus nonagenario numero
supplendus est , hoc modo , ἡμέρας ζ' . Ad ver-
bum Octavius Horatianus : *Fabae florentis sum-
mitates lectae & tritae , ac vasi terreo mandatae ,
& post nonaginta dies extractae , caput infantis
perè cruenti ostendunt : quod si per supra dictos
dies retexeris , muliebre corpus formatum depre-
hendes.* Haec ille. In quibus obiter notandum
est , quod γυναικὸς αἰδοῖον vertat muliebre cor-
pus. Firmicus libro vi. capite xxi. faciunt na-
turale mulieris corpus incorrupto aditu glu-
tinatum. Idem libro vii. capite iii. in re-
nibus verò xxviii. & xxix. & in naturali cor-
pore sola xxx. est collocata. Qui uterque locus
aut olim à nobis malè tentatus est , aut & hoc
loco unâ voce ejectâ , muliebre formatum le-
gendum est. Acron ad illud Horatii libri ii.
Satyrâ sextâ. PYTHAGORAE COGNATA.
*Pythagoras Philosophus ab omnibus animalibus ab-
stinens etiam fabam non comedit ; quòd ea viridis
in pixide aeneâ diutius asservata vertatur in san-
guinem.* Juvenalis Scholiaſtes ad Satyram xv.
*Pythagoras Samius Philosophus propter cognatio-
nem inter se mundi , omnibus abstinuit animalibus ,
aversatus & fabam , quod ex sanguine humano
orta eſſet.* Nam * flores ejus in sanguinem ver-
tuntur , si sic ponatur *. Qui locus mutilus
quidem est , ex iis tamen , quae jam attuli ,
non est difficile , quid voluerit , conjectare.

R

Quae

Quae in fine Satyrae de suâ convivandi ratione
scribit Poëta, velut suavissima illa,

*Siccat inaequales calices conviva solutus
Legibus insanis, seu quis capit acria fortis
Pocula, seu modicis humescit laetius. Ergò
Sermo oritur non de villis domibusve alienis,
Nec malè necne Lepos saltet; Sed quod ma-
gis ad nos*

*Pertinet, & nescire malum est, agitamus:
Utrum ne*

*Divitiis homines, an sint virtute beati,
Quidve ad amicitias, usus, rectumve tra-
bat nos.*

*Et quae sit natura boni, summumve quid
ejus.*

videtur è Lycophronis Menedemo expressisse:
è quo hos versus citant Athenaeus & Laër-
tius,

*Ὡς ἐν βραχείᾳς δαίμων ἡβαιὰ κύλιξ
Ἀυλοῖς κυκλεῖται πρὸς μέτρον. τράγημα δὲ
Ὁ Ζαφρονισῆς τοῖς φιληκόοις λόγος.*

Est autem operae pretium cum hoc toto loco
conferre, quae de totâ Menedemi convivandi
ratione iidem Scriptores tradiderunt.

C A P. X X V.

*Nasum supinari. Simare nares. ἀνασινῶν. Horatius Lucilium duobus locis imitatus. Emen-
datus Lucilius. Tacitus à pravis aliorum con-
jecturis & interpretationibus vindicatus. Dif-
ferentia inter Fugitivum & Erronem notata.
Horatius varie illustratus.*

Prinzipium Davi longè aliter accipiendum
puto, quam vulgò accipi video. Primùm
illa,

Jam dudum ausculto —

non Davo, sed Horatio tribuo. Hoc unum.
Deindè Davi verba ita lego,

*— At cupiens tibi dicere servus
Pauca, reformido. —*

hoc sensu. Senferat Horatius, servulos suos ali-
quid dicturire, & attentus aliquantisper fede-
rat, ut expectaret quidnam vellent. Sed cum
videret, neminem eorum proloqui, pertaesus
morae ipse silentium abrumpit: &, Quin hoc
agitis, inquit. Jam enim dudum est, cum
ausculto. Hic Davus, cui loquendi partes à
reliquis datae fuerant: Atqui quo minus loquar
facit, quod ea, quae dicenda habeo, pace tuâ
fortasse dici nequeunt. Tum Horatius: Quid?
Davusne est, qui paucis me volebat? Ita, re-

spondet servus, ipse Davus ille, quem tu tantopere diligis. Nec id immeritò. Est enim frugi in tantum, quantum servo necesse est. Non dico, nimis. Cum enim vetus querela sit, maximas virtutes non diurnare, metuo, ne & tu, si me supra modum frugi dixero, verearis, ne antè diem tantis virtutibus mancipium tibi mors ereptura sit. Hoc enim volunt urbanissima illa,

— & frugi, quod sit satis: hoc est,
Ut vitale putes —

Totus igitur locus ita constituendus sit;

*H. Jamdudum ausculto. D. At cupiens
tibi dicere servus*

*Pauca reformido. H. Davusne? D. ita
Davus, amicum*

*Mancipium domino, & frugi, quod sit
satis: hoc est*

*Ut vitale putes. H. Age libertate De-
cembris,*

*Quando ita majores voluerunt, utere.
narra.*

Et videtur mihi Horatius in animo habuisse Terentianum illud Heautontimorumenos, quo Syrus irato hero dicturus quiddam,

Here, inquit, licetne?

Et cum ille respondisset, *Loquere; Syrus, At
tutò? neque quidquam nequissimus servus in-
cipit,*

cipit , nisi & illud herus annuisset. Quod sequitur ,

— *Nasum nidore supinor ,*

haufit è Lucilio , è cujus libro VII. citat Nonius ,

Simavit taxim ad naves , Delphinus ut olim.
Quo loco τὸ ad ejiciendum est. Expressit autem Graecorum ἀνασπμοῦν. Doctissimus Hesychius , Ἀνασπμοῦν , τὸ τὰ ζῶα πρὸς ὀχείαν ὀρμῶντα ὁσφραίνεσθαι. Etiam illud ,

Si ducor libo fumante ,

& Lucilii , cujus versum adducit Macrobius ,

Illum summa ducebant , atque attilium lanx.

Et quia vocis hujus mentio incidit , Corn. Taciti locus à pravis aliorum conjecturis vindicandus est , quo hanc ipsam vocem occultiori notatione usurpavit. Longè quidem aliter , ac Horatius ; ut id , quod notabo , ab hoc loco alienum sit ; occasione tamen benefaciendi optimo scriptori utendum est. Is igitur libro III. Annalium ; *Neque aliud jus suum , quam Martialium Quirinaliumque Flaminum.* Porro , si hi duxissent Provincias , cur Dialibus id vetitum ? Quo loco , ad verbum Thucydidis sui ἡγεῖσθαι vertit , qui eâ voce non semel pro regere ac praeesse usurpavit. Ut cum ἡγεῖσθαι & ἐξηγεῖσθαι

τὴν πόλιν, τὴν Πελοπόννησον, dicit, *ducere*, hoc est, *regere urbem*, *Peloponnesum*. & similia. *Ducere Provincias ἡγεῖσθαι τῶν ἐπαρχιῶν*. Quare frustra Doctissimos Viros esse vides, qui τὸ *duxissent* pro *sorte duxissent* explicant, & de fortitione Provinciarum accipiunt. Multo minus, ut eorum emendationes veræ sint, qui vel *hi duo rexissent*, vel *direxissent* legunt, vel, *his indulgissent* denique. Sed hoc ἰδοῦ πάρεργον. Nunc ad Horatium. Notabamus alicubi hoc discriminis inter *Fugitivum* ac *Erronem* statuere JCtorum filios, ut *Fugitivus* is sit, qui animo non revertendi fugerit, *Erro* autem, qui non quidem fugit, Ulpiani verba sunt, *sed frequenter sine causâ vagatur, & temporibus in res nugatorias consumptis, serius domum redit*. Ad hanc definitionem elegantissimè allusit Horatius,

*Non horam tecum esse potes, non otia rectè
Ponere: teque ipsum vitas fugitivus & erro,
Jam vino quaerens, jam somno fallere curam.*

Non horam tecum esse potes, de fugitivo, qui animo non revertendi a se exierat; *Non otia rectè Ponere*, de Errone dixit, qui, temporibus in res nugatorias consumptis serius ad se redibat. Plura ad Propertii Hylam lib. III. var. lect. c. XIX. diximus, quo loco, *Nisi simpliciter errorem*; Et in Ovidii versu

At vos errorem,

pro

pro *Erronem* excusum est. Quod genus mendis ii libelli scatent, cum multis millibus absens eorum editioni praesse non possem.

C A P. X X V I.

Lucilium & Archilochum sua non minus quam aliorum probra scripto consignasse. Horatius Archilochum in eo imitatus. Dicacitas ejus in Antistium Labeonem, Alphenum, Maecenatem, alios notata, etiam in se ipsum. Multa ad Horatium notantur.

Incredibilis nonnullos inter veteres libido tenuit ea dedecora de se vulgò praedicandi, quae ab aliis in se dicta atrocissimè vindicassent. Talem apud Romanos Lucilium fuisse accepimus; apud Graecos Archilochum; qui quâ rabie armatus aliorum probra infectatus est, eadem sua publicavit. De Lucilio & è paucis ejus, quae supersunt, reliquiis, & ex Horatii Satyrâ primâ libri II. constat;

*Ille velut fidei arcana sodalibus olim
Credebat libris; neque si malè gesserat, us-
quam
Decurrens aliò; neque, si benè. quo fit, ut
omnis
Votivâ pateat veluti descripta tabellâ
Vita senis —*

De Archilocho Critias apud Aelianum libro ποι-
κίλης ἱστορίας x. capite xiii. Verba eruditissimi
Scriptoris hic apponam ; Ἀιλιᾷται Κριτίας Ἀρ-
χίλοχον , ὅτι κάκισα ἐαυτὸν εἶπεν. εἰ γὰρ μή , φή-
σιν , ἐκεῖνος τοιαύτην δόξαν ὑπὲρ ἐαυτοῦ εἰς τοὺς Ελ-
ληνας ἐξήνεγκεν , ἐκ αὖν ἐπυθόμεθα ἡμεῖς. ἔτε ,
ὅτι Ενιποῦς υἱὸς ἦν τῆς δέλης. ἔθ' ὅτι καλισπιῶν
Πάρον διὰ πενίαν καὶ ἀπορίαν ἦλθεν εἰς Θάσον· ἔθ'
ὅτι ἐλθὼν τοῖς ἐνλαῦθα ἐχθρὸς ἐγλύετο. ἔδε μὲν ὅτι
ἐμόιως τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐχθροὺς κακῶς ἔλεγε.
πρὸς δὲ τούτοις (ἢ δ' ὅς) ἔτε ὅτι μοιχὸς ἦν ἡδρι-
μεν αὖν , εἰ μὴ παρ' αὐτοῦ μαθόντες. ἔτε ὅτι λάγνος
καὶ ὑβριστὴς καὶ τὸ ἔτι τούτων αἰχισον , ὅτι τὴν ἀσπί-
δα ἀπέβαλεν· ἐκ ἀγαθὸς ἄρα ἦν ὁ Ἀρχίλοχος
μάρτυς ἐαυτοῦ , τοῖστον κλέος ἀπαλιπῶν , καὶ τοι-
αύτην ἐαυτοῦ φήμην. Ἰαυῖα ἐκ ἐγὼ Ἀρχίλοχον αἰ-
γιῶμαι , ἀλλὰ Κριτίας. Haec ille. Utrumque ,
ut in reliquis omnibus , ita in hoc quoque ge-
nere studiosè noster imitatus est. Ac de Luci-
lio quidem testatur ipse. Nam quo loco ea de
illo dixerat , quae jam retuli , de se subjun-
git.

— Sequor hunc —

Archilochi autem illa tantâ curâ secutus est , ut
ea non imitatus esse , sed ad verbum expressisse
videatur. Ecce. Archilochus de se ipso ; ὅτι Ἐ-
νιπῆς υἱὸς ἦν τῆς δέλης. quod Enipûs servae filius
esset. Horatius libertinum patrem ubique in-
culcat. Ut Satyrâ Sextâ libri i.

— Ut

— *Ut me libertino patre natum*
Nunc ad me redeo libertino patre natum,
&c.

Et epistolâ ultimâ libri primi, non aliter, quàm
 si eò modo propagini suae gloriam quaereret,
 libello suo mandat, ut

Se libertino natum patre —

omnibus praedicaret. Ὅτι καὶ ἀλιπὼν Πάρον διὰ
 πενίαν καὶ ἀπορίαν ἤλθεν εἰς Θάσον. *Quod ege-*
state & inopiâ coactus relictâ Paro Thasum vene-
rit. De paupertate suâ Horatius eadem episto-
 lâ;

— *& in tenui re.*

Et ut eâ oppressum Thasum se recipere coa-
 ctum fuisse scribit Archilochus; ita Horatius
 Epistolâ secundâ libri II. eâ impulsus versus
 scribere se coepisse dicit;

— *paupertas impulit audax*
Ut versus facerem —

Ὅτι ἐλθὼν τοῖς ἐνθαῦθα ἐχθρὸς ἐγένετο. *Quod eò cum*
venisset, inimicitias cum incolis exercuerit. Eo-
 dem modo noster se bello civili arma contra Au-
 gustum tulisse nusquam dissimulat. Ut libro II.
 Ode VII. Et Epistolâ secundâ libri II.

Civilisque rudem belli tulit aestus in arma,
Caesaris Augusti non responsura lacertis.

οἷ ἐμοίως τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐχθροὺς κακῶς ἔλεγε.
Quod nullo discrimine tam in amicos, quàm ini-
micos probra jaceret. Hoc est, quod de Maevio
noster ait,

— *non qui Civem dignosceret hoste,*
Quaelibet in quemvis opprobria fingere sae-
vus.

Neque eâ sese quoque famâ Romae laborasse
 diffitetur. Velut Satyrâ iv. libri i. alterum
 quendam ita de se loquentem inducit;

— *Non hic cuiquam parcat amico.*

Et certè, si Albii filius eadem Satyrâ, Tibullus
 est, quem alibi tam amicè compellat, fama
 non mentita est. Nam quod Orbilium praece-
 ptorem suum *plagosum* vocat, dolori conceden-
 dum est. Talem enim dubio procul fenserat.
 Non jam de Trebatio dicam, quem divinâ illâ,
 quae secundi prima est, tanto sale defricuit, ut
 saepius mirari subeat, eum, quod ipse alibi de
 Poëtis antiquae Comoediae dicit,

— *formidine fustis*
Ad benè dicendum —

non coactum esse. Et fortasse tale quid illi con-
 tigit; ut id meritò sub ejus personâ infectetur
 ille, quisquis fuit, qui versus illos decimae libri
 primi praefixerat;

Lucili quam sis mendosus —

Et

Et quae sequuntur.

Sed pergamus. Libro I. Satyrâ III. Antistium Labeonem Virum & eruditione summâ, & dignitate amplissimâ, nullâ cogente necessitate, non ferendâ, nisi Horatius esset, proterviâ, *insanum* vocat. Verùm esto. dederit hoc Augusti gratiae, qui, cujus incivilem atque acerbam ille libertatem oderat, eum tam rusticatim tangi non doleret. Sed quid de Alpheno dicemus, Viro tantoperè apud Augustum gratiofo, ut & eum ad Consulatus honorem è sordidâ fortunâ evexerit, & defuncti memoriam tam gratâ recordatione coluerit, ut ejus curâ publico funere elatus sit? At in hunc acerbissimè, sed (dicendum enim est) divina illa Satyrâ III. libri primi;

— *ut Alphenus vaser* —

Et quae sequuntur. Jam de Mecaenate non fortunarum modò omnium, sed & salutis suae auctore, si verum est, quod veteres Scholiaetae tradunt, eum sub Malthini nomine designari, impietas abominanda est. Nam Vir divinus, qui id tam facundè nuper excusavit, exemplum ejus numquam imitatus est. *Ὁλιμωχὸς ἦν. Quod moechus esset.* Libro secundo Satyrâ VII. Davus Horatio,

Te conjux aliena capit —

& si exemplum juvat Odâ x. libri III. ad Ly-

cen esto. Ὅτι λάγνος. *Quod ad res Venerias intemperans.* In Damafippo;

Adde puellarum, puerorum mille furores.

De puellis plena omnia; Lydia, Tyndaris, Glycera, Lalage, Chloë, Myrtale, Pholoë, Chloris, Barine, Lyde, Galathea, Cynara, Phyllis, Inachia, Neaera, & quae non? Odâ xxvi. libri iii.

*Vixi puellis nuper idoneus,
Et militavi non sine gloria.*

De altero, hoc est, eo flagitio, quod etiam nominare scelus est, Satyrâ ii. libri i.

— *aut verna est praestò puer, impetus in
quem
Continuò fiat &c.*

In Damafippo;

— *puerorum mille furores.*

Vide omninò Epod. xi. Quin etiam senem, hoc est, quinquagenarium Ligurini amore se torpescere primâ & decimâ libri iv. confitetur. Quare rectè Suetonius; *Ad res Venerias intemperantior traditus. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, ut quocumque respexisset, ibi ei imago coitus referretur.* Quae verba Vir sanctissimus Nic. Faber in eâ editione, quae cum Notulis nostris olim Lutetiae prodiit, delei jusserrat. ὕβρις. contumeliosus atque procax. Etiam.

Etiam hoc nomine malè se audisse scribit Satyrâ
iv. libri i.

— *laedere gaudes.*

Inquis, & hoc studio pravus facis. —

Etsi eo loco ipse id excuset. Denique quod omnium turpissimum esse dicit Critias, ὅτι ἀσπίδα ἀπέβαλεν, quod scutum abjecerit; ne id quidem de se reticuit noster ille; Ode vii. libri ii.

*Cum quo Philippos, & celerem fugam
Sensi, relictâ non benè parmulâ.*

De gulâ, inconstantia, iracundiâ, impietate, aliisque, de quibus in Davo, Damasippo, alibique passim, hic omitto. Nihil enim ad Archilochi illa, quae recitavimus. Equidem haec non eò à me dicta sunt, ut divinum Poëtam, & quo unicè me oblecto, velut coram iudice hic accusem (μὴ χόοιτο) sed ut ostendam, eum ingenii quadam similitudine, veterum nonnullos tam studiosè expressisse, ut, eorum exemplo, ne ab iis quidem de se vulgandis abstinuerit, quae ab alio in se dicta, ut ipse profitetur, non tulisset;

Qui me commôrit (melius non tangere clamo)

Flebit, & insignis totâ cantabitur urbe.

Et haec haëtenus.

C A P. X X V I I.

Horatius defensus contra Hadriani Turnebi, ac Scaligerorum Patris ac Filii censuras. De Laberii Mimis idem Cassium Severum sensisse, de Choerilo Aristotelem, quod Horatium.

Quam ego inter praecipuas Horatii virtutes semper existimavi, exactum illud ac subtile judicium videndis & dijudicandis nobilium Poëtarum vitiis ac virtutibus, eam tres clarissimi hujus aetatis Viri eripere illi conati sunt, Caesar scilicet ac Josephus Scaligeri, & is, qui non longo intervallo eos secutus est, Hadr. Turnebus. Quorum ille ineptè ac malignè Horatium de Laberio, hi non melius eum de Choerilo judicasse clamant. Equidem non hic jam constitui eorum calumnias, (ita enim loquendum est) allatis rationibus confutare (abundè id in numquam satis laudato de Satyrâ Horatianâ Libro à Viro clarissimo factum est) auctoritate solummodò veterum Scriptorum gravissimi Censoris judicium comprobabo. Seneca libro vii. controversiâ tertiâ, quo loco de eo vitio agit, quod è captione unius verbi plura significantis nascitur. *Auctorem hujus vitii agebat* (Cassius Severus) *Pomponium Atellanarum Scriptorem fuisse; à quo primum ad Laberium transisse hoc studium imitandi, deinde ad* Cice-

Ciceronem, qui illud ad virtutum studia transtulisset. Nam, ut transeam innumerabilia, quae Cicero in Orationibus aut in Sermone dixit; & nota ut non referam à Laberio dicta, cum Mimi ejus, quidquid modò tolerabile habent, tale habeant. Haec ille. Quibus non, tantum, quod Horatius, Laberii Mimos pulchra poëmata fuisse negat; sed vix quidquam in iis fuisse dicit, quod vel tolerabile modò esset. Jam quod de Choerilo Epistolâ primâ libro secundo, dicit, incultos & malè natos ejus versus fuisse; Et in Arte;

— fit Choerilus ille,
Quem bis terque bonum cum risu miror.

in eo politissimum Scriptorem Q. Curtum sibi astipulatorem habet. Is enim libro Nono, *Hagis quidam Argivus*, inquit, *peffimorum carminum post Choerilum conditor*, &c. Et certè peffimum Poëtam fuisse necesse est, in cujus ingenti opere, quod de rebus Alexandri scripserat, non plures, quàm septem bonos versus repertos fuisse ajunt. Quare gravissimus Scriptor Aristoteles, Homero ut optimo atque summo Poëtarum, Choerilum ut infimum atque peffimum opponit. Εἰς δὲ Καφίνειαν, inquit, παραδείγματα οἰσεόν. παραδείγματα δὲ οἰκεῖα, ἐξ ὧν ἴσμεν. οἷα Ὅμηρος, μὴ οἷα Χοίριλος. Quin & ipse Alexander malle se Homeri Therfiten esse, quam Achillem Choerili praedicabat. Et cum
pro

pro singulis bonis versibus singulos aureos ab Alexandro pactus esset; pro singulis malis totidem colaphos referebat. Quorum tanta vis atque multitudo fuisse fertur, ut iis tandem oppressus enecatus sit. Sed ejus fabellae fides penes auctorem esto.

C A P. XXVIII.

Thracia; Thrace. Θρήκη. Thraca. Ovidius emendatus. Thracus. Cornelius Nepos duobus locis correctus.

Notissimum est, eam regionem, quae vulgò vocatur Thracia, nonnumquam à veteribus vocari *Thracen*; exemplo Graecorum scilicet, quibus Θρήκη dicitur. Cicero in libris de Republicâ, apud Servium ad illud xii. Aeneidos,

— gemit ultima pulsus

Thraca pedum —

Colonia verò, quae est deducta à Graecis in Asiam, Thracam, Italiam. Quod fragmentum ideo adduxi, quia ab iis omissum est, qui ejus reliquias collegerunt. Ovidius ii. de Arte, de Marte & Venere, qui in adulterio deprehensi, relicto prae pudore coelo, in sua quisque se receperat:

Vix

Vix precibus , Neptune , tuis captiva re-
solvit

Corpora ; Mars Creten occupat , illa Pa-
phon.

Sed quid Marti est cum Cretâ ? Lege inverfis
tantum literis *Threcen.* Homerus in hac eadem
fabulâ ,

—— Ὅ μὲν Θρήκην δὲ βεβήκει
Ἡ δ' ἄρα Κύπρον ἴκανε φιλομειδῆς Ἀφροδίτη
Ἐς Πάφον ——

Et ita plerumque usurpavit Horatius ; ut libro
Carminum secundo Ode xvi.

Otium bello furiosa Thrace.

Et libro iii. Ode xxv.

—— & nive candidam
Thracen ——

Libro primo Epistolâ tertiâ ;

Thracane vos Hebrusque nivali compede vin-
ctus.

Et epistolâ xvi. ejusdem libri.

—— ut nec
Frigidior Thracam , nec purior ambiat He-
brum.

Neque hoc tantum , sed & incolas , qui vulgò
Thracii , nonnumquam dixere *Thracos.* Gellius
libro xix. capite xii. Ne profectò id accidat ,
quod

quod cuiusdam Thraco insipienti & rudi, in agro, quem emerat, procurando venisse usu fabula est. Et statim; Homo Thracus, inquit, ex ultimâ Barbariâ, ruris colendi insolens. Et apud Valerium Flaccum: *Thraca palus*. Ex hoc loquendi modo generosum Mneſthei, Iphicratis filii, responſum apud Cornelium Nepotem emendandum est. Is cum Threſſâ matre natus eſſet, ac interrogaretur, *utrum pluris patrem matremve faceret*: Matrem, inquit. Id cum omnibus mirum videretur; at ille, Merito, inquit, facio. Nam pater, quantum in ſe fuit, Thracem me genuit; [vel creavit] contra ea mater Athenienſem. Non enim contra ea mater, ut ineptè vulgò: verum, cum Thraca mater, legendum est. Sed & duas voculas, *vel creavit*, audacter ejice. Haefitantis enim librarii ſunt, utrum genuit, an creavit, ſcribendum foret. Et paullo ante: Mneſthea filium reliquit ex Tharſâ Coti Regis filiâ. Ita vulgò. Codices nonnulli habent Thraſâ. undè fecerunt Threſſâ. Rectè. Neque minus commodè tamen, & minori mutatione legas Thracâ.

C A P. X X I X.

Horatius multus in Lucilii imitatione. Mulier viroſa, ἀνδρῶπιος. Gellii locus a mala interpretatione vindicatus. Dares Phrygius notatur. Alia.

Quam

Quam sententiam Horatius de Lucilio dixerat, Lutulentum quidem fluere, permulta tamen in eo esse, quae tolli ac excerpipotest; ea non tam verbis ab eo lata, quam re ipsa comprobata est. Tam multa enim videas in his ipsis, quae nunc supersunt, reliquiis, quae ille ab eo sumpsit, ut, si è tam paucis versibus de toto opere judicandum est, Lucilius magna ex parte Horatium fecisse videatur. Et quia ea, quae ab eo accepit Horatius, omnia penè ab aliis annotata sunt, pauca quae ab iis relictà reperi, hîc adjiciam. Quale illud libro primo, Sat. II.

— *Quin etiam illud
Accidit, ut quidam testes, caudamque sa-
lacem
Demeteret ferro. —*

Cui simile, quiddam contigisse, ob aliam tamen longè causam, narrat Lucilius;

*Hanc ubi vult malè habere, ulcisci pro sce-
lere ejus,
Testam sumit homo Samiam, sibi que illicò
telo
Praecidit caulem, testisque unâ amputat
ambo.*

ut quidem emendavit Hadrianus Junius. Et quod paulò post ait,

Hoc

Hoc illi rectè —

eodem modo Lucilius dixerat ;

Hoc tu aptè —

Eâdem Satyrâ ;

— *Tument tibi cum inguina , num si
Ancilla , aut verna est praesto puer , impe-
tus in quem*

Continuò fiat , malis tentigine rumpi ?

Non ego —

videtur in animo habuisse illa ;

*Dixi , ad principium venio , vetulam atque
virofam*

*Uxorem caedam potius , quam castram ego-
met me.*

Ut enim Horatius ancillam , aut quodcumque obvium , se inire malle , quam tentigine rumpi dicit ; ita Lucilius , aut quisquis est , quem ille loquentem facit , anum se libidinosam subigere malle ait , quam facere , id quod quidam fecerat , se ipsum castrare scilicet. Est enim hoc loco *caedere* , quod in illo Catulli ;

Protelo rigidâ meâ cecidi.

Et in obsceno Carmine ;

— *valens solebam*

Fures caedere quamlibet valentes.

Virosa autem est *αὐδραμανής*. Afranius Divortio ;
Vi-

*Vigilans ac sollers, sicca, sana, sobria;
Virosa non sum. —*

P. Africanus apud Gellium libro VII. capite XII.
Nam qui quotidie, unguentatus adversum specu-
lum ornetur: cujus supercilia radantur: qui bar-
bâ volsâ, foeminibusque subvolsis ambulet: qui in
conviviis adolescentulus cum amatore cum chiro-
datâ tunicâ inferior accubuerit: qui non modò vi-
nosus, sed virosus quoque sit; eumne quisquam
dubitet, quin idem fecerit, quod cinaedi facere
solent? Quo loco virosus futilissimè nonnulli
explicant; immundi ac pestiferi foetoris, qui ex
abominabili Venere contrahitur, plenum. Tales
enim describit Africanus, quales innuebat Ovi-
dius libro I. de Arte.

Et si quis malè vir quaerit habere virum.

Idem alibi;

*Foemina quid faciet, cum vir sit laevior
ipsâ*

Forsitan & plures possit habere viros?

Et notissimum est Licinii Calvi de Pompejo;

*Magnus, quem metuunt omnes, digito ca-
put uno*

Scalpit. quid credas hunc sibi velle? virum.

Et illud Petronii,

*Et laxi crines, & tot nova nomina vestis,
Quaeque virum quaerunt —*

Qua-

Quare ineptissimè Latinus interpres libelli, qui vulgò Daretii Phrygio inscribitur, in Neoptolemo, cum in Graeco Scriptore, undè illa vertebat, ἀνδρείος reperisset, *virosus* vertit. Cum *virosus* non sit ἀνδρείος, sed ἀνδρομανής. Et tales tamen libelli fuit cum Cornelio Nepoti attributi sunt. Sed de his alibi. Satyrà III. ejusdem libri, ut Horatius *Catinum Evandri manibus tritum* ad ostendendam ejus vetustatem, ita Lucilius dixit;

Tres à Deucalione grabati restibu' tenti.

Jam quod Satyrà I. libri II. suadet Trebatius;

— *Si tantus amor scribendi te rapit, aude
Caesaris invicti res dicere, multa laborum
Praemia laturus* —

ex ejusdem praecepto hausit;

*Hunc laborem sumas, laudem qui tibi ac
fructum ferat,*

Undè sapienter Horatius libro I. Satyrà II. à sectandis matronis hoc potissimum argumento deterret, quod in eo plus laboris exhaustiendum sit, quam ex eo fructus decerpatur. Satyrà II.

— *Quin corpus onustum
Hesternis vitiis animum quoque praegravat
unà,
Atque affligit humi divinae particulam au-
rae.* Etiam

Etiam antè Lucilius dixerat , affecto corpore
animum quoque affici;

*Tum doloribus confectum corpus animo ob-
stere.*

Quin & illud loquendi genus, quo libro i. E-
pistolâ xii. utitur;

— *seu porrum & caepe trucidas.*

ab eodem est;

*Durum, molle, voras, fragmenta interfici
panis.*

Postremò, quod Epistolâ xvi. de avaro di-
cit,

In triviis fixum cum se demittit ob assem.

dixerat antè Lucilius,

*Mordicus petere aurum è coeno expediat, è
flamma cibum.*

Et haec quidem de multis pauca. Plura enim
doctissimorum hominum diligentia nobis non
reliquerat. Et ex his etiam quaedam fortassis
occupata sunt.

C A P. X X X.

*Suetonius in Horatii vitâ passim emendatus. Bra-
chio se immungere. Auctor vitae Virgilii nota-
tus. Dan. Heinsii laus. Ab eo dissensum.*

Scri-

Scripserat Suetonius Tranquillus Libellum de Poëtis, quo vitas eorum complexus erat. Ac ex iis Lucani vitam ex antiquis libris homines eruditi, Donatus Terentii nobis conservavit. Horatii autem à Bernardino Lauredano acceptam Venetiis primus, ut ipse putabat, edidit M. Antonius Muretus. Sed eam multis antè annis Miscellaneorum suorum libris inseruerat homo doctissimus P. Nannius nostras. Mendosissimam illam quidem, sed quorum tamen pleraque è vetustis manuscriptis ab aliis postea emendata sunt. Quales aliquot nobis Lutetiae videre contigit. Quorum variantes lectiones, quas studiosè tunc excerpfi, hic proponam, si ex iis fortasse meliora ingenia boni aliquid expiscari possint. Primùm illud, *Ut verò creditum est*, legitur & *verè*, è quo Is. Casaubonus legebat *ferè*. Ut & pro eo, *Brachio se immungentem*, legitur *emungentem*. Casaubonus *mun-gentem*. Ego eam lectionem, quae hîc expressa est, retinendam puto. Sequitur, *Excitus à M. Bruto Imp.* Rectè. Sed in libro Puteani, cujus mihi copiam fecit optimus & doctissimus Puteanus Cl. Filius, *exercitus* Scriptum est. Mendosè quidem, sed è quo tamen possis hoc modo, *Bello Philippensi M. Bruto exercitus Imp.* Verum, uti dixi, nihil muto. Satis demonstratur illo epigrammate, idem liber testatur. fortasse rectius. Illud praeclarè liber Regius, qui pro eo, quod vulgò legitur, *extremis*
Esqui-

Esquiliis, habebat, *extremis judiciis*. Sed quomodo Maecenas Horatium testamento commendasse potuit, qui Horatio videtur supervixisse? Certe, si Maecenas praecessisset, verisimile non est, Poëtam tantoperè sibi dilecti patroni mortem indeploratam fuisse relicturum. Contra, cum Augustum Caesarem rerum suarum heredem nuncuparit, Maecenatem praecessisse necesse est. Neque enim verisimile est, alium eum heredem dicturum fuisse, quàm eum, qui omnium fortunarum suarum auctor fuerat. Ut quae vivo dederat, ea justè ad suum auctorem redirent potius, quàm ad alienum iniquè pervenirent. Caeterum Dio Maecenatem C. Marcio Censorino, C. Asinio Gallo Coss. hoc est, eodem anno, quo Horatius obiit, obiisse scribit. Ut necesse sit, paucos saltem menses Horatium Maecenatis mortem secutum esse. *Tali ad Augustum elogio*. Liber Puteani *Augustam*: ut de Liviâ dictum sit, quam *Augusta*, matrimonii nomen, ut inquit Plinius, accepisse constat. Sed vulgata lectio vera est. Quod verò sequitur, *Veniet igitur ab istâ parasiticâ mensâ ad hanc Regiam*, qui id Augustum scripsisse credat, & divinam ejus Principis moderationem ignorat, & quantoperè Romani invidiam Regii nominis refugerint. Adeò, ut ne cupidissimus quidem regnandi Caesaris Dictatoris animus id recipere sustinuerit. Nam & Suetonius, & Dion, & Plutar-

S

chus

chus scribunt, eum, cum à plebe Rex salutatus esset, Caesarem se, non Regem, esse respondisse. Non minus ineptum est id, quod narrat putidissimus Scriptor, quisquis est, cujus sub Tib. Donati nomine de Virgilii vitâ exstat commentarius. Id ferè est hujusmodi. Dubitabat Augustus, quonam patre, an Octavio, an alio quodam, prognatus esset. Et quia miram Virgilii sollertiam in canum equorumque parentibus indagandis, aliquoties perspexerat, putavit eum eodem acumine, quo de pecudibus, de parente Principis conjecturum. Quid quaeris? In intimam palatii partem seducit. Rogat. Quonam patre natum se putaret? Tum Virgilius, Pistore, inquit. Hic, ut par erat, attornitus Caesar, Quonam id pacto? Tum ille, Dicam equidem. Cum hætenus tibi quaedam praedixerim, quae non nisi à summis Viris praedici poterant, tu universi terrarum orbis Princeps me non aliter, quàm assiduè panes dando remuneratus es. Id quod non nisi pistoris esse potest, aut ejus, qui pistore prognatus sit. Hic delectatus Caesar, Deinceps, inquit, non à pistore, sed à magnanimo Rege dona feres. Haec ille quidem: verùm eâ Sermonis illuvie, iis fordibus, ut ejus verbis id referre pigeret. Equidem non nunc hoc ago, ut ineptias Grammaticorum confutem; sed tamen cum tales librorum quisquiliæ magno studio passim circumferri videam, non potui quin
tyrones

tyrones obiter admonerem, ne nimium iis nugis fiderent, quae dum antiquitatis commendatione se tuentur, etiam eruditissimorum oculos fascinare solent. Statim, *Amicitiam suam ingerere desuit*, habebat Codex Regius, neque aliter Aldina editio. Vulgò *suggerere* legitur. In illis, *Mansuraque perpetuò* * * * hoc modo defectum supplet Codex Regius, *mansuraque perpetuò opinatus est*. Pro quo reposuerant alii *credidit*. *Eclogam, cujus initium est*. Puteani liber, *quasi Epinicium*, quod quidem non videtur negligendum esse. Neque tamen probare possum. Quod ait, Horatium in Satyris à se-met ipso brevem describi, tertiam libri secun-di, five Damasippum innuit:

— *longos imitaris ab imo*
Ad summam totus moduli bipedalis —

Tamen Daniel Heinsius in doctissimo libro, quem de Satyrâ Horatiana scripsit, ex hoc loco probare nititur, Horatium & Sermones & Epistolas uno nomine Satyras inscripsisse. Nam in Epistolâ ad Tibullum, & in postremâ libri primi se & pinguem & exigui corporis fuisse dicit. Sed ignoscat mihi Vir clarissimus, si ab amore, quo summas ejus virtutes colo, impetrare nondum potui, ut id verum putem. Nam & in secundâ Ode libri quarti se parvum vocat; neque tamen Odarum libros Satyras in-

scriptas fuisse dixeris. Quare aut Suetonium hoc loco memoriâ lapsum fuisse dicendum est, aut eum, quem adduxi, in Damasippo locum innuisse. Jam illa, *Ruris sui Sabini, aut Tiburtini*, non ita accipienda sunt, quasi duo praedia habuerit, (Oda enim xxviii. libri secundi unicis Sabinis satis se beatum ait:) sed quod id praedium in confinio agri Tiburtini & Sabini situm esset, ut dubium foret, ad quam regionem pertineret. Talis erat ille Catulli fundus,

*O funde noster, seu Sabine, seu Tiburs,
(Nam te esse Tiburtem autumant, quibus
non est*

*Cordi Catullum laedere: at, quibus cordi
est,*

Quovis Sabinum pignore esse contendunt)

Sed seu Sabine, sive verius Tiburs.

Sic Horatius in primâ libri secundi Satyrâ anceps esse scribit, num Appulus, an Lucanus ipse sit. Nimirum, quod Venusia, cum in finibus utriusque regionis sita esset, an ad Lucanos, an ad Appulos pertineret, incertum foret. Pro Tiburni *luculum*, ineptè liber Puteani *Tirbum*. Idem pro vi. Id. Dec. habebat iii. C. Marcio Censorino, & C. Asinio Gallo Coss. post nonum & quinquagesimum annum. Omni-
no legendum est, post septimum & quinquagesimum. Et sic Eusebius. Fuit enim L. Aur.
Cotta

Cotta cum L. Manlio Torquato Consul A. V. C. DCLXXXIX. quo anno Horatius natus est; C. vero Marcius Censorinus cum C. Asinio Gallo annis LVII. post, hoc est A. V. C. DCCXLVI. quo excessit. Quod autem Acro LXXVII. annos ei tribuit, ego cum Torrentio mendum puto, & reponendum esse LVII. Et haec sunt, quae ad hanc Suetonii vitam occurrebant. Nam quae in Caesaris Augusti fragmentis iidem Codices variabant, alibi à nobis annotata sunt.

C A P. X X X I.

Tacitus quater emendatus.

Inter multa praeclara ingenii monumenta, quibus J. Lipsius sibi posteritatem devinxit, illud in primis ponendum est, quod prudentissimum Scriptorem Tacitum à morte penè revocavit. Ita enim loquendum est, quoties de eo opere mentio incidit, in quo ille ea praestitit, quae hoc seculo nemo praestitisset. Sed, ut nihil ab omni parte beatum est, ita neque omnia videre potuit. In multis haesit, nonnulla aliter explicavit. Quod non dico, ut aliquid de Lipsii fide deteram, (est enim is Lipsius, cujus fama nec ullius laude crescat, neque vituperio minuatur) sed ut eorum veterum excitem, qui nihil probant, nisi quod aut ab eo profectum

aut probatum sit. Atqui falli & labi gens mortalium nati sumus. Quam infirmitatem ipse Lipsius toties expertus est, ut hoc ipso audentior factus sum, ad haec, qualiacumque ea futura sint, commentanda. Sed jam tempus est, ut quaedam, è quibus vir ille summus se non expedivit, proponamus. Tacitus libro Anna-
 lium IV. *Daret maritum. Habilem adhuc juventam sibi, neque aliud probis quam ex matrimonio solatium: esse in civitate, Germanici conjugem ac liberos recipere dignaretur.* Sunt Agrippinae verba, quae cum damnatâ sobrinâ suâ Clodiâ sentiret per illius latus se quoque peti, illud agit ut à Tiberio maritum impetret, qui solitudini suae subveniret. Sed in postremis verbis desperatum vulnus haerere dicit Lipsius, cui se non esse medicum profitetur. Accurrit tamen sinistra Fulvii liberalitas, qui Tacito totam vocem condonavit, hoc modo, *esse in civitate pateretur Germanici conjugem.* Quasi aut Agrippina jus in Urbe remanendi postularet, aut ei umquam Tiberius id negasset. Ego post vocem *esse*, non *τὸ solatium* distinguo. Hoc primum. Deinde pro illis *in civitate, orbitate.* hoc est orbitate reponendum puto. Totus igitur locus ita legendus sit: *Habilem adhuc juventam sibi, neque aliud probis quam ex matrimonio solatium esse. In orbitate Germanici conjugem ac liberos recipere dignaretur.* Libro XIII. *Vivere ego Britannico potiente rerum poteram.* At

si Plautus, aut quis alius Remp. judicaturus obtinuerit. Lipsius judicatusve, hoc sit judicium. Rodolphus Agricola. Remp. invasurus. Ego Remp. vindicaturus scribendum puto. Historiarum 1. Caeso cum omnibus copiis Ful. Vindice, ferox praedâ gloriâque exercitus, ut cui sine labore ac periculo ditissimi belli victoria evenisset, expeditionem & aciem, praemia quàm stipendia malebant. Et hic aestuat J. Lipsius. Una literula immutata locum sanaverit, hoc modo, praelia quàm stipendia. Nimirum, miles aciem exoptabat, utpote cui animos victoria addidisset, & stipendia contemnebat, ut qui è praedâ satis ditatus esset. Paullò post, Ipso Kal. Jan. die dirumpunt imagines Galbae: quarta legio promptius, duodevicesima contanter. Mox consensu, ac ne reverentiam imperii exuere viderentur, in S. P. Q. R. oblitterata jam nomina sacramenta vocabant. Ita lego, duodevicesima contanter; mox consensit. Ac ne, & quae sequuntur. Consensit ad scelus scilicet. In Agricolâ, ita Galgacus, Primo statim congressu undè ostendamus, quos sibi Caledonia viros seposuerit. Ad quae Lipsius, Verè corrigo, primâ statim congressione. Et hoc Mureto placuit. Ego puto pro illo undè legendum vivide. Ut Virgilius vivida virtus, & Horatius vividus impetus usurparunt. Memini hoc Dominicum Baudium, cum de hoc ipso loco sententiam meam exquisisset, vehementer approbasse. Verum postea mihi monstravit,

fic Josephum quoque Scaligerum in eo Tacito correxisse, quem supremis testamenti tabulis heros nobilissimus ei dederat. Quo fit, ut conjecturam tunc neglectam hic posuerim. Ut enim vera fortassis non sit, tamen multum est quod eam judicio excellentis Viri tueri possim.

Amice Lector, Etsi hoc Caput ad Venusinas Lectiones non pertinere sim certus: quia tamen nec in Variis jam editis apparet, & inter Venusinas à me sit repertum, ne interiret, Venusinis addendum censui, ut Corollarii occupet locum.

F I N I S.

Ex-

Excerpta ex Notis

JANI RUTGERSII

*ad Horatium, quae in Ven-
nusinis Lectionibus non
conspiciuntur.*

Ag. 4. *nova februm Terris incu-
buit cohors.* Verbum aptissimum
ad morborum vim & gravitatem
exprimendam. Lucretius de tan-
topere celebrata Atheniensium pe-
stilentia,

Incubuit tandem populo Pandionis.

Juvenalis Satyra sexta,

— *saevior armis*

*Luxuria incubuit, victumque ulciscitur or-
bem.*

Pag. 9. *Per dolum amotas.* *Amotas* vere-
cunde dixit, ne videretur Deum furti reum a-
gere. Fratris enim Apollinis boves, hoc est,
domesticos, non alienos, abegerat. Eodem

ὑποκοπισμῶ filius familias, si quid patri furripit, *amovere*, non *furari* in jure dicitur. Videtur enim suum abstulisse cum vivo quoque patre quodammodo dominus bonorum existimetur. Unde & *suus haeres* appellatur. Ita Cicero in Verrinis, acerbissimo joco, ea quae Verres Siculis eripuerat, eum non furatum esse, sed *amovisse* dicit. Quasi putârit Verres omnia Siculorum bona sua esse.

Thessalos ignes. Recte ad ignes vigilum hoc refertur ab interpretibus. Galli *le feu du corps de garde* vocant. Talis fuit in Romanorum castris ara ex cespitibus ante Augurale exstructa, quae ineunte prima vigilia accendebatur, & pernox ardebat, ad quem Romani milites statis vicibus vigilabant. Id elicio è verbis Cornelii Taciti xv. Annalium; *Addidit gloriae Corbulo comitatem, epulasque, & rogitante rege (Tiridate) caussas, quoties novi aliquid adverterat, ut initia vigiliarum per centurionem nunciari, convivium buccina dimitti, & structam (ita rectè Lipsius) ante Augurale aram subdita face accendi.* Hos ego illos vigiles esse puto, quos Polybius in praetorio statuit. Augurale enim in praetorio fuisse rectè ostendit alibi Vir clarissimus Justus Lipsius.

Pag. 10. *dum loquimur fugerit invida Aetas.* In Persii scholiaste mendosè *fugit*.

Pag. 12. *nae meum Fervens difficili bile tumet jecur.* In omnibus *vae*. rectè. Est enim

ἐπιφθεγµα χεῖλιασικόν, ut loquuntur Grammaticorum filii. Ut in illo *Mantua vae miserae nimium vicina Cremonae*. Quare nec ab Heinſio illud mutatum vellem, nec à Stephano hoc admiſſum.

Pag. 19. *Vitas hinuleo*. Ex Anacreonte, cujus verſus ita vulgò concepti ſunt, ut neque pes neque caput in iis compareat. Sunt autem digerendi hoc modo;

Οἷά τε νεβρόν νεοθηλέα
Γαλαθηνόν, ὅς τ' ἐν ὕλῃ
Κεροέσσης ἀπολειφθεῖς
Ἀπὸ μητρὸς ἐπιόηθη.

Pag. 20. *Ictibus crebris*. Libri veteres *Ἰακτί-
βις*. Putes legendum *tactibus*. Claudianus ex hoc, ut videtur, loco, de Laide, ſed jam
anu,

— noctisque recedit

Ambitus, & raro pulsatur janua tactu.

Ego tamen vulgatam immutari nolim.

Pag. 21. *nil sine te mei Possunt honores*. Hoc est *laudes*, ſive Carmina, quibus Lamiae laudes deſcripturus ſum. Eſt autem imitatus Pin-
darum. Is enim frequenter τιμὰ pro ἑπαινος uſurpavit. ut in Iſthmicis,

Γαρύσομαι τῶν ἀνδρῶν ἐν
Τιμαῖσιν ἀγακλέα τὰν
Ἀσπωποδῶρα πατρὸς αἴσαν.

Sed & odas, quibus victoriam eorum canit, qui aut lucta in palæstra, aut in stadio cursu vicerant, τιμαῖς hoc est *honores* vocat. Unde & quorum laudes celebrat, eorum se τιμαῖον dicit. Et in Nemeis τιμαλφεῖν λόγοις νίκαν, est, *Victoriam versibus celebrare*.

Natis in usum. Ex Anacreontis libro III. citat interpretes vetus,

Ἄγε δεῦτε, μηκέθ' ἔτω
Παλάγῳ τε κάλαλλῃ
Σκυθικὴν πόσιν παρ' οἴνῳ
Μελέωμεν.

Ita enim scribendos puto. Vulgo in primo versu δῶτε legitur.

Pag. 23. *Transfer in aedem.* οἶκον. Q. Curtius libro VIII. *Excubabant servatis nocturnis vicibus proximi foribus ejus aedis, in qua Rex acquiescebat.* Gellius, *Manilia ad Tribb. provocavit.* Apud eos dixit, commissatorem Mancinum ad aedes suas venisse, eum sibi recipere non fuisse in aede sua. Est igitur tale planè, quale illud ode prima libri quarti,

— abi

Quò blandae juvenum te revocant preces.

Tempestivius in domo

Paulli, purpureis ales oloribus,

Comissabere Maximi.

Interpres tamen vetus, & Lambinus, & ferè quotquot secuti sunt, *aedem, templum* interpretantur. Quibus neque ego pugnare velim, modò

modò verum fit, id quod addunt, facellum Veneri à Glycera fuisse constitutum, cujus haec ode velut dedicatio quaedam sit. Nam quod Torrentius *aedem* pro templo usurpari negat, nisi Dei nomen, cujus id templum sit, adjiciatur; non minus peccat, quam Lambinus, & Grammaticorum vulgus, qui *aedem* pro *domo* dici posse non putant. Ecce de Apollinis aede Satyra decima libri primi,

— *haec ego ludo*

*Quae nec in aede sonent certantia iudice
Tarpa,*

& alibi,

— *vacuam Romanis vatibus aedem.*

IN SECUNDUM.

Pag. 32. *beati Phyllidis flavae decorent parentes.* Interpretes, *hoc est, nobiles, divites, & potentes.* Ego, *beati*, quod Phyllidem genuissent. Petronius, *O beatam matrem tuam, quae te talem peperit!* Talia sunt apud Poëtas *ἄρα νόμις*. Quod autem vir & ingenio excellenti, & eruditione summa Dan. Heinsius *μακαρίτας*, hoc est *defunctos* interpretatur, ignoscit mihi genius ejus, ego id Latini sermonis consuetudinem pati non puto. Scholiastes ad illud Persii,

— tandemque beatulus alto
Compositus lecto. —

Ambitionem irridet, non quia μάκαρες, & μακάριοι dicuntur mortui (non est enim Romanae consuetudinis) sed quia pretiosa in funeribus veste stragula caeteroquin etiam pauperculi exponebantur. Ita locus ille legendus est. Video quidem Ammianum Marcellinum libro xxv. eam vocem eâ significatione usurpasse, his verbis, (loquitur autem de Juliano Apostatâ) Post haec placidè dicta, familiares opes junctioribus velut supremo distribuens stylo, Anatolium quaesivit officiorum, magistrum; quem cum beatum fuisse Salustius respondisset Praefectus, intellexit occisum; acriterque amici casum ingemuit, qui elatè antè contempserat suum. Sed & Graeculo, & militi ignoscendum est, si alienâ linguâ balbutire maluit, quam loqui suâ. Et jam tum Christiani eam loquendi formam induxerant.

Regium certè genus, & penates Moeret iniquos.
Legendum ut.

*Regium certè genus ut, penates
Moeret iniquos.*

Fortasse Phyllis ea nobilitate est, ut ex ejus conjugio splendor familiae tuae accessurus sit. Certè si ex cujusque animi magnitudine genus aestimari potest, non aliter quàm si regibus orta in servitutem de regno decidisset, calamitatem.

tem suam dolet. Est autem tota ode nihil aliud, quàm suavissima ironia.

Pag. 39. *Quae poscente magis gaudeat eripi.* Hoc est, siue oscula tibi negat, quae flagrantius tamen sibi optet eripi, quàm virgo, quae poscit, dari. Ita enim interpretari malo, quàm ut eruditissimis Viris visum est.

Ille & nefasto. Haec ineptè vulgò interpuncta sunt. Legenda hoc modo,

*Ille, & nefasto te posuit die
Quicumque primum, & sacrilega manu
Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi,
Illum & parentis crediderim sui
Fregisse cervicem.*

Is qui nefasto die te primùm posuit, & sacrilega manu educavit, illum ego & parentis, & hospitis caede contaminasse se crediderim. Hoc certè minus violentum est, quàm eos sequi, qui legebant hoc modo,

*Ille & nefasto te posuit die,
Quicumque primùm sacrilega manu
Produxit arbos, &c.*

Neque enim *ponere arborem*, & *producere* idem est.

Pag. 43. *Vivitur parvo bene, cui paternum.* Ad haec Lambinus, & Lambinum secuti alii, *Subaudi* ab eo, cui paternum, &c. id est, *viv*
vit

*vit is parvo bene, qui contentus est re sua fami-
liari, & supellectili paterna, modicoque appara-
tu. Ego sic interpungendum puto,*

*Vivitur parvo bene. Cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum
Nec leveis somnos timor, aut cupido
Sordidus aufert.*

Frequentissima apud Poëtas paupertatis laus,
quòd secura sit. Sed elegantissime Lucanus,
cum Caesarem cujusdam casulae ostium pulsan-
tem induxisset, Amyclam, id nomen ejus do-
mino, securum dormiisse dicit, & adjicit;

— *ô vitae tuta facultas
Pauperis, angustique lares, ô munera non-
dum
Intellecta Deum! Quibus hoc contingere
templis,
Aut potuit muris, nullo trepidare tumultu
Caesarea pulsante manu!*

Idem alibi,

*Parta quies miseris, in quorum pectora so-
mno
Dat vires fortuna minor. —*

Senecae & aliorum locos hic omitto. Neque
enim commentarium scribo.

Pag. 46. *peritus Iber.* Quaerit Lambinus, &
Lambinum secuti alii, cur Iberos peritos dix-
erit?

erit? Et concludunt, peritos ob scientiam navigandi dici, qua mercaturis dediti in longinquas regiones commeabant. Sed περιεργόσι τὸ peritus nihil aliud est, quam epitheton, quod verbum discendi adjuvat. Est enim periti, discere. Talia sunt innumera apud Flaccum. Tale est illud ad amphoram, de Corvino,

*Non ille, quamvis Socraticis madet
Sermonibus, te negliget horridus.*

Non quòd Corvinum vocet horridum, sed quòd vinum recusare, id verò horridi videretur. Sic in Catio,

*Peccatum fateor, quod te sic tempore laevo
Interpellarim; sed des veniam bonus oro.*

Non quod Catium bonum fuisse velit; sed quod alienis peccatis veniam dare, id boni esset. Epistola secunda libri secundi,

— *ne mea saevus
Furgares, ad te quòd epistola nulla veniret.*

& ibidem,

— *quòd
Expectata tibi non mittam carmina mendax.*

Non quòd & Florum fuisse saevum, & se mendacem, dicat; sed quòd promissos versus non mittere, mendacis, & ob id jurgari, saevi esset.

set. Plura non afferam. Nam & cuivis obvia sunt, & ab eruditissimis Viris magna ex parte jam notata.

IN TERTIUM.

Pag. 58. *Parce privatus nimium cavere. Subaudi tanquam.* Ita negligere, tanquam si privatus fores. Ita etiam Virgilius locutus est primo Aeneidos, quo loco Venus sese Aeneae offert,
 — *habilemque humeris suspenderat arcum*
Venatrix —

hoc est; quasi si venatrix esset. Et noster Ode xxiv. libri tertii,

— *scilicet improbae*
Crescunt divitiae, tamen
Curtae nescio quid semper abest rei:

hoc est, non aliter quàm si curta esset. Et in Epodis,

Haec ubi locutus foenerator Alphius
Fam jam futurus rusticus.

hoc est, tanquam si futurus esset rusticus. Et epistola xv. libri primi,

Quod me Lucanae juvenem commendet amicae,

hoc est, sic commendet, ut si juvenis essem. Haec paullo pluribus, quod interpretes tantopere sese crucient, cur Maecenas privatus dicatur, ut tandem ad ineptias, tanquam ad asy-
 lum,

Ium , confugere neceffe habeant. Ideo enim privatus , inquiunt , quia neque Conful erat , neque Praetor ; fed Praefectus urbis. Id quod ne quidem confutandum eft.

Pag. 59. *& improbo Iracundior Hadria.* Non eft hoc loco perpetuum , ut vulgò putant , maris epitheton : verùm exprimit mare , quod Lucretius *magnum* vocat. Tertullianus in libello , quem de Pallio fcripfit ; *Sic & mari fides infamis , dum & flabris aequè mutantibus de tranquillo probum , de fluftris temperatum , & exemplo de decumanis inquietat.* Quo loco probum eft quietum , ut hic contra *improbum* tempeftatibus agitatum.

IN QUARTUM.

Pag. 82. *Utrumque defecere mores.* Mendosè in vetufto Juvenalis fcholiafte *dedecere* legitur.

IN CARMEN SECULARE.

Pag. 113. Hunc hymnum , ut & illum , qui eft in primo , *Dianam tenerae* , & in quarto , *Dive , quem proles* , Vir clariffimus Fed. Morellus eodem genere verfum tantâ elegantia Graecè tranftulit , ut ei ad summam laudem nihil deefle videatur. Quae , quia in vulgus edita omnium manibus jam teruntur , hic affcribere fupersedabo.

IN

IN LIBRUM PRIMUM

SATYRARUM.

Pag. 117. *haud ignara ac non incauta futuri.*
 Mirificè delector ea annotando, quae Horatius vel Virgilii, vel aliorum Poëtarum graviter dicta ad res ludicras transtulit. Ecce quod Virgilius de jam jam moriturâ Didone dixerat,

Effigiemque thoro locat haud ignara futuri, id
 Horatius ad levissimum animalculum transtulit. Sic urbanissimum illud in convivio Nasidieni,
Nos nisi damnosè bibimus, moriemur inulti,
 ex eodem libro,

Dixit, & os impressa thoro, moriemur in-
ultae?

Sunt autem morientis Didonis verba.

Pag. 125. *Labeone insanior.* Optassem hoc loco, quo de ferendis aliorum vitiis praecipit, Horatius ipse praeceptis suis paruisset. Quid enim attinebat, viro & eruditione summâ, & dignitate amplissimâ, nulla cogente necessitate, tam proterviter insultare? Sed Horatius inter eos fuit, qui, quod de Cicerone dictum est, amicum, quàm dictum, malunt perdere.

Pag. 135. *felicem dicere non hoc Me possum casu, quod te sortitus amicum.* Ad haec Daniel Heinsius noster, *Planè ineptum & αἰσῶλον.*
 Quo-

Quomodo enim casu evenisse dicit, quod casu factum esse negat? Hoc est, quod amicus Maecenatis, viri maximi judicii, sit factus, & qui casu neminem amplectebatur. Scribe,

— felicem dicere non hoc

Me possum casu, quod te sortitus amicum.

Nulla etenim mihi te fors obtulit. —

Vide, quam leviculae res coelestes illas animas nonnumquam in errorem trahant. Scribendum est,

— felicem dicere non hoc

Me possum, casu quod te sortitus amicum.

Est enim τὸ hoc, ἐπὶ τούτῳ, ut saepè alias.

IN LIBRUM SECUNDUM.

Pag. 158. Eupolin, Archilochum comites educere tantos? Invidiam placare paras, &c. Haec est non editorum modò, sed scriptorum quoque codicum conitans lectio. Neque ego eam sollicitare ausim. Sed tamen, quia Persii Scholiastes ita affert,

— quin tu

Invidiam placare paras virtute relicta?

Non nemo fortasse reperiri posset, qui illius Scholiastae vetustati plus tribueret, quàm quidquid hodie manuscriptorum exstat. Ego certè sic legendum,

— quid?

videt

3 2 p 3
1 3 3 videt

— *quid ? tu*

Invidiam placare paras virtute relicta ?

aliquando mihi visum esse non negabo. Nisi
mavis hoc modo,

— *Quincte,*

Invidiam placare paras virtute relicta ?

Quod impensè plus venustatis habere prae vul-
gato, non est, quod pluribus mihi probandum
fit. Nam quod à Damasippo praenomine com-
pellatur, blandientis est; ut & alibi Horatius
ipse monuit. Sic Satyrâ hujus libri sextâ ita se
a nescio quo compellari facit,

*De re communi scribae magna atque nova te
Orabant hodie meminisses, Quincte, reverti.*

Hoc quidem verum esse praestare nolim, sed
tamen à vero non abludit. Melius fortasse dice-
tur *μνημονικὸν* esse istius Scholiastae σφάλμα.

Pag. 155. *nil ultra quaero plebejus.* Home-
rus *ἰλ. μ'.*

— *Ἐπεὶ ἔδ' ἔμ' ἔδ' ἔοικεν*

Δῆμον ἑόντα παρὲς ἀγορευέμεν, ἔτ' ἐνὶ βελῇ,

οὐτε πότ' ἐν πολέμῳ —

Quod uno versu Ennius in Telepho interpreta-
tus est,

Palam mutire plebejo piaculum est.

Citat Festus in voce *mutire*.

Pag. 156. *piscator uti, pomarius, auceps, Unguentarius, ac Tusci turba impia vici, Cum scurris fartor, cum Velabro omne macellum.* Hunc tam festivum scurrarum manipulum lepidissimus homuncio non aliunde hausit, quàm ex Terentio. Is enim in Eunucho Actu II. scenâ II. eosdem penè sic conjunxit,

— *interea loci ad macellum ubi advenimus,
Conveniunt laeti mi obviam cupedinarii,
coqui,
Lanii, cetarii, fartores, piscatores, aucu-
pes.*

Quem locum innuebat Cicero libro primo de Officiis; *Minimeque artes hae probandae, quae ministrae sunt voluptatum, cetarii, lanii, coqui, fartores, piscatores, ut ait Terentius.*

Pag. 166. *ergo sermo oritur &c.* Videtur totus hic locus expressus esse ex Lycophronis Menedemo, è quo hos versus citant Athenaeus & Laërtius,

Ὡς ἐν βραχείᾳς δαίλῳς ἡβαιὰ κύλιζ
Αὐτοῖς κυκλεῖται πρὸς μέτρον. τράγημα δὲ
Ὁ σωφρονιστὴς τοῖς φιληκόοις λόγος.

Est autem operae pretium conferre cum hoc loco, quae de totâ Menedemi convivandi ratione iidem scriptores tradiderunt.

IN LIBRUM PRIMUM

EPISTOLARUM.

Pag. 177. *cessatum ducere curam.* Venuſtiſſimè dixit. Eſt autem illud, quod eleganter Belgae dicimus, *ſyn ſorge ſpelen leiden*, hoc eſt, *curas ſuas feriaturum ducere.* Eſt enim *ceſſare*, *feriari.* M. Tullius libro 1. de Naturâ Deorum; *At ipſi tamen pueri etiam cum ceſſant, exercitatione aliqua ludicra delectantur.* Quare non ſunt hoc loco audiendi interpretes, qui *ceſſatum ducere* *κοιμίζεν*, hoc eſt, *ſopire* interpretantur. Multò minus, ut Scaligeri emendatio vera ſit,

Ad ſtrepitum citharæ ceſſatam ducere curam.

Pag. 179. *Omneſſem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.* Diſertiſſimus Muretus *tibiſſem illuxiſſe.* Quæ lectio Accio vel Pacuvio dignior eſt, quam Horatio. Ego puto legendum *deluxiſſe*, hoc eſt, *occidiſſe.* Ut tale ſit, quale eſt *decanto* pro *cantare* deſino apud Ciceronem. Sic *dedolere* in Ovidio, *Deſnuere* in hoc noſtro, *Deplere* in Manilio, *Deſervire* apud Apulejum, & mille talia. Quod autem quidam negant, *τὸ dilucere* uſquam alibi quàm hoc loco reperiri, memoriam ſuam non conſuluerant. Ego etiam Livium libro tertio ab V. C. alio tamen ſenſu, id

id verbum usurpasse memini; *Dilucere res magis patribus atque consulibus.*

Pag. 180. *iterum Tauro diffusa.* Jacobus Su-
fius Vir & nobilitate & eruditione summâ alibi
annotarat, in suo codice *demissa* legi. Quae
lectio si vera est, erit tale, quale illud Plauti,
Demisit vini amphoram. Apothecas enim in
summâ aedium parte fuisse constat. Unde Ho-
rati-
us libro III. Ode XXI. amphoram sic allo-
quitur,

*Descende, Corvino jubente,
Promere languidiora vina.*

Pag. 188. *Dum licet, & vultum servat For-
tuna benignum.* Videtur imitatus hoc Ovidius
libro primo Tristium Elegiâ IV.

Dum juvat, & vultu ridet Fortuna sereno.

Pag. 190. *habitatum quinque focis.* hoc est
familiis. Remansit hic hujus vocis usus in com-
muni Gallorum idiotismo. Ut cum dicunt, *Il
y a tant des feux en ce village,* hoc est, *Hic pa-
gus tot focis habitatur.* Hoc ideo, quia alibi
eam vocem ita usurpatam non memineram.

Pag. 292. *Pernicies, & tempestas, barathrum
que macelli.* Quod hic de Maenio facetè dicit,
tempestas macelli, ex Alexide Comico transtu-
lit, qui in Demetrio de Phayllo idem dixerat.
Ejus versus, quia perfectae cujusdam elegantiae
semper mihi visi sunt, non possum quin ascri-
bam;

T

Πρό-

Πρότερον μὲν εἰ πνεύσειε βορρᾶς ἢ νότος
 Ἐν τῇ θαλάττῃ λαμπρὸς, ἰχθὺς ἔκ ἐνῆν
 Οὐδενὶ φαγεῖν. νῦν δὲ πρὸς τοῖς πνεύμασι
 Τούτοις φάυλλος προσγένονε χειμῶν τρίτος
 Ἐπὰν γὰρ ἐκνεφίας καλαινγίσας τύχη
 Εἰς τὴν ἀγορὰν, τῆψον πριάμμοος οἴχεται
 Φέρων ἅπαν τὸ ληφθέν, ὥς τε γίγνεται
 Ἐν τοῖς λαχάνοις τὸ λοιπὸν ἡμῖν ἡ μάχη.

Eorum duos primos cum dimidio Turpilius in
 Demetrio, quam, ut observavit Is. Casaubo-
 nus, ex Alexide verterat, ita transtulit,

— *Antidhac*
Si flabat turbidus Aquilo, aut Auster, in-
opia
Tum erat piscati —

Ita enim apud Nonium legendi sunt. Alexidis
 autem versus libro δειπνοσοφισῶν VIII. citat A-
 thaenaeus.

Pag. 197. *nummos alienos pascet: ad imum*
Thrax erit. Interpretes, *ad imum*, hoc est, *ad*
extremum. Rectè. Nescio tamen an non com-
 modius ita distingui possit,

— *nummos alienos pascet ad imum:*
 ut subaudiatur *fanum.* Ita alibi;

— *haec fanus summus ad imum*
Prodocat —

IN LIBRUM SECUNDUM.

Pag. 205. *grave virus Munditiae pepulere.*
 Cum ante septennium vix ingressus pubertatis annos in comitatu splendidissimi equitis **JANI BERCKII** affinis nostri Britannias viscerem, quò legatus ab unitis Belgii Provinciis missus erat; incidit, ut de hoc loco inter aequales meos, qui unà iverant, disceptaretur. Ac tunc dixi, dubitare me, an non *virus* scribendum foret; cum de agrestis Latii inficetiis, & rure, ut non semel Catullus loquitur, agat, & subjungat,

— *sed in longum tamen aevum*

Manferunt, hodieque manent vestigia ruris.

Quid quod sic legisse videtur Acro? Exponit enim, *morum rusticitas & carminum.* Id cum reversus indicassem huic Petro Wittio meo, qui mihi eo amoris vinculo junctus est, quo ne in fraternâ quidem necessitudine majus esse poterat, ita approbavit, ut judicio ejus solo fretus jam non ambigerem, quin ita planè Horatius reliquisset. Sed numquam magis in sententiâ confirmatus sum, quàm cum etiam Auratum sic legisse mihi narravit Vir clarissimus Fed. Morellus, ex cujus ego suavissimo convictu, eruditissimisque sermonibus quintum jam mensem non minorem voluptatem, quàm fructum capio.

pio. Ut jam planè dubitandum non sit, quin hic locus ita restitui debeat;

— sic horridus ille

*Defluxit numerus Saturnius, & grave vi
rus*

*Munditiae pepulere: sed in longum tamen
aevum*

Manferunt, hodieque manent vestigia ruris.

Pag. 206. *Indocti stolidique & depugnare parati.* Versus Ennii,

Nam vi depugnare sues stolidi soliti sunt.

Pag. 207. *Falsis terroribus implet, ut magus: & modò me Thebis, modò ponat Athenis.* Ad haec Lambinus; *Vult Horatius, Poëtam vim habere permovendorum animorum, & quasi fascinandorum oculorum, instar magorum, qui carminibus, & venenis, & arte magica portenta faciunt.* Equidem nihil hinc diffingere possum. Sed tamen cum in vetustissimo libro, cujus aliquando mihi copiam fecit Paullus Merula, olim Academiae Lugdunensis in Bataviâ meâ decus, nunc desiderium, sic legatur,

*Ut magis modò me Thebis, modò ponit A-
thenis;*

putaret quis non inconcinnè sic scribi posse,

*Ut m' Argis, modò me Thebis, modò ponat
Athenis.*

Nihil tamen, ut dixi, muto.

Pag. 213. *Nunc prece, nunc pretio, nunc vi,
nunc sorte suprema.* Ovidius,

*Nunc prece, nunc pretio, nunc agit ille mi-
nis.*

Utrumque imitatus est Leo & Anthemius Augg.
l. si quemquam. Cod. de Episc. & Cler. *Nec
precio, sed prece ordinetur antistes.*

IN LIBRUM DE ARTE

POETICA.

Pag. 220. *Nec pueros coram populo Medea truci-
cidet &c.* Hoc tamen praeceptum Latini
Tragici transgressi sunt. Apud eos enim in
Medeâ, crudelis mater liberos suos Corinthi;
& in Hippolyto, Phaedra Athenis, (ibi enim
apud hunc, non Troezenae, ut in Euripide,
scena agitur) & in Oedipo Jocasta Thebis co-
ram populo se trucidant.

Pag. 227. *ardentem frigidus Aetnam Insiluit.*
Urbanissimè, quasi frigoris vi compulsus, ut
calesceret, in ignem insilisset. Neque alia expli-
catio quaerenda est. Nam cum Lambino *frigi-
dum μελαγχολανία* interpretari, quod atra bi-
lis frigidissima sit: aut, cum Nannio *stultum*,
quod ii, quibus sanguis est frigidior, corde

plerumque sint vecordiores, planè est αἰκάρως φιλοσοφεῖν.

Haec post LVI. Interpretes in Horatium annotaram, & mihi visus est dixisse Flaccus,

I. PVER. ATQVE. MEO. CITVS. HÆC.
SVBSCRIBE. LIBELLO.

IN HORATII VITAM.

T*u tuum sodalem. Alii Titum. Liber Puteani tutum. alii aliter. Ego in tanta codicum varietate eam lectionem secutus sum, quae minimum vitii habere videbatur.*

ne accusem brevitatem. Puteani liber accusarem. Sed Codex Regius longè aliter, quem ego, ut accusantem, quantuluscumque est, boni consule. neuter rectè.

Sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. alii, sed si tibi statura deest, unde est. Ex quo Isacius Casaubonus divinabat, venter abundè est.

F I N I S.

INDEX

Auctorum qui in Venusinis Lectionibus Emendantur & Illustrantur.

- Alcaeus* emendatus 253. & seqq.
Apulejus explicatus 303.
Aratus emendatus 279.
Athenaeus emendatus 257.
Auctor elegiae de obitu Maecenatis emendatus
 273.
Auctor Herculis Oetaei 276.
Auctor περὶ πόλεων 265.
Aulus Gellius emendatus 349.
J. Caesar emendatus 315.
Callimachus correctus 382.
Calpurnius 236.
Cervidius Scaevola J.C. illustratus 269.
Cicero emendatus & illustratus 372.
Claudianus Mamertus emendatus 334.
Donatus illustratus 302.
Epimenides illustratus 369.
Firmicus emendatus 289.
Germanicus emendatus 279.
Inscriptio vetus emendata & explicata 241.
Isidori Glossarium emendatum 334.
Juvenalis explicatus 303.
Leges XII. Tabularum emendatae & explica-
 tae 351.
Lucilii fragmenta 319. & seqq. 357.

I N D E X I

- Lucretius* emendatus 310.
Malchus emendatus 384.
Martialis lectio defensa 365.
C. Nepos emendatus 402.
Nonius emendatus 434.
Ovidius explicatus 299.
 — emendatus 261. 401.
Petronius explicatus 241.
Plautus emendatus 358.
Plinius emendatus 333.
Porphyrio emendatus 347.
Quintilianus 337.
Rutilius emendatus 232.
Scholias Apollonii emendatus 298.
 — *Juvenalis* emendatus 335. 347. 370.
 — illustratus 385.
Seneca emendatus 309. 371.
 lectio defensa 316.
Servius emendatus 251. 317.
Tacitus explicatus 390.
 — emendatus 413. & seqq.
Terentius explicatus 271.
Tertullianus explicatus 270.
Valerius Flaccus emendatus 273. 274.
Varii Fragmenta 246.
Varro Atacinus emendatus 250.
Varro emendatus 287.

I N D E X I I.

Rerum & Verborum.

- Adesse* 348.
Aedis in singulari pro domo 420.
Africae fertilitas 232.
Alcaica carmina 254.
Alfenus Jctus 317.
Alloquium dulce; de vino 257.
Amovere 417.
Aprilis unde dictus 280.
Ara ante augurale 418.
Aspirationes literis additae vel demtae 306.
Attestari 352.
Aut pro haud 307.
B. litera mutata in *V.* 264. 272. & seqq.
Barones 373.
Batillum 334.
Beati, quinam dicti 421.
Bene est 379.
Bovillabius 324.
Cessare 432.
Cestius 354.
Cl. Christiani laus 251. 265.
Flor. Christiani laus 251. 265.
Choerilus 399.
Commodi Cyathi 267.
Conviva pro parasito 303.
Corpus naturale, muliebne &c. 385.

Seb.

I N D E X I I.

- Seb. Corradus* 378.
Dalecampius notatus 257.
De quam vim habeat in compositis 432.
Delucere 432.
Diana Fascellina 327.
Διχόμην σελήνη. 278.
Domus pro sepulchro 240.
Ducere pro regere 389.
Ebrus Fl. unde dictus 265.
Elmenhorstii laus 326.
Erro 390.
Exilis domus Plutonis 240.
Fabas edere cur vetitum a Pythagora 382.
Nic. Fabri laus 396.
Fascellina Diana 327.
Fervere 365.
Ficus Pulla 292.
Foci pro familiis 433.
Foetores obsoletorum verborum 288.
Frigere & frigus 364.
Fugitivus 390.
Goclenius 369.
Grotii laus 343.
Guilielmi Insulani vituperium 377.
Habena pro Scutica 273.
Hilum 307.
Hirrus 312.
Hoc pro ob hoc 339. 429.
Honores pro laudes 419.
Horatius quando mortuus 409.

Hospes

RERUM & VERBORUM.

- Hospes Zacyntho* 358.
Iduare 277.
Idus unde dictae 277.
Ignes in castris 418.
Improbis 427.
Incubare de morbis 417.
Jonius pro mari Jonio 287.
Laberius 398.
Lambini elogium 340.
Landini ineptiae 268.
Licet vim precandi habet 276.
Magister & magisteria conviviorum 372.
Mater & matrix arbor 292.
P. Merulae laus 438.
Fed. Morelii laus 435.
Nannii laus 337.
Natalis Comitis incuria 266.
Natalibus an licuerit sanguinem fundere 237.
Natare de Naufragis 275.
Navigatio mense Aprili instituta 239.
M. Nizolii vituperium 377.
Ofellus 367.
Omnes absolute positum 381.
Orpheus quibus genitus 261.
Palilia Aprili celebrata 236.
Prae in compositis pro praeter 315.
Pulla ficus 292.
Pulli arboris 293.
Puteani Fratres 260.
Cl. Puteani laus 259.

IND. RER. & VERBOR.

- Pygargus* 370.
Pythagoras cur fabis vesci vetuerit 382.
Quirinus dictus Augustus 297.
Reniaentes Lares 282.
Sarmentus 335.
Jos. Scaligeri laus 268. 280.
Ful. Caes. Scaligeri iniqua Horatii criminatio 263.
 ————— *Blaesus* fuit 311.
Scriptum comparare 337.
Superesse alicui 345.
Synchysis figura 282.
Tanquam per ellipsin omissum 426.
Tenta de anu 288.
Tepida limina 365.
Terentius cur conviva dictus 299. & seqq.
Thrace 400.
Torrentii candor notatus 341.
Trebatius Testa Jctus 360.
Varius Poëta 245.
Victorii elogium 373.
Vicina Uxor 271.
El. Vineti laus 374.
Virosa mulier 404.
Visere 239.
Vorasius 347.
G. J. Vossii laus 249. 274. 281.

F I N I S.

Pag. 236. memoriae vitio *Gratium* pro Cal-
purnio Laudavit *Rutgerius*.

Bayerische
 Staatsbibliothek
 München

Horatius Flaccus, Quintus

Q. Horatius Flaccus

Traiectum Batavorum 1699

A.lat.a. 320

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10241287-3